דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

קיוסקים

יום שישי, כ"ז באלול תשמ"ח, 9 בספטמבר 1988 • גליון 19518

היום 60 עמודים כולל „דבר השבוע" • המחיר – 2.– ש"ח (כולל מע"מ), באילת 1.74 ש"ח

היום בדבר

לילה בדהיישה. סקס ופוליטיקה. אחרי הטראנספר. בחירות 88. רשת השתמטות. גזברים עניים. ריגן על רייגן. פוליו. טיול הג. טלוויזיה. „משא".

חיים גורי, אמנון דנקנר, חיים צדוק, טלי זלינגר, יורם פרי, דוד שרביט, טובה צימוקי, שלמה גינוסר, יקיר צור, דליה רפאל, שמעון וייס, צבי אילן, דינה רייס, שמשון ארד, אהרן שמי, ורדה צימרמן, מירי פז, יוני להב, אבירמה גולן.

מזג האויר

תחזית מזג האויר ליום ו' – מעונן חלקית עד בהיר עם טמפרטורות בזמת יחסית בעונה.
תשקיף לשבת – דומה.
הטמפרטורות – ירושלים: 17־27, רמת־הגולן: 11־25, נהריה: 19־31, צפת: 16־26, חיפה: 22־31, טבריה: 21־35, נצרת: 20־30, עפולה: 20־31, שומרון: 18־29, תל־אביב: 23־30, נתב"ג: 20־31, יריחו: 21־36, עזה: 23־29, באר־שבע: 21־32, אילת: 26־39.

שולץ, פרס ומגיד יחתרו לגבש הסדר ביניים שיאפשר השבת חוסיין למו"מ אחרי הבחירות

מגיד ינסה לשכנע את פרס להסכים לשיתוף אש"ף • שמיר ידע לפני שלושה שבועות שמתוכננת פגישה

מאת דליה רפאל, יקיר צור ודן אבידן, סופרי „דבר"

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – מקורות בוואשינגטון המבירו אתמול, כי בפגישת שרי החוץ של ארה"ב, ישראל ומצרים בניו־יורק ינסו המשתתפים לנקוט צעדים לקראת כינון הסדר ביניים, בצורת תוכנית אוטונומיה לשטחים, כדי לא לאבד את תנופת תהליך השלום עד אחרי הבחירות בישראל ובארה"ב, ואז – לחדש המאמצים לצירופו של המלך חוסיין לתהליך. בינתיים התברר, כי ללשכת ראש הממשלה שמיר נודע על אפשרות המפגש של שר החוץ שמעון פרס עוד לפני שלושה שבועות, במבזק ששלח שגריר ישראל בוואשינגטון, משה ארד. שר החוץ המצרי קיבל אתמול בברכה את ההזמנה האמריקאית למפגש המשולש.

הבית הלבן הודיע אתמול רשמית כי הנשיא רייגן החליט להזמין את שרי החוץ של ישראל ומצרים לפגישה עמו. מקורות בוואשינגטון מוסיפים כי ההזמנה נשלחה על־פי המלצתו של שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ, בנסיון, אולי אחרון, למנוע את 'גוויעתו' הסופית של יוזמת השלום ולמנוע התדרדרות נוספת, במיוחד בנעשה בשטחים. לדבריהם, כוונת הנשיא לדון בפגישה עם פרס ועבד אל מגיד, ובהשתתפות שולץ עצמו, במהלכים הבאים לאחר הכרזת המלך חוסיין

(המשך בעמוד 2)

חוזר למוסקווה

(יקיר צור). – ראש המשלחת הקונסולרית הישראלית במוסקווה, מירון גורדון, יחזור הבוקר לברה"מ לאחר ביקור של כמה ימים בישראל. אתמול נפגש גורדון עם ראש הממשלה יצחק שמיר ועם שר החוץ שמעון פרס ומסר להם דיווח על פעילות המשלחת ועל הקשרים עם השלטונות הסובייטיים ועם הקהילה היהודית בברה"מ. פרס מסר לגורדון איגרת ברכה לחברי המשלחת ולקהילה היהודית בברה"מ. (צילום: חנניה הרמן)

מעצר שתיקה

שלושת שופטי בית המשפט המחוזי בירושלים הורו ביום ה' לעצור את הדס להב מתל־אביב (בתמונה), על כך שסירבה להעיד כעדת התביעה במשפטם של חברי ארגון 'הניצוץ', המואשמים בעבירות בטחוניות. להב תישאר במעצר עד הישיבה הבאה של בית־המשפט, ביום ד' בשבוע הבא. אז תובא שוב לפני השופטים ותישאל אם בחרה לשנות את דעתה ולהעיד. אם תסרב, עשויים השופטים להורות להמשיך ולעצור אותה. (צילום: יצחק הררי)

הרוג ו־12 פצועים – ביום של שביתה כללית בשטחים במלאות תשעה חודשים לאינתיפאדה

מאת דני רובינשטיין, דני צדקוני ויורם לוי, סופרי „דבר"

הרוג וארבעה פצועים ביום נוסף של שביתה כללית בכרה במלאות תשעה חודשים לאינתיפאדה. ההרוג הוא מחמוד אבו־דלאח, בן 39, מהכפר הגדול סילת אל־חרטיה מדרום לג'נין. מקורות ערבים סיפרו כי משמר צבאי שעבר בכפר נתקל במסביניים רעולי פנים ובשעת פיזורם נפגע האיש שהוא אב להמישה ילדים ההרוג. בשעות הצהריים הוא נקבר בכפר.

צה"ל התנגש אתמול עם מפגינים בשכם ולבית החולים של התאחדות הנשים. בשכם הובאו בעקבות ההתנגשויות שלושה פצועים ממחנה הפליטים בלאטה. הפצועים הם בגילאי 18־17. עוד היו אתמול תקריות בכפר אבו־דיס מזרחית לירושלים ובהן נפצע צעיר שאושפז בביה"ח אל־מקאסד בירושלים. על־פי הנחיות כרוז מס' 25 של מפקדת ההתקוממות, צפוי יום שביתה נוסף בסוף השבוע הבא.

סביב הכרוז שפורסם שלשום יש בשטחים חילוקי דעות כיוון שאותר מגיסוחיו כולל התקפה חריפה על הגוש המוסלמי (שכינויו „חמאס" שהוא ראשי תבות של תנועת ההתנגדות המוסלמית). „חמאס" פרסם לאחרונה כרוזים משלו הקוראים לשביתות תכופות יותר.

כוח צה"ל חילץ המוכתר

בשעת לילה מאוחרת נמסר, שמוכתר הכפר בידיא הותקף על־ידי המון זועם בכפרו, שהאשימו בשיתוף פעולה עם השלטונות.

כוח צה"ל נכנס לכפר וחילץ את המוכתר מידי ההמון בלא פגע, אך למכוניתו נגרם נזק. בכפר נמשכו התפרעויות עוד במשך זמן מה לאחר צאת כוח צה"ל ממנו.

מגבירים ועוצר בשאטי

עוצר הוטל אתמול על מחנה הפליטים שאטי. לאחר מהומות

(המשך בעמוד 2)

המשטרה תוקפת המשטרה הצבאית:

פתיחת חקירת רשת הפטורים סיכלה חקירת תא"ל מילואים

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

חוקרי היחידה הארצית לחקירת פשעים תקפו אתמול את המשטרה הצבאית ואמרו כי מועד פתיחת החקירה הגלויה של 'רשת הפטורים' תואם לזמן שבו הוגבת המשטרה הצבאית את יום המשטרה הצבאית ושק מביעים חקירתיים מעטים עמדו לנגד עיניהם של החוקרים במשטרה הצבאית, החוקרים.

חוקרי היחידה אמרו אתמול לסופר 'דבר', כי פתיחת החקירה הגלויה בטרם עת סיכלה את האפשרות לחקור קצין בדרגת תת־אלוף במילואים, שעל מעורבותו אין יודעים אלא פרטים ראשוניים והיה צורך להעמיק ולחקור בעניינו.

אתמול הורה שופט השלום בתל־אביב לעצור את יהודה יצחקי, בן 40 מתל־אביב, לשמונה ימים כחשוד בפרשה. יצחקי, בעל סוכנות ביטוח, הוא קצין מילואים בדרגת סרן, המשמש שליש של יחידה בצה"ל.

בציג היחידה הארצית לחקירת פשעים במשטרה אמר בבית־המשפט, כי יצחקי חשוד בזיוף ובמרמה בנסיבות מחמירות. המשטרה מייחסת לו גם עבירות של זיוף רכבים, לאחר שבחיפוש בביתו נמצאו מסמכים רבים, המחשידים אותו בעבירה זו, טען.

יצחקי חשוד, כי נהג להפנות אורחים לד"ר גרעון ביאליסטוק, העצור גם הוא בפרשה, כדי שיעניק להם אישורים כוזבים על מצבם הרפואי.

סנגורו אמר בבית־המשפט, כי הוא מכחיש את העבירות ושאין לו כל קשר לפרשה. הוא גרס, כי אשתו, הנמצאת בהליכי גירושים ממנו, היא שהעלילה עליו.

השופט שלי טימן קבע בהחלטתו, כי בחומר החקירה שהוגש לו ישנן ראיות הקושרות אותו

(המשך בעמוד 2)

דוחה על הסף

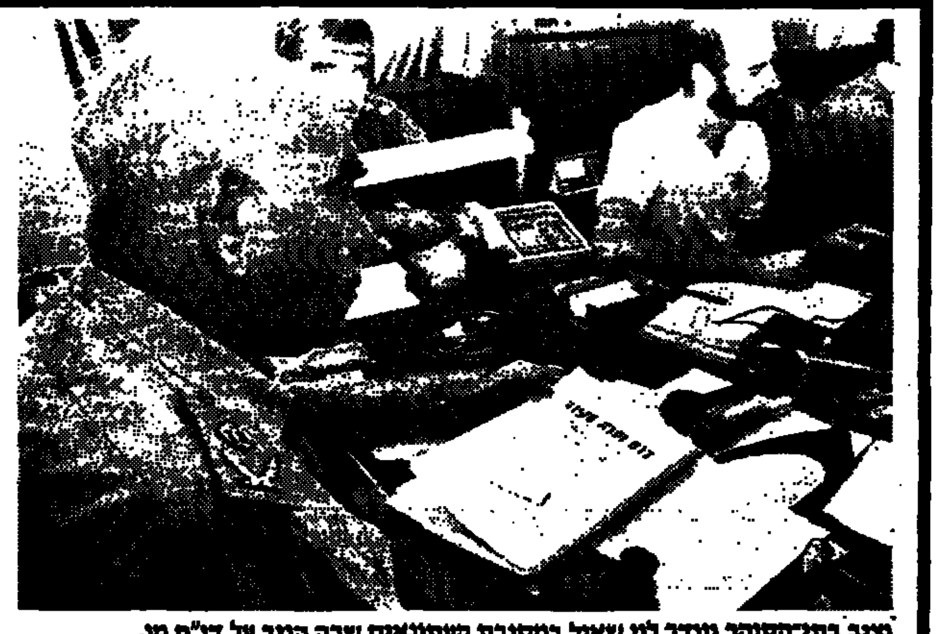

נציב בתי־הסוהר גונדר לוי שאול במסיבת העיתונאים שבה הגיב על דו"ח מן.
(צילום: יצחק הררי)

שאול דוחה את המלצות מן: שום קצין לא יורד מתפקידו

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

נציב שירות בתי הסוהר, גונדר לוי שאול, דוחה על הסף את ההמלצות האישיות של הוועדה שבדקה את בריחתו של האסיר הרצל אביטן מבית המעצר דרום בבאר־שבע וקבע כי אף אחד מהקצינים לא יועבר מתפקידו, אלא לאחר שישפטו בפני דיין יחיד.

אתמול בשעות הבוקר המוקדמות הובהר כי דו"ח מן „ימות מות נשיקה", לאחר שהנציב לוי שאול הבהיר כי לא מקובלת עליו המלצת הוועדה להעביר מתפקידם קצינים אשר התרשלו במילוי תפקידם. הוא אמר כי קיבל המלצה משפטית בת תשעה עמודים שהועברה אליו על־ידי היועצת המשפטית של שירות בתי הסוהר, רונית שפירו, שטענה כי אין להעביר סוהר מתפקידו מבלי לשפוט אותו בדין משמעתי.

להלן שרשרת המחדלים שהובילו לבריחת האסיר הרצל אביטן:

● דלת התא נפתחה על־ידי סוהר אחר במקום על־ידי שני סוהרים.
● הרצל אביטן נע ללא פיקוח מרובות הטיולים לחדרו כמה פעמים עד לבריחתו.
● האקדח הובא לתא.
● הסוהר קהיל, שנעצר בחשד לשיתוף פעולה, היה במקום האירוע אף שלא היה צריך להיות שם.
● הדלת נפתחה ללא נוכחות קצין תורן.
● לא נערכו חיפושים יומיומיים בתא.

(המשך בעמוד 2)

עיקרון תחילה

- שש נקודות תורפה מצאה המשלחת הכלכלית האמריקאית בתוכנית הכלכלית הישראלית – עמ' 2.
- 24.4 מיליון דולאר הפסדי 'תדיראן' במחצית שנת 1988 – עמ' 2.
- עבו הערבית שבתה אתמול, והשביתה היתה גדולה אפילו משביתת יום האדמה – עמ' 3.
- סוריה נערכת לכפות את בחירת סולימן פראנג'ייה לנשיא לבנון – עמ' 4.
- פקח אחד בלבד מקצה משרד הפנים לפיקוח על מכירת הנשק בכל הארץ – עמ' 5.
- הפסד כבד ב'פולגת': 10.3 מיליון דולאר בחצי שנה – עמ' 12.

במפגש פרס ומגיד

רייגן ינסה להשיג פשרה על טאבה

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

הנשיא רייגן יעשה במפגש פרס ומגיד בניו־יורק נסיון של הרגע האחרון להשיג פשרה בין מצרים לישראל בסוגיית טאבה כדי למנוע החרפת היחסים ביניהן אם הסדר הסכסוך יוכרע על ידי הבוררים למורת רוחו של צד זה או אחר.

פסק־הדין של הבוררים אמור להתפרסם שלושה ימים לאחר המפגש בניו־יורק בין הנשיא רייגן לשרי החוץ של ישראל ומצרים. שלא לציטוט אמרו מקורות מצריים רשמיים שמצרים מקווה שהמפגש בניו־יורק יחזק את מעמדה של ה'עבודה' לקראת הבחירות בישראל. המצרים מעוניינים בנצחונה של 'העבודה' בבחירות.

נשיא מצרים חוסני מובארק אמר אתמול בנאום לרגל 'יום הפלאח', כי הוא מקווה, שבסוף החודש תחזור טאבה לריבונות מצרית, בהתאם לפסיקת צוות הבוררים שתפורסם בג'נווה.

ג'נראל־דיינמיקס בעד שיתוף ישראל בייצור מטוס 'אף־16' משופר

מאת אריה ארד, סופר „דבר"

יצרנית מטוס ה'אף־16', חברת 'ג'נראל דיינמיקס' האמריקאית, מעוניינת בשיתופה של ישראל בפיתוח הדגם הבא של המטוס, האג"יל, אולם הדבר תלוי בהסכמת הממשל האמריקאי – אמרו השבוע ראשי הפרוייקט לסופר 'דבר' בשיחה בתערוכה האווירית בפארנבורו. „הצרה היא, שכולם חושבים שלנו יש השפעה על הממשל בעניין זה, אבל לאמיתו של דבר לכם השפעה גדולה בהרבה", אומרים סגן־הנשיא ומנכ"ל חטיבת ה'אף־16', צ'ארלס אנדרסון, וסגן־הנשיא לפיתוח, דין האנקוק.

(המשך בעמוד 2)

פרופ' זוסמן שהתפטר: פרשת החוזים האישיים בבל"ל משבשת פעולתו

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

פרופסור צבי זוסמן הודיע אתמול על התפטרותו מתפקיד כדירקטור במועצת המנהלים של 'בנק לאומי'.

במכתב ההתפטרות כותב פרופ' זוסמן, כי לדעתו, באווירה שנוצרה בחודשים האחרונים סביב פרשת החוזים האישיים אין הדירקטוריון יכול להמשיך לתפקד תוך התבססות על שיקולים מקצועיים־עסקיים ותוך ניתוק מלחצים ציבוריים־פוליטיים, העלולים לשבש את פעולתו התקינה.

פרופ' זוסמן מציין, כי עם מינויו כדירקטור ב־1987, ראה עצמו אחראי לטיפול בהסכמים שנחתמו ב־1985, אשר העניקו לקבוצה קטנה של בכירים בבנק תנאי פרישה מופלגים ומופרזים, אולם הוא ראה עצמו מחוייב לפעול תוך התחשבות

(המשך בעמוד 2)

נושא התברואה יופקע מהמועצה באור־עקיבא

נבדקו בארות ואגני המצון בשרון

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

משרדי הבריאות והפנים החליטו להפקיע מידי המועצה המקומית אור־עקיבא את הטיפול בביוב בשטח השיפוט של המועצה עקב ההזנחה הרבה בתחום זה, שגרמה לפי החשד להידבקות תושבים באיזור בנגיף הפוליו.

בישיבה שכינסה אתמול שרת הבריאות, שושנה ארבלי־אלמוזלינו, בהשתתפות כל הגורמים הנוגעים לבעיות התברואה של אור עקיבא, הוטל על הממונה על מחוז חיפה במשרד הפנים, משה גלוזר, להקים מיד לאחר ראש השנה גוף שיטפל בנושא הביוב והתברואה של אור עקיבא, לרבות בעיות תחזוקה. משמעות הדבר היא שלאור עקיבא תוקם מעין ועדה קרואה בתחום התברואה.

בישיבה הועלו בעיות סביבתיות המסכנות את בריאות התושבים באור עקיבא, כגון מערכות ביוב ביתיות שאינן מטופלות, משקי עזר, מוצרי מזון – בעיקר לחם – המשווקים באופן בלתי סניטרי ואגני המצון.

אתמול בוצעו באיזור השרון בדיקות בבארות מים ובאגני המצון, כדי לאתר מקורות ביוב הנושאים את נגיף הפוליו.

אם ובנה נהרגו וילד נוסף נפצע בתאונה

(עו). – אם ובנה נהרגו, ועוד ילד נפצע קשה בתאונת דרכים שאירעה אתמול אחר הצהריים ליד צומת תל־נוף בכביש גדרה־רחובות.

גליה טייב, בת 30 מגדרה, אשר נהגה בסובארו בכיוון לרחובות, סטתה לפתע שמאלה ליד צומת תל־נוף ופגעה בדופן השמאלית של משאית שנסעה מולה. האשה נהרגה במקום, ויחד איתה בנה אור אלדד, בן חמש. בן משפחה נוסף שנסע בסובארו, אופיר דהאן, אף הוא בן חמש נפצע קשה והועבר לבית־החולים 'קפלן'.

בתאונות אחרות שהיו אתמול נהרגו חמישה בני־אדם (ראה ידיעה בעמ' 12).

שנה טובה ומבורכת

לכל בית ישראל!

תלמה

هكذا من الاصل

שש נקודות־תורפה מצאה משלחת ארה"ב בתוכנית הכלכלית בארץ

ביניהן: בלימת הגידול בתל"ג ולעומתה עודף עובדים בסקטור הציבורי

מאת יקיר צור ואמנון אמה, סופרי "דבר"

המשלחת הכלכלית האמריקאית, בראשותו של סגן שר החוץ האמריקאי לענייני כלכלה, אלן וואליס, המסיירת בימים אלה בארץ, מצביעה על שש נקודות תורפה בתוכנית הכלכלית הישראלית, ביניהן בלימת הגידול בתוצר הלאומי הגולמי בשנת 1988 ולעומת זאת גידול ניכר במספר העובדים בסקטור הציבורי.

חברי המשלחת, שעמם נמנה גם בציגו האישי של ג'ורג' שולץ, פרופ' הרב שטיין, שהיה אחד משני היועצים הכלכליים האמריקאים שסייעו בגיבוש התוכנית הכלכלית, נפגשו אתמול עם ראש הממשלה, יצחק שמיר ועם ממלא מקומו ושר החוץ, שמעון פרס.

חברי המשלחת הביעו שביעות רצון כללית מהתוכנית הכלכלית ובעיקר מההצלחה בבלימת האינפלציה, אולם הצביעו על מספר נקודות תורפה בכלכלה הישראלית העכשווית: בלימת הגידול בתוצר הלאומי – מגידול של כ־7 אחוזים בשנת 1987, צפוי השנה, בעקבות המדיניות המרסנת של שר האוצר, משה נסים, גידול של כ־2 אחוזים בלבד; גידול במספר העובדים בסקטור הציבורי – במקום צמצום, שהיה אחד המטרות הראשוניות של התוכנית הכלכלית. מספר העובדים גדל בתקופה האחרונה בסקטור זה ב־12,000 איש; צריכה פרטית גדולה בהשוואה ליכולת המשק; הגבלות רבות מידי על היבוא; מינהל הליכים וביורוקרטיה; חשש מכלכלת בחירות.

שר החוץ, שמעון פרס, הרגיע את חברי המשלחת מפני החשש מכלכלת בחירות, כשהוא מסביר להם שב־50 הימים שנותרו עד לבחירות ובמציאות הקואליציונית הפוליטית והכלכלית בישראל, יקשה מאוד למישהו לפתח כלכלת בחירות. פרס הוסיף כי הגידול בתוצר הלאומי במשק תלוי ביכולת להשיג שקט פוליטי באיזור שיעצור את מירוץ החימוש ויפסיק את האינתיפאדה. שאם לא כן, נאלץ להגדיל את ההשקעות בביטחון, כולל הארכת שירות המילואים, דבר שיכביד מאוד על המשק. פרס הבטיח שאם יבחר לראשות הממשלה, יתגייס אישית לטפל בנקודות התורפה הקיימות בתוכנית הכלכלית, בתיאום מלא עם ההסתדרות והתעשיינים.

נסים: להוריד האינפלציה מתחת ל־10 אחוזים

לאחר הבחירות יש להוריד את האינפלציה מתחת לעשרה אחוזים לשנה, כך אמר אתמול שר האוצר, משה נסים לתת שר־החוץ האמריקאי, אלן וואליס בפגישה שקיימו השניים. לדברי נסים, המהלכים המתחייבים לאחר הבחירות הם הפחתת שיעורי מס־הכנסה ליחידים ולחברות, הקטנת הסקטור הציבורי וצמצום הביורוקרטיה. תת השר האמריקאי אמר כי על ישראל להיערך לקראת העתיד. גם וואליס נדרש לנושא הביורוקרטיה וציין כי היא מהווה מיכשול בפני השקעות ומרתיעה משקיעים חדשים.

24.4 מיליון דולאר הפסד תדיראן במחצית 88' – הרבה יותר מהחזוי

המנכ"ל נאמן: מעכשיו צפויה רווחיות • הוועד תובע את פיטורין

מאת סופר "דבר"

חברת 'תדיראן' סיימה את המחצית הראשונה של שנת 1988 בהפסד של 24.4 מיליון דולאר, הפסד גדול בהרבה ממה שחזתה בתחילת השנה. גידול במכירות מ־327 מיליון דולאר ל־413 מיליון דולאר לא סייע להקטנת ההפסד, שכן החברה סבלה מהוצאות מימון גבוהות פי שמונה מאשר בשנה שעברה – 24 מיליון לעומת 3 מיליון דולאר.

מנכ"ל 'תדיראן' יגאל נאמן מעריך, כי במחצית השנייה של 1988 צפויה רווחיות, אך אינו מוכן להגיד בכמה תסתכם ואם תוכל 'תדיראן' לסיים את השנה באיזון. האופטימיות למחצית השנייה מבוססת על הגדלת המכירות ל־487 מיליון דולאר, על חסכון בהוצאות של 17 מיליון דולאר ועל מימוש עסקות נוספות. בשנת 1989 צופה נאמן בבטחון, כי 'תדיראן' תרוויח כסף, שכן לא יהיה מנוס מביצוע פיחות, צעדי ההתייעלות שננקטו השנה (פינוי שטחים, סגירת סניפים בחו"ל, פיטורי 1650 עובדים ועוד) יביאו לחסכון של קרוב ל־50 מיליון דולאר, ובנוסף לכך, יגיעו לסיומן מספר עסקאות ארוכות טווח בדולרים, שבגינן הפסידה החברה כספים רבים.

נאמן מסר עוד, כי ההפסד השנה גדל מאוד לעומת התקופה המקבילה אשתקד שבה נרשמו הכנסות חד פעמיות בגין תקבולי מחקר ופתוח חד־פעמיים, הקטנת שיעורי מס הכנסה מעסקות עתידיות. ההפסד גדל מאוד ביחס לתחזיות בתחילת 1988, כיוון ש'תדיראן' ציפתה לפיחות של 10 אחוזים בחודש ינואר וכן כתוצאה מהערכות שגויות של אחת הקבוצות לגבי יכולתה לסיים פרוייקטים בזמן. נאמן לא ציין זאת, אך מדובר בקבוצת 'אלישרא מערכות', שמנהלה מאיר ברשטיין הועבר לאחרונה מתפקידו. קבוצה זו, יחד עם קבוצת הקשר, מהוות את מקור ההפסד העיקרי.

בהתייחסו למערכת יחסי העבודה בחברה, ציין יגאל נאמן, כי כתוצאה מכישול פרוייקט ה'לביא' נוצרה נורמה של פיצויי עתק, ששולמו על ידי הממשלה וחברות פרטיות אינן יכולות לעמוד בהן. לדעתו, מאז הפכה 'תדיראן' לחברה בבעלות מלאה של 'כור', פחתה מאוד יכולת התגובה שלה על התפתחויות כלכליות, בעיקר משום שהעובדים סברו, כי תחת בעלות ההסתדרות תהיה החברה רגישה יותר פוליטית וניתן יהיה ללחוץ על הנהלתה. נאמן הודה שמנהלי החברה, שהורגלו לעסוק בפיתוח וצמיחה, לא רכשו מיומנות מספיקה לטיפול בבעיות אנוש וכוח אדם בעת צמצום ופיטורים.

הנהלת 'תדיראן' מתכוונת להמשיך להעניק אוטונומיה לקבוצות השונות ולאפשר לכל מפעל לשלם תוספות שכר בהתאם ליכולתו.

הוועד: לפטר המנכ"ל

סופר "דבר" לענייני עבודה מוסיף, כי נציגות העובדים ב'תדיראן' קראה אמש למנכ"ל החברה יגאל נאמן „ליטול אחריות ולהתפטר לאלתר מתפקידו" נוכח ההפסד הכבד.

בגילוי דעת שפירסמה, מציינת נציגות העובדים כי בנוסף לטעויות בהן הודתה ההנהלה, היא מתפנה לביצוע משגים נוספים כגון סגירת מפעלים, פיטורי עובדים ומאבק נוקשה נגד ועד העובדים הזמני. „סגירה וחיסול אינם הדרך להבראה", נאמר בגילוי הדעת.

המשטרה מסרבת לפתוח בחקירת ממצאי המבקר שלה:

גניבות דלק במיליונים, אי־סדרים באפסנאות וחשבון בנק בלי פיקוח

מאת נתן רועי, סופר "דבר" לענייני משטרה

גניבות דלק במליוני ש"ח נתגלו בבדיקה שערך מבקר משטרת ישראל במטה הארצי בירושלים. המשטרה מסרבת לפתוח בחקירה פלילית, שתוביל למענה העלמתם של אלפי ליטרים של דלק משטרתי.

הדו"ח הובא בפני המפכ"ל לפני כמה חודשים לאחר שמבקר משטרת ישראל ערך חקירות מדגמיות בכמה מקומות. בבדיקה התברר כי נגנבו אלפי ליטרים של דלק ממאגרים של משטרת ישראל. הבודקים בדקו את החודשים מארס־אפריל 1986. התברר להם כי בחודש מארס דווח על ידי היחידות בשטח כי סופקו להם מהמטה הארצי 20,000 המחאות לרכישת דלק (במקרה זה רק למחוז הדרומי). בחודש אפריל 1986 הועברו 20,000 המחאות. בפועל התגלה בבדיקה, כי בסיס הדלק במחוז הדרומי העביר מחצית מן ההמחאות ועל כן נעלמו או נגנבו 20,000 המחאות דלק ששוויין כ־400,000 ש"ח בזמנו.

הביקורת מצביעה גם על היקף גדול של אי סדרים, במחלקת התכנון בפיקודו של ניצב גבריאל גגל, מקורבו של המפקח הכללי, רב ניצב דוד קראוס. המדובר גם באי־סדרים ורישומים באגף האפסנאות שבראשו ניצב שמעון ליזרוביץ, אף הוא מקורבו של המפקח הכללי של משטרת ישראל.

המפקח הכללי של משטרת ישראל, רב ניצב דוד קראוס, לא נקט צעדים פלילים במקרה זה והוא מסרב להורות על חקירה וזאת, למרות שקצינת היהול הודתה בפני הביקורת כי היא חותמת על חשבונות דלק מבלי לבדוק ואי־הסדרים גדולים מאד. מן הבדיקה התברר עוד כי למשטרת ישראל חשבון בנק פרטי ובו למעלה ממיליון שקלים שאין עליו ביקורת מלאה.

כמו כן התברר כי בלמעלה מ־500 מכוניות נתגלו מעשי מרמה שבעקבותם נגנבו כמויות גדולות של דלק. כן נתגלו 60 מכוניות שבחודש המדגם תדלקו עצמם בדלק משטרתי, למרות שנגרעו כבר ממצבת המכוניות של המטה הארצי.

מן המטה הארצי נמסר אתמול בתגובה רשמית: מקור הידיעה בממצאי ביקורת פנימית שבוצעה ביוזמת המשטרה ועיקר הליקויים קשורים לתקלות הנובעות מן הציוד המיושן והבלתי מתאים שפועל בתחנות. יחידת הביקורת של המטה הארצי ערכה, על פי הנחיית פיקוד המשטרה, ביקורת חוזרת בחודשים יולי־אוגוסט ומצאה שמרבית הליקויים תוקנו. עם זאת, כדרכה המשטרה החלפת מכשיר התדלוק במכשיר חדש יחסית ומתאים יותר. בינתיים, יהיה רישום ידני כדי למנוע תקלות ולהבטיח מעקב ורישום מדויק של ניפוק דלק. במהלך החקירה לא עלו חשדות למעשים פלילים".

הכנסות קיבוצי התק"ם גדלו ב־1987 ב־10 אחוז – בעיקר בתעשייה (24%)

מאת ארנון מגן, סופר "דבר"

גידול של 10 אחוזים בהכנסות נרשם בקיבוצי התק"ם בשנת 1987 לאחר שלוש שנים של דריכה במקום. בפירוט במגזרי ענפים היה בתעשייה גידול של 24 אחוזים, אך לעומת זאת חלה ירידה של 4 אחוזים בחקלאות. נתונים אלה מסר מרכז ועדת המשק של התק"ם, מנחם גלעד, בישיבת מרכז התנועה שנערכה אתמול באפעל.

מול בשורה זו ציין גלעד, כי אשתקד גדל הפער בין הקיבוצים ה„עניים" וה„עשירים" של התנועה, בעיקר מפני שהסדרי הסיוע של משרד האוצר ושל הבנקים וקיבוצי „קבוצת ה־19" השהו תקופה ארוכה ונכנסו לתוקפם רק בסוף השנה שעברה. מאידך גיסא, גדל כוחם הכלכלי של חלק מן הקיבוצים המבוססים. בעוד אצל אלה האחרונים הגיעה אשתקד הריבית לארבעה אחוזים בלבד מה הכנסותיהם, הרי אצל ה־19 היא הגיעה ל־25 אחוזים. כיום, כ־35 מ־176 ישובי התנועה נתונים במצב קשה, למרות העליה בתפוקה והקפאת ההוצאות.

לתיקון המצב הציע גלעד, בין השאר, להרחיב את השיתוף בין קיבוצים בעלי מפעלי תעשייה משגשגים, הסובלים מחוסר ידיים עובדות, ובין קיבוצים באזורים הסובלים ממחסור במקורות הכנסה. תוכנית זו כבר מתבצעת הלכה למעשה בכמה קיבוצים בהצלחה ניכרת.

ברוח זו גם הבאו לישיבת המרכז, בקריאה ראשונה, הצעות לשנות את החלוקה הנוכחית של המיסוי התנועתי, המבוסס כיום על בסיס שאינו משקף נאמנה את המצב הכלכלי של הקיבוצים. לפי הצעות החדשות יבוסס מיסוי זה, באופן מדורג, על סכומי מס ההכנסה שמשלמים הקיבוצים ולפי הסדר זה יישאו עשרה קיבוצים מן המבוססים ב־25 אחוזים ממס הסיוע. עדיין לא נקבע, אם מס זה יהיה בצורת הלוואה או מענק.

בראשית הישיבה הספיד אלי זביר, חבר מעגן מיכאל, את יוסף פרלמוטר ז"ל מקיבוץ מפלסים, שהלך לעולמו אחרי מחלה לפני כעשרה ימים. השניים כיהנו כמזכירי התק"ם בשנים 1981 עד 1985.

לחסום את הכביש לנגב, קוראים ראשי הישובים המוחים על קיפוח

מאת אמיר רוזנבליט, סופר "דבר"

„לסגור את הכניסה מצומת קסטינה לנגב", קוראים אנשי ארגון הגג של הארגונים הכלכליים בכינוס מחאה נגד קיפוח הנגב. „ממשלת ישראל מתנהגת כאילו הנגב אינו קיים. תקציבים אינם מוזרמים לכאן, פיתוח האזור נעצר מזמן, הבטחות שפוזרו לא קויימו. תם עידן המכתבים. הגיע עת המחאה האקטיבית".

דברים אלה כלולים בכרוז שהופץ השבוע בנגב תחת הכותרת 'כרוז מחאה מספר 1 – הנגב זועק', כאנאלוגיה על המתרחש בימים אלה בשטחים. הכרוז הופץ על־ידי ארגון הגג של הארגונים הכלכליים בנגב, שערך אתמול כינוס מחאה ראשון בהיכל התרבות שליד מועצת פועלי באר־שבע. במהלך הכינוס החליטו לנקוט צעדים מיליטנטיים יותר במסגרת המאבק נגד מדיניות המקפחת את פיתוח הנגב.

תמונה קודרת במיוחד צייר אתמול יו"ר התאחדות בעלי המלאכה והתעשייה הזעירה בבאר־שבע ובנגב, שמעון סודימן ויו"ר אגודת המהנדסים והארכיטקטים באיזור, חסון גולדברג. סודימן ציין, כי יום־יום נסגרים בתי־מלאכה ומפעלים, וסוחרים פושטים את הרגל. הוא הציע לסגור את הכניסה מצומת קסטינה לדרום הארץ כמחאה על מדיניות הממשלה. „אני רק מקווה שמצד הממשלה הבאה תהיה אוזן קשבת יותר לנגב", אמר.

גולדברג ציין, כי מצבו של הסקטור ההנדסי בנגב הוא מהחמורים ביותר במשק, שכן לדבריו, הבניה מוקפאת מזה שנים והתעשייה אינה מתפתחת. „הסטודנטים שמסיימים לימודי הנדסה בנגב עוזבים את האזור, עולים חדשים שמגיעים לכאן, נוטשים, וכשרדי ההנדסה והתיכנון נסגרים".

מזכיר מועצת פועלי באר־שבע, בנ"צ כרמל, ציין, כי במהלך סיורו במפעלי הנגב לקראת ראש השנה, הביעו בפניו העובדים חוסר בטחון באשר להמשך העסקתם במפעל. „אין שום החלטה ממשלתית לפתח את הנגב, אבל גם אין משוגעים לדבר שיעשו זאת", הטעים. יו"ר אגודת הסטודנטים באוניברסיטת בן־גוריון, יוסי סלי, היה יותר מעשי בדבריו: „אם לא נסגור פה כבישים ולא נסגור קירות־ים עירוניים בפני משרדי הממשלה, שום דבר לא יזוז כאן לכיוון החיובי", הדגיש.

סגן נשיא האוניברסיטה, תא"ל (במיל.) אבידה הרץ, ציינה, כי כח האדם בבסיס חיל־האויר בנגב אינו ליבד באזור ומעדיף את המוסדות להשכלה גבוהה במרכז הארץ. „הם לומדים בבר־אילן, באוניברסיטת תל־אביב ורק מיעוטם לומדים בבאר שבע. „אני רוצה לזעוק בעדינות, בשקט, כיאה לאשה" אמרה הרץ. „אני מגדלת כאן שלושה ילדים, ששואלים אותי חדשות לבקרים: למה אנחנו נשארים בנגב".

ג'נראל־דיינמיקס בעד

(המשך מעמוד 1)

ראשי 'ג'נראל דיינמיקס' אומרים, כי שיתופה של ישראל תלוי לא רק בהסכמת ארה"ב, אלא גם בארבע השותפות האירופיות: בלגיה, דנמרק, הולנד ונורווגיה. ראשי 'ג'נראל דיינמיקס' מייחסים חשיבות רבה לשיתופה של ישראל בשל נסיונה הקרבי ובשל יכולתה הטכנולוגית המוכחת. הם מדגישים, כי לא היה הצורך לפרוייקט ה'לביא' כדי לעמוד על יכולתה של ישראל.

מטרות פרוייקט ה'אג'"יל' הדרכי הניתן יוסכמו תוך שנתיים ואז יוחל בפיתוח עצמו. הכוונה היא, שהדגם החדש ייכנס לשירות במחצית השנייה של העשור הבא. תוכנית ה'אג'"יל' נועדה להשיב ל'אף־16' את יכולת התמרון, בפחות עם העמסת משימות נוספות עליה.

דבר DAVAR דבר
משותף עם למרחב
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר המערכת: ד"ר יורם פרי
המו"ל – "דבר" בע"מ
נדפס בדפוס "דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב
רח' שינקין 45, ת.ד. 199
מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות
טלפונים ישירים
286156, 281860, 298032
סניפים:
ת"א, בית "דבר" רח' שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים:
המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16
בית מאזיה קומה ב'
טלפון 242203, מ. 94229
חיפה: רח' הנביאים 27
טלפונים 3־2־642111, מ. 33104

שאול דוחה

(המשך מעמוד 1)

להלן המלצות הוועדה ברמה האישית ומולן היישום של נציב שירות בתי הסוהר, לוי שאול:

ממ"ן יעקב ארביב – מפקד משמרת בבית המעצר דרום בבאר־שבע. הוועדה המליצה להעמידו לדין משמעתי ולשבצו לתפקיד בבית סוהר אחר שאיננו ברמת בטחון מירבית. נציב שירות בתי הסוהר החליט להעמידו לדין משמעתי.

מישר משה סיטרוק – קצין תורן. הוועדה המליצה להעמידו לדין משמעתי ולהפסיק שירותו בשירות בתי הסוהר. נציב שירות בתי הסוהר החליט להעמידו לדין משמעתי.

סוהר קהיל אברהם – עצור כעת על־ידי המשטרה על עבירה של שיתוף פעולה עם הרצל אביטן. הומלץ לפטרו מהשירות ולמצות את חקירת המשטרה. נציב שירות בתי הסוהר החליט לא לנקוט נגדו באמצעים אלא לאחר שהמשטרה תסיים את החקירה.

סוהר יהושע לוי – תובש. הוועדה החליטה להעיר לו מנהלית. נציב שירות בתי הסוהר לא ראה דופי בפעילותו ועל כן החליט לא לנקוט נגדו בהערה מנהלית.

כלאי שמעון אבוטבול – קצין בטחון. הוועדה החליטה להעמידו לדין משמעתי ולהעבירו מתפקידו כקצין בטחון. נציב שירות בתי הסוהר החליט להעמידו לדין, אבל לא להעבירו מתפקידו.

רב כלאי מרק שוקרון – סגן מנהל בית המעצר. הוחלט להעמידו לדין משמעתי ולהעבירו מתפקידו כסגן מנהל לתפקיד מטה שאיננו בתחום הבטחון. נציב שירות בתי הסוהר החליט להעמידו לדין משמעתי.

סגן גונדר רוני לבקוביץ – מנהל בית המעצר. הוחלט להעמידו לדין משמעתי ולהעבירו לתפקיד ניהול של יחידה קטנה שאיננה בעלת רמת בטחון מירבית. נציב שירות בתי הסוהר החליט לא להדיחו, אלא לאחר העמדתו לדין משמעתי.

גונדר משנה יעקב עמנואל – מנהל בית הסוהר באר־שבע. הוועדה קבעה כי יש להעיר לו על־ידי הנציב. נציב שירות בתי הסוהר החליט שאין להעיר לו כלל.

סגן גונדר אשר גרבוב – מנהל בית המעצר דרום לשעבר וקצין בטחון מרחב דרום של שירות בתי הסוהר. הוועדה המליצה להעמידו לדין משמעתי, וכך אכן יעשה.

סגן גונדר בני פרנבוך – ראש מחלקת מודיעין. הוועדה המליצה להעבירו מתפקידו. נציב שירות בתי הסוהר לא מצא דופי בפעילותו.

תת־גונדר אבי שגיב – ראש מנהל הבטחון. הוועדה המליצה להפסיק את תפקידו כראש מחלקת בטחון. נציב שירות בתי הסוהר איננו מקבל הערה זאת והחליט להעיר לו בלבד.

נציב שירות בתי הסוהר, שדחה את ההמלצות האישיות, הודיע אתמול כי הוא מאמץ את כל המסקנות וההמלצות בקשר לנהלים ושיטות העבודה. הוא הודיע כי יעשה מאמץ להשלים את בינוין של שני המסות האיזוריים במרכז ובדרום וזאת מיד עם סיום ההרצה של המפקדה בצפון. יעשה גם מאמץ להגדיל את מספר האמצעים האלקטרוניים ולקצר את המסלול מן התא לרחבת הטיולים. כמו כן, יעשה מאמץ לרכוש מכשירי שיקוף למתכת (כמו אלה בשדה התעופה).

„אני לא יכול להבטיח שמקרה נוסף של בריחה לא יתרחש", אמר אתמול נציב שירות בתי הסוהר והוסיף: „אין לי כל כוונה להעביר קצינים מתפקידים בבחינת יראו וייראו. זו אינה דרכי".

הארך מעצר החשודים בסיוע להרצל אביטן

בית משפט השלום בתל־אביב האריך אתמול ב־15 יום את מעצרם של יוסף קידר, בן 31, עוזר קצין הבטחון בבית המעצר דרום שבכלא באר־שבע, ואבי קהיל, בן 30, סוהר בבית הכלא, תושבי אופקים, החשודים בסיוע לבריחתו של הרצל אביטן.

בא כוח המשטרה טען, כי יוסף קידר היה בשעת הבריחה במשמרת ואילו הסוהר קהיל היה אחד מבני הערובה שנלקחו על־ידי אביטן. השניים, לטענת התובע, חשודים בסיוע לבריחתו של אביטן. התובע הגיש לבית המשפט חומר סודי שכלל תמלילי הקלטה שערכה המשטרה בין שני החשודים, וטען כי כיווני החקירה מתעניינים וישנם כיווני חקירה חדשים.

הסניגורים טענו, כי המעצר נגד החשודים מהווה אמצעי לחץ. פרקליטו של יוסי קידר טען, כי המשטרה סירבה להעתר לבקשתו של קידר להיבדק בגלאי־שקר. השופט יצחק בראון קבע, כי יש לאפשר למשטרה להמשיך בחקירתה, כאשר שני החשודים נמצאים במעצר.

הרוג ו־12

(המשך מעמוד 1)

שפרצו לפני הנהרגים במהומה, נמצאו מידות החיילים שכבה תושבים. לביה"ח „אל־מוקאסד" בעיר הובהלו קשה איברהים תיאסיר אצורלה, בן 17, תהריר אבו־עיידה, בת 9, ומחמד חמיס עבד אל־קרים, בן 19. בביה"ח „סיפאר" אושפזו מחמד חסן, בן 15, איסמעיל אל חאלדי, בן 16, ריאד ג'מל בודה, בן 14, ומחמד אחמד 30. אתמול הייתה בעזה שביתה כמעט לפי קריאת ההנהגה המאוחדת של ההתקוממות. להיום ה־9 בחודש יום הוכרז לפריצת האינתיפאדה ב־9 לדצמבר 1987, נועדה שביתה מטעם ה„חמאס", ארגונם של האיסלמיים הקיצוניים.

יותר מעשרת אלפים כלי רכב, מתוך 25 האלף שברצועה, כבר עברו את תהליך הבדיקה והחלפת לוחיות הרישוי במתקן שהוקם לצורך זה באזור התעשייה ארז.

הפרות סדר היו אתמול גם בג'אריגם, ד"ר אל־בלח, ג'יבליה ובמקומות נוספים. הילדה באנה עטואה אל חסנה, בת ה־9, משכונת שאבורה ברפיח הובאה לביה"ח „נאצר" בח'אן־יונס כשהיא פצועה מפגיעת כדור.

פקחי עיריית ים הרסו שישה בתים

משטרת ירושלים פזרה אתמול בכוח מרכיע תושבים בכפר עסוויה שליד הגבעה הצרפתית שניסו להפריע לפקחי העיריה להרוס מבנים לא חוקיים. כמה חשודים נעצרו.

פרופ' זוסמן שהתפטר

(המשך מעמוד 1)

בכך שהבנק היה חתום על הסכמים מחייבים משפטית. כמו כן, אמר, בנק חייב בזהירות רבה כאשר הוא מטפל בנושא העלול לזעזע את הצמרת הניהולית שלו ולערער את אמון הציבור בכוונת הבנק לקיים התחייבויותיו בכל התנאים.

בין ההתפתחויות השליליות שפגעו ביכולת הדירקטוריון לתפקד באופן תקין מציין זוסמן נסיונות לפורר את האחריות הקולקטיבית של הדירקטוריון על־ידי הבחנה פסולה בין אחריות היו"ר לאחריות החברים. במכתבו מעיר כי מסעיף זה משתמעת ביקורת על פרופ' סכרית. עוד מציין זוסמן את הלחץ של בעלי השליטה בבנק להפר הסכמים ללא התייחסות לעובדות המשפטיות.

פרופ' זוסמן מציין, כי בחודשים האחרונים נוצר הרושם המוטעה, שהדירקטוריון עסוק רק במלחמות פנימיות, בשעה שבתקופת כהונתו של הדירקטוריון הנוכחי הנהגו בשיתוף עם מנכ"ל הבנק חידושים בתחום הפיננסי, צומצמו פעילויות שגרמו להפסד והופעלה גישה עסקית נמרצת, שתרמה לרווחים נאים ב־1987 ובמחצית 1988.

'ביקור חולים' יושבת מהיום בגלל עיקול

(ע.) – העובדים והרופאים של בית החולים 'ביקור חולים' בירושלים ישביתו את בית החולים הזה מהיום בבוקר בתגובה על כך שמס הכנסה הטיל עיקול על חשבונות הבנק של בית החולים.

שלטונות המס טוענים, שבית החולים חב להם חוב ישן של 4 מיליון ש"ח, חוב מצטבר זה כארבע שנים. בשל העיקול לא קיבלו העובדים את משכורתם האחרונה והחליטו להשבית את העבודה בבוקר.

מנהל בית החולים, יוסף כהן, אמר אתמול, כי זהו המכה על עיקול חשבונות הבנק על ידי שלטונות המס שבוצע ערב ראש השנה.

עו"ד אורי סלונים יועץ שר הבטחון לנושא הנעדרים

(עת"מ).– עו"ד אורי סלונים נתמנה יועץ מיוחד לשר הבטחון לענייני נעדרים, שבויים וחטופים. תוקף המינוי ביום 8 בספטמבר 1988. עו"ד סלונים יעשה עבודתו בהתנדבות.

חב' ההשקעות דרקסל בארה"ב מעורבת בשערוריה בוול־סטריט

החברה קשורה בין השאר בעסקות ישראליות

מאת מרים מקס, סופרת "דבר" בניו־יורק

ניו־יורק (מיוחד ל"דבר"). – שערוריה חדשה מתפתחת בוול־סטריט. אמש הגישה הרשות לניירות ערך תלונה אזרחית נגד חברת ההשקעות 'דרקסל־בירנהם־למברט' וכמה ממנהליה על הפרות של חוקי המסחר במניות. ביניהן שימוש במידע פנימי חסוי ומניפולאציה של שוק המניות, שהביאה לחברה רווחים המסתכמים במיליוני דולארים.

חברת 'דרקסל־בירנהם־למברט' מעורבת בעסקות בניירות־ערך של חברות ישראליות כמו 'כור', 'תדיראן', והחברה 'כימיקלים לישראל', היא גם שותף בחברת 'שראנס רסורסס' ביחד עם אריה נגנר ומשולם ריקליס.

התלונה כוללת 16 עסקות, שבחלקן היה שותף גם איוואן בויסקי, המרצה עונש של שלוש שנות מאסר בגין שימוש במידע פנימי חסוי לשם גריפת רווחים. המידע לשם הגשת התלונה התקבל ברובו מעדותו של בויסקי, המשתף פעולה עם החוקרים.

התלונה האזרחית שהוגשה נגד חברת ההשקעות החמישית בגודלה בארה"ב נמצאת בבירור בבית־המשפט הפדראלי במאנהטן, ויש חשש, שעל סמך התלונה האזרחית תוגש גם תלונה פלילית נגד החברה וכמה ממנהליה.

אם אכן תואשם החברה בבית־המשפט על עבירות פליליות, אין ספק שבויסקי יהיה עד התביעה המרכזי.

בין המנהלים המעורבים בשערוריה בולט במיוחד מיכאל מילקן, בן 42, שהוא בעל המניות העיקרי של החברה והאיש האחראי להצלחתה המסחרית.

האני אל־חסן, מראשי אש"ף, בראיון עתונאי:

ערפאת יימנע מנקיטת יוזמה מרחיקת לכת – מחשש פילוג

מאת דן אבידן, סופר "דבר" לענייני ערבים

האני אל־חסן, מראשי אש"ף, אמר אתמול, שערפאת עומד לנקוט יוזמה מדינית מרחיקת־לכת בעקבות התנתקות ירדן מהשטחים, משום שיוזמה כזו תביא באופן מיידי לקרע פנימי באש"ף, שאותו מבקש ערפאת למנוע בכל מחיר. בראיון עתונאי אמר עוד אל־חסן, כי אש"ף לא יוותר להגיע להידברות ישירה עם ישראל, אלא „לגרור אותה" לוועידה בין־לאומית, שבה יכפו עליה המעצמות לסגת מיהודה, שומרון ועזה.

בינתיים אמר פארוק קדומי, ראש המחלקה המדינית של אש"ף, שהארגון טרם החליט עדיין על הקמת ממשלה פלשתינית זמנית או ממשלה גולה, כדי למלא את החלל שיצרה ירדן בשטחים. בנאומו בכנס המדינות הבלתי מזדהות, הנערך בימים אלה בניקוסיה, קבע קדומי, שבכל מקרה יוזמה מדינית אש"פית בעיתוי הנוכחי תצטרך לשרת שלוש מטרות יסודיות: לקרב את אש"ף להשתתפות בוועידה בין־לאומית, לחזק את הפעילות הבין־לאומית להשכנת שלום במזרח־התיכון ולענות לציפיות תושבי השטחים להקמת מדינה פלשתינית עצמאית.

קדומי ציין בנאומו, שלא ניתן יהיה להגיע לפתרון הבעיה הפלשתינית ללא נסיגה ישראלית מכל השטחים, לרבות מזרח ירושלים. הוא קרא, כמצופה, להעביר את השטחים לתקופת מעבר לפיקוח או"ם, כדי להגן על תושביהם הפלשתינים „ממעשי הזוועה נוסח הנאצים שמחוללים בהם הישראלים", וכדי ליצור את התנאים לכינוס ועידה בין־לאומית בהשתתפות אש"ף, שתסלול את הדרך להקמת מדינה פלשתינית עצמאית.

קדומי אישר, שהמועצה הלאומית הפלשתינית אמורה להתכנס במחצית הראשונה של חודש אוקטובר, כדי לדון במצב שנוצר בשטחים בעקבות ההתנתקות הירדנית ולהחליט על הצעדים שינקוט אש"ף בעקבות התפתחות זו. ג'ורג' חבש, ראש ארגון „החזית העממית לשחרור פלשתין" מבקר בינתיים במוסקווה ודן שם עם צמרת הקרמלין באותה הסוגיה. הסובייטים לוחצים על אש"ף לצאת ביוזמה מדינית לאחר הבחירות בישראל ובארה"ב, שתרחיק לכת מהכרה בישראל בגבולות 1947, כדי להבטיח את שיתופו של אש"ף בוועידה בין־לאומית לענייני המזרח־התיכון.

פתיחת חקירת רשת

(המשך מעמוד 1)

לכאורה לעבירות ושקיים חשש, כי אם ישוחרר – יפריע לחקירה. לפיכך הורה לעצרו לשמונה ימים.

לבית־המשפט בפתח־תקוה הובאו שלושה חשודים נוספים שנעצרו על־ידי צוות החקירה, אולם הם שוחררו בהסכמת המשטרה בערבות. יציאתם מהארץ עוכבה, והם הצטוו להפקיד דרכונם במשטרה.

השלושה הם ברוך גואטה, החשוד בתיווך בין ד"ר יוסי בלאס, האורתופד מירושלים, לבין רס"ן צבי מהרבני, שנטען עליו, כי הוא דמות מפתח בפרשה ושבתוקף תפקידו היה אחראי למתן האישורים הרפואיים.

אהרון בן מיואל חשוד, כי פנה אל צבי מהרבני, כדי לשחרר את בני החייל תמורת תשלום. דן אורון חשוד, כי ניסה להוריד פרופיל תמורת שוחד ושלאחר ששילם כספים, אכן הצליח לשחרר משירות צבאי מספר רב של מבקשים.

שולץ, פרס ומגיד

(המשך מעמוד 1)

על ניתוק קשריו עם הגדה המערבית.

הפגישה תתקיים ב־26 בחודש בניו־יורק, בעת שישהו שם הנשיא רייגן, לרגל נאומו בעצרת הכללית של האו"ם. עוד מסרו המקורות כי הפגישה בזמנה בין שלוש הממשלות (ארה"ב, מצרים וישראל) משך כשלושה שבועות, כי אין תוכנית להזמין נציגי מדינות ערביות נוספות, או נציגים פלשתינים, כלומר, אין כוונה לכנס מעין 'מיני ועידה בין־לאומית'.

הרעיון הוא, מסבירים המקורות, שהמשתתפים בפגישה ישקלו נקיטת צעדים לקראת כינון הסדר ביניים, בצורת תוכנית אוטונומיה לשטחים, כדי שלא יאבדו כל תקווה וסיכוי לשלום, עד שיחלו בכהונתם ממשל חדש בארה"ב וממשלה חדשה בישראל. ואז – ניתן יהיה לחדש את המאמצים לצרף מחדש את חוסיין לתהליך.

עקרונית, המדובר ברעיון המרכזי המונח בבסיס 'תוכנית מובארק', אשר נרתתה על־ידי האמריקאים ואחריה הופיעה יוזמת השלום של שולץ. הגישה היא שיש להרגיע את הרוחות בגדה ובעזה, באמצעות צעדים כמו הפסקת ההתנחלויות, הוצאת צה"ל ממרכזי אוכלוסייה צפופים ואולי הכנסת גורם בין־לאומי לשטח ובעיקר – פגישות בין הצדדים, כדי להביא לתקופת רגיעה, שתאפשר את השלב הבא בתהליך המדיני.

לאחרונה דן ברעיונות אלה עם פקידי בממשל מנכ"ל משרד החוץ אברשה טמיר, אשר ביקר בוואשינגטון בשבוע שעבר. לא מן הנמנע שלשיחותיו היתה השפעה על ההחלטה לכנס את הפגישה בניו־יורק.

מרכזיות תפקידה של מצרים בתהליך המדיני מקבלת בימים אלה הדגשה מכרעת בממשל האמריקאי וההזמנה עבד אל מגיד יחד עם פרס תואמת תפיסה זו. אין להוציא מכלל אפשרות, מסבירים מקורות מסויימים, כי המהלך כולו „התבשל" ותואם בין מצרים לארה"ב.

בממשל דוחים בתוקף את הטענה שיש בהזמנת פרס לפגישה עם הנשיא רייגן, ימים ספורים לפני הבחירות בישראל, משום התערבות בענייניה הפנימיים, או נסיון להשפיע על תוצאות הבחירות. „כל עניינו הוא בשלום ובכוונתו ודביקותו של איש בעניין איננה עולה על זו של שולץ", אמר מקור אחד. עם זאת, סוד גלוי הוא שפרס תומך ביוזמתו של עמיתו האמריקאי, בעוד רוה"מ שמיר שולל מרכיבים רבים ועיקריים בה.

דובר הסטייט דיפרטמנט צ'ארלס רדמן, תאר היום את הפגישה כחלק מ'שגרת הפגישות' הנערכות במהלך עצרת האו"ם, כמדי שנה. הוא הוסיף כי חשיבות רבה נודעת ליחסי הידידות בין ישראל למצרים „שהיא מאבני הפינה ליציבות באזור", וכי „תמיד קיימות סיבות טובות לארה"ב להפגש עם פקידים במדינות אלה". מעבר לכך סרב רדמן לפרט. הוא אמר „התרחקתי בכל יכולתי ואולי אף מעבר לכך". ההתעניינות בתקשורת האמריקאית בעצם קיום הפגישה מוגבלת בלבד, למרות שכל העתונים ורשתות הטלוויזיה הגדולים המרכזיים מדווחים עליה. הציפיות לגבי האפשרות שתושג בה התקדמות כלשהי, מועטות עוד יותר. הכל מזכירים כי אין לצפות לפריצת דרך במהלכה. שיחות הטלפון הבהולות לשגרירות ישראל בוואשינגטון בעניין, הן רובן ככולן שאלות על התגובות בישראל וההשפעה האפשרית על מערכת הבחירות.

רדיו מוסקווה תוקף

רדיו מוסקווה תקף אתמול בחריפות את הפגישה המתוכננת. קשב 'קול ישראל' מסר, כי הרדיו טען, שההשפעות הכלבריות על ארה"ב הביאה לאיזור המזרח־התיכון רק מלחמות, השכעת היא עלולה לקבור את השלום לתקופה ארוכה.

הרדיו הוסיף, כי וואשינגטון מבקשת ליצור ערב הבחירות בישראל ובארה"ב את הרושם, שהמפתח להסדר במזרח־התיכון נמצא על שולחנו של הנשיא רייגן.

לשכת רוה"מ ידעה על הפגישה לפני 3 שבועות

ללשכת ראש הממשלה נודע על אפשרות הזמנתו של שר החוץ, שמעון פרס לפגישה משולשת עם שרי החוץ של מצרים וארה"ב עוד לפני כשלושה שבועות, בעקבות פגישתו של שגריר ישראל בארה"ב, משה ארד עם מזכיר המדינה האמריקאי, ג'ורג' שולץ. ב־19 לאוגוסט דיווח ארד לירושלים שבכוונתו של שולץ לקיים פגישה משולשת של שרי החוץ של ישראל, מצרים וארה"ב בעת כינוס עצרת האומות המאוחדות בניו־יורק.

המברק, שנשלח משגרירות ישראל בוואשינגטון והוגדר סודי ביותר, הועבר לידיעתם של מנכ"ל משרד רוה"מ, מנכ"ל משרד החוץ, ראש הממשלה, שר החוץ, שר הבטחון וגורמים שונים במשרד החוץ. בדיווח, שנמסר בעקבות שיחתו של ארד עם מזכיר המדינה האמריקאי, במהלך ועידת המפלגה הרפובליקנית שהתקיימה בניו־אורלינס, נאמר שלמרות הבחירות הקרובות בארה"ב ובישראל, ממשיך שולץ לגבש רעיונות חדשים לקידום תהליך השלום במזרח התיכון. בשיחה העלה מזכיר המדינה מספר רעיונות, שאחד מהם היה מפגש של שרי החוץ של שלושת המדינות בניו־יורק.

שולץ אמר או שאינו יודע עדיין מה תהיה תגובתו של שר החוץ המצרי, עיסמת עבד אל מגיד וביקש מהשגריר ארד למסור לראש הממשלה ולממלא מקומו את תוכן השיחה ואת הרעיון לקיום הפגישה המשולשת. בלשכת ראש הממשלה נמסר אתמול שאכן ידוע היה על כוונה לקיים פגישה בראשותו של שר החוץ, ג'ורג' שולץ, אולם לא נמסר דבר לגבי מעורבותו הבלתי צפויה של הנשיא רייגן.

מגיד קיבל ההזמנה בברכה

שר החוץ המצרי עיסמת עבד אל מגיד קיבל אתמול בברכה את היוזמה האמריקאית לערוך ב־26 בספטמבר בניו־יורק מפגש משולש בין הנשיא רייגן לבין שרי החוץ של מצרים וישראל בדברו בניקוסיה, שם הוא משתתף בוועידת המדינות הבלתי מזדהות, אמר מגיד שהמיפגש הצפוי נועד לקדם את יוזמת שולץ להשגת הסדר בין ישראל לערבים, לאחר הבחירות בישראל ובארה"ב.

מקורות מצרים אחרים סיפרו כי עבד אל־מגיד ינסה לשכנע את שר החוץ פרס בפגישה שתיערך בניו־יורק בחסות הנשיא רייגן להסכים להשתתפותו של אש"ף בתהליך המדיני במזרח־התיכון. תת שר החוץ המצרי בוטרוס גאלי אמר שזו היא אחת המטרות המוצהרות של מדיניות החוץ המצרית, בפרט לאחר ההתנתקות הירדנית מהשטחים. סוריה פתחה בינתיים בביקורת על היוזמה האמריקאית החדשה לקידום תהליך השלום.

ראש הממשלה יצחק שמיר אמר אתמול כי אין לו דבר נגד נסיעתו של ממלא מקומו שמעון פרס לארה"ב לפגישה שרי החוץ בוואשינגטון. „אנחנו ערב בחירות בארה"ב ובישראל ופגישות מעין אלה מקובלות כחלק ממערכת הבחירות אצלם ואצלנו", אמר שמיר במסיבת עתונאים במהלך ביקור בצפת.

ביום השנה לפטירת בעלי, אבינו וסבנו היקר

סיני שולדנפרי

ז"ל

נעלה לפקוד את קברו ביום חמישי ד' תשרי תשמ"ט 15.9.88 בשעה 3.30 אחה"צ בבית העלמין הישן חוף הכרמל חיפה.

נפגשים בשער שליד בית העלמין הצבאי.

תחבורה תצא בשעה 2.30 מבית המנוח רח' הנוטר 7 קרית חיים.

המשפחה

מדרחוב

שמעון פרס בסיורו במדרחוב בירושלים. (צילום: יצחק הררי)

שלוש שעות סייר פרס במדרחוב ירושלים; התגובות היו מעורבות

מאת יורם לוי, סופר "דבר" בירושלים

שבוע לאחר שביקר בשכונת מסררה, הקדיש שמעון פרס עוד שלוש שעות למפגש בלתי אמצעי עם תושבי ירושלים – ויש לפרס סיבה טובה להשקיע בתושבי הבירה, שלא יצאו מעודם לקראתו.

"שנה טובה גבירתי", מברך פרס אשה מבוגרת. "גמרת את ההכנות לחג? כמה אורחים יהיו לך?" ולבסוף הוא שואל "תתמכי בי בבחירות". האשה מהנהנת.

פרס, היה מוקף בסוללה צפופה של אנשי בטחון, שוטרים, עסקנים וצוותי טלוויזיה המכינים את תשדירי המערך, שלא איפשרו כמעט לשמוע את שיחותיו. הוא ביקר במחלקת התמרוקים של 'המשביר לצרכן', התעניין בבשמים שנמכרים וברך את הקונים.

בחוץ הוא טועם פלאפל, נכנס לחנויות ברחוב המלך ג'ורג' ושואל על העסקים. פה ושם מתעכב ומתווכח עם עוברי אורח בנושאים המדיניים. לפרס סבלנות בשפע.

ליד המדרחוב מתחילות להתלהט הרוחות. קבוצת נהגי מוניות פורצת בצעקות "בגין, בגין".

תומכי פרס מנסים לעודד את הקהל במחיאות כפים ובצעקות "פרס לשלטון". הוויכוחים קולניים מאד, למרבה המזל בלי אלימות.

פרס ממשיך בדרכו, נכנס למספרה הוותיקה של מרסל ומברך את יושבי בית הקפה "אלנר". מאחורי גבו הוא מותיר שובל של מתווכחים.

בעוד אלו מתווכחים ממשיכים אחרים בקניות לחג. לכל היותר הם מתעניינים מה פשר המהומה.

בתום שעה וחצי מסתיים הסיור. המשטרה דואגת שפרס לא יתקל בטעות בתהלוכה שערכה ברחוב סמוך תנועת 'כך'.

היום יעבירו אנשי מטה ההסברה של המערך את תושבי העיר בתפוחים בדבש. המועמדים הירושלמים של הליכוד יחלקו עוגות שוקולד. ביום א' יארח המדרחוב הירושלמי את יצחק שמיר. מערכת הבחירות בעיצומה.

בחירות 88 ◦ בחירות 88 ◦ בחירות 88

הפה הגדול המייצג הראש הקטן הגיב המערך על התקפת מודעי

מאת עליזה ולך, סופרת "דבר" לענייני מפלגות

התקפתו של יצחק מודעי על שמעון פרס בכל הופעה שלו במסגרת מערכת הבחירות גררו אתמול תגובות חריפות עליו במטה המערך. "מודעי הוא הפה הגדול המייצג את הראש הקטן", הגיב מטה ההסברה של המערך. "את מפלגתו הוא כבר הרס, דעת הבריות עליו ידועה וזו של 'דיבראינה' שונה בתרבה. כאמן של מלים רעות הוא יודע להשמיץ, לרכל, לקלקל ולקלקל, חבל אין בו כושר בנייה, רק יכולת הרס. אין בו טוב רק רע. אם ימשיך מודעי בדרך ההשמצות והפצת לשונות רעות יעשה המערך מעט מאד – הוא יספר את האמת על יצחק מודעי וזה יספיק".

ח"כ חיים רמון אמר אתמול, כי "אין ספק שהאיש זקוק לפסיכיאטר, וחבריו בליבראלים עמדו מזמן על כך שהאיש יצא מדעתו. איחולי הנסיעה של מודעי לפרס – 'כרטיס בכיוון אחד' – מעידים על כך שהליכוד עבר מתמיכה ברעיונות כהנא על טרנספר של ערבים לתמיכה בטרנספר של יריבים פוליטיים".

נסים זוהילי, יו"ר מטה ההסברה של המערך, ביקש אתמול מכל הפעילים והמסבירים לשמור על איפוק ולא להגיב על ההתקפות שלוחות הרסן של הליכוד, שעברו את גבול הטעם הטוב אפילו לגבי הנהוג במערכת בחירות, עד אחרי יום הביפורים. המערך, ציין זוהילי, ינהל מערכת בחירות הגונה, תרבותית וענינית בלי להיגרר לפרובוקציות של הליכוד. "לא נרד לרמה של התקפות אישיות ולא נציג את מחולי שמיר וחבריו עד לאחר החגים", אמר זוהילי.

משאל עם

מזכ"ל מפלגת העבודה ח"כ עוזי ברעם אמר אתמול ביחס למחומה שמעוררת נסיעתו של פרס לארה"ב כי הליכוד חשף את פרצופו האמיתי: בין כהנא לתחייה. רק הליכוד יכול לקרוא לחידוש תהליך השלום בכינוס הליכוד ובאותה עת לטרפד כל יוזמה. ברעם אמר, כי פרס הוא המנהיג היחיד המסוגל לקדם את תהליך השלום, וכל הסכם שלום שייחתם יביא המערך לאישור במשאל עם. לולא המקלות שהליכוד שם בגלגליו של כל תהליך לקידום השלום, היום ישראל היתה ללא אינתיפאדה ובעיצומו של מו"מ לשלום. ח"כ ברעם פתח בהרצליה את מבצע 'שנה טובה באמת' של ראשי המערך. (צילום: ורד פאר)

53 יום לבחירות

רפ"י־אומץ תובעת לקיים את ההסכם

(עתים).– הנהלת רפ"י־אומץ פנתה אל ראש הממשלה יצחק שמיר ואל שלושת החתומים האחראים על ההסכם האלקטוראלי בין הליכוד לבין רפ"י־אומץ, השרים ארנס, שרון ומודעי, לקיים פגישה דחופה עמה בקשר לכוונות של אחדים מראשי הליכוד להפר את ההסכם וכדי להעמידם על ההשלכות החמורות במישור המשפטי והפוליטי שתהיינה להפרה.

יו"ר הנהלת רפ"י־אומץ, זלמן שובל, שיגר, על־פי החלטת הנהלת מפלגתו, מברקים ברוח זו אל ארבעת מנהיגי הליכוד החתומים על ההסכם עם רפ"י־אומץ. במברק הוזכרו החלטות הנהלת רפ"י־אומץ משלשום העומדות על קיום ההסכם במלואו.

ח"כ דוד מגן תבע אתמול, במברק אל ראש הממשלה, לכבד את ההסכם עם רפ"י־אומץ ולהתערב אישית בפתרון העניין. "האמינות צריכה להיות נר לרגליה של תנועת חירות", כתב ח"כ מגן לשמיר והוסיף, שאסור להציע הצעות חלופיות, על תפקיד של שגריר, לפני שנודעו תוצאות הבחירות.

יצויין, כי ראשי הליכוד לא הגיבו עדיין על מברקם של ראשי אומץ־רפ"י, שבו הם מתריעים, כי אם לא יכובד ההסכם כלשונו, לא תלך רפ"י־אומץ במסגרת הליכוד ואף תבחן דרכים משפטיות ותעמולתיות לפגוע בליכוד.

המערך: צו־מניעה נגד לוח השנה של מעריב והליכוד

מאת עליזה ולך, סופרת "דבר" לענייני מפלגות

ח"כ חיים רמון פנה אתמול, בשם המערך, ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית בבקשה להוציא צו מניעה האוסר להפיץ לוח־שנה יחד עם עתון ערב ראש השנה של 'מעריב', כיוון שהליכוד ביצע בו עבירות על חוק הבחירות.

מדובר בלוח־שנה, שמופיעה בו כ'איור' לחודש נובמבר מודעה צבעונית של הליכוד, אף שחוק הבחירות מתיר פרסום מודעות תעמולה בשני צבעים בלבד. יתר על כן, חוץ ממודעה אחת (של בנק המזרחי) כל המודעות האחרות הן של חברות ממשלתיות והאגידים ממשלתיים המנוהלים על־ידי חברים פעילים בליכוד והם כפופים למשרדי ממשלה שבראשם עומדים שרים של הליכוד.

המודעות הן של החברה למבני תעשיה של משרד התעשיה והמסחר, המועצה להסדר ההימורים בספורט (טוטו), רשות הנמלים והרכבות, המשקם, נתיבי איילון ושירות התעסוקה. "מעשה זה מהווה עבירה על הסעיף האוסר שימוש בתעמולת בחירות בכספים של גוף מבוקר או תאגיד שהממשלה משתתפת בהנהלתו או בהונו", מצטט ח"כ רמון את לשון החוק.

גם שביתת יום האדמה לא היתה כל־כך מקיפה – אמרו ערביי עכו

מאת יוסי ליבוביץ, סופר "דבר" בגליל המערבי

שביתת מסחר כמעט מלאה היתה אתמול בעיר העתיקה בעכו. בשוק המקומי נפתחו חנויותיהם של שלושה סוחרים יהודים בלבד. כמו כן הושבתו הלימודים בבתי הספר.

רמזי חורי, "המנהיג של עכו העתיקה", טוען כי 80 אחוז מהסוחרים היהודיים שבתו יחד עם הסוחרים הערביים לאות סולידאריות. לעומת זאת, גורמים במרחב הגליל טוענים כי הסוחרים היהודים פתחו ממעשי נקמה. בין הסוחרים שפתחו את חנויותיהם, היה גם הרוכל אלברט ביניאשווילי, שהוכה לפני ארבעה ימים על־ידי שישה ערבים. "זו מדינה שלי ואני אשבות מתי שאני רוצה", אמר הרוכל והוסיף כי איש לא איים עליו לציית לשביתה. הסוחרים הערבים בעכו ציינו: "אפילו ביום האדמה איננו זוכרים שביתה כל כך מלאה".

בידי משטרת עכו בעת עשרה עצורים: ששת תוקפי הרוכל היהודי, שלושה ערבים החשודים בהסתת סוחרים לסגירת חנויותיהם ובן צעיר נוסף.

חנויות מוגפות

שביתת המסחר בעכו העתיקה. (צילום: אורי נבו)

אסור לך לעבוד כאן – איימו על בעל חנות ערבי בקריית ביאליק

מאת יוסי ליבוביץ, סופר "דבר" בגליל המערבי

"תקופה ארוכה מנסים צעירים יהודים לפגוע בחנות שלי. כבר אמרו לי לא פעם: 'אתה ערבי, אסור לך לעבוד בסביבה הזאת', והגעתי למצב שאני חייב לישון בחנות שלי כדי לשמור עליה. אין לי פרנסה אחרת ואני חייב להביא אוכל לשמונת ילדיי".

כך אמר אתמול בבוקר לסופר "דבר" מוחמד חוסיין, בעל חנות לממכר פלאפל במרכז המסחרי 'צבר' שבקריית־ביאליק דקות ספורות לאחר שהגיע לחנותו ומצא את זכוכית החנות בחזית מנופצת לרסיסים.

חוסיין, המתגורר בכפר נחף, סיפר כי לפני ארבעה ימים הגיעו לחנותו ארבעה צעירים בני 17־18, כאשר בנו עזיז מכר פלאפל בחנות. לדבריו, לקחו הצעירים את קערת הזיתים וזרקו אותה לרצפה. כשניסה הבן לומר להם דבר מה אמרו לו: "שתוק, אתה ערבי". אחר כך נכנס אחד הצעירים וביקש לאכול שווארמה מבלי לשלם. כשהבן סירב הוא קיבל מכות על ידו ועל ידיו. הבן החל לצעוק ולבכות והצעירים נבהלו וברחו.

התנכלויות

מוחמד חוסיין מצביע על שמשות החנות המנופצות. (צילום: אורי נבו)

דה־קויאר: בבוא העת אצא ביוזמת שלום שלי

מאת גדעון קרן, סופר "דבר" בצרפת

ורדן (מיוחד ל"דבר").– מזכ"ל או"ם האורח פרז דה־קויאר אמר אתמול בתשובה לשאלת סופר "דבר" כי בכוונתו לצאת "בבוא העת" עם יוזמה משלו שתתרום לקידום פתרון הסכסוך הישראלי־ערבי.

דה־קויאר סרב לומר מתי בכוונתו לצאת ביוזמה זו, אך נראה כי הוא מתכוון לכנס את החברות הקבועות במועצת הבטחון כוועדה מכינה לועידת שלום בין־לאומית בתקופה שאחרי הבחירות בישראל ובארה"ב. דה־קויאר השתתף אמש בטקס ייסוד "ארגון הערים שליחות השלום" בוורדן – העיר שבה נהרגו 600,000 צרפתים וגרמנים במלחמת העולם הראשונה באחד הקרבות העקובים מדם בהיסטוריה.

לשאלת סופר "דבר" בדבר יוזמתו האפשרית, ענה: "אני עוקב אחרי המצב שהוא טעון חומר נפץ. כל יוזמות השלום נכשלו עד כה. אני ממתין לרגע המתאים כדי לצאת בסיוע משלי".

"מהו הרגע המתאים?"

"ומתי נראה לך?"

"אפילו היום".

"לא. אני דיפלומט ותיק ויודע שהיום לא מתאים".

58 ראשי ערים ועשרות שגרירים השתתפו בכינוס בארמון החשמן העתיק שיהפוך ל'מרכז השלום העולמי', שבו חולקו עיטורים לערים הפועלות למען השלום. שום עיר ישראלית או ערבית, פרט לתוניסיה, איננה חברה בארגון.

מובארק דחה הדרישה להפסיק סבסוד המזון

מאת דן אבידן, סופר "דבר" לענייני ערבים

הנשיא מובארק מתח אתמול ביקורת על קרן המטבע הבין־לאומית, המנסה, לדבריו, לכפות עליו לבטל במוזי־יד את הסובסידיות למוצרי מזון במצרים.

לדבריו, מה שהקרן דורשת ממנו לעשות זה, למעשה, להתאבד, כי בשום מקרה אין ביכולתו לבטל בבת אחת את הסובסידיות מחשש שהדבר יגרום למהומות במצרים, שיביאו להפלת שלטונו.

בימים אלה מבקרת משלחת מטעם קרן המטבע הבין־לאומית בקאהיר בנסיון להגיע להסכמי פריסת חובות נוספים בתמורה להנהגת רפורמות, שיגבירו את החסכון ואת יעילות המערכת הכלכלית במצרים.

2 טילי שיוט ראשונים מפונים היום מאירופה

מאת דליה שרון, סופרת "דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"דבר").- טילי השיוט הראשונים שיפונו את מערב אירופה על פי הסכם הכוחות הגרעיניים שנחתם בין נשיא ארה"ב רונלד רייגן וראש ממשלת ברה"מ מיכאל גורבצ'וב יפונו היום את בריטניה.

שני הטילים הועמסו אתמול על משאיות שיעבירו אותם לבסיס חיל האוויר המלכותי אלקונבורי ויוטסו לארה"ב – שם יושמדו. על פי ההסכם בין מעצמות העל, יושמדו כל הטילים מסוג זה במשך שלוש השנים הקרובות. עתה נשארו 16 טילי שיוט בבריטניה בבסיס חיל האוויר במולסוורת בקמברידג'שייר. 100 טילים נוספים נמצאים בבסיס חיל האוויר האמריקאי 'גרינהם־קומון' בברקשייר.

שמיר ונסים ידונו היום בחריגות שהיו בתקציב

מאת אמנון אמוז, סופרו הכלכלי של "דבר" בירושלים

ראש הממשלה יצחק שמיר ושר האוצר משה נסים ידונו היום בצוהרים בחריגות הגדולות בתקציב המדינה. הגרעון הממשלתי מסתכם כיום בלמעלה מחצי מיליארד שקלים והוא דומה בהיקפו לזה שנרשם אשתקד במהלך שנת התקציב כולה.

החריגות בתקציב נובעות ממספר גורמים שהעיקריים בהם:

● ההתקוממות הנמשכת בשטחים, שהביאה להגדלת תקציב הבטחון.

● חריגות בסעיפי הסובסידיות לתחבורה הציבורית ולחלב, הנובעות מעיכוב בעדכון המחירים ומעליות מחירים בחו"ל.

● ירידה בהכנסות ממסים עקיפים, בעיקר בשל הקטנת הביקושים והפעילות במשק. בנוסף לחריגות שכבר נרשמו, ניצב תקציב המדינה בפני קשיים נוספים הנובעים מהחלטות ממשלה שטרם בוצעו, כגון הסיוע להתיישבות.

באחרונה התקיימו באוצר כמה דיונים בנושא החריגות, אולם בשלב זה לא התקבלו כל החלטות. בדיון היום בלשכת רוה"מ ישתתפו גם מנכ"ל האוצר, הממונה על התקציבים ויועציו הכלכליים של רוה"מ.

צעדים להגדיל מקורות האשראי במיליארד ש"ח

מאת אמנון אמוז, סופרו הכלכלי של "דבר" בירושלים

במטרה להמשיך בתהליך הפחתת הריבית במשק, החליט שלשום בנק ישראל על שורה של צעדים בתחום המוניטארי.

במרכז הצעדים עומדת הפחתת שיעורי הנזילות על הפקדונות השונים בבנקים. הפחתת שיעורי הנזילות על הפקדונות בשקלים תגדיל את המקורות העומדים לרשות הבנקים לשם מתן הלוואות בכ־500 מיליון ש"ח.

הפחתת שיעורי הנזילות במט"ח תבוצע בשני שלבים ותגדיל את מקורות האשראי ב־500 מיליון ש"ח נוספים. בבנק ישראל אומרים כי מכלול הצעדים המוצעים יביא להפחתת הריבית במשק ולהקטנת רווחי הבנקים.

66 אסירים בטחוניים בקרב 8,668 האסירים בבתי־הסוהר האזרחיים

מאת נתן רועי, סופר "דבר" לענייני משטרה

בבתי הסוהר האזרחיים של מדינת ישראל יושבים 66 אסירים על עבירות נגד בטחון המדינה בתוך אוכלוסיה של 8668 אסירים. נכתב בדו"ח השני של שירות בתי־הסוהר, שהוגש השבוע לשר המשטרה. בתאי האיקס' יושבים שבעה אסירים.

שבעה מבין השישה אשמים בעבירות בגידה וריגול, ארבעה במרד והסתה למרד, 20 אסירים שנאסרו על חוקי חירום, אסיר אחד שהורשע בעבירה של מסירת סודות רשמיים, 34 אסירים שהורשעו בעבירות בטחוניות אחרות.

מתברר עוד, כי במדינת ישראל שבעה אסירים שהורשעו בעבירות של שוחד, 261 רוצחים, 208 אנסים, 19 'עוסקים מורשים' בענף הזנות ו־1,206 סוחרי ומפיצי סמים.

בדו"ח נמסר עוד, כי בין חודשי אפריל 1987 לבין ה־31 במארס 1988 אירעו ארבעה מקרי רצח בבתי־הכלא בישראל, 11 מקרי התאבדות, 38 מקרי בריחה ו־12 נסיונות בריחה, 119 נסיונות התאבדות, 75 דקירות חמורות, 93 תקיפות ואיומים על סוהרים, 195 מקרים של אי הורה כתופעה, תשעה מקרים של שימוש בחומר מרמיע, 165 מקרים של תפיסות סם, 125 שביתות רעב של אסירים.

هكذا من الاصل

הסורים נערכים לכפיית בחירת פרנג'יה לנשיא לבנון ביום ג'

מאת דן אבידן, כתב "דבר" לענייני ערבים

סוריה נערכת להביא ביום שלישי הקרוב לבחירת סלימאן פרנג'יה לנשיאה הבא של לבנון על־ידי הפרלמנט הלבנוני, אפילו אם הצבוך לעשות שימוש בכוח נגד צירים באזורים כדי שישתתפו בהצבעה. באותו יום אמור מנדט הפרלמנט להתכנס עליפי החוקה הלבנונית, ובינתיים רמז רהיד דמשק, שהישיבה תנוצל לעריכת נסיון נוסף להביא לבחירת פרנג'יה לנשיאות.

הנסיון הקודם שעשו הסורים ב־18 באוגוסט להביא לבחירת פרנג'יה לנשיא כמחליפו של אמין ג'ומאייל, נכשל משום שרוב הצירים המארונים – הקיימים את פרנג'יה הפרו־סורי – החרימו את ישיבת הפרלמנט ולא נוצר הקוורום הדרוש כדי לקיימה. בינתיים תפסו כוחות צבא סורים מוגברים עמדות סביב בניין הפרלמנט ובאיזור הבנק המרכזי הלבנוני השוכנים בלב ביירות כדי להבטיח שישיבת הפרלמנט תתקיים כמתוכנן.

כמו כן, החלו הסורים באמצעות נאמניהם בביירות להפעיל לחצים פיזיים על חלק מהצירים המארונים כדי שישתתפו בהצבעה לבחירת פרנג'יה. למטרה זו עצרו אתמול שליחיהם בביירות את הציר פריד סרחאל (מג'זין) ואיימו עליו שלא יעז להיעדר מישיבת הפרלמנט.

הכבי פרטי

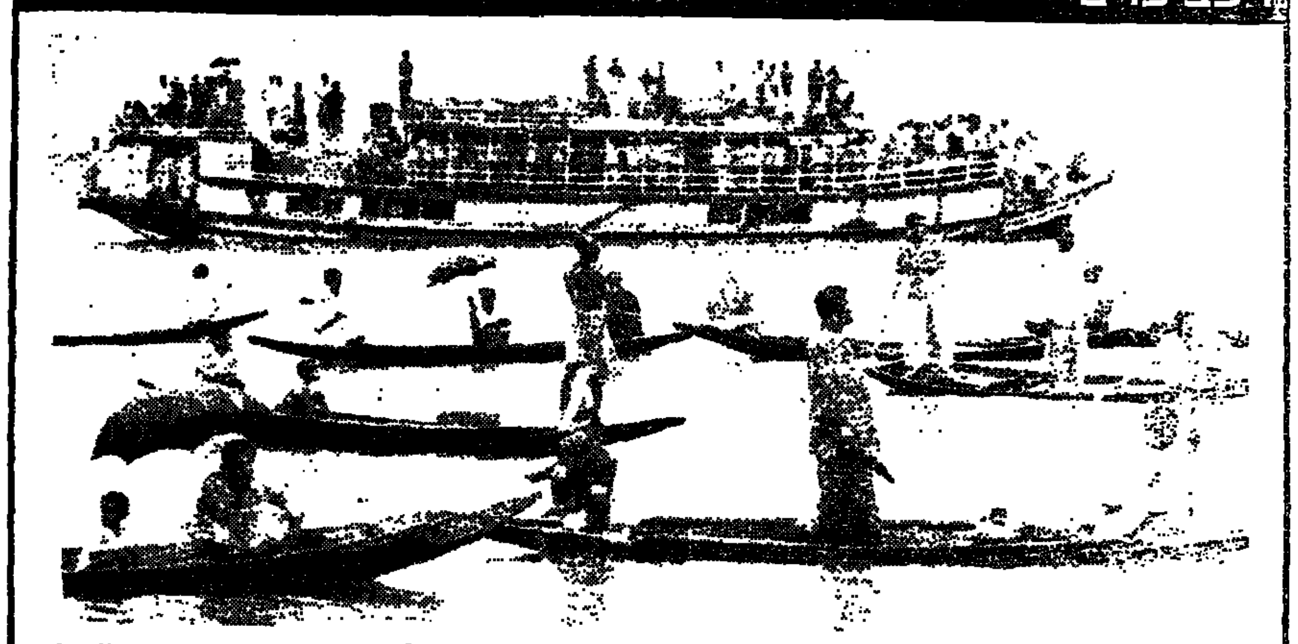

תושבי העיר טאנגייל שבבאנגלאדש שטים על סירות כדי להשיג מצרכי מזון, לאחר שמערכת הכבישים במדינה התמוטטה עקב השטפונות הקשים שהציפו בשלושה רבעים משטחה של באנגלאדש. (צילום: א.פ.)

ארה"ב מאשימה רשמית את עיראק בירי נשק כימי נגד הכורדים

וואשינגטון (רויטר). – ארה"ב האשימה אתמול את עיראק בשימוש בנשק כימי נגד המורדים הכורדים בתחומה־היא, כי הביעה את מחאתה בפני ממשלת בגדאד.

"לפי הערכתנו את המצב, משוכנעת ממשלת ארה"ב כי עיראק השתמשה בנשק כימי נגד המורדים הכורדים", אמר דובר משרד החוץ צ'ארלס רדמאן. הדובר לא ציין באיזה גאז השתמש הצבא העיראקי.

ירדן שוקלת שינוי חוק הבחירות – כדי לאפשר הצבעה רק ממזרח לירדן

מאת דן אבידן, סופר "דבר" לענייני ערבים

שר הפנים הירדני רג'אי דג'אני אמר לאחרונה, כי ירדן דנה בשינוי חוק הבחירות לפרלמנט מ־1986 ובגיבוש חוק בחירות חדש, שעל־פיו עשויות להיערך הבחירות הבאות לפרלמנט רק בגדה המזרחית, בהתאם למדיניות ההינתקות הירדנית מהשטחים.

דג'אני סיפר, שוועדה מיוחדת דנה בימים אלה בשינוי חוק הבחירות והיא אמורה להגיש את המלצותיה לממשלה. על־פי החוקה חייב המלך חוסיין לערוך בחירות לפרלמנט עד לחודש נובמבר, או ימלאו ארבעה חודשים לפיזור הפרלמנט האחרון, או להחליט על דחיית הבחירות.

מובראק דן עם סדאם על שיקום כלכלת עיראק

מאת דן אבידן, סופר "דבר" לענייני ערבים

הנשיא מובארק ערך שלשום ביקור קצר בעיראק שבמהלכו נועד לשיחות עם שליט המדינה סדאם חוסיין. אל מובארק נלוותה פמלייה של כמה שרים, בכללם השר הממונה על התכנון הכלכלי וכן יועציו המדיניים והצבאיים.

מקורות מצרים סיפרו, כי השיחות בין שני המנהיגים נסובו על המשא־ומתן האיראני־עיראקי המתנהל עתה בז'נווה, על צרכי השיקום של עיראק לאחר הפסקת המלחמה ועל הסיוע שמצרים יכולה להושיט בשיקום הכלכלה העיראקית.

ועוזי גם

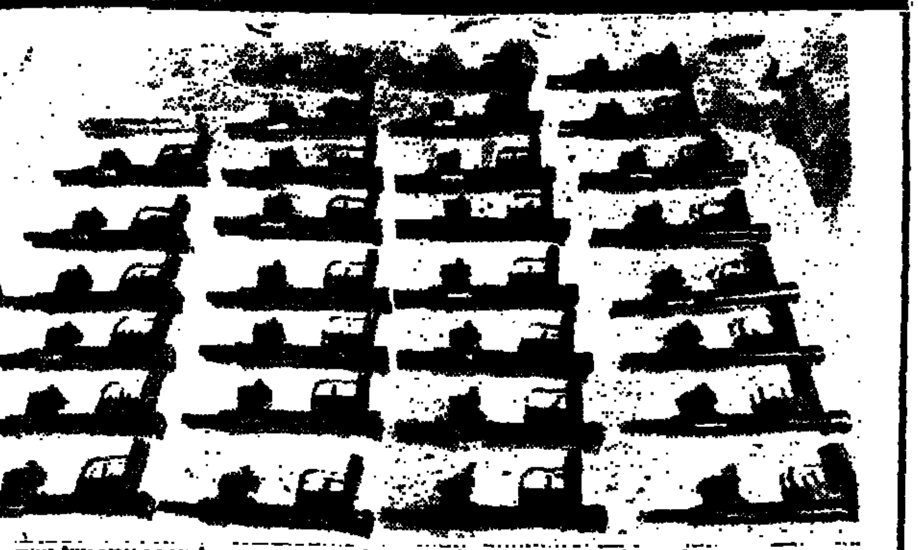

משטרת צפון אירלנד גילתה שני תאי מקלעים 'עוזי' בבית־חרושת ליצור עצמי של נשק של המחתרת הפרוטסטנטית, המאבקת למען שלטון ישיר של בריטניה באיזור. המשטרה טענה, כי הארגון השתמש ב'עוזים' כמודל לייצור 500 'עוזים' נוספים. בתמונה: כלי הנשק האחרים שנתפסו בכפר ספא. (כתבה: דליה שרון; צילום: א.פ.)

השמצה אנטישמית חדשה של חזית לה־פן – על סימון וייל

מאת גדעון קוץ, סופר "דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל"דבר"). – אלמונים שזיהו את עצמם כחברי "ארגון המאבק היהודי" פרצו בלילה שעבר למשרדי מפלגת "החזית הלאומית" הימנית־קיצונית של ז'אן מארי לה־פן בפאריס, לקחו איתם חומר ומסמכים וציירו במקום צלבי־קרס וסיסמאות אנטי־נאציות.

הנהגת "החזית הלאומית" פרסמה השמצה אנטישמית חדשה, המאשימה את המדינאית היהודיה סימון וייל באחריות למה שהם מכנים הסמכה יומיומית של תינוקות צרפתים והשלכתם לכבשני גאים בבתי־החולים.

בהודעה שנועדה להגן על התבטאויותיו של לה־פן אשר כינה שר בממשלה בשם "כבשן גוים", אומרת הנהגת "החזית הלאומית": "אנו מפנים את תשומת־לב הצרפתים הרגישים כל כך לאימת הכבשנים במחנות הריכוז לכך שכבשנים אלה קיימים בבתי־החולים, שיום־יום שורפים בהם את גוויותיהם של מאות ילדים אשר נקרעו חיים משדי אמותיהם, על־פי החוק של סימון וייל". הכוונה היא לחוק המתיר את ההפלות המלאכותיות שיזמה וייל כאשר כיהנה כשרת הבריאות.

ד"ר פרנסואה בשלו שהודח מן "החזית הלאומית" לאחר שגינה את דברי לה־פן, הודיע אתמול על ייסוד מפלגת ימין קיצוני חדשה "צרפת 2000". הוא גילה כי במהלך ישיבת הנהגת "החזית הלאומית" אמר לה־פן כי דבריו על הכבשנים לא היו פליטת פה אלא חלק מאסטרטגיה יזומה, שנועדה לתקוף את "הלובי של היהודים, הבונים החופשיים ואמצעי התקשורת", המתנבלים לו, לדבריו.

הפגנות אלפים בדרום קוריאה – 10 ימים בלבד לפני האולימפיאדה

סיאול (א.ס.ו.) – אלפי סטודנטים ערכו אתמול הפגנות אנטי־ממשלתיות ברחבי דרום קוריאה, פחות משבוע ימים לפני תחילת המשחקים האולימפיים שם. המפגינים תבעו לשתף את צפון־קוריאה במשחקים ולשחרר עצירים פוליטיים.

בהפגנות בסיאול הבירה ובערי כחוז אחרות השתתפו כ־3500 סטודנטים מבתי־ספר אוניברסיטאות. סוכנות הידיעות של דרום־קוריאה מסרה כי אלפי סטודנטים ערכו הפגנות ליד הקמפוסים של האוניברסיטאות, בין השאר בתביעה להעמיד לדין את הנשיא לשעבר צ'ון דו הוואן בשל מעורבותו במעשי שחיתות ובשערוריות אחרות.

ההפגנות האלימות ביותר נערכו בעיר הדרומית קוואנג־ג'ו, שם השליכו 600 סטודנטים אבנים ופצצות תבערה על השוטרים והאבקו איתם. המשטרה ירתה גז מדמיע כדי לפזר את המפגינים, שניסו לצאת מהקמפוס לכיוון מרכז העיר. לא נמסר על מעצרים או על פצועים.

הסטודנטים בקוואנג־ג'ו האשימו את ממשלתו של הנשיא רו טאי וו בנסיון לנצל את המשחקים האולימפיים, שייפתחו ב־17 בספטמבר, כדי לדכא את התנועות הדמוקרטיות. יצויין כי ממשלת דרום־קוריאה הורתה להגביר את אמצעי הבטיחות לקראת תחילת המשחקים.

בבירה סיאול השתתפו כ־500 סטודנטים בהפגנה שקטה באוניברסיטה המרכזית בעיר וקראו לממשלה לשחרר את כל העצירים הפוליטיים לפני תחילת האולימפיאדה. מנהיגי המפגינים טענו כי לא יהיה ערך למשחקים אם 700 העצירים ישארו בכלא.

הצלב האדום מודה: לא עשינו די להצלת יהודים, בעיקר בהונגריה

מחקר: הנציג בבודפסט הזהיר אבל המרכז בז'נווה התעלם

(ע.) – הוועד הבין־לאומי של הצלב האדום הודה במחדלים של הארגון בקשר להצלת יהודי הונגריה בתקופת השואה, על סמך מחקר ישראלי. המנהל הכללי של הוועד, ד"ר ז'ק מורליון, פרסם בימים אלה גילוי דעת בג'רוזלם פוסט, שבו נאמר כי מרכז הצלב האדום בז'נווה לא עשה מספיק כדי להציל יהודים במלחמת העולם השניה, במיוחד בהונגריה.

ההודאה פורסמה לאחר שחברי הוועד המנהל של הצלב האדום בז'נווה קראו את ספרו של עורך הדין הישראלי ניצול השואה, עו"ד אריה בן טוב, "צופה פני השואה בבודפסט". הספר מתבסס על מחקר היסטורי שעשה בן־טוב במסגרת עבודת דוקטורט באוניברסיטת תל אביב, בהנחיית פרופסור שאול פרידלנדר.

מעבודת המחקר של בן־טוב עולה, כי החל מאוקטובר 1943 פעלה בבודפסט משלחת רשמית של הצלב האדום הבין־לאומי מז'נווה, בראשה עמד השווייצי דה־באוייר. האיש, "הפציץ" את שולחיו בז'נווה באזהרות כי גורל יהודי הונגריה ידמה לזה של יהודי פולין – כלומר הם יישלחו לאושוויץ. דה באוייר ביקש הוראות להציל את 800,000 יהודי הונגריה והביע נכונות לפעול בכיוון זה.

המשרד בז'נווה לא נענה לפניותיו, ואף אסר עליו לפעול למען היהודים כיהודים. במארס 1944 נכבשה הונגריה על־ידי הנאצים, ומייד אחר־כך תבעה ממשלת ארה"ב, באמצעות מועצת פליטי המלחמה והקונגרס היהודי העולמי, לפעול להצלת יהודי הונגריה על־ידי העמדתם בחסות הצלב האדום הבין־לאומי כעצירים פוליטיים. נשיא הצלב האדום ראו דחה את הפניות בטענה שזו התערבות בענייניה הפנימיים של הונגריה ואף תבע לא לפרסם זאת.

בן־טוב קובע בספרו, כי אילו היה הצלב האדום נענה לפניית נציגו בבודפסט, מפרסם את הידוע לו ודורש מממשלת הונגריה לא לגרש את היהודים, אפשר היה למנוע או להסות את הגזירה. יצויין, כי הגירושים מהונגריה בוצעו ברובם על־ידי ההונגרים עצמם בכפיפות לממשלה ההונגרית, ונציג הצלב האדום היה מואמן לממשלה זו.

לדברי המחבר, עבודת המחקר נעשתה במשך שש שנים בהן עיין במסמכים סודיים של הצלב האדום בז'נווה.

התקלה בחללית הסובייטית נבעה מטעות בפקודות שנשלחו מהאדמה

"חבל שהייתי בחלל זמן כל־כך קצר", אמר הקוסמונאוט האפגאני

מוסקווה (רויטר). – התקלה, שגרמה לצוות הסובייטי־אפגאני של החללית "סויוז ט.מ.־5" לשהות יום נוסף בחלל, נבעה כנראה מפקודות שגויות מכדור הארץ – כך אמר מפקד החללית, ולאדימיר ליאחוב בראיון שהתפרסם אתמול.

דבריו של ליאחוב נמסרו לעיתון "קומסומולסקאיה פראבדה" על רקע ההשערות לגבי מקור התקלה, שגרמה לכך שמכשירי הנחיתה בחללית כשלו פעמיים. הנחיתה התבצעה בסופו של דבר שלשום בבוקר, 32 שעות לאחר הזמן שנקבע.

"לפי התרשמותי, הבעיות נבלטו בפקודות לכניסה, שנשלחו מכדור הארץ", אמר ליאחוב זמן קצר לאחר נחיתתו במיסור בקאזאחסטאן שבאסיה הסובייטית. "הייתי בסלידה מלאה על המצב, ואפילו אתמול (ביום ג') יכולתי להנחית את החללית, אך הדבר היה לקרות באיזור צפוף אוכלוסיה", אמר ליאחוב.

בבמסיבת עיתונאים במרכז החלל הסובייטי בבאיקונור תיאר ליאחוב את התקלה בחללית, שאירעה בשעה שהתכוננה לנחות על כדור הארץ לאחר שנפרדה מתחנת החלל "מיר". "בנסיון הנחיתה הראשון הכל פעל כרגיל", סיפר ליאחוב, "אבל 30 שניות לפני שהמנוע היה צריך להיכנס לפעולה, אירעה תקלה באנטנת האינפרה־אדום, המחשב לא היה מסוגל לקבוע אם החללית נמצאת במצב מאוזן והמנוע לא פעל".

"לא היה בזה שום דבר מסוכן", אמר הקוסמונאוט בן ה־47. הוא סיפר כי הבעיה העיקרית שבפניה ניצב הצוות היתה מחסור במקום בחללית ששכנו בה שלושה מ"ר. לדבריו הם יכלו להשתחרר מכסאותיהם רק לשניות ספורות בכל פעם.

עדיין לא ברור אם הבעיות שהתגלו בחללית "סויוז" יביאו לשינוי בתכנית החלל הסובייטית, שעד כה הקדימה את התכנית האמריקאית. "הדרך אגב, יכולנו לנחות בארץ אחרת אבל החלטנו להסתפק בקרוב", סיפר ליאחוב.

עמיתו האפגאני, עבדול אחד מהמנד בן ה־29, לא הביע צער על היום הנוסף שבילה בחלל. "חבל שהייתי בחלל זמן קצר כל כך", אמר הקוסמונאוט האפגאני, הראשון מבני ארצו שיצא לחלל.

ממשלת בורמה לא קיבלה תביעתה של האופוזיציה וסירבה להתפטר

ראנגון (רויטר). – עקרות־בית מכריזות על סירוב ומחאות, והמוסלמים הבנגלים הצטרפו לשורות המפגינים אתמול למאות האלפים שהפגינו אתמול בבירת בורמה בקריאה לשים קץ לשלטונה של "מפלגת התכנית הסוציאליסטית". אתמול הם הדגישו שהגיבה האופוזיציה להתפטרות הממשלה, אולם הנשיא מאונג־מאונג עדיין מסרב להתפטר.

חיילים הוצבו בנקודות מפתח סביב הבירה בשעה שהמפגינים, ביניהם נזירים בודהיסטים, סטודנטים, פועלים ואנשי מקצועות חופשיים, זרמו לראנגון כשהם קוראים "דמוקרטיה, דמוקרטיה".

הצבא לא התערב בעסקה. ביממה האחרונה נרשם גל של ביזה ברחבי בורמה, ובמהלכו נהרגו שישה בני אדם ו־88 נעצרו, כשבזזו מחסני אורז ומצרכי מזון אחרים. מקורות מערביים סיפרו כי אלפי החיילים שהוזרמו לעיר הוצבו בנקודות אסטרטגיות, אולם לא הפריעו למהלך הפגנות הענק.

את ההפגנה אתמול הוליכו סטודנטים שנשאו כרזות אנטי־ממשלתיות ועליהן כתוב "ניצחון למען הדמוקרטיה". בהפגנות השתתפו גם עקרות־בית שהקישו על סירים ומחבתות כדי ללעוג על ההדרנם של הנשיא מאונג־מאונג. כי הבעלים היוצאים להפגנות זונחים את רעיותיהם. גם קבוצה של הומוסקסואלים השתתפה בהפגנה בקריאות למען דמוקרטיה וזכתה לתשואות מצד הקהל.

מרכית כוחות הצבא הוכנו ליד בנין הפרלמנט שם תיערך ביום ב' ישיבה מיוחדת של מפלגת השלטון כדי לקבוע את עתידה הפוליטי של המדינה. האופוזיציה תובעת את התפטרותו המיידית של הנשיא, שלאחריה תקום ממשלת מעבר שתארגן בחירות דמוקרטיות רב־מפלגתיות ראשונות במדינה.

אתמול היתה שביתה כללית בבורמה לפי קריאת האופוזיציה. כל החנויות ובתי המסחר בראנגון היו סגורים. לפי דיווחי האופוזיציה המחסור במזון במדינה הולך וגובר ומחיר האורז – המצרך העיקרי – עלה פי שלוש. "אנחנו נעשים עניים יותר ויותר. אנו פונים לעשירים ולסוחרים בבקשה לעזור לעניים", סיפר דובר "הליגה למען שלום ודמוקרטיה", החשוב שבארגוני האופוזיציה.

המערך – מטה הסברה

חוגי בית, כנסים, מפגשים, סיורים ויום בישוב

8.9.88 — 22.9.88

מקום	שעה	אירוע	משתתפים
8.9.88 יום חמישי			
טבעון בית ההסתדרות	20.00	כנס	אורה נמיר
יבנה מועדון מופת	20.00	כנס יוצאי הודו	אלי בן מנחם
פתח תקוה סניף המפלגה	19.30	כנס צעירים	חיים רמון
רמת־גן כפר המכביה		כנס	יצחק רבין, אורי עמית
תל־אביב הירקון 110	18.00	כנס יוצאי קוקז	עוזי נרקיס
ירושלים מכון ואן ליר	20.00	הרצאה והנעה ליהדות הומניסטית יהודית	יוסלה בר ציון
חיפה		קו פתוח	משה שחל, מיכה חריש, אורה נמיר
הרצליה פתוח	21.30	חוג בית קולות צפים	יוסי ביילין
נס ציונה הטייסים	20.00	חוג בית אמל"ט מרחובות	דוד שרס
קרית אונו	21.00	חוג בית מתלבטים	יעל דיין
ראשל"צ אולמי נסלי	12.00–14.00		שושנה ארבלי אלמוזלינו
		יום בישוב	
טבריה		סיור בחוף הים	פרופ' שיטרית שמעון
בני־ברק		מבצע "שנה טובה באמת"	אברום בורג
אופקים		יום בישוב	חגי מרום
9.9.88 יום שישי			
קבוץ תל יצחק אולם הקבוץ	21.30	עימות עם נציגי רץ ומפ"ם	יעקב צור
עפולה	21.30	חוג בית, אקדמאים לא מאוהים	חגי מרום
ירושלים	21.00	חוג בית, משכילים	פרופ' שטרית שמעון
10.9.88 שבת			
טבריה	19.00	סיור במדרחוב	מיכה גולדמן
כפר סבא, בחוץ	19.30	חג המעלות נוער עובד הורים + צעירים	מוטה גור
קרית חיים, בחוץ	20.30	חג המעלות נוער עובד הורים + צעירים	אברהם כץ עוז
מבועים – נתיבות, בריכת השחיה	21.00	ערב עם צעירים	יוסלה בר ציון
14.9.88 יום רביעי			
רחובות, מופת	17.00	כנס גמלאים	נאוה ארד
נצרת	17.00	כנס חברות	רחל גביש
חיפה מ.פ.	13.00	כנס חברות	רינה דותן, חוה קופלביץ
תל־אביב במחוז	17.30	מזכירות ת"א חברות + מטה	
אופקים	20.30	ערב ראיונות	
		עימות עם צחי הנגבי	יוסי ביילין
ראש פינה בסניף	18.00	הרצאה הסברה	ניסים זוילי, אפי שטנצלר
ערד מ.פ. ערד	18.00	הרצאה מתלבטים	יצחק פרץ
ירושלים		הרצאה מסבירים יוצאי בריה"מ	יעקב צור
לוד בסניף	19.00	מועצת סניף פעילים	בנימין בן אליעזר
רמת־גן אאור עלית	18.00	אסיפה מתלבטים	מולי דור
יבנה	19.00	חוג בית	אורי אור
בית דגן	19.00	חוג בית צעירים	לובה אליאב
ראשל"צ	21.30	חוג בית צעירים	לובה אליאב
טבעון	20.00	חוג בית עדות מזרח – ליכוד	עמיר פרץ
טבעון	21.30	חוג בית עדות מזרח – ליכוד	עמיר פרץ
ירושלים		יום בישוב	יצחק רבין
זכרון יעקב	19.30	סיור + חוג בית	גדליה גל
15.9.88 יום חמישי			
ראשל"צ אולמי היכל המלך	19.00	כנס פעילים	אברהם שוחט
חיפה בהדורי	19.30	כנס מסבירים	ניסים זוילי, אפי שטנצלר
ת"א הסתדרות המורים	16.00–18.00	כנס ועדים ארציים	נסים זוילי, חיים הברפלד, ג. בן ישראל
הרצליה החלוץ 6	19.30	כנס קהל רחב	עזר וייצמן
תל־אביב בית סוקולוב	17.00–19.30	כנס מסבירים – מתנדבים	עזר וייצמן, גד יעקבי, מיכה חריש
נהריה במפלגה	18.00	כנס חברות	רחל גביש
גליל מערבי	20.00	כנס מטות חברות	רחל גביש
רעננה		אסיפה אמל"ט	אלחנן הרלב
חולון	21.00	חוג בית, מתלבטים	פרופ' שמעון שיטרית
עכו בסניף	20.00	חוג בית, שכונות	אלי בן מנחם
חיפה	21.00	חוג בית	ניסים זוילי, ארנון סופר
יבנה	19.30	חוג בית מתלבטים	יוסלה בר ציון
קרית גת	17.00–20.00	סיור + סניף, מצביעים לראשונה, משמרת ומטה צעיר	אור אורי
רחובות	09.30	מבצע "בוא נדבר"	יוסי ביילין, אברום בורג
מגאר ערבי + נגב		יום בישוב	משה שחל
גבעת שמואל		יום בישוב	שושנה ארבלי אלמוזלינו
רמת גן	19.00	מועצת סניף	מולי דור
16.9.88 יום שישי			
נתניה מלון סירונית	16.00	יום עיון לאנשי שדרות	יוסי ביילין
שדרות ערד מלון מרגוע		יום עיון לאנשי שדרות	יוסלה בר ציון
מגאר ערבי – משולש		יום בישוב	עזר וייצמן
17.9.88 יום שבת			
אור עקיבא מופת	19.00	ערב ראיונות	שושנה ארבלי אלמוזלינו, אורה נמיר
גבעתיים בית אלון	21.00	ערב ראיונות עם אלוני, הנגבי	מוטה גור
חיפה	10.00–16.00	סמינר חברות – מסבירות	ניסים זוילי
חיפה – קרית ים, בחוץ	20.15	חג המעלות	מאשה לובלסקי
רמת רחל		כנס יוצאי בריה"מ מאשדוד	משה שחל, פימה פיינבלום, פרופ' אמורסקי מיכאל
קרית ענבים		יום עיון, רמונים	עוזי נרקיס
18.9.88 יום ראשון			
הרצליה בסניף	19.00	כנס מתנדבים	נתי שרוני
קרית עקרון, בסניף	20.00	כנס פעילים	רענן כהן
רמת השרון, יד לבנים	20.00	כנס דוברי צרפתית	מיקי בר אוהר
רמת אפעל בסמינר	13.30	כנס חברות	מאשה לובלסקי, רינה דותן
פתח תקוה	20.30	חוג בית, אקדמאים	אילי ניסים
קרית אונו	21.00	חוג בית, מתלבטים	אפרים סנה
רמת גן	21.30	חוג בית, מתלבטים	מוטה גור
תל אביב בית סוקולוב	20.00	עימות עם ביבי נתניהו	יוסי ביילין
19.9.88 יום שני			
אשדוד		כנס אמל"ט	אלחנן הרלב
ירושלים	13.00	כנס חברות	רינה דותן, רות לב
יבנה	21.00	תגובות מתלבטים	מיקי בר אוהר
מגאר ערבי – משולש		יום בישוב	שמעון פרס
שדרות		יום בישוב	גד יעקבי
חולון		יום בישוב	שושנה ארבלי אלמוזלינו
רמלה		יום בישוב	שלמה הלל
22.9.88 יום חמישי			
ת"א הסתדרות המורים	18.00–20.00	כנס ארצי פעילי מטות מקומיים	עזר וייצמן, אברהם שוחט, מאשה לובלסקי, חיים הברפלד, גדעון בן־ישראל, אהרון ברנע, יפתח טרנרמן
כרמיאל		כנס אמל"ט	אורי אור
רעננה		כנס אמל"ט	רענן כהן
באר שבע	19.00	מפגש צעירים	יוסי ביילין, אברום בורג
ראשל"צ		מפגש מתלבטים	
בת"ים	09.30	מבצע "בוא נדבר"	חגי מרום
מגאר ערבי – מצרת		יום בישוב	שושנה ארבלי אלמוזלינו
תל־אביב		יום בישוב	חיים ברלב
תל־אביב		יום בישוב	אברהם כץ עוז
בת"ים		יום בישוב	יוסלה בר ציון

★ פרטים נוספים ניתן לקבל במטה הסברה מבצעית טלפונים 209274, 209275

המערך הדרך לפריצת דרך

● אנשים ● אנשים

אחרי שהתאוששה נכדתו מניתוח הלב הנדיר שעברה בבוסטון, התפנה לובה אליאב לעשות למען מפלגת העבודה. במסגרת פעולותיו בבוסטון הצליח לרתום לתמיכה פוליטית וחומרית ידיד ותיק, שעלה בינתיים לגדולה – פרופ' הנרי רוזובסקי, הדיקן של אוניברסיטת הרווארד המהוללת. לא רבים יודעים, כי נסיעתו הלא־מתוכננת של עזר וייצמן לבוסטון, לפגישה של המגבית למען מפלגת העבודה, היא במידה רבה „באשמתו" של לובה. לובה הכין בבוסטון, כמו גם בערים אחרות בארה"ב, תשתית נאמנה של תומכי מפלגת העבודה, ועזר התבקש לנסוע לקטוף את הפירות. בתמונה נראה לובה אליאב פותח את מסע הבחירות של מפלגת העבודה ברעננה, לצידו חיים בן חיים מועמד המערך לראשות העיר רעננה בחברת קשישה מהעיר.

שתי דרכים

להערכתו של מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס יהיה צורך להשקיע את רוב תקציב מערכת הבחירות של מפלגת העבודה ברכישת סוליות נעליים לפעילי מפלגתו. בפגישתו השבוע עם חברי מזכירות התק"ם התבטא פרס, כי חשוב ללכת מבית לבית, לפגוש את הבוחר בביתו ולהסביר לו שזהו מאבק בין שתי דרכים, זו של הליכוד הרוגלת בסיפוח, וזו של מפלגת העבודה הדוגלת בפשרה מדינית.

עודד בר־מאיר

ברכה לראש השנה

ממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס, שלח אתמול מברק זהה לסגן הנשיא בוש ולמועמד הדמוקראטים, מייקל דוקאקיס. במברקו מחמיא מר פרס לשני המועמדים לנשיאות ארה"ב ומציין כי נאומיהם אמש בוועידת בני־ברית העניקו אישור מחודש ליחסים ההדוקים בין ארה"ב לישראל. בין דבריו אמר פרס „התחייבותך לחיזוק שיתוף הפעולה בין שתי מדינותינו והבטחתך לפעול לבטחונה של ישראל מתקבלים בברכה על־ידי כל בית ישראל. ההתחייבות לחדש את המאמץ לשלום מחזקת את תקוותינו, כי עם תום ההליך הדמוקראטי בשתי מדינותינו ייפתח דף חדש, דף של תנופה ויוזמה להשכנת שלום בין ישראל, הפלשתינים ומדינות ערב. אין ברכה חמה מזו לראש השנה".

יפה

זוהי מלכת היופי של מערב גרמניה סוזאן פטופ, שקיבלה בהיוך זוהר את הבשורה על זכייתה בתואר „מלכת העולם", בתחרות היופי הבינלאומית שהתקיימה בטימנדורף שבמערב גרמניה, בהשתתפות 30 יפיפיות מכל רחבי העולם.

חיזוק נוסף

ראשי מפלגת העבודה קיבלו השבוע חיזוק נוסף למחויבותו של מייקל דוקאקיס, המועמד הדמוקרטי לנשיאות ארה"ב, ליחסים המיוחדים שבין ארה"ב וישראל ולקידום תהליך השלום במזרח התיכון. במכתב אישי שנשלח ע"י מדלן אולברייט יועצתו הבכירה של דוקאקיס לנושאי מדיניות חוץ, ליו"ר תנועת העבודה הציונית יחיאל לקט, היא חוזרת ומדגישה כי דוקאקיס מחויב באופן מוחלט ליחסים המיוחדים שבין ארה"ב וישראל וכי הוא יתן את תשומת הלב הגבוהה ביותר לקידום תהליך השלום במזרח התיכון. אולברייט מבהירה במכתבה את לקט על מועמדותו לכנסת ובנימה אישית מוסיפה: „אולי יזדמן לנו פעם הזדמנות לעבוד ביחד".

מחזיקים

הנווט הישראלי רון ארד, שנפל באוקטובר 1986 בשבי השיעים בלבנון, מוחזק כנראה באזור הבקעה בידי הפלג שפרש מארגון 'אמל' בראשות מוסטפא דיראני. מקור שיעי שמסר על כך שלשום ציין כי דיראני ואנשיו הם שהחזיקו בנווט רון ארד גם בטרם הודחו בפברואר השנה מתנועת 'אמל' על־ידי מנהיגה נביה ברי. הקבוצה בראשות דיראני נקראת 'ההתנגדות המאמינה' והיא מקורבת לאיראנים ולתנועת 'החזבאללה'. בשעתו שימש דיראני ראש מנגנון הבטחון של תנועת 'אמל' ובתור שכזה היה אחראי על רוב הפיגועים שביצעה התנועה נגד צה"ל וצד"ל בדרום לבנון.

דן אבידן

משדר חדש

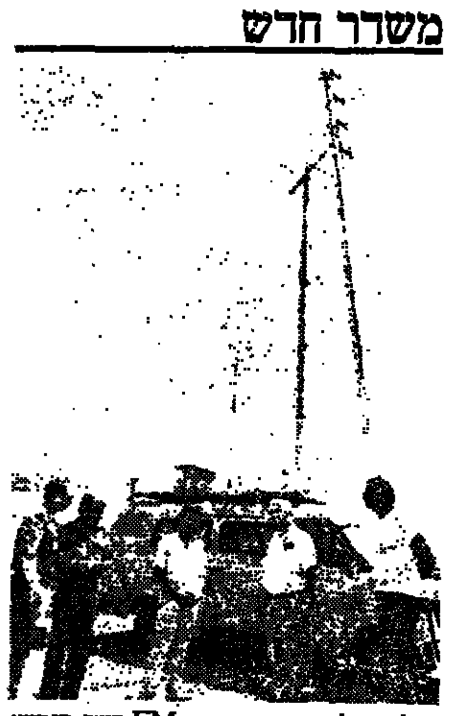

גלי צה"ל חנכו היום משדר FM חדש, הנמצא בכוכב הירדן ונתרם כולו ע"י האגודה למען החייל. יו"ר האגודה יוסף נבו ונחמן שי מפקד גלי צה"ל חנכו יחדיו את המשדר.

צילומים: נאוה שמש / ישראל מאן בעיים

גילויים

„ארבעים שנות דרשיח עם מוסקבה" – ספרו רב ההיקף ורב הגילויים על השיחות בין ירושלים למוסקבה, הוגש אתמול ע"י מחברו, משה זק, לשעבר עורך 'מעריב', לנשיא המדינה מר חיים הרצוג. 15 פרקי הספר על מסמכיו, הנחשפים לראשונה בו, כלולים בחמשת השערים: ארבעה ערוצי הקשר, לחצים צבאיים, נפט, רכש ונשק, ריגול וציונות, עלייה ושלום.

זכו בפרס

פרס יצחק שדה לספרות צבאית לשנת תשמ"ח הוענק השנה למרב הלפרין ואהרון לפידות, עורכי הספר „חליפת לחץ" ולחוקר יגאל שפי על מחקרו בנושא תורת הלחימה של ההגנה. הספר „חליפת לחץ" מביא את סיפורו של חיל האויר הישראלי, ומחקרו של שפי, מתייחס לתולדות הקורסים המרכזיים בהגנה. הזוכים בפרס נבחרו ע"י חבר השופטים בראשותו של אלוף (מיל') משה ברמל ובהשתתפות אלוף (מיל') יהושע בן נון ופרופ' ישראל לוין.

שנת הלימודים שנפתחה מביאה קרוב ל־60,000 תלמידים אל מוסדות החינוך התיכוניים של רשת „אורט" המובילה בתחום הטכנולוגי בישראל. בשנת תשמ"ט ילמדו באורט בכ־120 בתי ספר תיכוניים מקיפים, חטיבות ביניים וקדם־צבאיים מקצועות כמו אלקטרוניקה, מחשבים, מכונאות, חשמל, אוטומציה ובקרה, אופנה, מינהל ופקידות, לבורנטים ומלונאות. תלמידי אורט מתחילים בחיוך את שנת הלימודים החדשה שבה בצד לימודיהם התיכוניים הם גם רוכשים מקצוע לחיים.

המדור נערך ע"י אורה זהבצקי

● חדשות ● חדשות ● חדשות ● חדשות ● חדשות ● חדשות ●

פקח אחד בלבד של משרד הפנים מפקח על מכירת הנשק בכל הארץ

המשטרה: שערוריה ● משרד הפנים: מה לעשות – אין כוח־אדם

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

משרד הפנים מקצה פקח אחד בלבד שיפקח על כמה עשרות סוחרים מורשים למכירת נשק ותחמושת לכל אדם המציג רשיון כחוק. גורמים במשטרה מגדירים את הפיקוח בנושא זה כ„שערורייתי הגובל בהפקרות" – כך עולה מתחקיר שערך סופר „דבר".

המשנה למנכ"ל משרד הפנים יעקב מרקוביץ אומר בתגובה: „אני חושב שפקח אחד אינו מספיק, אבל זה מה שיש כאשר מקצצים בכח האדם במשרדי הממשלה. הפיקוח הוא מאד מצומצם, אפילו מדגמי בלבד ואינו מאפשר מעקב שיטתי ומסודר אחר פעילותם של סוחרי הנשק".

הבעיה התעוררה לראשונה במלוא חריפותה לפני מספר חודשים כאשר סגן סמל של משטרת מרחב הגליל חשף פרשיה לפיה סוחר נשק משפרעם, סמור סמור, בן 52, אב שכול, מכר כדורי אקדח כמעט לכל ריכפין, מבלי שאלה הציגו בפניו אישורים הנדרשים כחוק ממשרד הפנים. על פי חשבוניות שתפסה המשטרה, קנה סוחר הנשק 1.2 מיליון כדורים ממפעל „זיניוק" בחיפה ואולם הוא הצליח להציג קבלות רק על כ־550 אלף כדורים, כלומר כ־650 אלף כדורים נמכרו, על פי החשד, שלא כדין.

המשטרה עצרה בפרשה זו למעלה מ־50 חשודים שקנו כדורים ללא היתר ונגרם כבר הוגשו המלצות לפרקליטות מחוז חיפה להכנת כתבי אישום. בעקבות חשיפת הפרשה שלל משרד הפנים את רשיון העסק של סמור סמור.

במשטרה טוענים כי משרד הפנים, האחראי על אכיפת הנושא, כמעט ואינו בודק או מפקח על סוחרי נשק ואין כל אמצעי בטחון שנשק אינו מועבר בצורה כזו גם לגורמים עוינים

משה וייס, מנהל המחלקה לרישוי ופיקוח במשרד הפנים אומר כי המקרה של סמור הוא חריג. „אפילו אם היה לי עוד מפקח הרי שאם סוחר נשק מחליט שהוא רוצה לערוך רישומים פיקטיביים, קשה לנו לעלות עליו. אני יודע שאדם אחד אינו מספיק, אבל זה מה שיש לי ואינני רואה כל סיכוי לקבל תוספת של כח אדם". לדבריו, משרד הפנים יוצא מתוך הנחה שסוחרי הנשק הם הגונים ופרנסתם יקרה להם „כיוון שעל כל דבר קטן יש לנו סמכות לסגור עסק".

וייס סבור שאילו הקצו לו שלושה פקחים שהיו מפתיעים את סוחרי הנשק בביקורות פתע אז הוא היה שקט יותר. „אבל אין לי מה לעשות שהנהלת משרד הפנים חושבת שפקח אחד מספיק לנושא הזה".

משרד הפנים יאפשר לעריק מפולין להישאר

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

משרד הפנים עומד לאשר לעריק הפולני אירנאוש זיגמונד להישאר בארץ ולהמציא לו את כל המסמכים המאשרים עובדה זו.

בימים האחרונים נמסר לזיגמונד ולמאמצו, חרות לפיד מאילת־השחר, כי במשרד הפנים שוכנעו מכוונותיו הרציניות של זיגמונד ומהיותו יהודי ולפיכך, יוצא לו בקרוב תעודה של תושב ובעתיד יקבל, ככל הנראה, גם אזרחות.

במקביל, פועל העריק עצמו להמציא את כל התעודות האפשריות המוכיחות על יהדותו. אתמול מסר חרות לפיד, כי זיגמונד עבר להתגורר בקיבוץ עין־השופט.

חריש לא חייב לפרוש בגיל 65, קבע השופט ברנזון בחוו"ד פרטית

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר" בירושלים

היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש אינו חייב לפרוש ממשרתו בהגיעו לגיל 65, בשבוע הבא – כך קבע אתמול שופט בית־המשפט העליון לשעבר צבי ברנזון, שלבקשת חריש מסר חוות דעת באשר לגיל הפרישה של היועץ המשפטי לממשלה.

ברנזון קבע, כי דעתו הברורה היא, שהיועץ המשפטי לממשלה, המכהן מכוח תיק שירות המדינה (מינויים) והחלטות הממשלה שניתנו לצורך מילוי משרה זו בשנים שעברו, אינו חייב לפרוש בהגיעו לגיל 65.

היצוא התעשייתי ירד ב־3 אחוזים בחודשיים

מאת אמנון אמר, סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים

בחודשיים האחרונים נרשמה ירידה של 3 אחוזים ביצוא התעשייתי ללא יהלומים, בהשוואה לחודשיים הקודמים.

בחלק מענפי התעשיה נרשמו ירידות גדולות בהרבה. יצוא ענף המזון ירד ב־14 אחוזים, ובענפי הגומי והפלאסטיקה ירד היצוא ב־12 אחוזים.

רק בענף התעשיות הבטחוניות נרשמה בתקופה זו עליה של 8 אחוזים.

לפני ארבע שנים הבטחנו לך לצאת מהבוץ הלבנוני.
הבטחנו וקיימנו.
לפני ארבע שנים הבטחנו לך שהמדינה תיחלץ מטירוף האינפלציה.
הבטחנו וקיימנו.
בשנתיים שבהן הובלנו את הממשלה והמדינה (1986-1984) הוכחנו שהמערך אינו מסתפק בהבטחות.
הוא מקיים.

בשבועות הקרובים נציג לך באופן ישיר, גלוי וברור, את הדרך שלנו - הדרך לפריצת דרך.

פריצת דרך מהקיפאון המדיני למשא-ומתן שיוביל את ישראל לשלום וביטחון.
פריצת דרך ממילכוד האינתיפאדה אל עקירת הטרור ואל ההסכם המדיני.
פריצת דרך מהאיום הדמוגראפי אל ישראל יהודית, חופשית ודמוקרטית.
פריצת דרך מהמחנק הכלכלי אל התנופה והצמיחה.
פריצת דרך להישגים בחינוך, במדע, בחקלאות ובתעשיה.

ב-1 לנובמבר נפרוץ יחד לדרך החדשה, שתחזיר לך את הגאווה בישראל שלך.

המערך
הדרך לפריצת דרך

مكتز من الاجل

עליות השערים בבורסה בתקווה לשנה טובה במניות

● בבורסה מתבדחים: שנת תשמ"ט משמעותה – תהיה שנה טובה במניות. ● סוחרים ופעילים בשוק המניות שאבו עידוד רב משבוע המסחר שהסתיים. ● הבקשה להקצאת מניות פרטית בישרם נדחתה. ● הפסדי תדיראן גדלו מ־9.8 מליון דולר ל־24.4 מליון דולר. ● קיטון ברווחי כלל סחר וכלל נדל"ן, מעבר חד לרווח בחברת רוגוזין. ● הריבית השיקלית ממשיכה לרדת לאור הגדלת סכומי המכרזים המוניטריים של בנק ישראל. ● ירידות השערים במניות בעייתיות נמשכו השבוע למרות האווירה החיובית בשוק המניות. ● ההצעים למניות הבנקים נמשכים, בנק ישראל רוכש בנקאיות במחיר נמוך. ● חשש לצעדים כלכליים כולל פיחות בתקופה הקרובה עוד לפני הבחירות. ● פעילות ערה וחיובית נרשמה אתמול באזורים, דלק, חברה לישראל וכלל תעשיות.

מאת שמואל רוזנבלום

שבוע המסחר בבורסה הסתיים במגמת מסחר חיובית תוך המשך עליות השערים וגידול בתמורה הכספית. ציבור המשקיעים עדיין אינו פעיל באורח משמעותי במניות. השוק הנוכחי מבוצע ברובו בידי משקיעים מוסדיים וקופות גמל. בבורסה מאמינים כי אם יינקטו שינויים כלכליים במשק בחודשים הקרובים עשויה האווירה הכלכלית להשתנות ולהשפיע לחיוב על שוק המניות. נסיון הפיננסים מהעבר מלמד כי המניות הגיבו תמיד באורח אוטיבי לשינויים בשער המטבע.

הריבית השיקלית ממשיכה לרדת בעקבות הגדלת סכומי המכרזים המוניטריים. עליות שערים נאות יחסית בלטו במניות כאזורים 3.75% +, אלרון 2.75% +, דלק 3.25% +, חברה לישראל 4% + בציפיה לדו"חות הכספיים שיתפרסמו בתוך כשבוע וכלל תעשיות 2% +. במניות החצי כברות בלטה פעילות ערה וחיובית במו השקעות 10% +, חברה לישראל 7.9% +, קרגל 6.5% +, אלקטרה 5% +. פעילות חיובית מתונה יותר נרשמה גם באלביט, מבני תעשיה, פריון, צב ים ובנק כרמל.

במניות הקליות בלטו עליות חדות בדשי 9.9% +, אורדע פרינט 7.4% +, שלדות 7.5% +, המגיקס 10% +, כרמל אופציה 9.9% +, פריכטנגר 6.5% +. ירידות חדות בלטו בכלל, קרטני, גיבה אסאל וקינג 10% – כל אחת. מדיווחי הבורסה שהתקבלו אתמול עולה כי רווחי כלל סחר ירדו באורח חד, רווחי כלל נדל"ן ירדו בכ־50%. הפסדי תדיראן גדלו באורח ניכר. חברות יצור הרוגוזין עברו מהפסדים כבדים לרווחיות.

דלק – הפעילות החיובית נמשכת

הפעילות החיובית במניות חברת דלק מתגברת באחרונה. עד לפני מספר שבועות הפעילים העיקריים בדלק היו גורמים הקשורים לדיסקונט. באחרונה החלו מספר קרנות נאמנות וגופים מוסדיים לרכוש מניות דלק במהלך המסחר. ככל הידוע עיקר הרכישות מתבצע על בסיס כלכלי תוך הנחה שרווחיות החברה תצביע על שיפור קל. דלק לא רווחה נוח משקעותיה בכלל תעשיות ומחיפושי הנפט בארץ שבוצעו באמצעות חברת הבת דלק חיפושי נפט ודלק השקעות. מנגד השליטה דלק את קנית 26% במניות גדות פטרוכימיה, בשיתוף עם כלל סחר יחזיקו שתי החברות בשליטה 52% בגדות.

בנוסף נהנית דלק מנזילות גבוהה וניהול מוצלח המנהיים קרובה להצלחתה בחזה הבעתיד.

סיכום השבוע בבורסה – מתוך חיובי

שבוע המסחר שהסתיים אתמול היה לראשונה בזה חודשים ארוכים חיובי במהלכו. שערי מניות רבות עלו בעשרות אחוזים תוך פעילות ערה ונפח כספי סביר עד כה. להזכירנו, עד לפני שבוע עמד נפח הפעילות הכספית על סכומים נמוכים עד כדי גיחוך. הכפלת נפח הפעילות במניות מעיד על ענין מחודש באפיק המניות. בבורסה "מריחים" כנראה מספר מהלכים כלכליים קדימה. סוחרים ומקורבים מאמינים כי צעדים כלכליים עשויים להתבצע עוד לפני הבחירות אך גם אם צעדים אלה יבוצעו לאחר הבחירות הם עשויים להוציא את המשק מקפאונו. תהליך הירידה בריבית השיקלית, בצירוף רמות מחירים אטרקטיביות להשקעה במניות, תוך הבנה שההנהגה האוכה ביותר מגיעות אנשי קניה במניות, כל אלה יחדיו תרמו למגמה החיובית במניות. הציפיה להרעה כללית בדו"חות הכספיים של החברות הבורסאיות התבדתה כמעט לגמרי. מרבית הדו"חות מצביעים על שיפור קל או קיטון לא משמעותי בנתוני הרווח. חלק מהחברות המובילות אף יצביעו כנראה על גידול ניכר ברווחיהם (חברה לישראל, דלק, אגן). ונוספת, עיסקת השבוע היתה ללא ספק כניסתה של משפחת ברונפמן להשקעה בטבע במטרה לאחד כוחות לרכישת חברת התרופות – אביק. פרשת השבוע התמקדה בסוגיית ישרס. כל העניין העיקרי בישרס נייטי קידס עלול לאבד את השליטה בחברה לקבוצת מנהל התיקים שלמה איזנברג המסומן ברובו ע"י אנשי עסקים יהודיים משווייץ ומאנגליה. קידס ביצע באחרונה תרגיל השהייה בורסאי מוכר במסגרתו נדחתה האסיפה הכללית של ישרס דבר שניתן לו פסק זמן להתארגנות לקראת המאבק באיזנברג ובדעיה. הנפקת חברת אהליהב היתה הסיפור הבורסאי השחות מוצלח של השבוע. מניות אהליהב ירדו לאחר ההנפקה בעשרות אחוזים תוך העדר תמיכה בינימלית במהלך המסחר. גם לאחר את ירידות השערים התלולות במספר כיתבי אופציה כמגוד וקנסורטיום. מבין המניות החופשיות בלטו השבוע – פריון, מבני תעשיה, דובק, מו השקעות ורוגוזין.

ההתמכת יתר גדולה להנפקת „אגרי"

הנפקתה של חברת „אגרי", הכוללת אגח"ים צמודי דולר ואופציות, זכתה להצלחה רבה. להנפקה נרשם בקוש של כ־120 מליון ש"ח במחיר המקסימלי (105). לפיכך יקבל כל מזמין במחיר המקסימלי כ־8 אחוזים מהזמנתו. מזמינים במחיר הנמוך מ־105 לא ייענו.

מחריף מאבק השליטה בישרס

קבוצת קידס העומדת לאבד את שליטתה בישרס נכשלה אתמול בנסיון להקצות את מניות החברה למנהל יהושע סודר כדי לשמור בידה את הרוב בחברה.

הבורסה לניירות ערך לא אישרה את ההקצאה הפרטית המוצעה וביקשה לכן לבטלה ובינתיים החליטה להפסיק את המסחר במניות החברה.

ריבית שיקלית – מגמת ירידה

הודעת בנק ישראל על הגדלת סכומי המכרז המוניטרי עד לסך של 900 מליון שקל גרמה אתמול לירידה קשה בשיעורי הריבית למפקידים. בתחילת השבוע עוד שילמו הבנקים עד 11% ריבית בחישוב שנתי, אתמול ירד שיעור הריבית לכ־10% ואף מעט פחות. הגדלת סכומי המכרז המוניטרי מלמדת על כוונה נמרצת מצד בנק ישראל לפעול להורדת הריבית במסגרת תהליך קבוע של הגדלת סכומי המכרז בחודש האחרון. בבנקים מאמינים כי הכוונה הממשלתית לקראת סוף החודש תגדיל את עודפי הנזילות הבנקאיים.

המניות הישראליות בארה"ב

אמפרטק	3⅜	סאייטקס	5¾
איא.ים	4⅜	שקים	1¾
אינטרפרם	2⅞	עץ לבנון	4⅛
אלסינט	1⅛	ראורא	1⅛
אלרון	2½	תרד	⅞
אלקטרוניקה לישראל	5	אורית	1⅜
תעשיות לייזר	3⅞	כרמל	4¾
מת"ח	⅝	אלביט	4½
נייר חדרה	13¾	טבע	6½

התשואות השנתיות בבנקאיות שבשוק – מדדין 1988

אריביג. רגילות	13.55	פר' מבטוחות	18.88
אריביג. ב'	14.01%	פעלים ע"ש	13.53
אריביג. בכורה	13	פר' מכ"ן	14.81
אגוד	13.64	כללי א'	13.84
דיסקונט ב'	12.83	כלל מסק	13.37
דיסקונט א'	15.84	מבטוח המזר 1	15.19
מבטוח המזר 5	14.12	מבטוחי מדד	14.85
המזרחי מכ"ן	10.49		

הודעות מהבורסה

כלל ליסינג – במחצית 1988 הרוויחה החברה 827 אלפי שקל לעומת רווח של 1.72 מליון שקל בתקופה המקבילה אשתקד.

סהר החזקות – במחצית 1988 הפסידה סהר החזקות סכום של 795 אלפי שקל לעומת רווח בסך 168 אלפי שקל בתקופה המקבילה אשתקד.

כתם – 15% מתמורת הנפקת החברה מאוקטובר 1986 בכטגרונה בייפה החברה 5 מליון שקל תיועד להשלמת מבנה בית המגדל בבעלות החברה.

שופרסל – החברה הגישה מתאר לבורסה בו היא מסבירה כי לעובדי החברה תבוצע הקצאת מניות בסך כ־386 אלף ע.נ. בשלבים, בכל שלב יקבלו העובדים כ־71000 אופציות.

שערי מניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
א.ה.ה. ש	30400	32.0	+400	+1.3	+29.0
מסחת 1	990	298	+10	+1.0	+244
מסחת 5	501	905			-11.0
כללי לא בהסדר 1	14825	1214			-477

בהסדר הצמדה ל-88

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אידיבי מ'ד ל-88	116040	803			-468
אידיבי ב' ל-88	115800	14.0			-14.0
אידיבי בכ"א ל88	699700				
איגוד 1 ל-88	86750	110	+420	+.5	+84.0
דיסקונט ב' ל-88	148050	3.0	-200	-.1	-3.0
דיסקונט א' ל-88	148050	426			-212
דיסקונט שה ב88	17004				+107
מזרחי ש' ל-88	43720	2199			-2015
מזרחי מ' ל-88	47700	27.0	-250	-.5	-240
הפועלים בכב ל88	100113	2.8	-1		-2.0
הפועלים ש' ל-88	78830	2050			-3258
הפועלים מ' ל-88	78700	1825			-1757
כללי א' ל-88	200700	106			-96.0
כללי ש"ה 7 ל-88	6370		+10	+.2	+160
כלל סחר ל-88	50100	2269			-1527
כלל ויל-88	17150	257			-197
מגוון המזר 1 ל88	66457	32.0	-25		-32.0
מגוון המזר 5 ל88	33650				

בהסדר הצמדה ל-89

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אידיבי מ'ד ל-89	146900	87.0			+21.0
אידיבי ב' ל-89	— לא נסחר —				
אידיבי בכ"א ל89	— לא נסחר —				
איגוד 1 ל-89	112500	88.0	+4000	+3.7	+89.0
דיסקונט ב' ל-89	— לא נסחר —				
דיסקונט א' ל-89	199851 תב	29.0	+13000	+7.0	+62.0
מזרחי ש' ל-89	61115	59.0	+700	+1.2	+155
מזרחי מ' ל-89	— לא נסחר —				
הפועלים ש' ל-89	99550	111			+37.0
הפועלים מ' ל-89	99550	35.0			-35.0
כללי א' ל-89	257800	2.0	+4000	+1.6	+2.0
כלל סחר ל-89	63330	214	+64	+.1	+53.0

בנקים למשכנתאות

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אדנים 0.1	28718	39.0	+298	+1.0	+9.0
לאומי משכנתא' ש	* 11800	73.0	+100	+.9	+133
* ביצוע חלקי 96.00%					
לאומי משכנתא' ב	11600	15.0	+429	+3.8	+71.0
כרמל 1	189.0	4760	+3.0	+1.6	+1012
כרמל אופ א	* 99.5	7300	+9.0	+9.9	+67413
* ביצוע חלקי 95.20%					
כרמל שה ב	94.5	42750	+1.0	+1.1	+53775
פיתוח תמשכ' 1	2600	867	-10	-.4	-382
משכן 1	4590	251	+130	+2.9	+190
בנק עצמאות 1	16580				
הבינלאומי למשכ'	6580	2.0	-20	-.3	-2.0
טפחות מבכ ש	27750	5.0	-250	-.9	-7.0
טפחות רג ש	25480	39.0	-121	-.5	-42.0

מוסדות מימון

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
החקלאות מבכ א	— לא נסחר —				
החקלאות מבכ ב	— לא נסחר —				
לאומי תעשיה א ש	17250	25.0	+150	+.9	+51.0
פתוח תעשיה מבכ	— לא נסחר —				
פת תעש בכ ב3	— לא נסחר —				
פת תעש בכ 33	— לא נסחר —				
פת תעש בכ 133	— לא נסחר —				
פת תעש בכ ד	— לא נסחר —				
פת תעש בכ דד	— לא נסחר —				
מרכז קבלנים 5.0	* 765	1519	-7	-.9	-1732
* ביצוע חלקי 83.40%					
תיירות בכ	— לא נסחר —				
כלל ליסינג 0.1א	* 14199	54.0	-901	-6.0	-99.0
* ביצוע חלקי 96.40%					
כלל ליסינג 0.5ב	13360	256	+260	+2.0	+184

ביטוח

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אילון בטוח 1	98.0				
איילון ביטוח 1	98.0	1000	-.5	-.5	-1000
אריה 1	931	500	+40	+4.5	+500
בטוח משנה 1	321	268			+1740
בטוח משנה 5	* 142.5	1730	+.5	+.4	+270
* ביצוע חלקי 86.50%					
בטוח משנה אופ 2	200	250			+1750
בטוח משנה-אופ	112.0	2400			+5200
הדר 1	144.0	700			-1700
הדר 5	121.0	5000	+5.0	+2.5	+13500
הדר אופ 2	110.0 תב	1050	+9.0	+8.9	+1050
המגיקס 1	583 תב	1243	+53	+10.0	+1071
המגיקס 5	429	1000			+500
המשמר-הראל 1	5761	50.0			-80.0
המשמר-הראל 5	5070	55.0			-55.0
כלל ביטוח 1	238	1000	-2	-.8	-322
כלל ביטוח אופ א	42.5 תב	18125	+2.7	+6.8	+63050
כלל ביטוח אג"ח	102.0	5600			+782
מנורה 1	850	100	+29	+3.5	+305
מנורה מ"ר 5	656	390	+15	+2.5	+790
סהר ביטוח 1	160.0				
סקורידס 1	1044	68.0			-68.0
צור שמיר 1	201	4455	-1	-.5	-1455
ציון החזקות 1	1655	10.0	+20	+1.2	+7.0
ציון החזקות 5	* 732	40.0	+22	+3.1	+54.0
* ביצוע חלקי 74.00%					

מסחר ושרותים

מסחר

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אינטרגאמא 1	668	665	+25	+3.9	+695
אינטרגאמא 5	531	566	+1	+.2	+104
מאיר עזרא 1	303	1300	+3	+1.0	+1800
מאיר עזרא אופ 2	86.5		+2.5	+3.0	+2100
כלל סחר אופ ד	— הפסקת מסחר —				
כלל סחר אגח 2	— הפסקת מסחר —				
קריסטל 1.0	* 270	5950	+25	+10.2	+15243
* ביצוע חלקי 56.50%					
רפק 1	11660				
רפק 5	10050	15.0			-15.0
שופרסל א' 0.02ש	951	2262	+1	+.1	+1548
שופר-סל אופ ד	3011	1353	+30	+1.0	+570
שופר-סל אגח א	115.5	23940	+1.0	+.9	+61460

שרותים

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אסותא 1	300	4255			-2472
ספנות הספקה 1	301	3807	-10	-3.2	-2501
ספנות הספקה 5	123.5	5098	-.5	-.4	-598
ספנות הספקה אופ	88.0	19037	+2.5	+2.9	+40193
ספנות הספקה אגח	97.0	32925	+.5	+.5	+46775
קיור הספקה 1	365 תב	5138	+22	+6.4	+7538
קיור הספקה 10	161.5 תב	22234	+8.0	+5.2	+40306
מוסכי עירונה 1	969	190	+39	+4.2	+810
מוסכי עירונה 5	670	750	+29	+4.5	+1600

מלונות ושרותי תיירות

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
גלי זוהר 1.0	— הפסקת מסחר —				
גלי זוהר 5.0	— הפסקת מסחר —				
גני הדר 1	87.0	6085			-3085
גני הדר אופ 1	38.0	3000	-2.0	-5.0	-3000
מלונות דן 1	1250	120	+10	+.8	+87.0
מלונות דן 5	780	160			-70.0
חוף האלמוג 0.1	7850				
מלונות ירדן 1.0	1580				+95.0
ים סוף 1	221	2457	-2	-.9	-1285
ים-סוף אופ 1	* 135.0	3332	+1.5	+1.1	+3266
* ביצוע חלקי 88.90%					

מחשבים ושרותי מחשב

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
ת.י.ל.ג. 1	150.0	1159	+2.5	+1.7	+318
ת.י.ל.ג. אופ ב	34.6	20821			+5798
ת.י.ל.ג. אגח א	107.5		-1.5	-1.4	-29000
יעל"א 1	4330	107			-43.0
מ.ל.ל. 1	* 2052	120	-228	-10.0	-180
* ביצוע חלקי 66.60%					
מ.ל.ל. 5	* 960	556	+15	+1.6	+599
* ביצוע חלקי 84.80%					
ניקוב 1	550	500	-7	-1.3	-265
ניקוב 5	182.0	1807	+2.0	+1.1	+693
ניקוב אופ 2	* 236	450	-1	-.4	-155
* ביצוע חלקי 74.30%					
תים מחשבים 1	474				

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אזורים אופ 1	340	3572	+15	+4.6	+5290
אזורים אגח 3	140.5	6162	+1.0	+.7	+74588
אילון מלונ'1	— לא נסחר —				
איילון מלונ'אופ	— לא נסחר —				
אל-רוב 1	298		-4	-1.3	-308
אפריקה 0.1	31550	48.0	+400	+1.3	+155
אפריקה אופ 5	11000	96.0	+300	+2.8	+117
ארזים 1	313	3524	+4	+1.3	+484
אירלדן 1	2500	200	+50	+2.0	+100
אירלדן 5	1885	254	+35	+1.9	+121
ברנוביץ 1	2603		+124	+5.0	+100
ברנוביץ 5	2089	100	+24	+1.2	+100
דנקנר 1	4600				
דרוקר 1	198.5 תב	500	+14.0	+7.6	+1005
דרוקר 5	117.0				+1000
מר-לין 1	1670	1613	+76	+4.8	+1187
הפסלול 1.0	— לא נסחר —				
הפסלול 5.0	— לא נסחר —				
תל.ב. 0.1	— הפסקת מסחר —				
תל.ב. 0.5	— הפסקת מסחר —				
כלכלית ים אופ 1	62.8	22600			-9100
גב-ים 1	3601	646			+129
גב-ים 5	3241	287	+80	+2.5	+1150
מבני תעשיה 1	74.0	52197	+3.0	+4.2	+144912
מבני תעשיה אגח 1	21.0	417600	+.5	+2.4	+334252
מבני תעשיה אגח א	106.5				-7000
ישפרו 1	3575	278	+35	+1.0	+140
ישראלום 1	1203	232	+35	+3.0	+268
ישרס 1	— הפסקת מסחר —				
כנף פיתוח 1	5187	45.0	+247	+5.0	+45.0
לומיר 1	4900	166	+210	+4.5	+214
לומיר 5	1577	204	+10	+.6	+86.0
מ.ת.מ. 1.0	* 289	1913	+4	+1.4	+2087
* ביצוע חלקי 63.70%					
מ.ת.מ. אופ 2	129.0	2960	+2.0	+1.6	+4425
מ.ת.מ. אגח א	128.5	5000	+1.5	+1.2	+30000
מאגר בניה 1.0	520	675			+325
מישנאל 5	110.5	7070	-.5	-.5	-3168
מישנאל אופ א	89.0	7566			-3316
מרבג 5	868	325	+8	+.9	+658
לוינשטיין 1	162.0				
לוינשטיין 5	104.0	5500			-6691
ליפשיץ 1	100.0	2000			-1337
ליפשיץ 5	37.8	41845	+1.5	+4.1	+25695
ליפשיץ אופ 2	14.4	13044			-1888
ליפשיץ אגח 1	* 79.0		+.5	+.6	+625
* ביצוע חלקי 89.50%					
נאות אביב 0.5	1531				
נכסי אזורים 1	170.0	4350	+6.0	+3.7	+3092
נכסי אזורים אופ	45.7 תב	34646	+4.2	+10.1	+49596
נכסי אזורים אגח	90.0	11836	-1.0	-1.1	-4836
סהר החזקות 1.0	427	315	-4	-.9	-315
סחף 1	1460				-177
קיסריה 1	2350	55.0			-26.0
קיסריה 5	1036	140	+21	+2.1	+160
רוגובין 1	170.5		+6.5	+4.0	+1700
רוגובין 5	114.5	1300			-500
רוגובין אופ 2	351				
רוגובין אגח א	133.5		+1.5	+1.1	+50000

חקלאות

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
מכעי הדר 0.1	2910	12.0	+30	+1.0	+12.0
מכעי הדר 0.5	2870				
מהדרין 1	3770	1041	+100	+2.7	+2541
מהדרין אופ 1	615 תב	1202	+50	+8.8	+4626
נכסי הדרים 1	985				
פריאור 5	1800	2.0			-2.0

תעשייה

מזון וטבק

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
דובק בכ ש	2000	485	+75	+3.9	+793
דובק בכ ב	1985	200	+60	+3.1	+350
תלמי 1	260	235	-1	-.4	-35.0
תלמי 5	205	500	+5	+2.5	+1000
תלמי אגח 1	94.0				
טמפו בירה 1	24050	16.0	+1000	+4.3	+51.0
טמפו בירה 5	20500	10.0	+524	+2.6	+9.0
יצור 1	— הפסקת מסחר —				
יצור א 5	— הפסקת מסחר —				
יצור אופ 2	— הפסקת מסחר —				
כן 1	— הפסקת מסחר —				
כן 5	— הפסקת מסחר —				
סנפרוסט 1	11450	62.0			-12.0
עסיס ב 5	— הפסקת מסחר —				
שלמה אבגיל 1	1812	100	-3	-.2	-58.0
שמן מבכ א 4	575	41.0	+5	+.9	+134

טקסטיל והלבשה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
ארגד 1	310	537			+1663
ארגד אופ 2	81.0	3000			+30.0
ארגד אגח 1	114.5				
אופים 1	283				-1309
אופנת כרוך 1	* 127.0	776	+7.0	+5.8	+1400
* ביצוע חלקי 77.60%					
אופנת כרוך 5	117.0 תב	1869	+10.0	+9.3	+1869
אופנת כרוך אופא	71.0				-500
ארגמן רג ש	5700	113	+50	+.9	+94.0
דלתא-גליל 0.1	669	5147	+19	+2.9	+12871
דלתא-גליל 0.3	580	2167	+15	+2.7	+5175
מטויות כאור 1.	— לא נסחר —				
מטויות כאור 5.	— לא נסחר —				
ויטלגו 1	139.0	1100	+6.0	+4.5	+1100
ויטלגו 5	108.0				-4159
חוגלן 1	3900		+188	+5.1	+150
דיקוז 1	1360	387			-173
דיקוז 5	1051	500	+50	+5.0	+1000
דיקוז אופ ב	255	1030	+10	+4.1	+752
סופר 1	57.0	2000			-3198
סופר אופ 1	27.5	2182			-5878
לודזיה 1	* 431	50.0	+12	+2.9	+1430
* ביצוע חלקי 52.60%					
לודזיה 4	370		+2	-.5	+1500
לינדן 1	57.5 תב	5810	+3.0	+5.5	+10620
עיט 1.0	216	200			-811
עיט 5.0	112.0 תב		+7.0	+6.7	+5000
עיט אופ 2	62.0 תב	5747	-5.5	-8.1	-5747
עיט אגח 1	104.0	5100	-4.0	-3.7	-5100
עסק 1.0	116.0	2485	+.5	+.4	+176
עסק אופ 1	39.5				-6425
פולגת א 1	384	562			-182
פולגת א 0.5	3190	27.0	-100	-3.0	-42.0
פרגוד 1	865				
פרגוד אג"ח א'	87.5	5000	-1.0	-1.1	-69000
גיבור-סברינה	1800 תב	66.0	-200	-10.0	-89.0

מתכת ומוצריה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אורדן 1	3520	185	+80	+2.3	+235
אורדן 5	3000				
אלוגית 1	— הפסקת מסחר —				
אלוגית 5	— הפסקת מסחר —				
כבלים 1	372	8722	+13	+3.6	+6917
כבלים אופ 1	90.0	12945			+11956
כבלים אג"ח-אופ'	103.0	10400	+.5	+.5	+50700
כבלים אגח א	106.5	1972	+1.0	+.9	+48028
התבוף 1.0	408	329			-329
התבוף 5.0	180.0	1000			-1100
דיקה 1	1468				
דיקה 5	1050	200			-67.0
קספאות מח 5	1910 תב	1033	+100	+5.5	+1105
כבלי ציון 1.0	2220	328	+20	+.9	+152
כבלי ציון 5.0	1400	1002	+37	+2.7	+4758
מתכת קרמני 1	* 110.5	3537	-12.5	-10.2	-11284
* ביצוע חלקי 49.20%					
מתכת קרמני 5	66.5 מן		-3.5	-5.0	-11575
נחושתן 0.1	18145	9.0			-9.0
נחושתן 0.5	5499 תב	8.0	+299	+5.8	+359
פקר פלדה 1	1400	576	+31	+2.3	+684
קינג 1	355 תב	215	-40	-10.1	-215
קינג 5	250	1000			+400
קליל 1	2740	228	+50	+1.9	+303
קליל 5	2250	100			+21.0
קליל אופ	1095	880	+15	+1.4	+580
קליל אגח	133.0	1280	+.5	+.4	+28720
שלדות 5.0	1880 תב	193	+130	+7.4	+759
לכיש 1	440	201			+517
לכיש 5	360				+1400

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אלביט 3.0	257400	16.0	+8000	+3.2	+36.0
אלקו 0.25	7251	67.0	+251	+3.6	+130
אלקטרה 0.1	2042	1825	+97	+5.0	+2563
אלקטרה א 0.5	1355	1540	+56	+4.3	+5341
אלקטרה אופ 5	960 תב	2850	+55	+6.1	+2880
אלקטרה אגח 3	145.0	10000	+1.5	+1.0	+39101
אורית 0.02	13000 תב	297	+700	+5.7	+431
כלל אלקט' אופ א	320	5821	+15	+4.9	+11660
כלל אלק אגח 1	107.0	3992			-91008
ספקטרוניקס 1	970 תב	1668	+76	+8.5	+1980
ספקטרוניקס 5	650	1575	+12	+1.9	+4760
פריכטנגר 1	380	2258	+6	+1.6	+1480
פריכטנגר 5	246 תב	9800	+15	+6.5	+19596
ציקלון 1	2000	630	-10	-.5	-588
ציקלון 5	1400	897	-10	-.7	-7287
קבנסקיין 1	2300	334	+100	+4.5	+284
קבנסקיין 5	1800				+100
ת.א.ת. 1	478	500			-55.0
ת.א.ת. 5	296	1905	+6	+2.1	+2548
תדיראן 1	622	3102			+2510

מוצרי בניה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
א.מ.בלליבין 1	147.0	24185	+.5	+.5	+8011
א.מ.בנין אופ א	430	1700	+15	+3.6	+3189
א.מ.בנין אופ ב	42.5	29893	+1.2	+2.9	+64576
א.מ.בנין אגח א	140.5	7000	+.5	+.4	+43000
א.מ.בנין אגח ב	92.5	43650	+1.0	+1.1	+45778
אקרשטיין 1	582	1250	+7	+1.9	+980
אקרשטיין 5	255	1189	+5	+2.0	+2571
אקרשטיין אופ א	250	200	+10	+4.2	+198
אקרשטיין אג"ח 1	132.5	51500	+1.5	+1.1	+54000
האחים בלוס 1	* 67.0	13466	+4.0	+6.3	+15935
* ביצוע חלקי 82.80%					
האחים בלוס אופ 1	28.2				+5550
גדול השקע 1	— הפסקת מסחר —				
מזאיקה 1	— לא נסחר —				
מזאיקה 5	1560				
נגב קרמיקה 1	269	400	+4	+1.5	+400
נגב קרמיקה אופ	* 78.5	2788	+4.0	+5.4	+4478
* ביצוע חלקי 69.70%					

כימיה, גומי ופלסטיק

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אבן 5	1600	4941	+60	+3.9	+8505
אליאבנ ב 200.0	— הפסקת מסחר —				
גל תעשיות 1	206	352	-1	-.5	-64.0
גל תעשיות 5	130.0				-837
גל תעשיות אופ	29.1	10570			-1479
גל תעשיות אגח 1	96.5		-.5	-.5	-1000
דשנים 0.1	3050	185	+70	+2.3	+625
דשנים 0.5	1640	400	+50	+3.1	+400
ליפסקי 1.0	1490	224			+209
מקסימה 1	700	99.0	-35	-4.8	-99.0
מקסימה 5	535	2871			-2871
כנו 1	3451 תב	538	+201	+6.2	+1161
כנו 5	3050	251	+130	+4.5	+276
פריקלאס 1	524	3262			-8.0
פריקלאס אופ 1	118.5	1094			+1006
קרים 1	5200 תב	288	+270	+5.4	+1600
קרים אופ 2	3138 תב	8.0	+208	+6.8	+8.0
קרים אגח 1	118.0		+1.0	+.9	+33000
תיא 5	4287	54.0	+57	+1.5	+155
פרוטארום 30.0	735	8494	+10	+1.4	+10249

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
כתר 1	89.5	4470	-1.5	-1.6	-3560
דפוגו 1	5067	50.0			-50.0
דפוגו 5	5430				
הבגד 1.0	3553 תב	30.0	-395	-10.0	-30.0
יאה 1	— הפסקת מסחר —				
לבידי אשקלון 1.	565	1932	+16	+2.9	+3057
מולר ב 0.5	* 22500	8.0	+1100	+5.2	+20.0
* ביצוע חלקי 66.60%					
קרגל 1	512 תב	198	+30	+6.2	+3250
קרגל אופ 1	195.0	395	+9.0	+4.9	+1507
רים 1	259	285	+12	+4.9	+935
רים 4	134.5	2270			-2285
תעל ב 2	14900	15.0	+150	+1.0	+30.0

תעשיות שונות

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אבדין 1	159.0	2350	+7.0	+4.6	+1877
אבדין 5	82.0	3180			-4000
תכשיטי יהי 1	1625				
ה.ב.מלק 1	* 1050	51.0	+10	+1.0	+19.0
* ביצוע חלקי 62.00%					
ה.ב.מלק 5	1035				-1.0

השקעות תעשיה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
כרמגית ב 0.1	11001	210			+25.0
סהר כבי 1.0	3850	15.0	+80	+2.1	+15.0
כלל יקעש אופ ד	89.5 תב	17031	+4.5	+5.3	+49003
כלל יקעש אגח 6	113.5	11780	-.5	-.4	-9780

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אמפיקו ש	3020				
אדרי-פיין אופ	2758	525	+26	+1.0	+225
אדרי-פיין אגח	109.0	77232	+1.0	+.9	+116523
אלגר 1	902	1524	+30	+3.4	+3591
גולית השקעות 1	955	150			-150
גואלה אופ א	705				
גואלה אגח 1	* 113.0	4000	+3.0	+2.7	+5820
* ביצוע חלקי 68.70%					
דנבאר 1	588	1000	-12	-2.0	-1590
דנבאר 5	336 תב	754	-24	-6.7	-754
חברה לישראל 5	2996 תב	4271	+220	+7.9	+10316
הלפסוף 0.1	115000				
הלפסוף 1.0 ש	16200	12.0	-117	-.7	-12.0
אבשא א 0.5	16500 תב	15.0	+940	+6.0	+43.0
השק דיסק אופ	811 תב	9398	+50	+6.6	+18551
השק דיסק אגח א	114.0	27400	+1.0	+.9	+97853
השק מהדר 10	32950	1.0	-50	-.2	-4.0
הירון 1	980	272			+28.0
הירון 5	571	18.0	+16	+2.9	+126
יצחר 1	* 1595	160	+10	+.6	+180
* ביצוע חלקי 88.80%					
יצחר 5	909 תב	165	-101	-10.0	-165
יצחא ש	11050				
יצחר א 0.1	* 936	86.0	-9	-1.0	-20.0
* ביצוע חלקי 81.10%					
ישום 1	34.4	13500	+1.2	+3.6	+10900
ישום אגח-אופ 1	42.0				
כלל ישראל 50.0	724	30.0			-30.0
כנגר 1	278				
כנגר א 5	195.0	4196	-6.0	-3.0	-3786
כנגר אופ ב	9.0	14939			-57.0
כנגר אג"ח 1	131.5				
מגר פיתוח 1	290	520	+3	+1.0	+221
מו השק ש	3212 תב	1528	+292	+10.0	+2542
מבה א' 1	3650				
מבה 5	3050				
פריון ב 0.2	9490	420	+160	+1.7	+919
פרוך 1	84.0	4250	+.5	+.6	+2250
פרוך 5	53.0	6500			-1500
פרוך אופ 2	31.4	18720	+1.0	+3.3	+32100
פרוך אגח 1	116.0		+2.0	+1.8	+10000

נסחרות במט"ח

שם המניה	השער
אדרק ב	251

דלק ונפט

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
דלק הישראלית 1.0	2000	949	+80	+4.2	+1209
דלק הישראלית 5.0	920	872			-182
חו חיפושי נפט	— הפסקת מסחר —				
יצ.אה.ל. אופ 2	110.0	29144			+17818
נ.ב.ו. 1.0	3690	66.0			-69.0
נ.ב.ו. 5.0	1925	400			+400
נפטא ש	375	4582	+13	+3.6	+2729

רשימה מקבילה

שרותים

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
מראל שרבה 1	— הפסקת מסחר —				
יגבל.ו 1	227	400	+6	+2.7	+1400
קונסרטים 1	1050	132	+10	+1.0	+36.0
קונסרטים 5	240	1984	-1	-.4	-842

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
קנסורט. אופ ג	23.4 תב	24581	+22.4	+240	+309740
טיפל 1	644				-60.0
תבל 1	62.0	6508	-1.5	-2.4	-5192

מלונאות ושרותי תיירות

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
תורה ישראלית 1	21.5	5860	-.5	+2.4	+6640
כנם 1	546				-95.4

מחשב ושרותי מחשב

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
איכות 1	191.0				-143
רסה מיכון 1	407	1540	-9	-2.2	-1339
רסה אופ 1	* 705	250	-16	-2.2	-550
* ביצוע חלקי 83.30%					
כלל מחשבים 1.0	3400	20.0	+62	+1.9	+20.0
משוב 1	55.0	2000	+1.5	+2.8	+1800
רשף 1	100.0 תב	8740	+9.0	+9.9	+11735

נדל"ן בינוי ופיתוח

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אמנונים 1	500 כו 12		-26	-4.9	-801
בן-יקר נת 1.0	1600 תב	100	+82	+5.4	+400
דרוקר 1.0	— הפסקת מסחר —				
דרוקר 5.0	— הפסקת מסחר —				
עוד 3.0	— הפסקת מסחר —				
רסק מבכ	— לא נסחר —				
רסק רג	— לא נסחר —				

חקלאות

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
שד-דר 0.1	— הפסקת מסחר —				

מזון וטבק

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אסמא 1	648 תב	555	-72	-10.0	-353
גולדפרוסט 1	* 232	100	-26	-10.1	-355
* ביצוע חלקי 50.00%					
גולדפרוסט 5	166.0	207	+.5	+.3	+85.0

טקסטיל והלבשה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
יחידוס 1	171.0	500			-500
מקס 0.1	1217	372			+362
מקס 0.5	630	790	+50	+5.0	+1040
תפס רוזנר 1.0	— הפסקת מסחר —				

מתכת ומוצריה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אהליאב 1	73.5	24378	-1.0	-1.5	-23850
אקסטן 5.0	— לא נסחר —				
מודן 1.0	— לא נסחר —				
משאבות סלע 1	50.0				
מתכת סרום 1	— הפסקת מסחר —				
מתכת סרום אופ'	— הפסקת מסחר —				

מוצרי בניה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אלשל 1	— הפסקת מסחר —				
אלשל אופ 2	— הפסקת מסחר —				
בר-טן 1	2590	50.0			-100
בר-טן 5	1300	619			-594
בר-טן אופ' 2	605				-843
פרומקסם 1.0	2118				
פרומקסם 5.0	1490	185	+14	+.9	+177
ב.ל.ם. 1	490	114	-10	-2.0	-114

מוצרים כימיים, גומי ופלסטיק

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אלרן-סק 1.	111.0				
רקסטר 1	2047 כו		-108	-5.0	-250
נקה 1	3800	50.0	+100	+2.7	+100
ת.נ.ל. 1.0	— הפסקת מסחר —				
ת.נ.ל. 5.0	— הפסקת מסחר —				
תוד א' 5	5040				

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אורדע פרינט 1	* 377	2500	+26	+7.4	+6000
* ביצוע חלקי 50.00%					

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
סקורה 1	1181	75.0	+1	+.1	+45.0

תעשיות שונות

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
גולן 1	187.0	1500	+5.0	+2.7	+3500
רוסקמן 1	135.0	100			+200
מו-הן 1	277	1005	-2	-.7	-1005

השקעה בתעשיה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
כלל פיתוח 1	115.5	258			-258

חברות השקעה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אינקרה 1	— הפסקת מסחר —				
איתנים 1	192.8		+4.0	+2.1	+1008
איתנים אופ 1	22.7				
אבירצר כב 1	279				-17.0
אמיר 1.0	— לא נסחר —				
אמיר 5.0	— לא נסחר —				
בנין השק ב 5	9490				
לנרקו 1	— הפסקת מסחר —				
לנרקו 5	— הפסקת מסחר —				
עוז השקעות 1	688	6.0	-1	-.1	-6.0
עוז השקעות 5	417	100	-1	-.2	+9.0

חיפושי נפט

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
מודיעין ב 0.03	3658	5.0	-10	-.3	-5.0

משתנים

הבינלאומי	2	3477	3477	1.50	2125.0
פיבי	15	6776	6245	2.25	5685.0
הסנה	2	125.50	123.50	3.35	37836.0
שלמה	3	671	667	1.05	8710.0
כלל סחר		219	219	.00	.0
שופר-סל ב'	12	888	879	1.02	15565.0
דלק ב'	30	2425	2364	3.24	21086.0
אפריקה 1	2	30573	30498	2.50	218.0
אזורים	50	602	580	3.79	44388.0
מבטחים-בנין	6	2605	2583	2.24	4641.0
הכשר הישוב	12	422	417	1.20	48497.0
חברה כלכלית	4	275	271	1.49	26812.0
כלל נדל"ן		581	581	.00	.0
עלית	2	14255	14163	2.00	284.0
פולגת ב'		277	277	.30	2305.0
קפסקאל'ס?	3	2191	2164	1.25	3510.0
כלל תעש אל	4	1797	1784	.39	3636.0
אלרון	5	149172	146447	2.75	186.0
טבע	21	9039	9016	1.40	4707.0
ים הבלת	25	2016	2006	.50	20680.0
סקודבים	27	1053	1050	.29	28715.0
נייר חדרה	6	239534	238934	2.00	25.0
כלל תעשיות	22	145.50	144.50	2.11	215906.0
אדריבי פת	9	6495	6425	2.31	5336.0
אלרון	12	726	707	2.59	9765.0
חברה לישראל	26	3651	3551	3.99	11221.0
פועלי השקע	5	663	653	1.55	12543.0
דיסקונט השק	11	2046	2026	.99	13866.0
כלל ישר"ל 10	7	628	825	.49	16482.0
יואל	4	391	383	-2.25	11285.0

אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בנקי
ש2057	77000.0	
ש2058	76000.0	-8.0
ש2059	* 70905.0	+2065.0
ש2060	85725.0 מ	-2651.0
ש2061	50199.0	
ש2062	49018.0	+1428.0
ש2063	45101.0 מ	-1395.0
חולים		
מ 21	101.5	
מ 23	99.1	
ש24	98.5	
ש25	99.0	07/09/88
ש26	98.0	
ש27	98.0	-2.0
ש28	97.0	-3.0
ש29	98.7	
ש30	105.1	-.1
ש31	106.5	+3.1
32	96.0	+.4
33	96.5	
1	90.0 מ	-2.8
מר"צ 34	96.0	
מר"צ 35	94.1	07/09/88
מר"ש 36	100.0	-.5
מר"צ 1א	94.9	+.3
לישם 1ב	102.1	06/09/88
פלה 1ג	95.5	07/09/88
אגרות חוב בלתי סחירות בסס		
מכ"ב 24 ש	90.0	30/08/88
מכ"ב 25 ש	89.5	04/09/88
מכ"ב 26 ש	89.5	04/09/88
מכ"ב 28 ש	93.3	11/08/88
מכ"ב 30 ש	89.7	11/08/88
אגרות חוב צמודות לחוב		
יחד 5	88.3	
מרוה 1	75.2	+2.2
אגרות חוב צמודות לדולר (70% הצמדה)		
ש6004	112501.0	
אגרות חוב צמודות ריבית קבועה (מימון)		
ק-901 תשואה 3.21%		
7001	280.1	+2.5
7002	271.7	+2.5
ק-902 תשואה 3.95%		
7003	257.8	+1.3
7004	238.6	+1.3
ק-903 תשואה 2.59%		
7005	227.4	+1.5
ק-904 תשואה 3.93%		
7006	210.8	+1.1
ק-905 תשואה 4.00%		
7007	196.6	+.7
7008	192.9	+.7
ק-906 תשואה 2.92%		
7009	190.0	+1.8
ק-907 תשואה 4.05%		
7010	178.8	+.2
ק-908 תשואה 4.06%		
7011	169.2	+1.1
7012	163.4	+1.0
ק-909 תשואה 4.20%		
7013	154.2	+.7
ק-910 תשואה 4.22%		
7014	134.5	+.5
ק-911 תשואה 4.20%		
7015	112.7	+.8
7016	115.7	+.8
7017	115.3	+.9
7018	115.1	+.8
7019	115.6	+.8
7020	115.5	+.9
7021	114.4	+.8
7022	114.0	+.8
ק-951 תשואה 4.58%		
7201	115.0	+1.5
7202	113.9	+1.6
7203	113.8	+1.6
7204	117.6	+1.6
7205	117.8	+1.6
עלבריב צמוד דולר ריבית משתנה		
ק-801 תשואה 3.41%		
ש6101	15365.0	+434.0
ק-802 תשואה 4.21%		
ש6102	9297.0	+129.0
ק-803 תשואה 4.05%		
ש6103	8591.0	+175.0
ק-804 תשואה 4.59%		
ש6104	7811.0	-15.0
ש6105	7389.0	-15.0
ק-805 תשואה 4.70%		
ש6106	7145.0	-2.0
ש6107	6867.0	-2.0
ק-806 תשואה 5.11%		
ש6108	4954.0	-67.0
ש6109	4716.0	-65.0
ש6110	4638.0	-64.0
ק-807 תשואה 4.72%		
ש6111	4002.0	-66.0
ש6112	3879.0	-65.0
ק-808 תשואה 4.82%		
ש6113	2614.0	-15.0
ק-821 תשואה 5.83%		
ש6151	1039.0	+25.0
ש6152	1018.0	+25.7
ק-822 תשואה 6.08%		
ש6153	875.3	+1.2
ש6154	859.0	+1.2
ק-823 תשואה 6.00%		
ש6155	556.7	-3.2
ק-824 תשואה 6.20%		
ש6156	445.8	+.7
ק-825 תשואה 5.85%		
ש6157	345.2	+6.3
ש6158	326.7	+6.0
ק-826 תשואה 6.12%		
6159	272.1	+.4
ק-827 תשואה 5.92%		
6160	257.8	+5.9
6161	249.2	+5.7
ק-828 תשואה 6.24%		
6162	221.4	-.2
ק-829 תשואה 6.20%		
6163	206.0	-.5
6164	198.0	+.5
ק-830 תשואה 6.20%		
6165	185.9	+.2
ק-831 תשואה 5.97%		
6166	182.2	+.3
6167	178.3	+.2
6168	175.4	+.2
ק-832 תשואה 6.07%		
6169 סד	164.1	+4.0
ק-833 תשואה 6.37%		
6170	151.9	-1.2
ק-834 תשואה 6.25%		
6171	110.5	+.1
6172	108.6	+.1
ק-851 תשואה 5.64%		
6801	112.5	+3.4
אגח צמודות מט"ח – כ"ים		
אל-אופ 86	1522.0	+5.0
אלביט 85	— הפסקת מסחר —	
אלתא 85	1453.0	+2.0
אלסינט א	2502.0	+6.0
אלסינט ב	1403.0	
מארסקס 85	1378.0	+3.0
תדיראן 84	— הפסקת מסחר —	

הסידרה	השער	השינוי בנקי
3757	145.4	+4.2
ק-255 תשואה 2.83%		
3758	139.4	+1.2
3759	139.0	+1.2
3760	137.2	+1.2
3761	134.3	+1.1
3762	134.7	+1.2
3763	130.6	+1.2
ק-256 תשואה 2.90%		
3764	127.0	-.4
3765	124.0	-.4
3766	122.6	-.4
3767	120.6	-.4
3768	117.8	-.3
ק-271 תשואה 2.95%		
3791	129.7	-2.4
3792	127.4	-2.5
ק-291 תשואה 2.60%		
3826	154.4	+.8
3827	151.6	+.8
3828	146.5	+.8
3829	143.8	+.8
ק-292 תשואה 2.55%		
3830	141.6	+2.3
3831	141.3	+2.3
3832	139.5	+2.3
3833	136.6	+2.3
3834	136.9	+2.3
ק-311 תשואה 2.48%		
3861	137.1	+1.3
ק-331 תשואה 2.84%		
3769	122.1	+1.4
3774	119.0	+1.4
3775	117.2	+1.4
3776	115.1	+1.4
3777	113.4	+1.4
ק-351 תשואה 3.32%		
4801	114.3	+.2
4802	112.6	+.2
4803	111.2	+.2
ק-352 תשואה 3.34%		
4804	98.1	
ק-371 תשואה 3.09%		
5401	116.7	+3.1
5402	115.0	+3.1
5403	115.0	+3.1
5404	112.9	+3.0
5405	111.2	+3.0
ק-381 תשואה 3.47%		
5601	104.1	
5602	103.8	
5603	101.8	
5604	98.1	+1
5605	96.6	
5606	96.1	
ק-391 תשואה 2.90%		
3770	122.0	+1.5
3773	120.5	+1.4
ק-411 תשואה 2.11%		
3771	131.0	+3.0
3772	129.5	+3.0
מלווה פיתוח ומדינה 4%-6%-7% (80% הצמדה)		
ש3533	153200.0	-1000.0
ש3534	146101.0	
ש3535	146000.0	
ש3536	145900.0	
ש3537	145700.0	
ש3538	137000.0	
ש3539	136400.0	
ש3540	136100.0	
ש3541	131500.0	
ש3542	132000.0	
ש3543	125500.0	+400.0
ש3544	127300.0	
ש3545	122502.0	+500.0
ש3546	122100.0	
ש3547	122500.0	
ש3548	125000.0	
ש3549	115901.0	
ש3550	114900.0	+300.0
ש3551	115500.0	
ש3552	105200.0	+200.0
ש3553	105500.0	+400.0
ש3554	105400.0	
ש3555	105802.0	+500.0
ש3556	100500.0	
ש3557	99752.0	-1500.0
ש3558	100485.0	
ש3559	96801.0	
ש3560	91100.0	+100.0
ש3561	91502.0	
ש3571	91000.0	
ש3572	91900.0	+200.0
ש3573	91600.0	+299.0
ש3574	85100.0	
ש3575	83455.0	+255.0
ש3576	84000.0	-100.0
ש3577	85489.0	
ש3578	77629.0	-2401.0
ש3579	77700.0	+245.0
ש3580	73501.0	
ש3581	69223.0	
ש3582	64375.0	+416.0
ש3583	59805.0	+400.0
ש3584	56758.0	+251.0
ש3585	54063.0	
ש3586	48708.0	+301.0
ש3587	48954.0	+300.0
ש3588	49350.0	
ש3589	44498.0	+300.0
ש3590	44301.0	+400.0
ש3591	44597.0	+200.0
ש3592	44455.0	+201.0
ש3593	44554.0	+300.0
ש3594	42511.0	+400.0
ש3595	42305.0	+300.0
ש3596	41100.0	
ש3597	40502.0	+200.0
5% מלוות פיתוח ומדינה (צבירה כפולה צמודה)		
ש2021	— הפסקת מסחר —	
ש2022	142755.0	+300.0
ש2023	143300.0	+300.0
ש2024	134000.0	-100.0
ש2025	135500.0	+400.0
ש2026	135800.0	+400.0
ש2027	136000.0	+2100.0
ש2028	132145.0	
ש2029	124800.0	+400.0
ש2030	125410.0	-2500.0
ש2031	121400.0	+300.0
ש2032	143809.0	
ש2033	115000.0	-3553.0
ש2034	116100.0	
ש2035	106300.0	
ש2036	108500.0	
ש2037	101800.0	
ש2038	101000.0	-600.0
ש2039	98880.0	
ש2040	98419.0	
ש2041	92000.0	-1500.0
ש2051	93700.0	
ש2052	88110.0	
ש2053	86749.0	
ש2054	81738.0	
ש2055	77500.0	
ש2056	83092.0	

הסידרה	השער	השינוי בנקי
4301	164.5	
ק-433 תשואה 1.55%		
4302	161.5	+.9
4303	160.6	+.9
4304	158.3	+.9
ק-434 תשואה 1.92%		
4305	141.2	+.7
4105	138.3	+.6
4106	138.7	+.7
4107	134.6	+.7
4108	132.4	+.7
ק-435 תשואה 2.17%		
4109	128.5	+.8
4110	127.0	+.9
4111	125.0	+.9
4112	122.1	+.9
ק-431 תשואה 2.15%		
4201	159.0	+1.2
4202	156.2	+1.1
4203	153.5	+1.2
4204	148.5	+1.1
4205	145.7	+1.2
ק-432 תשואה 2.25%		
4206	142.6	+.7
4207	142.3	+.7
4208	140.5	+.7
4209	137.6	+.6
4210	137.9	+.6
4211	133.9	+.7
ק-455 תשואה 2.25%		
4212	131.6	+.7
4213	128.6	+.7
4214	122.5	+.7
ק-471 תשואה 2.13%		
4115	123.8	+.5
4116	120.9	+.5
ק-491 תשואה 2.60%		
4215	119.3	+1.0
4216	117.6	+1.0
4217	116.2	+1.0
4218	117.6	+1.0
4219	115.5	+1.0
4220	113.8	+1.0
4221	111.8	+1.0
4222	110.7	+1.0
4223	108.6	+1.0
ק-492 תשואה 2.77%		
4224	104.6	+.4
4225	103.1	+.4
4226	102.6	+.4
4227	102.3	+.4
ק-511 תשואה 1.85%		
4114	124.7	+.8
4117	123.3	+.8
ק-5?1 תשואה 2.20%		
4115	123.9	-.6
4136	122.5	-.6
3% מלווה מדינה (גליל)		
ק-201 תשואה 1.70%		
ש3601	48050.0	+109.0
ש3602	44310.0	+101.0
ש3603	41248.0	+97.0
ק-202 תשואה 1.80%		
ש3604	37002.0	+15.0
ש3605	34451.0	+15.0
ש3606	32473.0	+14.0
ק-203 תשואה 1.35%		
ש3607	30506.0	+470.0
ש3608	28894.0	+462.0
ש3609	27543.0	+454.0
ק-204 תשואה 1.70%		
ש3610	24651.0	+102.0
ש3611	23828.0	+101.0
ש3612	23151.0	+101.0
ק-205 תשואה 1.90%		
ש3613	21679.0	+9.0
ש3614	20823.0	+9.0
ש3615	19233.0	+8.0
ק-206 תשואה 2.00%		
ש3616	17563.0	+186.0
ש3617	16895.0	+182.0
ש3618	16040.0	+178.0
ק-207 תשואה 2.16%		
ש3619	14696.0	-40.0
ש3620	13891.0	-39.0
ש3621	13200.0	-38.0
ק-208 א' תשואה 2.35%		
ש3622	11831.0	-55.0
ק-208 ב' תשואה 2.10%		
ש3623	11208.0	+124.0
ק-208 ג' תשואה 1.65%		
ש3624	10727.0	+286.0
ש3625	9664.0	+6.0
ק-209 ב' תשואה 3.25%		
ש3626	8880.0	-146.0
ק-209 ג' תשואה 2.17%		
ש3627	8264.0	+4.0
ק-210 א' תשואה 2.39%		
ש3628	7566.0	-11.0
ק-210 ב' תשואה 2.54%		
ש3629	7226.0	+3.0
ש3630	6830.0	+3.0
ק-211 ב' תשואה 2.28%		
ש3631	6296.0	+3.0
ק-212 א' תשואה 2.40%		
ש3632	5900.0	-133.0
ק-212 ב' תשואה 2.00%		
ש3633	5650.0	+2.0
ק-213 תשואה 2.13%		
ש3634	4969.0	+17.0
ש3635	4701.0	+16.0
ק-214 תשואה 2.13%		
ש3636	4530.0	+6.0
ש3637	4256.0	+6.0
ק-215 תשואה 2.10%		
ש3638	3970.0	+19.0
ש3639	3636.0	+17.0
ק-216 תשואה 2.13%		
ש3640	2992.0	+9.0
ש3641	2646.0	+9.0
ק-217 תשואה 1.94%		
ש3642	* 2388.0	+25.0
ש3643	* 2074.0	+22.0
ק-218 תשואה 2.14%		
ש3644	1832.0	+2.0
ש3645	1652.0	+1.0
4.25% מלווה פיתוח (גליל)		
ק-231 תשואה 2.64%		
3701	* 1995.0	-41.0
ק-232 תשואה 2.65%		
3702	1070.0	+13.0
ק-233 תשואה 2.75%		
3703	944.1	+12.9
3704	809.1	+11.3
ק-251 תשואה 2.95%		
3751	435.2	-2.5
ק-252 תשואה 3.00%		
3752	170.5	-2.6
3753	163.7	-2.5
ק-253 תשואה 3.00%		
3901	158.5	-4.1
3902	155.3	-3.9
3903	154.2	-3.9
3904	151.9	-5.6
ק-254 תשואה 2.48%		
3754	158.8	+4.3
3755	153.3	+4.3
3756	148.1	+4.2

מכבי ת"א למדה ממיקי ברקוביץ גברה בשניות הסיום על ראשל"צ

מאת משה כהן

דקות רבות של חרדה עברו אמש בעיר היין על שחקני ומנהלי מכבי ת"א עד לשריקת הסיום בה הודה לוח התוצאות על נצחון דחוק לתל־אביבים על אהודים הצעירה מראשון לציון – 90:93 (49:42).

חבל שהיכל הספורט בראשון לציון לא היה מלא. מתברר, כי שודרי הכרטיסים התחילו רבים, שכן לא כל אוהד מוכן לשלם 40 שקל כדי לחזות במשחק ידידותי. אומנם מיקי ברקוביץ שיחק לראשונה מול קבוצת נעוריו, אבל עם כל הכבוד זה עדיין לא מצדיק מכירת כרטיסים במחירים כמעט זהים לאלה של מכבי ת"א במסגרת גביע אירופה לאלופות. גם הסדר לא שלט בהיכל הספורט הנאה. רבים התרוצצו בתוך המגרש והעובדה שהמשחק הסתיים בשעה 11 רק גרמה לרבים אי נוחות וקוצר רוח.

קשה להסיק מסקנות לגבי מכבי ת"א. צבי שרף עדיין מנסה הרכבים שונים ושיטות משחק שונות. אין ספק, כי למאמן הקשוח של מכבי ת"א יש מצפה עוד מלאכה מרובה. אומנם לרשותו עומד צוות שחקנים מעולה, אבל עדיין אין תיאום בין רוב השחקנים וניכר, כי הכוכבים חייבים להיות מגובשים יותר ולשפר את כושרם הגופני. היום עומדת מכבי לצאת למסע משחקים בספרד ויש לקוות ששם יחול שיפור נוסף במשחק הקבוצה.

אצל מכבי ראשל"צ התמונה ברורה יותר. עם חיים זלוטיקמן, מיקי ברקוביץ וריצ'ארד פלאמר יכול סם אולפינר לישון בשקט. אין ספק, כי אם גארי פלאמר יתאושש לחלוטין מפציעתו הטורדנית יהיה למכבי ראשל"צ הרבה מה לאמר בצמרת הטבלה.

מכבי הוליכה אמש רק בפתיחה ובסיום. הפתיחה היתה על פי כל התחזיות – 2:7, אבל זלוטיקמן ודלפורד לא התחשבו באווירה התגיגית והצליחו להוליך את חבריהם בדקה ה־13 ליתרון של 15 נקודות – 27:42. במצב זה נכנס לשחק ליידי גודרון, שהצליח להחזיר את הסדר למשחק חבריו ולתפעל היטב את מאגי ובארלו.

ברוב דקות המחצית השניה חזו הצופים ביתרון קל של ראשון לציון, אבל הסיום לא היה של מיקי ברקוביץ הנרגש, אלא של מכבי ת"א המנוסה. בדקה ה־37 הצליח מוטי דניאל לאזן לראשונה את התוצאה – 84:84 וההמשך היה של בארלו ומאגי. ראשון בניסיון אחרון הצליחה לצמק את התוצאה – 90:89. במצב זה עלה המתח באולם, לאחר שקן בארלו החטיא זריקה לסל מקרוב כשנותרו 16 שניות לסיום. הכדור הגיע בסופו של דבר למאגי ומכבי שמרה עליו עד שמוטי דניאל איבד אותו כשנותרו 9 שניות לסיום. אולם, למזלו ניסה דלפורד לקלוע בפזיזות וגלעד בן דאג להבטיח את נצחון חבריו בשניית הסיום – 90:93.

אין ספק, כי הסיום היווה פיצוי הולם למשחק המפורר שראינו בדקות רבות. לפני פתיחת המשחק לחץ ראש עיריית ראשל"צ, מאיר ניצן את ידי השחקנים ובהפסקה נערכה תחרות קליעה מרחוק, שבסיומה גבר דורון ג'מצ'י בקושי רב על ...מיקי ברקוביץ.

שפטו דגן וירדבניק לעיני 900 צופים.

נקודות למכבי ת"א: זלוטיקמן 32, דלפורד 24, ברקוביץ 13, גלסון 10, אמיר כץ 7.

נקודות לראשל"צ: מאגי 22, בארלו 20, מרסר 15, דניאל 12, סיסט 11, ג'מצ'י 7, גודרון 4, כץ 2.

טורניר אלון יפתח הערב בכפר־תבור

מאת מנחם בלום

הערב יפתח בכפר תבור הטורניר המסורתי בכדורסל לזכרו של יגאל אלון. בשעה 7 יערך המשחק הראשון בו תתמודד הפועל ת"א נגד הפועל איתן גבת ולאחריו יתמודדו הפועל גליל־עליון ומכבי חיפה.

חיפה איכזבה השבוע בכמה הפסדים וביחוד בדרבי כשנוצחה ע"י הפועל. עם זאת יש לחיפה מבחינת הרכב השחקנים מה להציע. גליל עליון אומנם נוצחה במהלך השבוע ע"י הפועל ת"א, אך במשחק זה לא הופיעה בהרכבה החזק ביותר. יש לציין שמרטין, שחקן החיזוק של הקבוצה, פצוע ועדיין לא משחק.

בשבת יערכו המשחקים על המקום הראשון בין המנצחות ועל המקום השלישי בין המפסידות. הטורניר מתקיים בחסות יו"ר המועצה המקומית כפר־תבור, מיכה גולדמן.

מלכה ואוסמו לא ישחקו בהפועל טבריה

מאת גבעתי בן־יוסף

סופית: סמי מלכה ורפי אוסמו (הגדול) לא ישחקו בהפועל טבריה. אברהם קוגל, יו"ר הקבוצה הטבריינית, אמר: "התברר כי סמי מלכה לא כשיר עקב פציעה עד כדי כך שאינו יכול לרוץ ולכן נאלצנו לוותר עליו."

לגבי אוסמו אמר קוגל כי "גם מכבי חיפה וגם השחקן דרשו יותר מדי עד כדי חריגה מהתקנון, דבר שלא יכולנו להסכים לו."

ראשי קבוצת הפועל טבריה מנהלים מו"מ עם שני שחקנים, זיו קרייס ומשה בן־שושן וכנראה שבימים הקרובים יגיעו אתם להסכם. עוד הוסיף יו"ר הקבוצה: "אנו מנסים לאחד הלוך וקשר כדי לחזק את השורות."

בינתיים ערכו אתמול עשרות מאוהדי הקבוצה הפגנה מול משרדי מועצת פועלי טבריה בדרישה להביא שחקני חיזוק על מנת להשאר בליגה.

חימום אחרון לקבוצות הלאומיות

מאת שמואל קליגר

מי שטורח בערב שבת יאכל בשבת. בסיסמה זאת ייערכו היום ומחר משחקי גביע הטוטו בליגה הלאומית בכדורגל, והקבוצות יוכלו לערוך בדיקה אחרונה של יכולתן ערב פתיחת הליגה בשבת הבאה.

שני משחקים יהיו כבר היום. המאמן הלאומי יצחק שניאור הבטיח להיות נוכח במשחק הפועל צפריריים חולון – מכבי ת"א, כדי לבחון מועמדים נוספים לסגל, בעתיד. ביתר תארח בית"ר ת"א את בית"ר ירושלים. בשבת תארח הפועל ת"א את הפועל ירושלים במשחק המרכזי בבלומפילד ומעניין יהיה לראות כיצד השפיעו המאורעות האחרונים שהיו בקבוצה על יכולתה. במשחק מוקדם באצטדיון זה תארח שמשון ת"א את מכבי יבנה. הפועל פ"ת תארח את מכבי חיפה.

העולה החדשה הפועל טבריה תתארח בנתניה אצל מכבי נתניה ומעניין יהיה לראות כיצד תצליח להתאקלם במסגרת העילית של הכדורגל.

הפועל כפר־סבא תארח את בני־יהודה שסובלת מהחרמת האימונים ע"י כוכבי ההתקפה מהעונות הקודמות משה אייזנברג ודוד גודרמן.

הפועל באר־שבע תארח את הפועל חיפה כשסיכויי הקבוצה המארחת עדיפים.

אסטון־וילה מחכה לליברפול במחזור השלישי באנגליה

מאת ג.שרון

אסטון־וילה, העולה החדשה שהפתיעה בשבת שעברה את ארסנל ב"הייבורי", תנסה להמשיך ולהנשא על גל ההצלחות שעה שתארח מחר את האלופה ליברפול במחזור השלישי באנגליה. האלופה, שניצחה בשני משחקיה עד כה, טרם ספגה שער והיא מקווה לשמור על רשת נקיה.

גם נבחרת העיר ליברפול השניה, אברטון, נטלה עד כה את מלוא הנקודות. גם היא טרם ספגה שער אולם מחר תהיה משימתה הרבה יותר קשה שעה שתארח ב"גודיסון־פארק" את חניכיו של בראין קלאף מנוטינגהם פורסט. "היערנים" טרם טעמו נצחון העונה, אך ספק אם יעמדו במשימה מחר מול מכונת השערים האברטונית בראשה טוני קוטי המצויין.

סאותהמפטון, המפתיעה המשובצת בראש הטבלה יחד עם שתי הליברפוליות עם שני נצחונות, תארח את לוטון שעה שנוריץ' הרביעית עם שש נקודות תארח את קפ"ר.

לאוהדי הכדורגל בלונדון יהיו שלוש אפשרויות בחירה לבלות את השבת. ב"וייט הארט ליין" יהיה דרבי בו תארח טוטנהאם את ארסנל. מחזיקת הגביע תארח בביתה את ווסטהאם ב"הדרבי" נוסף וצ'לסי תשחק בביתה נגד מילוול.

יתר המשחקים: דרבי – ניוקאסל; מנצ'סטר־יונייטד – מידלסברו; שפילד־וונסדי – קובנטרי.

בגרמניה: אורדינגן תארח את שטוטגארט

במשחק המרכזי בליגה הגרמנית תארח המוליכה באייר אורדינגן את שטוטגארט המדורגת במקום השלישי. ה"דרבי" של מינכן יפגיש את באיירן מינכן עם בורוסיה מנשנגלאדבך.

יתר המשחקים: סט. פאולי – קייזרסלאוטרן (היום); קלן – המבורג; שטוטגארט קיקרס – לברקוזן; האנובר – ברמן; בוכום – פרנקפורט; נירנברג – קרלסרוהה; מאנהיים – דורטמונד.

בליגה הצרפתית

בצרפת התעוררו אתמול במצב רוח רע. לראשונה מזה 11 שנים לא השיגה שום קבוצה צרפתית נצחון בסיבוב הראשון בגביעי אירופה. הערב ומחר ינסו הצרפתים לשפר את מצב הרוח במסגרת משחקי הליגה. בורדו היחידה שלא נוצחה ביום רביעי תצא למשחק חוץ קשה נגד מארסיי השלישית.

המוליכה המפתיעה אוקסר תארח את ליל שגברה בשבוע שעבר על השניה סט. דרמן. האלופה מונאקו תארח את ניס.

בליגה הספרדית

האלופה ריאל מאדריד תארח את ספורטינג, ג'יחון וברצלונה יוצאת למשחק חוץ נגד העולה החדשה אלצ'ה עדיין ללא ליניקר הפצוע. משחק צמרת יפגיש את אתלטיקו מאדריד ואתלטיקו בילבאו.

• בהולנד: אייאקס שהודחה בגביע אופ"א תתמודד עם הנראאם. איינדהובן תתמודד נגד מאסטריכט.

הגרלת הסיבוב השני בגביעי הליגה האנגלי

אתמול נערכה הגרלת משחקי הסיבוב השני בגביע הליגה האנגלי. בין המשחקים המעניינים: נוטס־קאונטי – טוטנהאם; לוטון – ברנלי; רותרהם – מנצ'סטר־יונייטד; אברטון – בארי; ליברפול – וולסול; לינקולן – סאותהמפטון; נוטינגהאם – צ'סטר; האל – ארסנל; דרבי – סאותאנד; בירמינגהאם – אסטון־וילה; סנדרלנד – ווסטהאם; נוריץ' – פרסטון.

המשחקים אמורים להערך ב־26 בחודש והגומלין ב־10 באוקטובר.

חזרות אחרונות

הדגל מונף באיצטדיון האולימפי בסיאול והאש דולקת במהלך חזרה לקראת טקס הפתיחה
דגלי המדינות במהלך מצעד המשלחות בהכנות לקראת טקס הפתיחה ב־17 בחודש

צילום למזכרת

איש בטחון קוריאני מנצל רגע של רגיעה כדי לצלם חלק מספורטאי גאנה

המטרה סיאול

השיאן העולמי מנאה צורף למשלחת האיטלקית לסיאול

פייטרו מנאה יהיה בכל זאת בסיאול. אתמול הודיעה התאחדות האתלטיקה האיטלקית כי שיאן העולם בריצת 200 מ' יצורף למשלחת. לא נמסר באיזה מקצוע ישתתף מנאה, אם בכלל, אולם בכל הנראה הוא ירוץ 200 מ' ויהיה בעתודה לקראת ריצות השליחים.

למנאה בן ה־36 תהיה זו אולימפיאדה חמישית. כותיק בתנועה הוא מועמד לשאת את הדגל האיטלקי בטקס הפתיחה.

מנאה מחזיק כידוע בשיא העולמי ב־200 מ' בהישג של 19.72 שניות אותו קבע בגבהים של מקסיקו ב־1979. הוא פרש מהמסלול, אך חזר אליו אשתקד. מאז ועד היום מאבק נגד השעון כדי לרדת מתחת לתחום 21 השניות.

ותיק אחר שיופיע בסיאול הוא הרץ למרחקים ארוכים סטפנו מאי שקבע בריצת מבחן ל־5000 מ' הישג טוב בשתי שניות מהמינימום האולימפי.

סופת טייפון בפוסאן?

סופת טייפון עלולה לפגוע בתחרויות השייט במסגרת המשחקים האולימפיים בפוסאן. דובר רישמי של המשחקים צוטט אמש: "אם הטייפון יגיע יש לפוסאן בעיה גדולה".

נציג של השרות המטאורולוגי הקוריאני אמר כי סיכויי הטייפון להגיע לאתר תחרויות השייט הוא 50:50. הוא עשוי להמשך יומיים ואז לא יוכלו השייטים לצאת כמובן לים.

החוף הדרומי נפגע ע"י רוחות עזות במהלך טייפון שפקד אותו לפני שנה. הרוחות לוו אז בגשמים כבדים. נציג קוריאני בפוסאן אמר כי אין כל כוונה להתחרות בים אם וכאשר תהיה סופת טייפון. הוא ציין כי לרשותם עומדים ארבעה ימי עתודה אשר ניתן יהיה להתחרות בהם במידה שתהיה דחיה בתחרויות. "אולם רק אלהים יודע. אם יהיו שניים או שלושה טייפונים נוכל לומר שלום לתחרויות. אם יהיה רק טייפון אחד נוכל להתגבר" אמר הדובר.

אגב, אם אמנם תפקוד סופת הטייפון את פוסאן, מהבחינה הישראלית עדיף שהדבר יקרה ביום הכיפורים, ואז לא יצטרכו השייטים הישראלים לוותר על יום שיוטים.

200 ניגרים לסיאול

200 ספורטאים ואנשי משלחת ניגרים עזבו אתמול את הבירה לאגוס בדרכם לסיאול. המשלחת כוללת 80 אתלטים שהבולט בהם הוא סגן אלוף העולם בריצת 400 מ' אינוסנט אגבוניקה. האיש המהיר באפריקה האבן צ'ידי אימו. השניים אגב לא יגיעו עם המשלחת אלא יצטרפו אליה מבסיסם בארה"ב.

הניגרים יתחרו בשמונה ענפי ספורט: ג'ודו (לראשונה בתולדותיהם), אתלטיקה, כדורגל, הרמת־משקולות, איגרוף, טניס־שולחן, טניס ואבקות.

גונטר נפל למשכב

אלוף העולם ואירופה בהדיפת כדור־ברזל, השווייצי ורנר גונטר נפל למשכב והכנותיו לקראת סיאול נפגעו. לאור זאת ספק אם יוכל ליטול חלק בתחרות המבחן האחרונה שתהיה ביום ראשון, לפני צאתו לקוריאה ב־15 בחודש.

גונטר מאמין כי המחלה בסופו של דבר תעזור לו. הוא סיפר כי גם לפני אליפות אירופה ב־86 ואליפות העולם ב־87 חלה ובכל זאת הצליח לנצח את כל יריביו.

גונטר בן ה־27 שיאן העולם באולם סגור הוכיח כי הוא מצוי בכושר טוב לקראת משחקי סיאול כאשר הדף למרחק של 22.75 מ' בתחרות בין־לאומית שנערכה בחודש שעבר בברן. הישגו הוא השלישי בעולם והשני השנה.

27,000 מתנדבים

310 מתנדבים שאינם קוריאנים מסייעים לוועדה המארגנת של המשחקים בכל ההכנות לקראת טקס הפתיחה. המתנדבים שהם אמנם רק חלק קטן מתוך 27,000 המתנדבים הם כולם ילידי קוריאה הגרים מחוץ לגבולות ארצם.

מדליק האש: בן 76

אתלט ותיק בן 76 שנטל חלק באולימפיאדת ברלין 1936 הוא האיש שידליק בכל הנראה את אש המשחקים בטקס הפתיחה של המשחקים האולימפיים. האתלט, שון קי־צ'ן, המנצח בריצת המרתון בברלין, משלים בימים אלה את הכנותיו לקראת המעמד המרגש.

קי־צ'ן שראשו עטור שערות לבנות אמר אתמול כי הוא מצוי בכושר טוב ומוכן לקראת המשימה הנכבדה המוטלת עליו.

שון קי־צ'ן הוא גיבור לאומי מאז ניצח בברלין עם הישגו של 2:29.19 שעות. אז היה בן 24.

הוועדה המארגנת של המשחקים אמנם לא פירסמה עדיין את שמו של מדליק הלפיד אולם נמסר כי המדליק יהיה אדם המהווה סמל ומייצג את העם הקוריאני ואת תפקידו בעולם. בסיאול סבורים כי שון הוא האיש המתאים לכל התיאורים האלה.

הדגל האולימפי מונף באיצטדיון האולימפי בסיאול והאש דולקת במהלך חזרה לקראת טקס הפתיחה

דגלי המדינות במהלך מצעד המשלחות בהכנות לקראת טקס הפתיחה ב־17 בחודש

זינה הדיחה את מרטינה

הטניסאית הכושית זינה גאריסון מארה"ב צוהלת לאחר שהדיחה את מרטינה נאוורטילובה בשלב רבע הגמר באליפות ארה"ב הפתוחה הנערכת בניו־יורק. זינה גברה על מרטינה בשלוש מערכות: 4:6, 7:6, 5:7. ההפסד הפתיע את הטניסאית הטובה בעולם, והדבר נראה על פניה בעת ירידתה מהמגרש.

קבוצות הכדורסל נערכות לפתיחת העונה

הרכב מפתיע אסור להחליף

למכבי ר"ג, הפתעת העונה החולפת, פנים כמעט זהות גם השנה ■ בגלל קשיי תקציב נופץ "חלום קוראץ'", אך התקוות להופיע באירופה עדיין לא כבו

מאת משה כהן

בקבוצת מכבי ר"ג מאמינים כי הרכב מנצח אסור להחליף. הפתעת העונה שעברה לא משנה את פניה תוך אמונה כי השאפתנות וההתלהבות יחפו על העדר כוכבים נוצצים.

בפתיחת העונה שעברה הטרו רבים על מכבי ר"ג כמועמדת בטוחה לרדת לליגה הארצית. גלריית השחקנים לא הרשימה במיוחד והמצוקה הכספית רק הגבירה את הפסימיות בקרב אוהדיה הנאמנים של הקבוצה. ההתחלה היתה בהתאם לציפיות. הפסד רדף הפסד ונדמה היה, כי לליגה הלאומית יש סוגרת סבלה, אבל אז הגיע המשחק הבלתי נשכח מול הפועל ת"א שבסיומו נוצחו ונוכרו היומרנים של משה ויינקרנץ ומאז נפתח עידן חדש בעיר הגנים. נצחון רדף נצחון ופרשני הכדורסל נותרו פעורי פה.

חבל שבגלל מחלוקת כספית עם עיריית ר"ג לא סיימה הקבוצה במסגרת משחקי גביע המדינה, דבר שמנע ממנה עליה וראיית לשלבים המתקדמים של המשחקים. בתום העונה דורגה מכבי ר"ג במקום הד5 והיא התחרותה יחד עם הפועל חיפה על התואר הפתעת העונה.

עונת המלפפונים לא היתה קיימת בעיר הגנים. את הכותרות סיפקו הקבוצות האחרות. בר"ג ניסו רק לשמור על הקיים. לפני חודש אכבה הקבוצה כשלא נרשמה למשחקי גביע קוראץ' וחבל, כיוון שלשחקנים היתה מגיעה המזכרה המתוקה של משחקים במסגרת האירופית, אבל כנראה שהכסף חזק יותר מכל. גם הפעם היתה מחלוקת כספית עם עיריית ר"ג, אבל בשום מקרה זה לא מצדיק אי הרשמה למפעל כה מכובד, כיוון שהכדורסל הישראלי מפסיד למעשה ייצוג של קבוצה אחת במסגרת החשובה הזאת. יש לקוות שבעתיד יחוקקו באיגוד הכדורסל חוק הסטיל קנס כספי או עונש כבד אחר על קבוצה שלא תופיע לטורנירים מחייבים במסגרת האירופית.

רוב שחקני העונה שעברה ימשיכו גם השנה לעשות צרות לאריות הליגה. אומנם גורם ההפתעה כבר נעלם, אבל ההתלהבות עדיין קיימת. כך בכל אופן מאמינים בעיר הגנים.

את משחק הקבוצה ימשיך להניע האוחלד קילינג ה"אורחל". השחקן שחום העור התגלה בשנה שעברה כירשנאח מושלם ויכולת חבריו תלויה רבות בו. קילינג ניחן בכושר קליעה מעולה ובכח פריצה מרהים לסל. הוא גם ידוע כשחקן עדמומי וחבב.

אמיר בינג

עמי נאווי ראוי לתואר הלב של הקבוצה. הוא משחק בהקרבה רבה שלא מותירה את חבריו אדישים. בשלהי העונה שחלפה הוא סבל מפציעה ברגלו אבל גם עובדה זו לא מנעה בעדו להמריץ את חבריו מספסל המחליפים. מחליפו של נאווי ימשיך להיות גילי שוורצמן, המשחק באחריות רבה ורק חוסר ניסיונו מונע בעדו לתרום יותר.

בתחת לסלים ימשיך לככב אמיר בינג. שרבים רואים בו את אחד משחקני הצעיר הישראלים הטובים ביותר. בינג משחק ללא פשרות ותרומתו לקבוצה רבה. חברו האמריקאי, סטן באיץ לא ימשיך כנראה לשחק בר"ג וכעת מנסים להביא לו מחליף הולם, אבל הליכתו לא תותיר חלל משמעותי בקבוצה.

ניר ריכליס התאקלם היטב בקבוצת נעוריו לאחר לימודיו בארה"ב. הוא עדיין לא כוכב, אבל משחקו בלא הקרבה ותוכמה. ליאור ארדיטי נולד מחדש בעיר הגנים. משחקן ספסל גבור במכבי הוא עלה לכותרות במכבי ר"ג וכושר קליעתו הטוב מרחוק גרם לכאבנים ירידים ופיקות לב באמת.

חברו במכבי ת"א, אבי קילר סבל מחוסר יציבות ובר"ג מקווים כי השנה הוא יצליח לכלא אור הציפיות. את הקבוצה ימשיך להדריך המאמן הצעיר אפי בירנבוים, שבשנה שעברה הפיק מחניכיו את המיטב.

במכבי ר"ג מתגאים ביחסי האחוה בין השחקנים ורוח הצוות של הקבוצה. גם האולם צר המידות בכפר המכביה מסייע להפתיע, אבל העיקר יהיה תלוי בהמשך ההתלהבות של השחקנים. אם הם ימשיכו ל"אכול" את הפרקט – יהיה מעניין בעיר הגנים.

אטלנטה רוצה לתקוע וו בכתר עם היהלומים מלון וטיאוס

מאת ג'רי מיטלמן

לפני כמה שבועות החתימה אטלנטה הוקס את מוזס מלון, שחקן הציר שזכה בעבר שלוש פעמים בתואר שחקן השנה, על חוזה לשלוש שנים בתקווה, שיכניס לה, אך אליפות ה־NBA. יתכן שמלון, אכן, יעזור לאטלנטה להגיע לאליפות ויתכן שלא, אך ודאי שהגיע הזמן לנפץ את המיתוס, שרק קבוצה עם שחקן ציר דומיננטי יכולה לזכות בתואר.

סוף שנות הארבעים וראשית שנות החמישים נקראו "עידן ביל ראסל ווילט צ'יימברליין". מלון ועבאר זכו 8 פעמים בתואר "שחקן השנה" בשנות ה־70 וה־80, אך אם נביט על חמש האליפויות של הלייקרס נבנה תקופה זו כ"עידן מג'יק ג'ונסון".

כדורסל ברמת אליפות הוא משחק של מהירות, התקפה והגנה קבוצתית וחוזק הספסל. מי שראה את סדרת המשחקים של דטרויט והלייקרס בעונה החולפת יכול להיווכח בכך. עידן ההתקפה, המתבססת על שחקן ציר הקלע היטב, שייך לעבר אף שרוחות, עדיין, האשליה שרי בכך שקבוצה מוצאת לה שחקן גדול טוב כדי להבטיח לה את האליפות. הדוגמאות רבות לבחירת שחקן בסיבוב הראשון בדראפט בחוכו על עקבים הסרי כשרון אך בעלי "פוטנציאל".

אינדיאנה, בבחירה שניה בדראפט, רכשה את ההולנדי ריק סמיטס, שגובהו 2.25 מ'. האם יכול מישהו לתאר לעצמו את "עידן ריק סמיטס"? אני לא.

השערות באשר לסיבות השינוי שחל בסגנון המשחק מזכירות את השאלה מה קדם למה – הביצה או התרנגולת. האם משחק מהיר וקבוצתי יותר התפתח בגלל מחסור בשחקנים גדולים טובים או ששחקנים גדולים נאלצו לוותר על משחק פיוזס בגלל המשחק המהיר שהתפתח.

משחקו של מלון, על כל פנים, השתנה במשך השנים. הוא היה בעבר "פועל הצווארון הכחול" ובשיא משחקו היה בדוטלי תחת הסל, חוסף כדורים חוזרים, שאין לווסמנו בהתקפה, צבר נקודות ומשך עבירות ללא ספק. היום, לכרות שהוא עדיין משחק בעיקר תחת הסל, צפוי ממנו לחוט קליעה ממרחק 6 מ', מהפינה. הוא אפילו הפך לקלע מצטיין מקו העונשין. אטלנטה היא קבוצה מהירה ופיזית ונותר לראות אם מוזס מלון יוכל להסתגל לסגנון המשחק שלה. עם 20 נקודות ו־10 כדורים חוזרים למשחק יוכל מלון לתרום להם הרבה יותר ממה שתרמו להם שחקני ציר קודמים.

רכישה חשובה יותר לאטלנטה הוקס עשוי להיות רג'י טיאוס, שנרכש בעסקה ביום הדראפט מסקרמנטו. טיאוס הוא שחקן רב כשרונות, שלרוע מזלו שיחק בקבוצות גרועות במשך רוב הקריירה שלו. הוא זריז, קולע היטב ובעונה שחלפה הצליח בקליעותיו להוביל את קבוצתו לכמה נצחונות למרות שבסקרמנטו ההזדמנויות לנצח היו נדירות ביותר. עם גובה 2.04 מ' טיאוס גבוה דיו לשחק גם כפורוורד להיבהל להצליח באזור פתוח. אטלנטה שיפרה את עצמה ויש להתייחס אליה כמתחרה רצינית על האליפות. את מוזס מלון יש לראות כתוספת מועילה לקבוצה, המחפשת הרכב שיוביל אותה לאליפות, אך איננו היהלום שבכתר.

חוגי הספורט יוכפלו בר"ג

מאת משה כהן

ועדת הנוער והספורט של עיריית ר"ג בראשותו של מולי דוד החליטה להכפיל בשנה הקרובה את מספר חוגי הספורט בעיר הגנים ולתת עדיפות ראשונה להפעלת החוגים ע"י אגודות הספורט.

מולי דוד הסביר, כי בעיריית ר"ג החולט לשים השנה דגש מיוחד על פיתוח ספורט עממי. במסגרתו יוקמו חוגים בכל חלקי העיר והמטרה תהיה לעשות זאת בשיתוף אגודות הספורט.

החוגים יהיו בכדורגל, כדורסל, כדורעף, טניס־שולחן והתעמלות. מולי דוד מסר, כי בעיריית ר"ג לא רואים בעין יפה את המספר הרב של אגודות הספורט הפועלות בעיר. לטענתו, אין הצדקה לקיום 12 אגודות ספורט בעיר כמו ר"ג. לכן, הוועדה תפעל לאיחוד חלק מאגודות הספורט ובכך תמנע כפילות בפעילות בכמה מאזורי העיר.

בנוסף לכך, הודיע מולי דוד, המחזיק בתיק הנוער והספורט בעיריית ר"ג, להקים ועדה מקצועית לבדיקת מצב הספורט בעיר. הוועדה תיזום תוכנית חומש לפיתוח הספורט בר"ג בשיתוף עם הגורמים.

בינתיים, ההחלט על הקמת בית ספר עירוני לכדורסל בבית הספר "בליך". מולי דוד הסביר, כי בעבר יצאו כמה מכבי כדורסל כמו דורון ג'מצ'י ועופר פליישר מבית ספר זה וכולם נדדו לקבוצות מחוץ לר"ג. לכן, יעשה ניסיון למנוע את הנדידה מחוץ לעיר ע"י הקמת בית ספר עירוני, שמנהליו ידאגו לשיבוץ הכדורסלנים המצטיינים בקבוצות רמת־גניות.

בית הספר לפרסום ושיווק

ליד קבוצת אשל לתקשורת

בניהול חב' "שווקים"

נמשכת ההרשמה למחזור י"ב

לקורס עיוני ומעשי בפרסום ושיווק שיפתח ב־5.10.88

הלימודים והסדנאות בהשתתפות מרצים ומנחים בכירים מהאקדמיה ומענף הפרסום, יחסי הציבור וקידום מכירות.

פרטים והרשמה:

03-286426 ,284698

* מספר המקומות מוגבל.

גם ליטאני לא תעבור לקבוצת מכבי תל־אביב

מאת משה כהן

קבוצת הנשים של מכבי ת"א בצרות. הבורר מטעם איגוד הכדורסל החליט אתמול לא לאפשר לכדורסלנית המצטיינת אודית ליטאני לעבור מאליצור ת"א למכבי ת"א.

בשבוע האחרון ספגו המכביות שתי מהלומות. זה החל בדחיית תביעתה של אלופה גורן לעבור לשורותיהם מהפועל גבעתיים והסתיים אתמול בדחיית תביעתה של אודית ליטאני.

במכבי בנו רבות על שתי הכדורסלניות המצטיינות ודבים סברו, כי יחד עם שתיהן תצליח הקבוצה לזכות בכתר האליפות על חשבון אליצור ת"א.

אולם, המוסד לבוררות הכריע למעשה את גורל אליפות המדינה גם לעונה זו.

טורניר ממוזג

טורניר בגזל המסורתי, הנערך דרך קבע בעמק הירדן, יהיה השנה ממוזג. זאת, לאחר שהמועצה המקומית השקיעה למעלה ממליון ש"ח בהתקנת מערכת מיזוג משוכללת.

מכוניות

● M.G.B 69 1600 ארוגה מתוחה בדיקה 03-290420 (13570)

● 5 אלפין אבריקתית 33 קטנה 1979 13,500 03-814931 (26160)

אאודי

● אאודי 80 1300 1974 052-913969 בעבודה 03-222144 ודיו (11474)

● 100 78 רגילה +מערכת בטבב מצוין בהזדמנות 03-712581 (6850)

● אאודי 100, 1976+ מערכה+ הנה כח בסיינת 03-220270 (29921)

● אאודי 80 אל.אס. אוטומט 1600 1977+ תוספות 03-5330784 (20716)

● 80 1976 1300 יד קטנה מעולה אחרי אברול 03-7522446 (24072)

● אאודי 80 1500 1974 בטבב מכני טוב 052-666478 (12960)

● 80 1987 ראשונה 10800 ק"מ כדרשה 03-673284 03-458556 (12842)

● אאודי 80, 1985 בנבה 1600 אוטומטית 03-862663 כעובר 13.50 (12507)

● אאודי 100 CD 87 25,800 ק"מ 03-344904 (12376)

● 100 C.D 1986 כל התוספות, כדרשה, מצויינת 03-482264 (12242)

● אאודי 100 1972 3,000 ש"ח +רדיו טייפ אותטה 03-841148 (11647)

● 80 85 סי.די מבה בעבודה 053-345695 הבית 053-617962 (10750)

● ג'יאל 1983 אוטומטי +חשמלית 70,000 ק"מ +תוספות 03-5365634 (10700)

● 80 1600 1982 אוטומט מזגן הנה כח בטב במצויין (מחירון) 03-9240954 (18536)

● 80 SC ראשונה 84 +מזגן מצויינת במחירון 03-551493 (10257)

● 80, C.D 1983 אוטומטי ראשונה 055-611466 בעבודה 055-619301 (10078)

● 80 TC 1986 אוטומטית +מזגן ביטול +כלבנות 03-882612 (9973)

● 100 1972 מכני בעולה +טסט, לסבירים 052-34542, 03-5411488 (9851)

● אאודי 80 1300 1982 כנייהת ובהזדמנות 03-997741 03-952483 (9571)

● 80 1:84 1800 אוטומט מזגן כח אפשרות בהחלפה 03-739867 (9489)

● 1979 1600 אוטומט מעולה לאחר אברול 03-4647 (9324)

● בחזדמנות 80, 1600 אוטומטית 1984 S.C ראשונה הנם כיתוני 03-782536 (9226)

● 100 סי.די 1985 אוטומטית מבה 57,000 ק"מ 08-555773 (9195)

● מבבה, CD 80 1985 מזגן שמורה היטב במחירון 03-707671, 08-462825 (8958)

● 100 סי.די 1987 ראשונה 03-482484 בשבת חוץ 03-345288 (8891)

● 80 1600 1976 אוטומט+ מזגן מעולה 08-236964 02-562198 (23007)

● אודי 100 1974 טסט לשנה אוטומטית 03-5521280 (16586)

● יד ראשונה, 100, צורה חרשה 1978 שמורה כחדשה 03-791849 (16092)

● אאודי 100, 1974 +טסט +מזגן 5500 ש"ח 03-304192 (25185)

● אוטומטית 1977 1600 80 03-795577 052-335888 06-791879 (15336)

● בהזדמנות, 80, 1300, 76 טסט אוברל, שמורה 03-481580 (19066)

אוטוביאנקי

● אוטוביאנקי ג'וניור 1979 במצב טוב מאוד 06-791879 06-790377 (13847)

● מציאה ג'וניור 79 +אוברול +אזעקה +מערכת 03-495921 03-452771 (17853)

● אלגנט 1000 מפ"ק 1979 פרטית סלולים במצב הנדרו 03-299020 (17265)

● גוניור 76 טסט 10 חודשים מצב מצויין 03-731703 (16832)

● אוטוביאנקי 1978 במצב מכני טוב +טסט לשנה 03-788419 (28450)

● אלגנט פרטי 1979 במצב מצויין מנוע 965 03-9224292 (24650)

● 79, במצב מכני טוב 03-910630 בבית 03-9246650 בעבודה (7810)

● לסבירים בלבד 87 Y-10 מצויינת רשם 03-9616620 12,800 (11786)

● אבדיס 79 +אוברול יעופיה 03-534857 (10897)

● בהזדמנות אלגנט 79 +רדיו פרטית מעולה 03-333103 בערב (10825)

● פרטית אלגנט 1979 +רדיו טייפ כבני בעיר סונבורייה 03-5524802 (10685)

● מרזו 1986 בראשונה קחרי מתליף 34000 ק"מ 055-56228 (10605)

● אוטוביאנקי 1985 קנויה פרטית+ ולונות חשבל כהדשה 03-5403577 (10599)

● ביאנקי 1984 מהסברה לשעבר אפשרות בהחלפה 03-9231469 03-7514810 (10582)

● נורמל 78 במצב מכני טוב 03-9574808 (10120)

● בהזדמנות בריזה גוניור 80 מכני וחיצוני מצויין והסברה 5,600 ש"ח 03-840345 (10055)

● "פילה" 78 ראשונה ביותר+ מזגן, גג נפתח 03-423086 (10816)

● גוניור 1984 במסברה במצב מצויין 03-450505 (9485)

● 1989 אבטקה מייונית ללא כסובירים 456 ש"ח להודים 03-720758 (9273)

● 1981, קליה, 5 הילוכים, 75,000 ק"מ 03-412039 03-225837 (9020)

● 1979 קניה 85,000 ק"מ מבני בסיינות, רדיו 03-429052 (23110)

● 78 טסט לשנה פרטי מסויינת, מחירון 03-501280 05-592285 (22181)

● ג'וניור 1976 אוברול מצויינת יעופיה +צמיגים +רדיו 03-883020 (15277)

● אלגנט 1979 +טסט יעופיה מעולה בהסברה 052-454855 052-32197 (12744)

● ג'וניור 79 במצב מצויין מחיר מחירון +רדיו 052-27157 (7928)

● אוטוביאנקי 1978 +טסט 8 חודשים אוטובס 03-5790066 לייקב (7001)

● נורמל 1976 מהסברה במצב טוב +טסט 03-592567 03-5794080 (17549)

● גוניור 1979 בהזדמנות ובמצב טוב +טסט +הנה 03-953741 (15943)

● נורמל 1977, טסט לשנה במצב טוב 03-417840 (14566)

● ג'וניור 79 מעולה מהסברה+ טסט 9 חודשים 03-5535925 (28486)

● ג'וניור 1979 +טסט יד קליטית במצב מצויין 052-553186 (28561)

● ג'וניור 1979 פרטי במצב טוב+ טסט 03-5054362 ,03-5514524 (27652)

● A-112 1978, במצב טוב, פחות ממחירון 03-349482 03-655884 לנוקם (27068)

● 1979 יעופיה היינת להסבר לרגל נסיעה 03-9320340 5000 (26397)

● בהזדמנות ג'וניור 1979 במצב מכני מעולה 055-697787 לרמי (22513)

● גוניור 1979 קליטית אחרי אברול +טסט טוב 03-813982 (26882)

● 79, פרטית 120.000 ק"מ, מעולה, שעת בהמחירון 342178 (15755)

● ג'וניור 79 בצויינית בעבודה 055-58131 בבית (יוסי קורה) 03-427750 (15755)

אוסטין

● אלגרו, 77 +אוברול מכני +חיצוני טוב 03-9255804 03-880179 (21352)

● אוסטין מיני מטרו 1300, 1986 ק"מ, יד ראשונה 47,000 03-9351991 03-9566526 (15204)

● מיני מיינור 1979 +טסט 95,000 ק"מ 03-415641 (12928)

● אוסטין מטרו 1985 יד ראשונה יעופיה 03-875398 (11611)

● מונטגו 86, 1300 תוספות +מזגן מצב מכני מעולה 03-314162 (10704)

● מונטגו סטיישן 88 כל התוספות ראשונה 057-491414 057-35814 (10146)

● סטרו 20.000 1987 H.L L3 ק"מ ראשונה כחדשה 055-56575 (10076)

● מיני-מטרו S- 1300 1984 מיטלי +מערכת 03-795253 (8922)

● אוסטין A-40, 1961 מנוע 1978 שמורה, טסט 03-731087 (19801)

● לרגל נסיעה אלגרו 1300 79 שמורה +רדיו טייפ 052-554485 (4962)

● אלגרו 1977 +טסט מכני טוב בהזדמנות 03-772780 (25946)

● אלגרו 1975 מנוע וגיר הוחלפו, צבע 3,200 03-9326624 (25455)

אופל

● רקורד 1927 1700 סטיישן אוטומטי במצב טוב 05-996749 (13421)

● קדט אוטומטי 1973 +רדיו בעבודה 03-563063 הבית 03-9240874 (12506)

● רקורד סטיישן 77 מצויינת אוטומטית ראשונה טסט 03-298925, 03-415029 (26018)

אמריקאיות

● לסבירים פורד טוריק 1974 +מזגן אוטומט +תוספות 03-5401396 (21787)

דלתא

● 1979 יד שניה מצויינת 03-805625 ,03-252758 (10698)

הילמן

וולבו

ג'יפים

דייהטסו

אנ.ס.וו.

ב.מ.וו.

לנצ'יה

טלבוט

וקסהול

מוריס

מיני-מינור

טנדרים

משחריות

מרצדס

סאאב

סובארו

אלפא רומיאו

● לרגל נסיעה סוד 1300 1979 מצויינת 03-5462046 (13742)

● סוד 1976, 1200 מצב טוב מחרה 052-925016 (12505)

● 1200 סוד 1978 שמורה, מחיר מחירון +טסט 052-559166 (12467)

● רנסאו ג'וניור 1750, 1971 במצב מעולה 483669 (5868)

[illegible]

ג'ג'ג G'5 84 1800 +הלוונות ומושבים בהזדמנות 06-978222 אחרי 14" 06-978100 (10170)

מזגן נייד (גולן) המזגן במצב מצויין 052-442528 (9665) 052-4444686

מהלך חדש בהסתדרות

הברזות

כלי נגינה

אופנועים וקטנועים

בתי"ס לנהיגה

חילוף רכב משומשים

רנו

הלוואות

ציוד למכירה

• אוסף YASHICA עדשות פלש CANON AE1 ארגן A SONY תקבן YAMAH 03-425302

דיבות גאוה

חוגים

תכשיטים

ניו-פאשיאן עלפון 03-658684 במרכז
החנויות החדש במגדל שלום תל-אביב בקומת הכניסה ליד אמרופו
למכירה שעוני SEIKO SWATCH CITEZEN תכשיטי כסף והב לבל המבחינה הנחות גדולות, מחירים סיטונאים מכירה גם ליחידים (11035)

חקלאות

שוק המציאות

טרקטורים

פוליש וניקיון

דרושים לקנות

אסטרולוגיה

רהיטים

טלוויזיות

אמנות

בתי-כנסת

מקררים

צילום

סירות

קיט ונופש

אותיות דביקות

וידאו טייפ

נרשמו לנישואין

מזגני אוויר

מערכות קול

שונים

מכונות תפירה

מכונות כתיבה

מלגזות ושינוע

בת זוג

ריפוי והרזיה

חיות בית

בן זוג

פיאט

פיזו

סיטרואן

מוסך בדורי תיקון מכוניות סיטרואן לסוגיהן GSA-BX 03-823732 (9999) 03-826208

סימקה-קרייזלר

פולקסוואגן

פורד

מבצע סיירה!!! "1987 +מזגן +אחריות 1300 ש"ח 22,000 אפשרות אשראי 100% 03-821227 03-822060 (9485)

סובארו

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

דירות

וילות ובתים

בנאות־אפקה קוטג' חדש בהרמוני לבניה מיידית בתנאים נוחים (9021) 03-9644980

בצמרת־אביב חדשה, מיידית, 6 חדרים, קומה 11. 03-9644980 (9010)

בגבעת־סביון דירות 4 חדרים 130 מ"ר. מחיר למזומן כולל מ.ע.מ החל מ־216,000 ש"ח (131,000 דולר) 5 חדרים 145 מ"ר מחיר למזומן כולל מ.ע.מ החל מ־215,000 ש"ח (131,000 דולר) מבחר דירות עם מרפסות גן. מרכז מכירות סביון. א'־ה': 16.00־18.00, ו': 9.00־12.30 "אפריקה ישראל להשקעות" 03-357191 (24008) 03-650281

קוטג' מקסים בפרוייקט צמרות־הגליל 200 מ"ר בנוי 052-81856 (18338)

ברעננה ברחוב בר־אילן דירות פאר מרווחות וגדולות בנות 4־5 חדרים למגורים "ציטרין" נוטקביץ' חברה קבלנית לבנין בע"מ רחוב ה' באייר 28 (כבר המדינה) 03-251329 טלפון בשעות 11.00־13.00 17.00־19.00 (פרט ליום ג' אחה"צ) (14316)

בנווה־אביבים מבצע! 4 ד"5 מפוארות, מרפסות שיזוף אנטנה לטלוויזיה במעגל סגור, תריסים חשמליים, משכנתאות עד 150,000 ש"ח החל מ־$155,000 בתוספת מע"מ במזומן, אפשרות לתשלומים נוחים "ישקו" ISCO (14269) 03-426293-6

"בבלי" נותרו מספר דירות בנות 5 חדרים במגדל מגורים הנמצא בשלבי בניה. לפרטים: חברת "אביב" ביאליק 155 רמת־גן (3172) 03-7512203

בשיכון ל' דירה אחרונה לאיכלוס מיידי 5 חדרים רחוב לוי־אשכול 40. לפרטים: חברת "אביב" (3160) 03-7512203

דירות למכירה 2־2½ חדרים

דירות למכירה 3־3½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה

ת"א־יפו

בנאות־אפקה ב', מתאושנת עמותת דיירים לבניה עצמית, דירות פאר בנות כ־130 מ"ר, במחירי עלות. א.גנתסוב, אדריכל, תל־אביב, רייגס 50, 03-226432 03-237082 (11432)

בראשל"צ בגן־נחום קוטג' מפואר רב מפלסי 7 חדרים, לפני ריצוף אפשרות כניסה נפרדת למשרד/ קליניקה. 03-996724 (25837) 02-538408

חדש ברחוב שייבר בגבעתיים: דירות 4 חדרים מפוארות בתכנון ארכיטקטוני מיוחד. בפרטים: רוזנפלד־סולידור בנין ופיתוח בע"מ, דרך־השלום 29 גבעתיים. 03-313775 (12580) 03-316226

ביד־אליהו 2 פינתית +אפשרות בניה "איילון" (11481) 335962

ברמת־אביב ג' 5 חדרים בקומה 10, 156 מ"ר היום בשעות 03-212405, בשעות הערב 03-423707 (17746)

וילה יוקרתית, +כל התוספות, סטנדרט גבוה, אפשרות לשתי יחידות. משפחות "אנגלו־סכסון" (21676) 03-738121

בצמרת־הרצליה דירת קוטג' פנטהאוז, נוף לים! כניסה בדצמבר (14606) 03-5448112-3

$90,000 120 מ"ר, 4, בתשלומים עד הבניה באזור־גנים, מינץ 24. פרטים: מרכז מידע והכוונה 03-9303027 (מעל בנק טפחות פ"ת) פרטים בת"א: אשדר בן־יהודה 190 03-245375 פרוייקט משותף אשדר ושיכון־עובדים בע"מ (12387)

בנווה־אביבים, דירות 4 חדרים + מירב השיכלולים, קבלן בירנבוים, ה' באייר 24, 03-259689 (10831) 03-262894

זכרון־יעקב קוטג'ים מפוארים+ נוף בגמר. 06-398002 03-470652 (13975) 050-22571

במגדל שאול־המלך (קרוב לעירית ת"א) 5 לוקסוס מלא+ חניה מתושב תיעו!! (10099) 03-287440

קבלנים מציעים

מבצע!!! ברמת־אביב ג' (נווה־אביבים) דירות מפוארות 3, 3½, 4, 4½, 5, 6 דירות גג ופנטהאוזים יוקרתיים במפלס אחד. הנחות מיוחדות ומשכנתאות עד 150,000 ש"ח המבצע יתקיים במוצ"ש ובמוצאי חג החל מצאת השבת ועד 21.30 במשרדנו רח' אוניבר 23 רמת־אביב ג' "ישקו" ISCO (9818)

בצמרת־אביב בלב רמת־אביב בנין כוכב מפואר 4, 5 חדרים עם אפשרות למרפסות גן ודירות גג מפוארות מחיר למזומן כולל מע"מ ל־4 חדרים 125 מ"ר, ק"ב 315,000 ש"ח (197,000 דולר) רחוב אינשטיין. א'־ה': 17.00־19.00 שבת: 10.00־14.00 "אפריקה־ישראל להשקעות" 03-650281 (13495)

באילת למכירה /השכרה וילה 7 059-72121 059-74983 (10665) (סמי)

בבניה! בבניה לבתים שלושה 50.000 +פיתוח ומע"מ רק 1000 בחזוה ויתרה משכנתא (10022) 03-862642

בבניה! בבניה לבתים ארבעה 65.000.- +פיתוח ומע"מ רק 1000 בחזוה והיתרה משכנתא (10014) 03-584429

בבת"ים, בתשלומים+ משכנתאות, דירות יפהפיות בבניה ע"י הפארק. 03-5524159 בערב 03-219635 (18856)

דירות גג

בנווה־אביבים דירת גג מפוארת 220 מ"ר+ מרפסות 03-424472 (11105) 03-424697

דרום

בבית דירות יוקרתי בשד' רוטשילד 114 דירות 22 מפוארות במיקום מיוחד ובגמר מעולה!!! חניה, מעלית, נקודי, מראה לים!!! כניסה מיידית!!! 03-5406245 (16871) 03-5405935

בגן־יבנה 4 חדרים מיידית $43,000 08-574335 במשרד בערב 08-574587 (19568)

דירות למכירה 1־1½ חדרים

שרון

חולון־בת־ים

מהלך חדש בהסתדרות

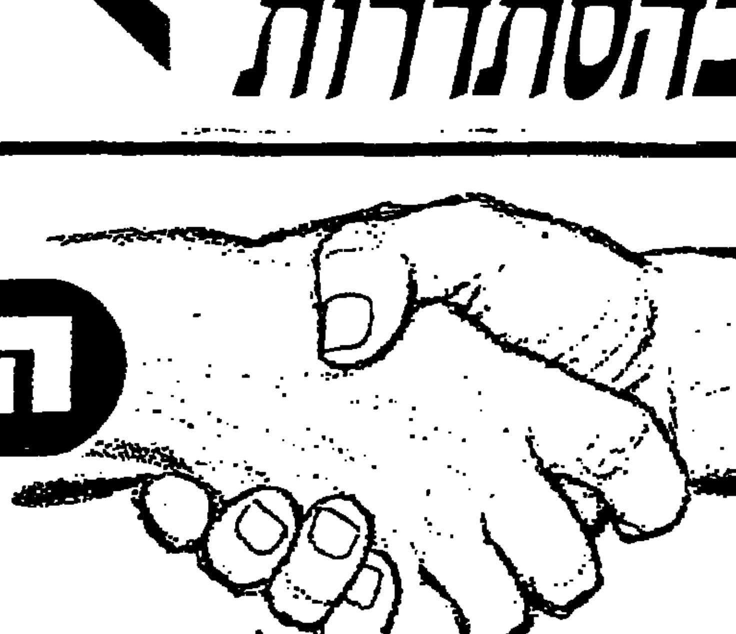

הלוח הכללי הד כפול ומכופל

ביקוש דירות

דירות בשכ"ח

דירות בדמי־מפתח

חדרים מרוהטים

ברמת־השרון להשכרה 4 ר"ל מרווחות +גג +טלפון 03-5400064-5 (26786)

דירות מרוהטות

חברה מובילה בענף המטבחים פותחת סוכנויות חדשות בכל רחבי הארץ. אדריכלים, מעצבי פנים, או מפעלי סוכנות קיימת לארונות מטבח. המעוניינים להיות עצמאיים יגישו את פניותיהם. עדיפות לבעלי נסיון מהענף. דרושה השקעה מזערית. נא לפנות לת.ד. 2621 רמת־גן בצרוף קורות חיים (עבור מטבחים) סודיות מובטחת (10812)

עסקים

להשכרה בראשל"צ 1100 מ"ר ק"ק נישה נוחה "רשף־נכסים" (27025) 03-5742777

אולמות

חנויות

בהזדמנות חנות בשכונת התקווה מפעל לייצור חומרי ניקוי בתחנה המרכזית (11476) 335962

לבעלי חנויות ספורט אופניים וסיטונאים, הגיעו קורקינטים ושקטים חדשים (9960) 052-546396

בתל־אביב במרכז 2 מסעדות בדמ"פ/ השכרה "תווך" (27117) 03-296215

בינג בשד' ירושלים 28, (בנימי) למכירה בטאבו 2 חנויות צמודות, מתאים לבנק"ל, העשיה והשקעה. 03-838612, ובבית 03-838014 (14479) 03-5513710

משרדים

להשכרה בתל־אביב 200 מ"ר, מחולק וממוזג, "רשף נכסים" (13423) 03-5742777

למכירה עסק לשיווק מוצרי מזון בקני מידה ארצי. מוצרים בלעדיים. השקעה נדרשת $300.000 ת.ד. 1279 ר"ג (8929)

מחסנים

להשכרה בשכונת מונטיפיורי "330" 200 מ"ר ממוזגים ומחולקים. 8 דולר. 03-5742777 (22535) "רשף־נכסים"

להשכרה: איילון תלפיות 1050 מ"ר, ניתן לחלוקה "נ.ת.מ" נכסים" 03-372169 (18700)

מבני תעשיה

להשכרה: ביהוד 1500 מ"ר. בקרית־אריה 750 מ"ר +חצר. נסם נכסים (13807) 03-375735

להשכרה 1000 מ"ר במבנה העשייתי בודד ויפה א.ה. חדש ראשל"צ 999131 בערב (13392)

להשכרה בחולון 900 מ"ר ק"ק גבוה גישה נוחה "רשף נכסים" (11357) 03-5742777

למכירה בבנית בראשל"צ ליד נעלי גלי אולמות, חנויות (17286) 03-722097

להשכרה/ למכירה חולון, לוד, ועלהי עד 1700 מ"ר. "נ.ת.מ נכסים" 03-372169 (18711)

להשכרה 150 או 300 מ"ר בקרית־אריה ק"ב (29712) 03-382638

מגרשים

לקבלנים ברמת־גן ל־18 דירות "רשף נכסים" במיקום טוב (13434) 03-5742777

"DENTEMP", כח אדם למרפאות שיניים, מציעה עבודה קבועה וזמנית לסייעות ושיננויות: 03-232202 (14452)

לעבודת שטח בשעות אחה"צ דרושים צעירים/ות 03-232737 (11048) 03-235316

למחסן לשיווק תמרוקים דרושים: 1. עובדים/ות כלליים 2. עובד/ת עם ידע באנגלית חובה לפנות אישית אל דוד, החל מיום ד' בשעות 16.00–8.00 ברחוב אפעל 17 קרית־אריה פ"ת (בנין חוות הוהיסים לשעבר —צומת גהה) (10479)

דרושים סוכנים ומפיצים למוצרי טקסטיל הלבשה ומוצרי בית למגזר הקמעוני והסיטונאי תנאים טובים+ אחוזים לפנות (10196) 04-920241

פקידים/ות

לבית אופנה בת"א דרושה מוכירה רצינית ומנוסה 03-264011 (9044)

עובדי מחשב

מורים וגננות

עוזרות ומטפלות

מהלך חדש בהסתדרות

גזירה/תפירה

הנהלת חשבונות

לחברה מובילה בענף המזון והשירותים מנהל/ת חשבונות ראשי/ת נסיון מוכח הכרחי. ידע בתוכנת חשבונות יתרון. נא לשלוח קורות חיים ושכר מבוקש לת.ד. 22392 ת"א (12188)

דרושה מנהלת חשבונות עצמאית בעלת נסיון בהנהלת חשבונות ממוחשבת. עדיפות לבעלת נסיון בענף האפנה 03-216778 (9057)

טבחים – קונדיטורים

טכנאים הנדסאים

שרטוט וגרפיקה

עובדי דפוס

חשמל ואלקטרוניקה

עובדי יהלומים

דרוש פועל ברלנד למעלה ולמטה +פועל לאבני משקל 8/8 (12942) 7515680

ספרים/יות

נגרים

נהגים

מחסנאים

מוכרים/ות

סוכנים – מקדמי מכירות

אשת מכירות 5+ שנות נסיון לפרויקט מעניין, 03-653066 (9813) 03-250839

סוכן עצמאי גיל 25 35 נסיון +רכב לענף כלי בית ומתנות 03-612171 (9595)

פועלים/ות

עובדי מתכת

שומרים

שרותי אחיות

שליחים

נתניה

דירות

באר־שבע והדרום

אילת

למפעל מוצרי חשמל בחיפה דרושים

★ **איש מכירות מנוסה** – רצוי בעל רכב, למרכז הארץ והדרום.

★ **פקיד מכר** – למחסן מכירות בת"א בעל השכלה תיכונית.

ת.ד. 10129 מפרץ חיפה

הלוח הכללי

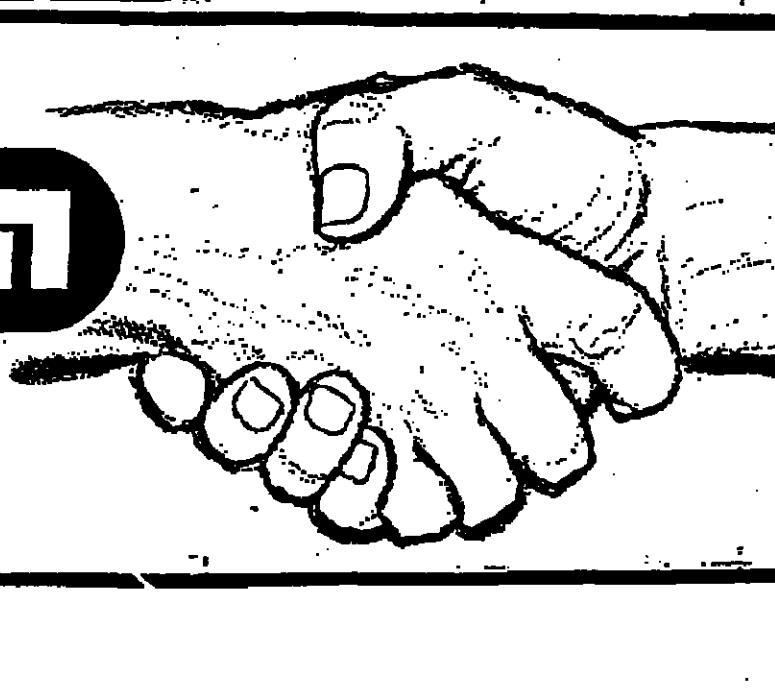

הד כפול ומכופל

מكذا من الاصل

חמישה נהרגו בשלוש תאונות

נוסעי מכונית אחת היו כנראה בגילופין; משאית מחצה למוות זקנה על אי־תנועה; רכב הרג נהג טנדר תקוע שחנה בשולי הכביש ואת אשתו של מכונאי שהוזמן לתקנו; המשטרה: שלושת הנהגים לא היו זהירים

הזקנה שנמחצה למוות על ידי משאית ליד משטרת זבולון. גלגלי המשאית שברו את גופה (צילום: אורי נבו)

מאת יוסי ליבוביץ' וחנה טאר, סופרי „דבר"

חמישה בני אדם נהרגו אתמול בשלוש תאונות דרכים: שתיים בכביש חיפה־עכו ואחת בכביש החוף ליד נתניה. שלושה נפצעו וילדה בת שלוש אושפזה בגלל הלם.

בתאונות בכביש חיפה־עכו נהרגו צבי אלון (30) ודקייה אריקיד (30), שניהם מעכו, וזקנה ערירית בת 75 מקריית ביאליק.

צבי אלון היה אחיהם של אלי (32) ומאיר (22) אלון שנרצחו לפני כחצי שנה בירייה מרובה אוטומטי לפני פתח ביתם בעכו. הפרשה לא פוענחה עד היום.

התאונה הראשונה אירעה אתמול ב־4 לפנות בוקר ליד מפעל „פרוטרום". ארבעה תושבי עכו נסעו ברכב מסוג ג'י.אם.סי. מחיפה לעכו. בצומת הסמוך למפעל סטה הרכב ממסלולו מסיבה שטרם הוברר, פגע „תוך כדי נסיעה מטורפת", כדברי עד ראיה, בארבעה עמודי תאורה ובמעקה בטיחות והתהפך פעמים אחדות. למקום התאונה הגיע בתחילה אמבולנס ממד"א עכו וצוותו ביצע פעולות החייאה בכל ארבעת הפצועים. כעבור דקות הגיעה נט"ן מנהריה ואמבולנס מהקריות ואז קבע רופא את מות שניים מהפצועים. שני האחרים, יהודה עמר והודה פהיים, הוחשו לבית החולים בנהריה.

בבדיקות ראשונות לפצועים הובעה סברה שהארבעה היו ככל הנראה בגילופין בעת הנסיעה. אחד הפצועים שוחרר אתמול לביתו והשני עומד להשתחרר בקרוב.

קצין התאונות במרחב הגליל, פקד הדי מוזם, אומר כי לגבי נהג הרכב, גבי אלון, קיים חשד סביר כי נהג בשכרות מפני שסטה ממסלולו מסיבה שאינה נראית לעין והדבר עולה, כאמור, גם מחומר החקירה.

בתאונה השניה נמחצה למוות אסתר מינס (75), מקריית ביאליק, על אי תנועה ליד משטרת זבולון בעת שהתכוונה לחצות את הכביש הבין־עירוני. היה זה בשעה 9.30 בבוקר כשנהג משאית, שנסע מעכו לחיפה, לא שמר מרחק, פגע באחוריה של משאית שנסעה לפניו, סטה שמאלה, עלה על שפת המדרכה ומחץ בגלגליו האחוריים את האשה.

ראש לשכת התנועה במרחב חיפה, רב־פקד מריוס אלוני, אמר כי מסתמנת אשמת הנהג, בן 36 ממושב אלקוש, והוא נעצר להמשך חקירה.

התאונה בכביש החוף

בתאונה שארעה בכביש החוף ליד נתניה נהרגו שני אנשים, אחד נפצע קשה וילדה אושפזה, כאמור, בגלל הלם.

התאונה ארעה בשעה 11.45 לפני הצהריים. טנדר מרצדס התקלקל ונעצר בשולי הכביש לכיוון דרום. לתיקון הטנדר הוזמן מכונאי מנתניה, אשר הגיע עם מכוניתו, פיאט 127, וחנה במקביל לטנדר, חלקו על הכביש וחלקו על השוליים. במכונית זו ישבו אשתו ובתו. הוא יצא ממכוניתו ופתח את תא המטען. עימו עמד גם נהג הטנדר התקוע. לפתע הגיחה „סובארו" שנסעה מצפון לדרום ופגעה בעוצמה בשניהם וב„פיאט", שנזרקה לתעלה.

נהג הטנדר, דוד עזרא (24) ממושב אדירים בשרון, נהרג במקום. המכונאי, צפריר גיספן מנתניה, נפצע קשה והועבר ל„בילינסון". אשתו, חבצלת, שישבה במכונית, נפצעה באורח אנוש ומתה בבית החולים „לניאדו" על שולחן הניתוחים. בתם בת השלוש של בני הזוג גיספן לקתה בהלם, הועברה לטיפול ב„לניאדו" ואתמול אחר הצהריים שוחררה לבית קרובי משפחה.

נהג ה„סובארו" נפצע קל ונעצר לחקירה. מלשכת התנועה של משטרת מרחב השרון נמסר כי הסיבה לתאונה היא חוסר הזהירות של שלושת הנהגים.

מחווה לחג בבירה: לא סנדויל לא דו"חות

מאת יורם לוי, סופר „דבר"

כמחווה לראש השנה לא תטפל עיריית ירושלים במכוניות והפקחים לא ירשמו דו"חות חניה.

מנהל המחלקה לשיפור פני העיר, יואל מרינוב, והמפקח העירוני הראשי, משה ביטון, החליטו כי הפקחים יצמידו למכוניות דו"חות ללא קנס שאליהם תצורף פניה של אגף הפיקוח: "לך הנהג מוגש 'כמעט' דו"ח. אנו מבקשים להמתיק את ערב ראש השנה החדשה ומקווים שתכבד את הרצון הטוב ולהבא תקפיד להחנות את רכבך כחוק".

נחמקין מתנגד להעלאת מחירי המים – כרצון האוצר

מאת דויד מרשיוב, סופר „דבר" לענייני חקלאות

שר החקלאות אריק נחמקין הודיע אתמול בישיבת מועצת המים שהנערכה בתל־אביב על התנגדותו להעלאת מחירי המים כפי שמתכוון לעשות משרד האוצר.

לדבריו, בהתאם לנתונים המצויים בידו, אין צורך בהעלאה ואפשר אף להוזיל. לא יתכן, אמר, שהמגזר החקלאי, אשר עמד בכל הקיצוצים שהושתו עליו בנושא המים, ישלם את מחיר בזבוז המים בצריכה העירונית ובתעשיה.

עוד אמר כי הנתונים שבידו עובדו בחלקם על ידי המרכז החקלאי על פי הקריטריונים של משרד האוצר.

כן טען כי תביעת משרד האוצר לייקור המים על חשבון הקטנת הסובסידיה הממשלתית, אינה צודקת. זאת במיוחד נוכח העלות הגבוהה של מרכיב האנרגיה בהפקת המים המוטלת רובה ככולה על המגזר החקלאי.

סופר "דבר" מציין כי משרד האוצר מעוניין להעלות את מחירי המים לחקלאות בשיעור 11 אחוז בקירוב.

יומלץ להקים ישובים חקלאיים לבדווים בנגב

מאת אמיר רהנבליט, סופר „דבר"

ועדה שמינה השר משה ארנס לבדיקת שילוב מרכיבים חקלאיים בהתיישבות הבדווית בנגב, תמליץ על הקמת ישובים חקלאיים נסיוניים למגזר הבדווי לצד ישובי הקבע הקיימים והמתוכננים.

הוועדה, שבה חברים פרופ' חיים פינקל (יו"ר), פרופ' שנן לולי וד"ר יוסף בן דוד, מונתה ביוני השנה. המזכיר שלה, מנצור אבו ע'ג'ג, המשמש כיועצו של השר ארנס למגזר הבדווי, אמר לסופר "דבר" כי הוועדה תסיים את עבודתה עד סוף החודש ובעקבות סיורים שערכה בהתיישבות הבדווית בנגב, הגיעו חבריה למסקנה כי אין מנוס משילוב ישובים חקלאיים נסיוניים בהתיישבות זו.

3,000 רוכשים השנה השכלה ב„כלנית"

מאת סופר „דבר"

כ־3,000 מבוגרים ביישובי־השכלה ילמדו השנה במסגרת פרוייקט „כלנית", לעומת 2000 שלמדו במסגרת הפרוייקט בשנת הלימודים שחלפה – מסר אתמול יו"ר המרכז לתרבות וחינוך בהסתדרות, ד"ר דן כהן.

הוא אמר שבחודשים הקרובים ירתום המרכז לתרבות וחינוך להסברת „המהלך החדש" שיזמה ההסתדרות והמתבטא ברפורמה בחברת העובדים, בארגון המקצועי, בספורט הייצוגי של „הפועל" ובקופת חולים.

הפסד כבד ב„פולגת" – 10.3 מיליון דולר בחצי שנה

צמצמה עובדיה בכ־1,000 מאז עברה לשליטת „כלל"

מאת המערך הכלכלי של „דבר"

תשלובת „פולגת" סיימה את המחצית הראשונה של 1988 בהפסד של 10.3 מיליון דולר שמתוכו נרשם הפסד בשיעור של 6.1 מיליון דולר מפעולות חד־פעמיות של סגירת מפעל „בגד עור" ומפעל „לנה" ומהפרשות לפעולות התייעלות במחצית השניה של השנה שיכללו הפסקת ייצור של מוצרים וקווי ייצור לא רווחיים.

מן הדו"חות הכספיים של התשלובת, שפורסמו אתמול, מתחוור כי מכירותיה במחצית השנה הראשונה הסתכמו ב־136 מיליון ש"ח לעומת מכירות ב־141 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הצמצום במכירות נובע מירידה חדה במכירות של מוצרי החברה לשוק המקומי, שקוזזה בחלקה בגידול בייצוא. יצוא התשלובת במחצית השנה הסתכם ב־54.9 מיליון דולר לעומת יצוא ב־51.7 מיליון דולר בתקופה המקבילה אשתקד.

בהנהלת „פולגת" ציינו כי התוצאות הכספיות של המחצית הראשונה השנה משקפות את המשך השחיקה התלולה ברווחיות הייצוא, שהחלה שנה קודם ואשר לוותה בעליה במחירי התשומות המקומיות בעוד שתמורות הייצוא הוקפאו. התוצאות הכספיות מבטאות גם את הירידה התלולה במכירות בשוק המקומי עקב ההאטה במכירות של ענף הטקסטיל שסבלו גם מן השיתוק הכמעט מוחלט בביקושים של הסקטור הערבי.

השנה, מאז עברה לשליטת „כלל", החלה התשלובת בפעולות התייעלות, שכללו הפסקת ייצור של מוצרים בהפסד, סגירת קווי ייצור מפסידים, הפסקת יצוא בתנאי הפסד ובדיקה קפדנית של מערכת ההוצאות הכוללת.

במסגרת פעולות אלו כבר הופסקה, כאמור, פעילותו של מפעל „בגד עור" במגדל העמק, נסגרו מפעל „לנה" באור יהודה וקוי ייצור אחרים שסבלו מהפסדים. מצבת כוח האדם של התשלובת צומצמה אף היא בכ־1,000 עובדים. צמצומים אלו חייבו את „פולגת" בהפרשות גדולות שכבר נלקחו בחשבון כמו גם הפרשות בגין פעולות התייעלות אחרות שיוחלו בהן וישולמו במחצית השניה של השנה.

באגד שוקלים חקירה לגילוי מדליפי דו"ח חברות החברים

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני תחבורה

בכירים באגד שקלו שלשום לפתוח בחקירה לגילוי המדליפים של דו"ח חשאי, שהובא בפני מועצת המנהלים המצומצמת של חברות החברים בקואופרטיב („דבר" משלשום).

הדו"ח החמור, המצביע על הפסד מצטבר של 65 מיליון דולר (כ־100 מיליון ש"ח) בחברות החברים, הוגש בסודיות למועצת המנהלים של החברה. הוא הוסתר כמה שבועות, ואף לא נרשם בו מי חיבר אותו, אולם הוא מצביע על כך שהחברות הבנות נמצאות על סף משבר כלכלי קשה.

מחברי הדו"ח מציינים, כי אחת הסיבות להפסדי הענק היא העובדה „שהקונצרן נכנס לעסקים חדשים בהם לא היתה לו התמחות". מתברר, כי חברות השירות התחבורתי של אגד – מתקני תחבורה והשכרת אוטובוסים, וכל ענף אספקת שירותי הרווחה לחברי ועובדי אגד – צרכניות, מסעדות, מכון השן הטיולים לחו"ל, הם גרעוניים. הקונצרן, שניסה לשמור על מצבו הכלכלי, התחייב לבנקים ובחודשים האחרונים הגיע מועד הפרעון, אך יש קשיים לעמוד בהתחייבויות.

מחבר הדו"ח, שכאמור אינו מזוהה בשמו, מנתח את מצבה של כל אחת מהחברות הבנות. החברות „גת" ו„תפוז" מפסידות באורח שיטתי החל ב־1983 ואין אפשרות להקטין את ההפסדים באמצעות העלאת מחירים, וזאת בשל מצב הענף.

החלק החמור בפרשה זו הוא שאגד לא הביאה מידע זה לציבור. המדובר בחובות של עשרות מיליוני ש"ח, שחבות החברות לספקים ולקואופראטיב.

בהמלצות המצורפות לדו"ח מעלה הכותב כמה אפשרויות לפתרון המשבר: א. קביעת תפקיד של יו"ר מועצת מנהלים פעיל כחלק מהמזכירות אגד. ב. ביטול תפקיד מנכ"ל חברת „ניצבא". ג. ביטול התפקיד מזכיר החברות. ד. פעילות כלכלית באמצעות חסימות.

נבחנת האפשרות למכירת „מפעלי תחנות", „ניצבא", הפסקת פעולות הרווחה המפסידות ודרישה מאגד לכסות את גרעונות העבר וכן לקבל 20 מיליון ש"ח מהקואופראטיב כדי לעמוד בהתחייבויות השוטפות.

500 טלפונים הגיעו לגולן אחרי תוכנית רדיו על ההתיישבות שם

מאת שמעון ויים, סופר „דבר" בגולן

כ־500 פניות טלפוניות מכל הארץ הגיעו השבוע ליישובים ולפעילי קליטה ברמת הגולן בדבר אפשרויות להיקלט שם.

הפניות הגיעו תוך יממה אחת בעקבות תוכנית רדיו שכוחדה בגלי צה"ל ובה הופיעו ראשי המועצות של הגולן וקצרין ואחד מקציני צה"ל הבכירים ברמה. בתוכנית פנו אנשי הגולן לציבור הרחב בקריאה להתיישב באיזור ולתת אמונו בגולן.

לדברי יהודה וולמן, ראש המועצה האזורית גולן, הגיעו למרכזיית המועצה יותר מ־60 שיחות טלפוניות בשעתיים שלאחר שידור התוכנית. למועצה בקצרין הגיע מספר דומה של פניות. כל הפונים בקשו לדעת פרטים על אפשרויות הקליטה. נתונים אלה הודמו את המתיישבים בגולן וראשי הישובים. יצויין כי פניות טלפוניות הגיעו גם לישובים עצמם, בעיקר לקיבוצים.

וולמן ציין עוד כי בימים אלה נערכים בגולן לפתיחתה של מערכת קליטה ברחבית שתעסוק בקבלת פניות המתעניינים ליישובים ובקביעת מדיניות קליטה. המערכת תהיה משותפת לכל הישובים. במקביל נערכים בגולן להכנת מערך שיווק חדש של „יתכנור" את ישובי הגולן. לישראל ינוע מסע השיווק במטרה כדי להכין את הקלטים והישובים לקבלת המתיישבים החדשים כבר לקראת הקיץ הבא.

תוקנה תחנת הכוח בחדרה

מאת סופר „דבר" בחיפה

חברת החשמל החזירה אתמול בבוקר לפעולה את יחידת הכוח הגדולה בתחנה בחדרה. הודות לכך פחתו במידה ניכרת השיבושים באספקת החשמל. העובדים ממשיכים לעבוד בתיקוני שלוש יחידות אחרות.

אתמול הוברר כי התקלה שגרמה את הפסקת הפעולה של היחידה בחדרה חלה במנגנון הבקרה.

רפ"ק טיילר מנהל חקירת רצח זגורי ממיטת ביה"ח

מאת יוסי ליבוביץ', סופר „דבר"

ראש צוות החקירה לפענוח רצח הילד תמן זגורי מקריית טבעון, רב־פקד יצחק טיילר, נאלץ לשהות ימים אחרים בבית החולים רמב"ם בחיפה לאחר ששלשום בלילה חש בלבו.

רפ"ק טיילר עשה – מאז הרצח לפני כשבועיים, עם עוד תשעה קצינים ושוטרים בצוות החקירה באיזור קריית טבעון – בתחקור עשרות עדים. נראה כי העומס הרב והחקירה האינטנסיבית במקרה זה נתנה את אותותיה והוא אושפז לאחר שחש ברע בביתו.

אתמול במשך היום הוטב מצבו. חוקרי הצוות הקימו ליד מיטתו מעין חדר פיקוד ארעי ומשם הוא מפקח על החקירה, חוקריה מעדכנים אותו בכל פרט חדש.

לחברינו
מרסל ואלפרד לוי
איחולי מזל טוב להולדת
הנכדה **הגר**
בית „דבר"

מפלגת העבודה הישראלית/המרכז
לחברי המרכז
1. טיוטת המצע נשלחה לחברי המרכז בדואר – לקראת ישיבת המרכז שתתקיים ביום ראשון 18.9.88 בשעה 15.00 ב„אפעל".
2. ניתן לקבל את טיוטת המצע גם בבית מרכז המפלגה (במחלקת המשלות) ובמחוזות: ירושלים, תל־אביב, חיפה ובאר־שבע (במודיעין).
3. ניתן להגיש הסתייגויות עד יום חמישי 15.9.88 בשעה 15.00 לח' מרדכי ניסיהו – מרכז ועדת המצע, רח' מנדלי 9 (פינת רח' בן־יהודה) תל־אביב (קומה ד').
4. ביום חמישי 15.9.88 בשעות 10.00 עד 15.00, ניתן להגיש הסתייגויות גם בטלפון 03־247662.

לרחל בקל
משתתפים בצערך
על מות האח
דוד רמין ז"ל
תנחומינו לכל בני המשפחה
מישלב – המרכז הישראלי להשכלה
ההנהלה, צוות העובדים, והמורים

להדהתנו אליס אילת
משתתפים בצערך
על מות אמך
חנה כהן ז"ל
עיתון עובדים
ההנהלה והעובדים

לאברהמיק זקצר
קיבוץ אשדות יעקב איחוד
אתך באבלך
על מותה בטרם עת של
אשתך ז"ל
מבית ויטקו

לאלי תומר
אתך באבלך
על מות
האם ז"ל
שפי סוכנות לבטוח בע"מ
תורן סוכנויות בטוח בע"מ
ההנהלה והעובדים

אנו משתתפים באבלו הכבד
של חברנו
נחמן בוים
במות
אמו ז"ל
הארגז בע"מ

לרחל בקל
משתתפים בצערך על מות האח
דוד רמין ז"ל
תנחומינו לכל בני המשפחה
מישלב – המרכז הישראלי להשכלה
ההנהלה, צוות המורים והעובדים

סיעת הליכוד בהסתדרות
משתתפת באבלו הכבד של
ח"כ יעקב שמאי
ראש סיעת הליכוד בהסתדרות
במות עליו אביו
עזרא שמאי
ז"ל
ומביעה תנחומיה למשפחה
מי יתן ולא תדעו דאבה עוד
המזכירות הארצית

ב"ה
זמני הדלקת הנרות
פרשת השבוע
פר' נצבים
כ"ה אלול תשמ"ח

יציאה		כניסה	
ירושלים	6.30	ירושלים	5.18
תל־אביב	6.27	תל־אביב	5.36
חיפה	6.31	חיפה	5.28

ביום א' בגליון החג של ידיעות אחרונות

גילוי: כך חיסלנו את ברנדוט
אחרי 40 שנות שתיקה מספרים לראשונה אנשי לח"י, שנותרו בחיים, את הגירסה האמיתית על חיסול מתווך האו"ם
מאת: רונן שקד

„בקיבוץ נפגשנו עם ילדים ערבים והקמנו ביחד אבנים"
הרמטכ"ל, בסידרת שיחות, על ילדותו, על הפחד, על ערבים ועל תפקיד הרמטכ"ל בתקופת האינתיפאדה
מאת: ישעיהו בן־פורת

„היא שכחה את ישראל, אל תוכיח לה"
שליח „ידיעות אחרונות" בברזיל פוגש את הילדה ברונה, 100 ימים אחרי יציאתה מרשות הוריה המאמצים בישראל
מאת: אליעזר שטראוך

שלושה מזגנים על כל כוויתי
שליח „ידיעות אחרונות" הוא העיתונאי הישראלי הראשון המבקר בנסיכות הנפט הערבית העשירה בעולם, כווית
מאת: ד"ר אמנון קפליוק

פרסום בכורה: אשה מגברורים
סיפור מאת עמוס עוז

ראיון עם שר־האוצר:
אין מיתון, לא היה מיתון, ולא יהיה
מאת: סבר פלוצקר

תשמ"ט: לחיות עם סדר חדש
רון בן־ישי, פרשנו הצבאי משרטט את התפתחויות המדיניות הצבאיות והשפעתם על ישראל

השקעות תשמ"ח – מה עושה כמה.

מהלך חדש בהסתדרות

דבר בגליון חג
דבר השבוע
הרמטכ"ל אורח „דבר"
עימור לקמם הוויד
סם לואיס
מבט אישי על ועידת השלום
מיוחד ל„דבר"
חיים גורי עם הצנחנים בלבנון
דני רובינשטיין בקסבה של שכם
מירי פז עם ירמיהו יובל – משפינוזה עד כאן
תכריט השלום של תשמ"ט
אבא אבן, יצחק בן־אהרן, יואל בר־נתן, מרים מרשי, יהודה עמיטל, איתמר רבינוביץ
דני קרמן
ההורוסקופ המוסמך לתשמ"ט
בילוי רות משפחה עם אהרן אפלפלד
ב„משאי מוהב"
חנה זמר, דוד שרביט, יורם פרי, שלמה גינוסר, צבי אילן, עליזה ולך, שמעון ויים, טלי זליגר, יעל פישביין
אבירמה גולן

משתמט אני הייתי / טלי ליבנר

מי נפל ברשת

לא מכביקה תמנע הישנות התופעה הזאת, אלא תיקון עמוק. ואותו לא יוכלו לספק חיל החימוש או חיל התחזוקה של צה"ל (ששני הסא"לים, אגב, נמנים עם שורותיו)

מכה קשה ספג השבוע צה"ל. במראגרופו ניפץ את דמותו שבראי. אין זאת עלילת־דם, אף לא קשר ומזימה עיתונאית או אחרת להכפיש את הצבא. מדובר הפעם בפרשה אמיתית המשקפת את עובדות החיים: צה"ל הוא לא שמורת טבע, גם לא פלנטה אחרת. ימים אחרי החלום הראשון היתה בצה"ל הרגשה, כי מעצר רשת מסדירי הפטור מהצבא קילפה שכבת עור נוספת מגופו שכבר מזמן איננו ענק, חשפה את הבשר החי והפגיע שמתחת לשומן. העובדה ש"קשר המשתמטים" עורר בכל מקום זעזוע וצמרמורת, דווקא מצביעה על מידה גרושה למדי של קרדיט ממנו נהנה עדיין הצבא בציבור. אבל האשראי המוענק לצה"ל לא יכול לעמוד במבחן המציאות.

פרשיות שחיתות, שוחד ומרמה בבתי־המשפט, במשטרה, בחברות ובאיגודים מתקבלות כמעט כדבר מובן מאליו במקומותינו. אבל איש לא היה מוכן להעלות בדעתו, כי גילויי שחיתות ורקב שפשו בחברה, יגעו גם בצה"ל. החברה הלא־לגמרי־מבוגרת שלנו אוהבת עדיין ללטף את אתוריה של הפרה הקדושה של הבטחון ואת העגלה הבכירה שלה, את צה"ל. הקשר האסוציאטיבי המיידי בין צה"ל־מלחמות־חיי אדם מחזק עוד את ההילה הנקשרת סביבו, הילה שעיקר זוהרה מביצועיו, בעלי המוניטין של הצבא הטוב ביותר באיזור ומהטובים בעולם. החיים בצל המלחמות וסיסמת ה"אין ברירה" מפיקים סוג נדיר של פטריוטיזם חובקי־ארץ, בדרגות שונות אמנם, ובהתאם לשיוך חברתי־פוליטי־כלכלי או אחר, אבל עדיין פטריוטיזם מהסוג הרואה בהשתמטות משירות צבאי בגידה קשה.

ללא הקשר האמוציונלי הרטוב הזה בין העם לצבאו, ספק אם היינו מצליחים להמשיך ולהתקיים. כל עוד לא בא מתמטש חוץ הצבא הקטן, הורי"ז השוכב, וקוק צה"ל להמונים, לאנשי סדיר – חובה וקבע – ולמילואים. אלה, בעיקר האחרונים, לא יבואו בשיעורים סבירים (אף אם לא תמיד במסגרות מלאות וללא משתמטים), לא יוותרו על פרנסה, משפחה או הנאות חיים אחרות, כדי להעביר את זמנם בצבא, אם לא בשם הפטריוטיזם והמחוייבות האוטומטית כמעט.

אלא שצבא המוגדר כ"צבא העם" לא יכול להיות טוב ממרכיביו. בעידן הבינוניות הכללית, ההומרנות והבטלנות, לא יכול הצבא לקבוע (ולעמוד) בסטנדרטים אחרים. הטובים יותר, בתהליך של סלקציה טבעית, עוזבים והולכים הלאה ומשאירים את מקום העבודה – ערכי אך משתלם פחות – בידיים בינוניות בדרך־כלל. במעגל שנוצר כאן נוגסת השחיתות במוטיבציה, המוטיבציה בביצועים ואלה בשחיתות וחוזר חלילה.

על רקע זה נשמעו ההכרזות על טלטלה וההצהרות מפי רמטכ"לים וגנרלים על הסדר החדש והטוב במקומותיהם ועל הטובה שנפתחת מצפון, כחותו של שוטה, חרש וקטן. אף שבקרב כל שדרות הצבא התקבלה בצער ובמבוכה הידיעה שהוצפנה בהצלחה זה כמה חודשים בדבר החקירה, אי־אפשר לדבר על תדהמה. "הכל אפשרי", אומרים נביאי הזעם, אלה המכירים דווקא את עידם ומתנבאים בה קדרות. המרגונות, השכנוע העצמי העמוק בצדקת היחיד ובחוסאי האחר, חוסר הפירגון והתחרותיות הסמויה והגלויה, לא יכולים להוציא מכלל אפשרות את הגרוע מכל. ואמנם, הגרוע מכל הוא הבקע הזה בחומת הקונסנזוס הבסיסי ההכרחי להמשך קיומנו כאן.

ומכילא כמעט פליאה היא שבמצב המקומי המעורער מוכנים, על בסיס דמוקרטי ולא בהפחדה, אלפי חיילי מילואים (שכנראה מביניהם בא עיקר מניינם של המשתמטים), לבזבז את מיטב ימיהם במילואים. אנחנו יכולים אולי להיות מופתעים מהשיעור הנמוך של משתמטים וסקיומה של רשת אחת בלבד של נותני פטור. אם יש בכך סימפטום לשחיקה בקונסנזוס הפנימי הזה, יוכל רק הזמן ללמד. לאחות את הקרע יוכלו אולי שורה של צעדים שהם מעבר ליכולתו של צבא שאיננו גוף מנותק והקשורים במנהיגות לאומית. את זה, לא יוכל גם הצבא להבטיח.

הצבא מלקק עכשיו את הפצעים, מכה על חטא ובודק שוב ושוב את הפרצות שחולקו בלתי נמנעות במערכת הבקרה והפיקוח. מיבדו־יותר של מערכי הרישום, בקרות ופיקוח על הודעות ועל נתיבי הטפסים ועין פקוחה יותר על החוליות החלשות. העובדה ששר הבטחון נזעק להזעיק את מבקר מערכת הבטחון לבדיקת הנושא רק אחרי הפרסום הגלוי (כך לפחות נמסר בהודעת דובר משרדו) ולא מיד כשנודע לו דבר החקירה הסמויה, מצביעה שחלק מהחקירות, הלקחים והתיקונים הם לתפארת התגובה המתבקשת מציפיות הקהל ואינן בהכרח דבר שבמהות. הרי לא יעלה על הדעת, שעד עכשיו לא פעלו על־פי מיטב הזהירות והחשדנות בנושאים הללו, לא עשו את כל הניתן כדי למנוע פרצות. ואם אמנם יש עוד מה להוסיף, למה לא חשבו על זה קודם? בקטסטרופה כמו בקטסטרופה, התושיה מתחוררת רק לאחר מעשה והקוקנים מומצאים אחרי הנפילה. שווה לבדוק בהזדמנות זאת שצה"ל עושה קצת ברקביות, אם אין בעלי תפקידים מיותרים או משועממים בצה"ל מצד אחד, או כאלה שעושים זמן ארוך מדי בתפקיד אחד והופכים אותו לנחלת מלך וקיסר מצד שני, אבל כך או כך, לא מכביקה תמנע הישנות התופעה הזאת, אלא תיקון עמוק. ואותו לא יוכלו לספק חיל החימוש או חיל התחזוקה של צה"ל (ששני הסא"לים, אגב, נמנים עם שורותיו).

ברזוב אמר אדם קשיש אחד לרעהו, ואני שמעתי במראוני: "אח, אח, איזו מתנה עצובה נתן לנו צה"ל שלנו לחגים". ההרגל שפינק בו צה"ל את אזרחיו, שממנו יוצאות רק בשורות טובות, הוא תמצית השבר ואולי גם נקודת ציון ומראה־מקום קצת יותר גבוה על הדרך, לשאוף לחזור ולטפס לשם.

עשינו עסק. דרור שרביט

תשואה להון: כמה עיוותים

איך לא לשלוט במונופול החשמל, איך התהפכו היוצרות בתחום הריבית ותשואת הבנקים ומהי התשואה להון של עודד רונן

ברונו: הקטנת המרווח לחידוש הצמיחה

שחל: מה עושים עם 1.7 מיליארד שקל

תשואה מחשמלת. תחום מרכזי בשינוי המבני הנדרש במשק הוא הטיפול במונופולים. מנכ"ל משרד האוצר ויקטור מדינה מייחס לכך חשיבות עליונה ולא בכדי ריכז באופן אישי את הטיפול במונופול הסיגריות "דובק" ובקרטל חברות השמן. מדינה גם היה בין התומכים הנלהבים של הרפורמה במשק הדלק על־פי הקווים הנועזים שתוכננו תחילה. ההכרה בחשיבות הטיפול במעמדם של המונופולים כאמצעי מרכזי לשינוי המבני במשק, מבטיחה שעוד יגיע זמנם של מונופולים אחרים, שחברת החשמל היא אחת מהן.

פירוט פומבי ראשון של אותם כללים שעל־פיהם פועל מונופול החשמל נחשף רק לאחרונה בעקבות יותר מ־40 שעות רשות ניירות ערך" שצברו נציגי חברת החשמל כדי לאשר את תשקיפם לגיוס 110 מיליון שקל. אחת מאותן ישיבות מרתוניות עם אנשי הרשות שהחלה לאחר חצות הסתיימה רק ב־8 בבוקר. תוצאת אותן שעות ארוכות של חקירות ושאלות ברשות לניירות ערך היתה חשיפה מאלפת של החברה, דו"חותיה הכספיים, הרווחים העצומים שצברה ותנאי התממה המיוחדים המוענקים לה בחוק הזיכיון להפקת חשמל.

להרגשת החשיבות של הדיון בכללי הפעולה של חברת החשמל ולתנאי הזיכיון שלה ואופן מימושו נאמר רק שהיא למעשה הענק הכלכלי הגדול ביותר במשק. נכסיה שווים יותר מ־3 מיליארד דולר, הונה העצמי מגיע ליותר מ־1.5 מיליארד דולר ומחזור הכנסותיה השנתי ליותר ממיליארד דולר. "פירסט בוסטון" דירגה את החברה בראש סולם השווי של החברות הממשלתיות בערך של יותר מ־1.2 מיליארד דולר.

מה שמרהים בעקרונות הזיכיון של חברת החשמל היא ההתחייבות הממשלתית לקבוע תעריפי חשמל שלעולם ישאירו בידי החברה עודף לתשלום דיבידנד בשיעור של 8 אחוזים על הונה. התחייבות זו מעוגנת בשנים האחרונות גם בעקיפין נוסף: הבטחת תשואה על ההון בשיעור של 3 אחוזים, שיעור שחברת החשמל דורשת עתה להעמידו על 6 אחוזים. מאחר שהממשלה היא גם זו שמחזיקה בכמעט מלוא מניות החברה, יכול להיווצר רושם מוטעה, כי מדובר בעצם בכללי משחק במשק הפנימי של הממשלה, שאינם מענייננו של הציבור. אלא שכללי הזיכיון של חברת החשמל הם שקובעים בסופו של דבר את אופן תפקודה הכלכלי, ומחירי החשמל הנגזרים מרמת ההוצאות של החברה. ההתחייבות ליצירת רווחים לחלוקת דיבידנד ותשואה על ההון, פירושה שלא תיתכן כל השפעה מעשית על הוצאות החברה הרכבן (ובכוונה נזכיר רק פעם אחת, ובסוגריים, את חשמל החינם לעובדי החברה). שכן, גם אם החברה תהיה בזבזנית, לא כלכלית ולא יעילה מובטח לה מדי שנה כיסוי מלוא ההוצאות ועוד רווח פנוי לחלוקת דיבידנד ותשואה להון.

בפועל צברה החברה במשך שנות פעילותה רווחי עתק, שרק מיעוטם חולק כדיבידנד לבעלי המניות. העודפים שצברה החברה, מעבר לרווחים ולצבירה הפנימית שהובטחו לה על־פי תנאי הזיכיון, הסתכמו בסוף 1987 ב־1.7 מיליארד שקל – סכום עתק כשמדובר ברווח, גם במונחים בינלאומיים. תנאי הזיכיון מאפשרים לשר האנרגיה להחליט על יעודם של כספים אלה, כולל הוצאתם מהחברה, למשל לצורך חיפושי נפט, או לצורך הפחתת התעריף. אך חברת החשמל השתריינה בחוות־דעת משפטית התומכת בעמדתה, שאין לשר האנרגיה אפשרות לגעת בסכום זה.

החברה טוענת כי מקורם של רווחים אלה אינו כתוצאה ממדיניות תעריפים מנופחת, אלא בשל התאמת ערך הנכסים שלה לערכם הריאלי. שכן רוב המימון להקמתן של תחנות הכוח נעשה בהלוואות צמודות דולר ובהלוואות בלתי צמודות. הנסיון לבודד רווחים אלה מהרווחים האחרים של החברה הוא מוזר. אחד מחומרי הגלם העיקריים של חברת חשמל – וכל חברה אחרת מסוגה – הוא ההון המושקע בה ומשמש בתהליך התפתחותה. אם השכילה החברה להשתמש במקורות מימון שהתבררו כזולים (ודאי תרמו לכך גם ערבויות מדינה) ובשל כך נוצרו לה רווחים מול ערך השקעותיה – אלה הם רווחים לכל דבר שאינם נופלים מהרווחים התפעוליים. גם החברה עצמה יודעת להעריך את משמעות הרווחים האלה לצורך חישוב ערכה. כאשר נשאלה על־ידי אנשי הרשות לניירות ערך מהו "הפיצוי הנאות" שתקבל, אם תחליט הממשלה להפסיק את הזיכיון לחברה ב־1996 השיבה, כי סכום הפיצוי יהיה כגודל הונה המתואם, הכולל את ה־1.7 מיליארד שקל. כלומר, שגם בעיניה זהו רווח לכל דבר שנצבר בחברה ואם לא חולק כדיבידנד או הועבר לממשלה הוא התוספת לשוויה. אגב, רואה־החשבון של החברה מסתייג בנושא "הפיצוי הנאות" מכיוון שאין על כך כל התחייבות מפורשת מצד הממשלה.

להוכחת הטענה שמיליארד הדולר העודפים, שנצברו בחברה מעבר למובטח בתנאי הזיכיון, לא היו כתוצאה ממדיניות תעריפים מנופחת מציינת החברה, כי תעריפי החשמל כיום נמוכים בהשוואה לרוב מדינות העולם: עד כדי 40 אחוז מן המחיר ברוב מדינות אירופה. אין בכך כדי לסתור את החשש שבעבר נגבו תעריפים מנופחים, ולבטח לא את העובדה שהעודפים שנצברו בחברה היו מעבר למה שהממשלה התחייבה על־פי תנאי הזיכיון להפקת חשמל.

שר האנרגיה צריך להחליט, על־פי תנאי הזיכיון על גורל ה־1.7 מיליארד שקל. גם אם לא ישתמשו בעודפים אלה כדי להחזיר משהוא לצרכני החשמל אי־אפשר להשאיר סכום כזה תלוי באוויר. ההצעה של השר שחל, המקובלת גם על חברת החשמל, היא לחלק את העודפים כמניות הטבה לבעלי החברה, קרי לממשלה. דרך זו תשאיר את העודפים בידי החברה אך תביא בעתיד להגדלת סכום הדיבידנד לממשלה כתוצאה מהרחבת בסיס ההון. עם זאת הפתרון של השר שחל אינו עקבי עם עמדת משרד האנרגיה ביחס לגודל ההון הנוכחי בחברה. משרד האנרגיה, שאינו נלהב להעביר דיבידנדים בחברות שבשליטתו למשרד האוצר, עדיין מתייחס להונה ההיסטורי של החברה, כהון הקובע לצורך חלוקת דיבידנד – כתוצאה מכך הסתכמו שמונת אחוזי הדיבידנד שחילקה החברה בכל אחת מחמש השנים האחרונות ב־672 שקל (!). רק בסוף 1987 קיבל דירקטוריון החברה החלטה, שעדיין מצויה במחלוקת עם משרד האנרגיה, על חלוקת דיבידנד בסך כ־7 מיליון שקל, הפעם על בסיס ההון המעודכן.

התשואה של הבנקים. אוי לה למדיניות מוניטארית שהמוקד לשינוי בה הוא תשואת ההון העצמי של הבנקים. למצב המביש הזה נקלעה המדיניות המוניטארית לאחרונה. כדי להוריד את הריבית בסיבוב הנוכחי גוייסו מרווחי הבנקים ותשואתם על ההון כדי לשכנע – לא ייאמן – שהריבית היא גבוהה וניתן להורידה על חשבון מרווחי הבנקים. מעתה כך הובן הסומן התשואה הרצויה להון העצמי של הבנקים בשיעור שנתי של כ־7 עד 8 אחוזים וכל השאר ייגזר לאחור: שיעורי הריבית, המדיניות המוניטארית, עידוד הפעילות במשק החוזר לצמיחה.

אמת, תשואתם של הבנקים בשנתיים האחרונות היתה הו־יג צורם לנוכח הנפילות והמשברים בכל המשק. כמה בנקים אף הפליאו בתשואה שנתית של יותר מ־30 אחוז על הונם והוסיפו תמיהה על תבונתם של הבנקאים שהובילו את מירוץ התשואות, כאשר היה ברור שלא ישאר בנחלתם: העובדים, צרכני האשראי, המיסים ולאחרונה גם מנהלי המדיניות המוניטארית לטשו עין לתשואות המנופחות ותבעו את חלקם. קצר ראותם של מובילי התשואות הבנקאיות, שלא השכילו לנצל את מצבם העסקי הנוח בשנתיים האחרונות כדי לחזק גם את לקוחותיהם – למשל באמצעות יצירת רזרבות גדולות יותר כלפיהם כעתודות מחיקה – פועל עתה נגדם כבומרנג.

אבל, צריך להתריע מפני מצב שתשואת ההון העצמי של הבנקים שעד כה היתה תוצאה של הסביבה הפיננסית המיטיבה תיהפך מעתה ואילך לנתון שצריך לשמור עליו בכל מחיר ובכל תנאי. זה מה שמשתמע, בכל אופן, מהגישה החדשה אותה אימצו האחראים על המדיניות המוניטארית. הם קובעים שהשיעור הסביר לתשואה על ההון הינה, כאמור 7 עד 8 אחוזים. האם גם יתחייבו בעתיד לשמור על התשואה הזו אם הדבר יחייב העלאה בריבית הריאלית או במרווח הבנקאי בשל הרעה במקורות הרווח או ההוצאות האחרים של הבנקים? נקווה שהתחייבות כזו לא ניתנה. היא תהפוך את הבנקים לחברת חשמל סוג ב'.

המרווח הבנקאי וגובה הריבית במשק הן שתי בעיות נפרדות, לא בהכרח חופפות, ולא ניתן להסתפק בפתרון אחת מהן כדי להשיג את פתרון רעותה. בעיית המרווח היא בעיקר תוצאה של העדר תחרות ממשית במערכת הבנקאות. אינוס בנקאים לצמצם את המרווח אינו יכול להוות תחליף ליצירת תנאי תחרות אמיתיים בין הבנקים. גובה הריבית הוא תוצאה של משתנים רבים אחרים שהמרווח הבנקאי פועל רק בשוליהם. צריך גם להזכיר שאין כמעט כל קשר בין המרווח הבנקאי הגבוה שהוטל בעיקר על קטעי הפעילות המסחרית והצרכנית לבין קשיי התעשיה והמגזר היצרני, שלמענם לכאורה הורדה עתה הריבית. "כור", מפעלי השטיחים של שפירא ומפעלי הקיבוץ הארצי לא ייבנו מההורדה הנוכחית בריבית. גם בעבר הם כמעט ולא צרכו אשראי מהסוג שהריבית עליו הורדה עתה.

תשואה מעולם אחר. אחד העיסוקים הפופולריים בעת האחרונה הוא שכרם של מנהלי החברות הבורסאיות. כרגיל, ההתייחסות הכוללת לתופעה היא רק בהקשר של סיפוק יצר המציצנות ולרוב בלי נסיון להעמיד את השכר הגבוה במבחן של הצלחה עיסקית, אחריות הניהול, היקף הניהול והשאלה האם המנהלים הם גם הבעלים שקובעים לעצמם את שכרם.

לעודד רונן, מבעלי השליטה ב"מגור", שלה אחזקות גם בחברת "סקנדיה" ו"אהליאב", משכורת שאינה עומדת באף מבחן קובע. מדי שנה הוא מושך ממערך חברותיו הציבוריות משכורות ודמי ניהול בסך של כ־410 אלף שקל – סכום השווה לכ־7 אחוזים מההון העצמי של "מגור". זוהי משכורת קצת מוזרה בהתחשב בכך שכדי לנהל את "מגור", שיש לה בסך הכל שני בניינים להשכרה ואחזקות בשתי החברות האמורות דרושה – גם למנהל שאינו מוכשר – שעה שבועית אחת. יאמרו: אבל, גם מנהלים ב"שופרסל" וב"חברה לישראל" משתכרים סכומים כאלה. נכון, אבל בהבדל אחד: היקף הנכסים שבניהולם ורווחיהם הם פי 20 ו־30 מאלה של "מגור".

רבע מיליון הדולר שמושך רונן מחברותיו הוא תשואה לא רעה על שווי אחזקותיו ב"מגור". השווי בבורסה של מחצית מ"מגור" (חלקו של רונן) הוא כמיליון דולר וכך מחזיר רונן כל שנה רבע מהשקעתו (ברוטו) ולא כרווחי נייר. אין פלא שערך חברתו בבורסה רק 2 מיליון דולר – רק מחצית מהשווי של הונה המותאם של החברה.

דת, מדינה וקואליציה / חיים י. צדוק

ההבדל בין מצע להסכם

הפרק על דת ומדינה במצע המערך עבר לאחרונה שינויים ניכרים. מטרת השינויים היא "לשפץ" את המצע כדי להכשיר את המערך לקואליציה עם המפלגות הדתיות, ובעיקר עם המפלגות החרדיות

בראו כי מיתוס ה"שיפוץ" נעלם ההבדל המהותי בין מצע ובין הסכם קואליציוני. מפלגה מציגה במצעה את ה"אני מאמין" שלה, את עיקרי מדיניותה. מפלגה אומרת במצעה לציבור את השקפת עולמה. כך אפעל, אם יהיה לי רוב בכנסת וארכיב ממשלה בלי שותפים. מעולם לא הגיעה מפלגה אחת בישראל למעמד זה. כל מפלגה נזקקה לשותפים קואליציוניים וכל הסכם קואליציוני כרוך בהתפשרות בין המצעים של השותפים. ההרכב של הקואליציה הוא תוצאה של יחסי הכוחות הפרלמנטריים; והסכם קואליציוני מבוסס על ויתורים הדדיים. מיקח הויתורים במסגרת הסכם קואליציוני הם תופעה לגיטימית, בבחינת הכרח שלא יגונה.

לעומת זאת, ההגינות הציבורית מחייבת שמפלגה תפרוש בפני הציבור את עיקרי אמונתה ומדיניותה היא ולא תטשטש את עצמיותה. מפלגה אשר במצעה מקפלת את עקרונות היסוד שלה מתוך פזילה להסכם הקואליציוני הבא, עושה שקר בנפשה.

שירות בחורי הישיבות – "יוקי". אין טעם להשוות בזכוכית מגדלת את נוסח הפרק החדש על דת ומדינה במצע המערך עם הנוסח הקודם שהוגש לוועידה האחרונה של מפלגת העבודה. די לציין כמה עניינים עיקריים המצביעים על המגמה.

בנוסח הקודם נאמר שהמפלגה "מחייבת שירות צבאי של הצעירים בגיל הגיוס על בסיס של שוויון, תוך התחשבות בצרכיהם של בני ישיבות בלימוד תורה". סעיף זה נעקר מהמצע החדש. משמעות הדבר היא שהמערך סומך ידו, ללא סייג, על ההסדר הקיים בעניין פטור משירות צבאי לבחורי ישיבות. בנושא זה היו לאחרונה התפתחויות חשובות: חוקיותו של ההסדר הקיים הועמד למבחן בבג"צ ובמקביל עסקה בנושא ועדת משנה של ועדת החוץ והבטחון בראשותו של ח"כ מנחם הכהן. היקפו הגדול של הבעיה הפתיע רבים. מספר תלמידי הישיבות שהשתחררו משירות בצה"ל הגיע בשנת 1988 ל־18,400. בשנת 1974 היה שיעור המשתחררים 2.4 אחוזים מהמחזור השנתי. בשנת 1986 הגיע ל־5.3 אחוזים מהמחזור. בג"צ קיבל עדות האומרת שאם כל תלמידי הישיבות יגוייסו "יביא הדבר להפחתה משמעותית של נטל שירות המילואים של כלל חיילי המילואים".

בג"צ לא פסל את ההסדר הקיים מבחינה משפטית, אך השופטים יצאו מגדרם כדי להדגיש את הסתייגותם מן ההסדר לגופו. אמר השופט מאיר שמגר: "ההסדר הקיים אמנם איננו בלתי חוקי, אך מן הבחינה העניינית הוא, לדעתי, בלתי מניח את הדעת וקשה להשלים עמו. הוא מעורר שאלות נכבדות בתחום המוסר הציבורי האישי... פטור של אלפי צעירים משירות צבאי אינו נושא שיכול לרדת מסדר היום".

דו"ח ועדת מנחם הכהן, שאושר על־ידי ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, קבע כי "מצב העניינים כיום הוא בלתי הגיוני ובלתי אפשרי"; כי הוא "טעות חמורה"; כי הוא יוצר תחושה קשה בקרב הציבור שקיימת הבחנה "בין דם לדם"; כי הוא חורג "מגדר הסבירות". הוועדה המליצה על שינוי מתון למדי של ההסדר הקיים על־ידי יצירת מעין עתודה אקדמאית מיוחדת לתלמידי ישיבות ופטור מלא למיכסה של "מצטיינים".

שאלת השירות הצבאי של צעירים שומרי מצוות היא במחלוקת עמוקה בקרב מורי הלכה ובציבור הדתי כולו. בהכללה אפשר לומר שהמנהיגים הרוחניים של הציבור הדתי־ציוני מחייבים את השירות בעוד שגדולי התורה החרדים שוללים אותו.

האולם, בעיני מנסחי מצע המערך הבעיה אינה קיימת כלל. "יוקי". המצע מקדש את הפטור הקיים על כל היקפו ועל אפשרויות ההשתמטות הטמונות בו. ייתכן כי אחרי הבחירות לא תהיה למערך ברירה, לפי יחסי הכוחות בכנסת, אלא להרכיב ממשלה בשיתוף מפלגות חרדיות ולהשאיר למשך הקדנציה הבאה את ההסדר הקיים ללא שינוי. באמת, ההכרח לא יגונה. אך הציבור זכאי לדעת מה עמדתו של המערך. באמצה את ההסדר הקיים במצעה מתחייבת המפלגה שלא לשנותו גם אם יהיה הכוח הפרלמנטרי בידה.

אמינותה של אופוזיציה. הסטטוס־קוו בענייני דת אשר מצע המערך מאמץ אותו הוא סטטוס־קוו 1988, והוא כולל שורה של חוקים שנתקבלו בשנות שלטונו של הליכוד, ובעיקר בימי ממשלת בגין הראשונה (1977־1981) – חוקים אשר המערך, בהיותו באופוזיציה, התנגד להם נמרצות.

ב־1978 נתקבל תיקון לחוק שירות בטחון: בת הרוצה להשתחרר אינה חייבת עוד להוכיח שטעמים שבהכרה דתית מונעים ממנה מלשרת; די שתצהיר על כך. המערך שלל תיקון זה, מפני שראה בו – בצדק – פתח להתגברות ההשתמטות. האם המערך שינה את עמדתו בעניין זה?

ב־1979 נתקבל תיקון חוק אשר ביטל את האפשרות של הפסקת הריון מטעמים סוציאליים. המערך התנגד נמרצות. דוברת המערך אמרה כי התיקון הופך את ישראל למדינה "הנכבעת לאוטוקרטיה הדתית ומדכאה כל קידמה סוציאלית". האם המערך שינה את עמדתו בעניין זה?

ב־1980 נתקבל תיקון לחוק האנטומיה והפתולוגיה אשר צמצם עד מאוד את האפשרויות של נתיחת גוויות. המערך התנגד לתיקון, כי ראה בו פגיעה ברמת הרפואה, בהשתלות להצלת חיי אדם ובהתפתחות המדע הרפואי. דובר המערך אמר כי התומכים בחוק מוכנים "לשלם בחייהם ובבריאותם של אחרים על מנת להציל את חיי הממשלה". האם המערך שינה את עמדתו בעניין זה?

אמינותה של מפלגה שהיתה באופוזיציה והגיעה – או חזרה – לשלטון נבחנת באמונתה לעמדות שנקטה בהיותה באופוזיציה. המצע החדש בענייני דת אינו עומד במבחן זה.

מי יתן יותר? לעולם לא יוכל המערך להתחרות בליכוד בויתורים בתחום הדת. כל מה שהמערך יתן, הליכוד יהיה תמיד מוכן לתת יותר. דוגמה בולטת היא נכונותו הבלתי מסוייגת של הליכוד לשנות את ההגדרה של "יהודי" בחוק השבות לעומת מחוייבותו של המערך להתנגד לשינוי זה.

ראשי היהדות החרדית רואים כשליחותם לשמר ולבצר את אורח החיים החרדי, את החינוך החרדי ואת מוסדות התורה ולהטביע את חותמם על צביון המדינה כולה. השתתפותם בחיים הפוליטיים הפרלמנטריים נועדה לשרת נאמנה שליחות זו. למדיניות בתחומים אחרים (חוץ, בטחון, כלכלה) נודעת בעיניהם חשיבות משנית.

אשליה היא לחשוב שמפלגה חרדית תעדיף קואליציה עם המערך בגלל קרבה משוערת עם דרכו המדינית על פני קואליציה עם הליכוד אשר לנכונותו לויתורים דתיים אין גבול. המפלגות הדתיות יעשו קואליציה עם המערך אם לא תעמוד לרשותם האופציה של קואליציה עם הליכוד. ולעניין זה, לא מה שנכתב במצע המערך אלא מה שייכתב בהסכם הקואליציוני הוא הקובע.

מחוות נבובות. ראשי היהדות החרדית הם אנשים יותר מדי מתוחכמים מכדי שיתרשמו ממלל בלבד או ממחוות כמו שימת פתק בין אבני הכותל, ביקור מצולם אצל אדמו"ר או עליה על קבר של מנהיג רוחני דגול של אחד משבטי ישראל.

מחווה נבחנת לא רק על־פי תוכנה, אלא גם על־פי מי שעושה אותה. "בעזרת השם" נשמע טבעי מפי האחד ומאולץ מפי אחר. יש שמחווה עושה רושם של כנות ואמינות כשהעושה אותה הוא פלוני, ונראית מלאכותית ונבובה כשהיא באה מפלמוני.

מנהיגי היהדות החרדית, עם היותם גדולים בתורה, הם גם אנשים מפוקחים: הם מעוניינים בהישגים ממשיים בתחום הדת ולא במחוות או במצעים של מפלגות אחרות.

"הילד הנוראי" של ארה"ב / דליה רפאל, ואשינגטון

יום לאחר הטרנספר

השאלה מה יעשה הממשל האמריקאי, אם גירוש הפלשתינאים של היום יקבל מחר ממדים גדולים יותר, אינה נשמעת כשאלה של סהרורי באוזני פקידים ומומחים בקונגרס ובמחלקת המדינה. יש להם גם תשובות

הזמנתו של הנשיא רייגן לשר החוץ פרס ולשר החוץ המצרי עבדל מגיד לפגישה בניו־יורק בסוף החודש הפתיעה רבים וטובים. שוב תפס אותנו הסבא הטוב מהבית הלבן בלתי מוכנים לסיבוב נוסף של מאמציו הבלתי נלאים, סיזיפיים ממש, להתקדם משהו, לפחות להזיז קצת. במקום להתמסר לחופשת שחרור ארוכה ונוחה, או להחליפן להסתפק במשימה שנטל על עצמו לסייע לסגנו בוש בשמירת השושלת הרפובליקנית בבית שעל שדרות פנסילבניה.

ההסברים, התאוריות והספקולציות, כולם במקומם מונחים. האמת היא שבוואשינגטון שוררת דאגה. חרדה של ממש למתרחש באיזור כולו ויותר מכל בישראל. כתבו על כך השבוע בעלי הטור הידועים (לאו דווקא באהדתם לישראל) אוואנס ונובאק. הם מתייחסים ל"חוסר נחת" בממשל, לנוכח סירובה של ישראל להפסיק את גירושי הפלשתינאים המתקוממים בשטחים. "יש בממשל חרדה", הם כותבים, "שאם ינצח הליכוד בבחירות, יהפכו הגירושים של היום לטרנספר המוני של מחר". המונח, הרעיון, שרק לפני שבועיים הגדיר אותו בני בגין, בעת ביקורו בוושינגטון "מגעיל", מתחיל להישמע, בהקשר למדיניותה של מדינת ישראל והאופציות בהן היא עשויה לבחור.

למרבה הפליאה, מעלה בחינה מהירה ובלתי מידגמית בוואשינגטון, כי שאלה על האפשרות שישראל תחליט, בשלב מסוים בעתיד, על ביצוע הרעיון, הלכה למעשה, אינה נתקלת בהפתעה רבה מדי ואינה נראית כשאלת סהרורי.

ללא יוצא מהכלל מקפידים הנשאלים להשיב "בתנאי עילום שם", אולם אינם מסתייגים מהערכתם שרגע זה עלול, אכן להגיע. במחלקת המדינה מגיבים הפקידים, האמונים על ציטוט וביצוע מדיניות קבועה ומוגדרת, המאופיינת בנוקשות מה ובצורך ב"זמן תגובה ארוך", בזהירות ובניסוחים דיפלומטיים, המותירים מרחב ניכר להבנה ופרשנות אישיים. אחד מהם סבור אפילו, שהשאלה עצמה אינה הוגנת. הוא מתלבט בסבך ההגדרות המפותלות והמיגבלות הפוליטיות. "בכל מקרה, צורה ואופן, רעיון הטרנספר ביסודו מנוגד בתכלית הניגוד לעמדותינו הבסיסיות ביותר, לאידאולוגיה עליה מבוססת וניזונה הדמוקרטיה האמריקאית ובוודאי שלמדיניות הסטייט דיפרטמנט". איש בארה"ב לא יתמוך, או אפילו יאמר שמותר להעביר אנשים מהמקום בו הם חיים ורוצים להמשיך לחיות בניגוד לרצונם".

אולם מכיוון שהוא דיפלומט משופשף הוא גם יודע, כי זהו המזרח־התיכון, והוא ממשיך ומסביר, כי מעבר לכך חשוב ביותר הקשר ההתרחשויות בו עלול להתבצע הטראנספר. "אם יבוא בתגובה לרצח 400 ישראלים בהתקפה חבלנית המונית: לאחר שנה וחצי של התפרעויות מאסיביות, או רק כביטוי לכעסו של מישהו על מישהו אחר, על כך שאיננו מוכן לשבת בשקט בגדה המערבית".

לא, הוא איננו סבור שיש להתייחס לשאלה, מה תהיה תגובתה של ארה"ב, כאילו היתה מעשית. "יש לנו מערכת של עמדות מדיניות ברורות ביותר ביחס לגירושים, הידועה היטב לישראל". הוא מדבר על הפסקת השימוש באש חיה וממהר להבהיר, כי עליו להודות כי אין זה ברור, אם האלטרנטיבות שנמצאו עדיפות בהרבה. אחד מעמיתיו מאשר: "נכון, קיים חוסר שקט, קיימת דאגה עמוקה. דאגה המהולה בלא מעט תיסכול שמקורו בהכרה שמה באמת אנחנו יכולים כבר לעשות? עם זאת הוא משוכנע שאין כל סיכוי (או חשש) שהממשל הנוכחי, או כל ממשל שיבוא בעקבותיו, יעשה שימוש בסיוע האמריקאי לישראל כדי להשפיע על מדיניותה או מעשיה. "אף־על־פי שנשמעות קריאות תכופות והולכות לכך מחוגים מסוימים".

הסיוע, הוא מסביר מבוסס על צרכי הבטחון והפיתוח היסודיים ביותר של ישראל. "הוא נשמת מערכת היחסים המיוחדת הייחודית כל־כך בין שתי המדינות. יותר מכך, איננו רוצים, בשום פנים, לפגוע באמינות של המחויבות האמריקאית לישראל. אם אמינות בסיסית זו תיפגע, המצב רק יחמיר ומערכת היחסים כולה עלולה להתערער". כדוגמה הוא מביא (שלא בדיוק) את תהליך ההידרדרות ביחסי ארה"ב עם סוריה ואובדן כל אפשרות השפעה של הממשל האמריקאי על המתרחש שם והמאמצים המושקעים כיום בשיקומה.

בקונגרס מתבטא מומחה לנושאי המזה"ת בחופשיות רבה יותר, מטבע הדברים, אך גם כן בחסות מטריית האנונימיות. האיש, שאיננו חשוד באהדת יתר לישראל, מעריך, כי בעצם "אין לה הרבה ממה לחשוש". לדעתו תהיה תגובת הממשל, דמוקרטי או רפובליקני,

(המשך בעמ' 16)

בפעם הי12 (ח') / יורם פרי

סקס ופוליטיקה

דבר לא קרה אצלנו, מבחינה ציבורית, לשר שחי כל חייו עם שתי נשים. שר אחר, שניהל רומן ממושך עם מזכירתו לא זכה לביקורת. מה קורה אצלנו? האם זה בגלל שלישראלים אין פנטסיות מיניות

מעצם טבעם עוסקים מדורי בחירות במה שקורה במערכת הבחירות, לא במה שאינו קורה בהם. גישה זו, הגם שהיא מובנת, אינה מצטיינת בעודף תבונה. מתוך בדיקת האין ניתן לעיתים ללמוד הרבה מאוד על היש. והאין של מערכת הבחירות בישראל הוא מין. כן, כן, סקס, במובן הפשוט של המלה.

זה בהחלט צריך להפתיע, מכיוון שהסקס משמש נושא חשוב מאוד בבחירות במקומות אחרים בעולם. הוא הפיל מועמד ודאי לנשיאות ארה"ב, הרס את חייו של מנהיג המפלגה הליבראלית בבריטניה, גרם להדחת יו"ר המפלגה הסוציאל-דמוקרטית בגרמניה המערבית, מאיים על מעמדו של מנהיג יוון, מלכלך את זכרו של אולאף פלמה, ופגע בכל-כך הרבה שרים וחברי פרלמנט בווסטמינסטר. ורק אצלנו יוק. אין דבר כזה, מין, זאת אומרת, לא קיים בבחירות.

כדי להבין מדוע, כדאי אולי להביט לרגע לעבר ארה"ב. שם הקטב המנוגד לנו מבחינה זו. כבר מסקירה מרפרפת אפשר להיווכח איזה מקום מרכזי ממלא המין בקמפיין. גרי הארט, מי שהיה המועמד הבטוח של המפלגה הדמוקרטית לנשיאות, נפל נפילה קולוסאלית, כשהתברר שניהל רומאן אהבהבים עם דונה רייס, נערת חטובת גוו, אם זהו התיאור המוצלח ביותר שלה.

העניין הזה, חייו המיניים וטעמו האישי של הארט שימש נושא שהעסיק את העתונאים עוד בטרם התגלה הסיפור עם דונה רייס. בעצם היה זה אופיו החזרני, (האמריקאים קוראים WONERISER), שהביא אותם לשים עליו מארב 24 שעות ביממה, כדי לתפוש אותו על חם, כפי שאכן קרה.

נשיא ארה"ב, האיש עשוי לקבל מדי יום החלטות הקובעות גורלם של עמים ומדינות, האיש שאצבעו מונחת על ההדק הגרעיני, נשפט על-ידי דעת הקהל על סמך חייו הפרטיים ביותר. חייו המיניים, הנסיון של הארט, המסכן לומר, זה ענייני ולא עניינכם, לא עלה יפה. שבועות ארוכים אחרי המקרה עסקה ארה"ב בשאלה, האם צודק היה [illegible] של מועמד או לא. תשובת הרוב היתה דו-משמעית: כשחזר למירוץ הושיטו לו הבוחרים בבחירות המוקדמות אצבע משולשת.

ועתה קויל, מועמד הרפובליקנים לכהונת סגן הנשיא. לא ברור עדיין מה יזיק לו יותר, העובדה שהתחמק משרות קרבי בוויאטנם – מה שלא מפריע לו להיות היום בן בן נצים – או שהיתה לו פרשה לא ברורה עם שכבנית ואשינגטונית מפוקפקת. מכל מקום, הפרשה הזו כה מעיבה על הקמפיין של בוש עד שהוא לא היסס להשתמש בגימיק מפוקפק כדי ללכלך את המפלגה הדמוקרטית.

בוש צילם סרטון פרסומת בו הוא ניצב על אניה בנמל בוסטון. במקרה, רק במקרה, חלף בדיוק באותה דקה מטוס מעל האניה ואחריו השתרכה כרזה „איפה היה טד?" הכוונה היתה לטד קנדי, והרמז המובן לכל אמריקאי, איזכור פרשת הטביעה המפורסמת שלו במכוניתו עם נערה שלא החזיקה באותו רגע את תעודת הנישואין שלה לבן משפחת קנדי. למראה המטוס והכרזה פלט בוש, תוך כדי דיבור בעניינים אחרים, „אז מה אם הייתי בבית עם ברברה?" ללמדך שהמועמד הרפובליקני הוא איש משפחה הגון ומסור.

מה עניין תשמיש המיטה, במקרה זה המושב האחורי במכונית, של טד קנדי ומועמדות דוקאקיס לנשיאות? הרי אין שום קשר, פרט להטלת אשמה קולקטיבית, שכל הדמוקרטים מופקרים. אבל בקמפיין להט הכל הולך. ואגב, האם עיסוקיו המיניים המפורסמים של אחיו של טד, הנשיא קנדי, עם שמנה וסלתה של הוליווד (כולל מרלין, 90-60-90, מונרו, הזכורה לטוב) הפריעו לו להיות נשיא מוצלח? אבל זה, כמובן, לא קשור לעניין.

מדוע, איפוא, חשוב כל-כך לאמריקאים לבחון את הרקורד-המיני-מחוץ-לנישואים של המועמד לנשיאות? העיסוק הזה הוא בעצם טיפול בעניין אחר, אליו מתייחסים האמריקאים ברצינות רבה. מוסר המשפחה. נושא זה היה תמיד מקודש באמריקה, אבל בעידן הרייגני על אחת כמה וכמה. איפה, אם לא בארה"ב, נגררים לא רק האשה אלא גם הילדים יחד עם המועמד לכל אסיפות הבחירות שלו כאילו היו חברי הממשלה?

בחברה שבה שלמות התא המשפחתי היא אידיאל (למרות שמחצית הזוגות הנשואים מתגרשים מוקדם או מאוחר) אבל יש פער בין האידיאל לבין המציאות, קל לנגח מועמד במערכת בחירות על הנאה, רמאות וחוסר יושר. והרי כל מהותה של מערכת הבחירות האמריקאית היא לעמוד על טיבו של המועמד, ולעשות הכל כדי לחשוף את אישיותו ועברו.

הפער הזה בין המודל המוסרי לבין הנורמות החברתיות הוא שמביא לעיתים כה שגורות לשערוריות מין בבריטניה. שם מרובים המקרים של גילויי סטיות מיניות, אורגיות, בורדלים, ובעיקר שערוריות על רקע קשרים הומוסקסואליים. וכי איך נפל ג'רמי תורפ, מנהיגה הנערץ של המפלגה הליבראלית בשנות ה-70? שמו נקשר לשערוריה, שבה נעשה נסיון לרצח של בחור צעיר, שניהל רומאן לוהט עם מנהיג המפלגה, חש נבגד כשהמנהיג הצטנן כלפיו, וניסה לסחוט אותו אמוציונלית. בסופו של דבר לא היתה למנהיג ברירה אלא לבקש את ידידיו הקרובים לחסל את העניין. חיסול של ממש.

בארה"ב מנסות נערות להשתמש במשאב שיש להן, גופן, כדי להגיע לאנשים החשובים בוואשינגטון, ובעיקר לכסף. סקס וכוח הולכים יחד, וזה מה שקובע את אופיים המיוחד של שערוריות המין בפוליטיקה האמריקאית. גם באנגליה חושפות פרשות המין-בפוליטיקה פן עמוק יותר של החברה: את הפער העמוק שבין האופי השמרני המדכא של החינוך הבריטי המסורתי, לבין אורח החיים המתירני המודרני. קיומם של ה„פאבליק סקולס" בסוף שנות ה-80 הוא השרדות של מוסד אנכרוניסטי מאין כמוהו, דינוזאור בעידן החלל. לא פלא שהמוסדות החינוכיים האלה ממשיכים לייצר הומוסקסואלים בסיטונות, באותה מידה שהם בית-היוצר לסיביל-סרוויס הבריטי, או לסיעה השמרנית בפרלמנט.

מה קורה אצלנו? מדוע אין עוסקים במין במערכת הבחירות? האם זה בגלל שלישראלים אין פנטסיות מיניות, או שמא אצלנו כל פוליטיקאי חוזר עם ערב, כמו ג'ורג' בוש, לזרועות הברברה החוקית, האחת והיחידה שלו? התשובה, נדמה לי, כוללת שתי פנים. אחת חיובית, אחת שלילית. החיובית היא, שבתרבות הישראלית, ואולי אף היהודית, יש פער יותר קטן בין המודל הנורמטיבי לבין ההתנהגות למעשה. אין לנו בית-ספר עם מערכת ערכים ויקטוריאנית, ומשום כך אין חינוך מדכא, כמו בשכבות הגבוהות של החברה הבריטית מהם צומחים פוליטיקאים. מבחינה זו אנו דומים הרבה יותר לחברות הלטיניות של דרום-אירופה, שבהן יחסים בין-אישיים בכלל, ובין המינים בפרט, הרבה יותר פתוחים וחופשיים.

זה נכון לגבי החברה בכללה. על כך יש להוסיף שהפוליטיקה הישראלית מעולם לא היתה מקור לעושר. (אם כי הדבר משתנה עתה). משום כך לא נהוג כל-כך שנשים מנצלות את גופן באורח חצי-לגיטימי כדי להשיג כסף, מעמד והשפעה בחברה, כפי שזה נהוג בחברת ההמונים הצרכנית של ארה"ב.

יתר על כן, קוטנה של החברה הישראלית, ואופיה האינטימי והעדר כמעט מוחלט של דיסקרטיות מכביד מאוד על ניהול חיים כפולים. פוליטיקאי אמביציוזי יעדיף לוותר על רומאן מהצד ובלבד לא ייפגע קידומו שלהם בפוליטיקה.

אבל כל זה נכון רק באופן מוגבל. יש גם גורם נוסף שמונע התפוצצות של שערוריות מין. וזה, דווקא, אינו מדבר בשבחה של החברה הישראלית. לעומת המערב, שמערכי הפמיניזם חדרו אליו מאז שנות ה-60, אנו חיים בחברה גברית מצ'ואיסטאית מובהקת. אפשר שהמלחמות מסייעות לכך, אולי לא. העובדה היא שבגידה, כל עוד היא נעשית על-ידי הגבר כמובן, אינה נחשבת בחברה זו למעשה שלילי. ואם פוליטיקאי יודע לסמן ידו לא רק בפוליטיקה אלא גם בצלעות, נקרא לזה כך, הרי הדבר מעיד על כך שהוא „אוהה גבר". ומגיע לו כל הכבוד.

אי-אפשר שלא להזכיר בהקשר זה את דיין. אילו היה מתגלה באנגליה, צרפת, או ארה"ב, שר הבטחון נתפש על חם במיטת יצאנית, כשאמה מקליטה את גנחותיו בטייפ המונח מתחת למיטה, הוא לא היה רק מודח מתפקידו אלא מובל אחר כבוד בפני השופט. ביפאן היו אולי חבריו הטובים מניחים אקדח על שולחנו ועוזבים את החדר בשקט. ואצלנו? פרשת אלישבע רק הוסיפה לסקס-אפיל ולפוליטיקאי-אפיל של דיין.

כך לא קרה, מבחינה ציבורית, דבר לשר שחי כל חייו עם שתי נשים. הדבר לא הפריע לו להחשב לאחד מן הסימפטיים והמוסרים שבין הפוליטיקאים הישראליים. שר אחר, שניהל רומן ממושך עם מזכירתו לא זכה לביקורת אלא לקנאתם הבלתי מוסתרת של יושבי מזנון הכנסת. הבחירה שלו היתה, באמת, מעוררת קנאה. ורומאנים מהצד של חברי-כנסת ומזכירי מפלגות עם צעירות, שהסתופפו במסדרונות המפלגה, עברו מפה לאוזן בין חברי המעמד הפוליטי בארץ, אך לא הועברו, גם לא על-ידי עתונאים רכלנים, לידיעת הפלבאים שלא צריכים לדעת, קרי הציבור הרחב.

אם המדינה „עשתה עניין" מחיי מין של איש ציבור היה זה יותר לגלוג מאשר ביקורת. במקרים שבהם נפגע דימוי המאצ'ו הגברי, כמו בנישואיו של הרב הראשי טולדאנו עם נערה שיכולה היתה להיות נכדתו, זו היתה שעשועיה, לא שערוריה.

שיקולים זרים בפרקליטות / טובה צימוקי

החוק במבחן הממלכתיות

שאלת מינויו של פרקליט המדינה הבא מחליקה אל התחום הפוליטי על הגלגלים המשומנים של מערכת הבחירות. הלחצים המופעלים עתה אינם חדשים במשרד המשפטים, אך היו כבר שרים שידעו להדוף אותם

דורית ביניש. אין לה מתחרים

בסופו של דבר, כשיגשו לנתח את פועלו של אברהם שריר כשר המשפטים איש לא יתווכח, אם אמר או לא אמר ש„הערבים הם שקרנים מלידה". כף המאזניים תכרע לזכותו או לחובתו בשאלה אחת – האם עצר את הסחף והפגיעה בחוקה, ממלכתיותה ושפיותה של המערכת המשפטית. אחד המבחנים בשאלה זו מתנהל כבר בעצם ימים אלו עם פרישת פרקליט המדינה יונה בלטמן. משפטנים מרוב המגזרים הציבוריים דרוכים בציפיה לראות, אם ימנה שריר את דורית ביניש לתפקיד פרקליטת המדינה כמתחייב באופן טבעי הבחור או שיסטה מהקו העינייני, המקצועי והעיקר הממלכתי, שהנחה את קבלת ההחלטות במשרד המשפטים, ויצניח לתפקיד דמות פוליטית.

אחרי שקיבל תחת אחריותו את אחד המשרדים החשובים ביותר השאלה היא, האם רוצה שריר להזכר כעסקן ברדגתו של מוסטפא בריאן או כמנהיג ברדגתו של משה נסים, שהקווים האדומים עמדו תמיד לנגד עיניו. במערכת המשפט מביאים היום את נסים כסמל לגישה עניינית, אף שהופעלו עליו לחצים פוליטיים כבדים. התביעות למתן חנינה למחתרת היהודית לא נולדו בזמן שריר, שלא לדבר על פרויקט ה„לביא", עת עבר לכהן כשר אוצר. נסים השכיל לנווט את הספינה ועמד בלחצים בכבוד. גם תחת הלחצים לקדם מינויים במשרד המשפטים נזהר נסים כמגחלות אש ולא העביר לשולחן את הסחורה. ובכל זאת נעשה נסים למנהיג הן במפלגתו והן מחוצה לה. בעיקר על שום שהוא יודע לומר לא. שריר יצטרך לעשות שיקול, אם להכנע ליוסקה שפירא, אליקים העצני ודומיהם או להדמות לניסים ולסמוך על שפיותה של המערכת.

העדר פתרון מדיני והתנגדות פלשתינאית גוברת, מכתיבים אילוצים גם למערכת המשפט. מעגל האלימות מגביר את החריגים ואלו דורשים תגובה ממערכת משפטית המתקשה להתמודד עם מצב של כיבוש מתמשך יחד עם שמירה על שפיות. עד לנפילתו של בגין שרתה גישתו הממלכתית בנושא שלטון החוק. בגין הבין, כי אחד ממרכיביו החשובים של הבטחון הוא שמירת החוק ולכן ייחד לו חשיבות כל-כך גדולה. בתקופה שבאה אחרי בגין הוסרו המכשולים ושם הבטחון נעשה כסות למעשים פליליים חריגים ואף למעשים פליליים. שמיר והבריח לדרשה, [illegible] מלווה בדמגוגיה זולה „בין החוק לבין [illegible] הבטחון", כאילו שמדובר על השטן השני. כדי להצדיק את ההפרדה המלאכותית הזו, התלוותה אליה הסתה פרועה נגד המערכת המשפטית. שומרי החוק נעשו ל„שמאלנים" והדרך להצגתם כבוגדים היתה קצרה מאוד.

בקדנציה השניה של הימין הוסרו הכפפות. משרד המשפטים, שמאז קום המדינה היה נקי מרבב של פוליטיזציה, נעשה לזירת משחק בין הכוחות הפוליטיים. אחד האותות למגמה זו היתה הדחה חסרת תקדים של היועץ המשפטי לממשלה ומינוי שערורייתי במקומו. אם לא די בכך, באה האינתיפאדה והעמידה את משרד המשפטים במבחן הקשה ביותר שלו מאז שנת '67. שוב העמידה הדמגוגיה הזולה של הימין את קיום החוק והתור כאבן נגף בדרך להשגת בטחון. מצד אחד החלה מערכת הבטחון לתבוע סיפוק „שירותים" משפטיים מפוקפקים, מהירים ובלא כל שאלות. מצד שני התקשתה המערכת המשפטית לספק שירותים אשר רבים מהם אינם עולים בקנה אחד עם שירותי משפט של מערכת דמוקרטית ונאורה. שמיר ורבין העזו לפקפק באמינות עובדי פרקליטות המדינה, משו הצה להעלות ספקות באשר לחוקיותם של צעדים מסוימים. עובדיו המקצועיים של משרד המשפטים מתחבטים השכם והערב בדילמה, האם יוכלו להמשיך ולהיות חלק ממערכת משפט מתוקנת כמו במדינה מערבית נאורה או להגרר אחרי האירועים ולהיות חלק מהרשות המבצעת, כפי שאירע במשטרים מסוג מסוים. שאלת מינויה של דורית ביניש נופלת בדיוק ברגע קריטי זה ואין פלא ששריר כה מבוהל.

משפטנית בשליחות

דורית ביניש עובדת במשרד המשפטים כ-25 שנה. בשקדנות ובמסירות המאפיינים את אישיותה היא טיפסה לאיטה במעלה התפקידים בפרקליטות המדינה. היא שימשה בין השאר כפרקליטה שייצגה את המדינה בבתי-משפט בתיקים פליליים, לאחר מכן ניהלה את מחלקת הבג"צים, ולפני כשש שנים הוחלה בתפקידה כמשנה לפרקליט המדינה. היא היתה מעורבת גם בכל האירועים והפרשיות המפורסמות שארעו במדינה – בוועדת החקירה הממלכתית לחקר אירועי סברה ושתילה שימשה כאוספת חומר. כשהיתה מנהלת מחלקת הבג"צים ייצגה ביניש את עמדת מערכת הבטחון בהגנה על גירושים ופיצוצי בתים. אך אין ספק כי שתי הפרשיות העיקריות שמיקדו כלפיה את הזרקורים היו משפט המחתרת היהודית, ופרשת השב"כ. נקודות המגע המחברות שתי פרשיות אלו, [illegible] שאין לנהל מדינה מתוקנת ודמוקרטית, כאשר אישים, גופים או קבוצות מחליטים באורח שרירותי מהם הפרמטרים הפרטיים שלהם לקיום הבטחון והחוק.

למרות האיפוק והצניעות שלה היא דמות כריזמטית ואהודה במשרד המשפטים. ביניש ידועה כמי שמיוחסת עוד להבשרת הדור החדש של הפרקליטות במסורת של שליחות ציבורית וחברתית. היא גם זוכה להערכה מקצועית רבה בקרב משפטנים שמחוץ למערכת הממשלתית. שריר עצמו שיבח לא אחת את תרומתה של ביניש לפעילות משרד המשפטים ויחסי העבודה שלהם טובים מאוד. מנחם בגין כראש ממשלה נהג להיוועץ בה רבות בסוגיות משפטיות עקרוניות. מעל לכל רואה ביניש את תפקידה כמילוי שליחות לאומית פטריוטית. למען הפרקליטות ויתרה פעמים רבות על כס השיפוט. אולם התקיפות שגילתה בהשלטת החוק עלתה לה לא אחת בהתקפות הן מחוגי השמאל והן מחוגי הימין, שלוו לא אחת בנימה אנטי פמיניסטית. חוגי הימין טוענים, כי אינה עושה מספיק לשרת את גורמי הבטחון בסיוע ליד קשה כלפי ערבים.

כך היה בפרשת השב"כ, בפרשת המחתרת היהודית ומאז פרוץ האינתיפאדה. הימין גם היה רוצה לראותה ממצה את הדין כלפי „שמאלנים" ו„אש"פיסטים". השמאל לעומת זאת טוען, כי מאז האינתיפאדה מוכנה המערכת המשפטית ובעיקר מחלקת הבג"צים, להגן באורח כמעט עיוור על מעשי ובעיקר עוולות מערכת הבטחון וכי ביניש אינה עושה דבר לעצור סחף זה. כך נעשתה ביניש לא-אחת קרבן להאשמות ועלילות במקום שהוריה יהיה עקרוני, על [illegible].

בקרב פרקליטים שורר קונסנזוס שתפקיד פרקליט המדינה מיועד אך ורק לביניש. תעיד על כך העובדה שאין עליו מתחרים. ביניש, שהוכיחה כבר את התאמתה לתפקיד, לא תסכים לכהן כממלאת-מקום פרקליט המדינה, כפי שמציע לה שריר, עד לשובו של יונה בלטמן מייצוג המדינה במשפט דמיאניוק. אי מינויה של ביניש לתפקיד ומינוי מישהו אחר, יגרום זעזוע במערכת שישתק כליל את תיפקודה. שריר כבר עשה טעות אחת כשהחליט שלא להסגיר את ויליאם נקש, בניגוד לכל הגיון משפטי וציבורי. לזכותו ייאמר שהיה לו האומץ הציבורי לחזור בו. יש לקוות, שהפעם, בלי חישובי סרק פוליטיים, ימשיך במסורת שרי המשפטים העניינים הממלכתיים.

קריאות ביוון / שלמה גינוסר

האחד הולך כמו שהשני רואה

העניינים היו יכולים להיות הרבה יותר פשוטים, אלמלא התערב שגריר ישראל בוואשינגטון משה ארד במערכת הבחירות הפנימית של ישראל ודיווח בעוד מועד גם למשרד החוץ וגם למשרד ראש הממשלה על כוונת רייגן לזמן את שרי החוץ של ישראל ומצרים. מדוע היה משה ארד צריך, בהוייצותו היתירה, לדווח גם למשרד ראש הממשלה? לא יותר פשוט היה להשאיר את המידע הזה באפלולית רוחשת המזימות של לשכת שר החוץ? מה, מידע כל-כך עדיין צריך לקבל „תפוצת נאט"ו"? גם משרד החוץ וגם משרד ראש הממשלה? האיוון המוזר הזה של השגריר ארד, האם אינו בבחינת התערבות גסה של עובד מדינה במערכת בחירות? באיזה מצב הוא העמיד עכשיו את לשכת ראש הממשלה? גם שם ידעו על הפגישה המתוכננת בוואשינגטון? ולא דיווחו לרדר לויים ויין.

צמצומים

ההחלטה של הנהלת „סולל בונה", שגימלאי „סולל בונה" לא יקבלו השנה את השי המסורתי לראש השנה מוכיחה שמישהו שם בהנהלה איבד את הצפון. גם אם המצב הוא באמת כל-כך נורא, ו„סולל בונה" מקרצפת את תחתית החבית, עדיין אפשר היה בתמרוני תיקצוב להמנע מהפגיעה האכזרית הזאת במי שעזר להם להיות כל-כך גדולים פעם. את האגרוף הזה הנחיתה „סולל בונה" על הפרצוף הלא-נכון. צמצומים לא מתחילים בכיווץ השכל.

אסתטיקה

אין משהו אבסורדי או מגוחך שלא נאמר כבר פעם על-ידי פילוסוף זה או אחר. את זה אמר המשורר והמחזאי האנגלי אליבר גולדסמית. אבל, הוא חי במאה ה-18. אילו היתה ניתנת לו האפשרות לצבור נסיון של עוד שתי מאות היה מוסיף על האבסורדי והמגוחך גם את המטורף. בשבילנו זה כבר לא חדש. אף-על-פי-כן, צריך לקרוא את הראיון עם גברת אחת בשם רונית בן אשר (במוסף „זמנים מודרניים" של „ידיעות אחרונות", שלשום) כדי להאמין. הגברת הנ"ל, שעשתה תואר שני בפילוסופיה באוניברסיטת בר-אילן וכתבה כבר עבודת דוקטוראט המצפה לאישור הסנאט של בר-אילן, לדבריה, הקימה אגודה בשם „אגודת יפי-הנפש ושוחרי האסתטיקה בישראל". וכך היא אומרת למראיין שלה על קפה ועוגיות: „צריך להיות כאן יפה מסביב. תראה את האלימות ברחובות, את האלימות המילולית בתקשורת, את הבניינים המכוערים, את הרחובות המלוכלכים, את הפועלים הערבים בגינת האוניברסיטה. צריך לסלק אותם משם. הם גורמים מבוכה, יוצרים אווירה לא נוחה, מכבידים ללא הרף את העול שנגרם להם, את תבוסתם. למה אנחנו צריכים אותם שם? למה זה מגיע לנו? המראה שלהם מעכיר את נפשנו וגודע מיופיה. „אגודת יפי-הנפש ושוחרי האסתטיקה" לא תוכל להשלים עם זה. הערבים צריכים לחיות בארצות המיושבות ערבים. בכלל, אנשים רבים יורדים מן הארץ או לא מגיעים אליה בכלל, בגלל נוכחותם המעיקה של הערבים כאן". ועל השאלה „לאן את מציעה לסלק אותם"? עונה הגברת מבר-אילן: „אין לי מושג וזה גם לא ענייני. אני פילוסופית. איני מתכוונת לעסוק בפרטים טכניים". ומי יתקבל לאגודה החדשה? „כל מי שיקדש את הרגש, את האי-רציונאלי על פני השכל. כל מי שיבין, שבמצבה של האנושות כיום, יש לשים את הדגש על הצורה ולא על התוכן. אריק שרון וכהנא, למשל. כל מי שיבין כמותם, כי השקפת העולם השכלתנית היא אבן הנגף העיקרית בדרך לחיים טובים יותר".

אני מאוד מקווה, לטובת כולנו, שהגברת הזאת היא מטורפת. אבל, כמו שאמר תולה-הנפש ההוא אחרי שהוא תיקן את המכונית לאחר שנתקע ליד בית-החולים שלה: „משוגע-משוגע, אבל לא אידיוט"! שכן, איך אפשר להסביר שעוד מעט תצא הגברת בן אשר עם תואר דוקטור לפילוסופיה מאוניברסיטת בר-אילן? אגב, הנושא של עבודת הדוקטור שלה הוא „גילויי אנטישמיות בפילוסופיה הגרמנית". תלמידה טובה, הגברת בן אשר. תלמידה טובה.

פתיחות

הפסקתי לספור כבר כמה פתיחות למערכת הבחירות ערכו הליכוד והמערך. נותרו עוד קצת יותר מ-50 ימים עד לבחירות ומרוב פתיחות – הקונצרט האמיתי עוד לא התחיל. פתאום יחלוף ה-1 בנובמבר ובכלל לא תהיה לנו מערכת בחירות. כל מדורי הבחירות בתקשורת נדרשים עדיין לזמן עתיד. „מגמה בליכוד' לחמם את מערכת הבחירות בינו לבין מפלגת העבודה". „צוות היחומות של העבודה ידון בשימוש בשיטת הדיס-אינפורמציה". „קומנדו 'התחיה' ייאבק על השוקים". מתי, רבותי, מתי? כמובן: יש עוד זמן. ההכנות והפתיחות אינספור ותרגילי ההתחממות המעצבנים האלה מוכיחים באמת, שיש תקצוב-יותר של זמן למערכת הבחירות בישראל. מערכת בחירות הגונה אפשר לעשות גם בחודש. ואולי אז, סיסמאות הבחירות, לפחות, היו נראות פחות דפוקות ממה שהן נראות ונשמעות היום, אחרי שבועות ארוכים כל-כך שבהם התעייף הדמיון היוצר מהר מדי. הסיסמאות „המערך – הדרך לפריצת הדרך" ו„רק הליכוד יכול" נראות כמו המפגש הקלאסי בין חיגר לעיוור. האחד הולך כמו שהשני רואה.

גרושו

תסתכלו מסביב תעריכו את מה שאמר פעם גרושו מארקס: „צריך להיות אופטימיסט כדי להיות אופטימי בימים האלה".

דיפלומטיה מרוסנת / יקיר צור

שיעור פרטי במשא-ומתן

השבוע עמד בסימן ביקור אנשי מימשל אירופיים רמי-דרג בישראל. במוצאי-שבת נחת בארץ שר המשפטים הבריטי, הלורד מקיי, ואחריו הגיע שר התכנון הצרפתי בראש משלחת בת 15 איש, אולם את תשומת הלב הרבה ביותר משך, כצפוי, הממונה על הדתות, ד"ר אימרה מיקלוש, הנציג הרשמי הראשון של ממשלת הונגריה המבקר בישראל מאז נותקו היחסים בין שתי המדינות.

ד"ר מיקלוש אינו שר של ממש, למרות שקוראים לו „מיניסטר". תפקידו מוגדר כמזכיר-מדינה הונגרי ויו"ר הלשכה הממשלתית לענייני דת. בפגישותיו בארץ התגלה כאדם חם ולבבי, בעל חוש הומור והשקפת-עולם פתוחה וליבראלית. מיקלוש שופע אופטימיות לגבי אופי היחסים הנרקמים בין ישראל והונגריה: כאשר נשאל על האפשרות לחידוש היחסים הדיפלומטיים בין שתי המדינות, ענה בזהירות שהדבר יתכן ברגע שהמצב יאפשר זאת. עד אז יעסקו בעיקר בהרחבת קשרי הסחר, התיירות והתרבות בין שתי המדינות ובסיוע והידוק הקשר שבין מדינת ישראל לקהילה היהודית בהונגריה.

האביב הקצר ביחסים בין ישראל והונגריה, שהחל במארס השנה עם פתיחת משרדי האינטרסים בתל-אביב ובבודפשט, הגיע בשבועות האחרונים לפריחה מלאה. לאחר הממונה על הדתות אמור להגיע ארצה שר התעבורה ההונגרי, ובמקביל יצא ראש הממשלה יצחק שמיר לביקור בהונגריה המוגדר „ביקור עבודה פרטי". הונגריה, המתמודדת עם קשיים כלכליים ועם מחסור במטבע חוץ, רואה בישראל מקור כלכלי חשוב. 30,000 התיירים מישראל שביקרו במהלך שנת 1987 בהונגריה, השאירו שם, קרוב לוודאי, סכומי כסף ניכרים במטבע חוץ. במדינה שבה מנסים כמעט כל שיטה לגיוס מטבע חוץ, כולל מכירת כרטיסי לוטו תמורת מטבע חוץ בלבד, מהווה התיירות מישראל פוטנציאל לא מבוטל. קו התעופה החדש שיופעל בשבועות הקרובים בין ישראל להונגריה יביא לגידול משמעותי בתיירות למדינה זו. הונגריה גם מצפה להשתתפות כלכלית ישירה מישראל ולסיוע בקידום האינטרסים הכלכליים של הונגריה בארה"ב.

במערכת יחסים מתגבשת זו, שמור לקהילה היהודית בהונגריה ובעולם תפקיד מרכזי. ממשלת הונגריה, בראשותו של קרולי גרוס, רואה ביהדות העולם מכשיר חשוב להתקרבות ולטיפוח יחסי כלכלה ומסחר עם המערב. בביקורו האחרון בארה"ב, בסוף יולי 1988, סעד ראש ממשלת הונגריה בביתו של אדגר ברונפמן, נשיא הקונגרס היהודי האמריקאי, וטס במיוחד לטורונטו לפגישה עם פול רייכמן, הנמנה עם אחת המשפחות היהודיות העשירות בעולם. קשר כלכלי זה מעניק ליהדות העולם השפעה על מדיניותה של ממשלת הונגריה כלפי הקהילה היהודית.

יהדות הונגריה מונה כ-80,000 עד 100,000 נפש, ורובה הגדול אינו מאורגן במסגרת הקהילה. התמורות והאורגנות שחלו בהונגריה – כינוס הקונגרס היהודי העולמי בבודפשט במאי 1987 ופתיחת משרד האינטרסים הישראלי במרץ 1988 – הביאו להתעוררות בקרב הקהילה היהודית, ורבים מן היהודים 'מגלים' מחדש את יהדותם. שמחה דיניץ, יו"ר ההנהלה הציונית, שביקר לפני כחודשים בהונגריה והתקבל שם בטקס מלכותי, דן עם ראשי המימשל ההונגרי באפשרויות של חיזוק הקשר בין הסוכנות היהודית לקהילה היהודית. בין היתר דובר על שליחות מורים לעברית מישראל לקהילה המקומית ועל סיוע לפעילות תרבותית בקרב הנוער היהודי בהונגריה.

מליסבון דרך רומא

בשולי הגשת כתב האמנה של ריי ארואריו ברבוסה דמדינה, שגרירה הראשון של פורטוגל שיהיה שגריר לא-תושב בישראל, היה מי שנזכר השבוע ביגאל אלון ז"ל ובתרומתו לגיבוש יחסים דיפלומטיים מלאים בין פורטוגל לישראל.

הקשר הדיפלומטי בין ישראל ופורטוגל החל עוד בשנות החמישים, בימי משטרו של הרודן סלזר, כאשר ישראל פתחה בליסבון קונסוליה כללית. הפורטוגלים היו מעוניינים בחילופי שגרירויות, אולם ממשלת ישראל, שניהלה אז רומן סוער עם אפריקה המתעוררת, סירבה להעמיק את היחסים בגלל השליטה הפורטוגלית במושבות באפריקה.

בשנת 1974 התחוללה בפורטוגל מהפכה וקם שלטון חדש, שמאלני, פרו-קומוניסטי ואנטי-ישראלי. פורטוגל היתה המדינה היחידה באירופה אשר הצביעה, בשנת 1975, בעד החלטת האו"ם המשווה את הציונות לגזענות. אחר-כך הוקמה בפורטוגל ממשלה סוציאליסטית בראשותו של מאריו סוארס, כיום נשיא פורטוגל. יואל ברומי, מי שהיה שגריר ישראל בפורטוגל בין השנים 1984-5, הגדיר השבוע את סוארס כמי ששייך לאסכולה של מדינאים ליברלים סוציאליסטים ששמרו על אהדה אמיתית לישראל ולעם היהודי. הוא ואשתו ביקרו מספר פעמים בארץ והם נחשבים לידידי אמת של ישראל.

בשנת 1977, בכינוס האינטרנציונל הסוציאליסטי, נפגש שר החוץ יגאל אלון עם סוארס ושיכנע אותו שיסכים להעלאת נציגויות

(המשך בעמ' 16)

הרעות והטובות / חיים גורי

ראיה היסטורית, אומרים, תוכיח כי שיבת ציון ותחיית הלשון ובניין הארץ, כינון הריבונות והעמידה בכל המלחמות, הם עלילה שאין על עפר משלה. גם כשמביאים בחשבון את כל הרעות החולות וכל התבוסות וכל העיוותים

„קיץ חם כזה עוד לא היה...", „תקופה מתורבנת כזאת עוד לא היתה...". לפני כמה שנים נערך נסיון מעניין: נטלו ישראלי אחד ונתנו לפניו צרור מאמרי־מערכת של כתב־עת, בטאון תנועה קיבוצית ידועה, במשך חמישים שנה, ומחקו את כל התאריכים העשויים „להסגיר" בידיו את זמן כתיבתם בסערת המצב הלאומי. הוא קרא וקרא וקימט מצחו וניחש ולא הצליח לקבוע את התקופה לפי הכתוב. שוב ושוב חזרו המלים: „בימים טרופים אלה...", או „ימים קשים עוברים עלינו, ימי מבחן, ועלינו להוכיח כי יכול נוכל לאתגרי הזמנים האלה...", או „העולם הערבי־לאומי", או „ההכרה הוא אבי המעשה ומתהום הרפיון והיאוש נחצוב את אבני המחר", או „אבני המקדש". כבר אינני זוכר.

ישב האומלל ההוא, שעות על שעות, ושב ונתקל ב„ימי זעם ומצור", „ימי נפילה ואובדן דרך", אך גם נודע לו שם, כי „גובה התנועה כגובה האתגר" וכי „מכאן נצא רק קדימה...". אני מהרהר בנסיון ההוא ומחייך אל זקני המאפיד הלך: היו דברים מעולם. בשנת 1966, בתוככי ישראל הקטנה והטובה, ביקש מדידה את אחרון היוצאים מנמל התעופה בלוד ש„לא ישכח לכבות את האור".

רצוי לערוך אסופה מיוחדת שתכיל את מיטב ומבחר דברי היאוש שנאמרו ונכתבו בארצנו בדורות האחרונים. יהיה זה רב־מכר בכריכה רכה ומחיר עממי. „מתקוות הגאולה צריך להתיאש", כותב ברנר, גבור האף־על־פי־כן „הברנרי", לחברו הקרוב ביילין השואל אותו אם לבוא ארצה. הוא מציע לו להשאר באשר הוא. לפני שמונים שנה כתב את הדברים האלה.

נכון, אני שומע, היו זמנים קשים מאלה אך לא רעים כאלה, לא „מתורבנים" כאלה. וזה הבדל משמעותי כי הכל תלוי בנפשו של יחיד ועם, בתחושה המעניקה את האישור וההודהות והאמונה או, להבדיל, את הרגשת התסכול והגועל, הסירוב וההתנגדות הגואה. וזו אמת. וכל אחד בנו יכול להעיד כי „היינו מעטים ודעכנו וקרחנו אך פיעמה בנו רוח גדולה וידענו את אשר לפנינו ודבקנו במעשה ובדגל..." או „זו היתה שנה נוראה ומרובת אבדות אך היתה בנו אחדות הלבבות, האמונה בצדקת הדרך ושמחה גדולה..."

קשה לדעת מתי החל המשבר הממושך שעודנו בעיצומו. יש האומרים כי מלחמת ששת הימים אשמה בכך, זו שאיחדה את הארץ אך פילגה את העם ללא מרפא, קבעה, לדעתם, את מצב „הכיבוש" המחריב אותנו. יש הסבורים כי מאז מלחמת יום הכיפורים חולה הארץ באשר המלחמה ההיא המחישה את גבולות הכוח. עד אז, הם אומרים, התחזקנו מסיבוב לסיבוב. משם החלה ההתקפלות. ויש המאמרים עד מלחמת לבנון שהוכיחה כי חברה שסועה ומסוכסכת אינה יכולה לצאת למלחמה או לוותר לשלום.

אחרים סבורים כי לא המצב המדיני־צבאי הוא בעוכרינו אלא עיוות צלם פניה של חברה שהצטיינה בכמה תכונות נאות כמו שותפות אנושית וערבות הדדית, חברה השואפת ליותר שיוויוניות ולצדק חברתי. זו היתה, אבוי, לחברת „הכראי לי", האנוכית והג'ונגלית, האטומה לסבל הזולת והמתאפיינת במלחמת הכל בכל, הנסוגה מ„ערכים" שקיימוה והבדילוה לטובה.

„הערכת עצמנו". רצוי היה לכתוב כעת את „הערכת עצמנו בארבעה כרכים". מערכת ניגודים אכזרית מאוד מקשה על „התמונה הנכונה". הסנגורים שבים ואומרים לנו כי בסך הכל סיפור המהפכה העברית בארץ, או סיפור „המפעל הציוני", הוא אחד מסיפורי ההצלחה הגדולים של המאה הזאת שראתה מהפכות בסיאובן ובטירופן. ראיה היסטורית, הם מוסיפים, תוכיח כי התחוללה פה מהפכה אדירה בחיי עם, כי שיבת ציון ותחיית הלשון ובניין הארץ, חידוש התרבות העברית, כינון הריבונות והעמידה בכל המלחמות, הם עלילה שאין על עפר משלה. הללו מביאים בחשבון את כל הרעות החולות וכל התבוסות שספגנו וכל העיוותים שהשחיתונו אך שבים וטוענים כי בכל המסות והמוראים האלה נשמרו עד תום החירות והדמוקרטיה והבקורת החפשית ועליונות המשפט. הם שבים ואומרים לנו כי בזמנים האלה נוצרה פה תרבות גדולה: צורות חברתיות שלא נודעו כמותן, ספרות ושירה והגות ותיאטרון ותזמורת פילהרמונית נחשבת ואוניברסיטאות ומכוני מחקר. הם יאמרו לך כי ישראל מובילה בעולם בתפוצת הספרים ובקהל השוחר מוזיאונים ותיאטרון ומוסיקה, בכמות העתונים הנקראים וכי חרף כל „החריגים" והגבלות, חרף כל המסות והמוראים שבהם עמד צה"ל ניתן לומר כי לא אבד בנו צלם האדם וכי רוב הישראלים מבחינים בין טוב לרע וכי זו חברה קשובה וערה לעוול, חברה שאינה עוברת לסדר היום על פשע, שאינה דבקה ב„אל תגידו בגת" אלא עורכת את חשבונה בראש חוצות לעיני האויבים ולעיני העולם.

וכן אתה שומע כי, נכון, ניתן למצוא בארץ הישגים חשובים בתחום הספרות, ההגות, האקדמיה, האמנויות היפות, המדע והמחקר אך בסך הכל אין לנו תרבות. יש אמת כאובה בכך. תמיד לקה העם הזה ביכולתו להעריך את עצמו נכונה. יוהרה לאומנית ושישו בני מעי מתחלפים בו בשנאה עצמית וביזוי עצמי, סאדו־מאזוכיסטי, שקשה לחיות אתם. בין גדולי נביאיו ומוכיחיו אתה מתקשה להבדיל, לא פעם, בין רדיפת צדק נעלה, מעוררת כבוד וקוראת לחשבון נפש, לבין צדקנות מרגיזה המוצה את הקורים וכמעט מזדהה עם האויב. אומרים שזו תכונה „יהודית" שהתגלגלה בישראלים השרשיים שלנו, בצד שאר תכונות שחשבנו כי נפטרנו מהן כמו הצועניות והקלות שבהחלפת ארץ בארץ וההסתגלות המהירה ל„אלדורדו" שמעבר לים.

אלה השכונות ארוכים מאוד בפרשת „צלמי פנים" וצריך הרבה סבלנות וגם קצת חכמה ו„ראייה היסטורית" כדי להרדץ משפט הוגן על ההוויה הישראלית.

עכשיו עומדת הפוליטיקה על הפרק. ההכרעה הפוליטית תקבע במידה מרובה את עתידה של הארץ הזאת, את עתיד עמנו וגם את עתיד הערבים המצויים בתוכנו ולידנו. אין ספק שאלה הן הבחירות החשובות ביותר שידעה הארץ מאז כינון העצמאות. וצריך לקוות כי עם ישראל יבחר נכון ויפעל בתוך המציאות ולא מעבר לה ויאמץ מחדש דרך חיים שהוכיחה עצמה, שיש בה שילוב, נכון ככל האפשר, של משאת נפש, הכרת הכוח וידיעת מגבלותיו, עמידה נחושה על העיקר תוך נכונות לפשרה ההכרחית ומבוקרת אם יש בה כדי לכונן שלום ולקרוע שער אל עידן אחר באזורנו. כן, ישנה „חיה כזאת". לאומיות ישראלית שרשית ונאמנה אינה מזוהה בהכרח עם מושגי „המחנה הלאומי", כשם שעמידה על משפט ועל צדק אינה זהה בהכרח עם צדקנות ותרנית. הכלל הישראלי יכול להוכיח את עצמו כבוגר ונבון וחזק די הצורך. אך השד יודע מה יקרה בבחירות. בקבוק תבערה אחד הפוגע בילד, ערב הבחירות, יכול להשפיע, ועוד איך, על הקולות הצפים.

בנו בתים נבונים. הרעות והטובות. אנא, אל תלינו יתר על המידה על הקיץ שלנו, על „האקלים הזה". אומרים שבלוס־אנג'לס היו זה לא כבר 45 מעלות, בבוסטון 42. בקאהיר חם יותר וגם במדינות המפרץ. לא שמעתי שכנינו הערבים יקללו יומם ולילה את „אוגוסט הזה". לימדו לחיות עם הארץ הזאת ועם הקיץ הזה, שהוא גם קיץ חופי הרחצה וכל הפירות הנפלאים. בנו בתים נכונים ויפים שיעניקו יתר קרירות וראו בנחמה. הנה, כמו שנאמר בשיר הילדים, „החצב פורח, הקיץ בורח". בקרוב תעורו בלילה ותמשכו עליכם את הסדין. בבוקר תחושו בצינה כלשהי, תראו ערפילי שחר ובערב יאדימו שמי העננים.

הכותב מאחל שנה טובה לקוראיו.

„החצב פורח, הקיץ בורח". בקרוב תעורו בלילה ותמשכו עליכם את הסדין

ערב בדהיישה / אמנון דנקנר

עו"ד מ. המתין לנו ביציאה מירושלים, ליד תלפיות, כדי להסיע אותנו במכונית עם מספר כחול. זאת היתה מכונית פיאט ישנה ודפוקה ומ. התקשה להתאים את המפתח למנגנון ההצתה. זאת לא המכונית שלי, הוא אמר, מתנצל, אני כבר חודשים אין לי רשיון רכב למכונית שלי, יש תור כל־כך ארוך במנהל בשביל רשיונות בגלל הסידורים שעושים לאנשים, שאין לי זמן לשבת [illegible]

במכונית עמד ריח חריף של עשן ומ. נסע במהירות בכבישים הכמעט ריקים [illegible] לחם. חלפנו על פני מחסום שהחיילים שלידו אותתו לנו בתנועת יד לאה לעבור על פניו. לאט לאט התחלתי להרגיש קצת כמו ערבי. במיתר שעה שלפתע, מכונית משטרה שעמדה לפנינו בצד הדרך הדליקה לפתע את פנסיה, הפעילה את הצופר שלה וסטתה לעברנו באורח מאיים, כמעט מתנגשת בנו. הלב צנח מעט, אבל מכונית המשטרה עשתה סיבוב, וחלפה על פנינו, דוהרת בהיסטריה לעבר ירושלים. אמרתי למ. שזאת הפעם הראשונה בעצם שאני נוסע ברכב של השטחים. הוא הביט בי ואמר: באמת? לעצמי חשבתי שזאת בעצם הפעם הראשונה שאני הולך לדבר עם ערבים, שזאת הפעם הראשונה שאני נוסע לאיזה שהוא מקום בשטחים שלא למטרות שירות מילואים פעיל. פשוט נוסע לדבר עם אנשים שם, לבלות ערב. כמו רוב האנשים מסוגי, חשבתי. קצת התביישתי לחשוב שמה שאני עושה עכשיו ושנראה לי, ובוודאי לחברי י. שישב במושב האחורי לפות בבהלה קלה, הוא בעצם לחם חוק די רגיל לחברינו כתבי השטחים. אולי גם לכמה מהאנשים הפעילים בקבוצות של השמאל הקיצוני ושחלקם גומרים רע. אני, חשבתי, כמו הרוב הגדול של מה שקוראים מחנה השלום או מחפשי הפשרה או יפי הנפש, אף פעם לא הייתי שם. זה מצחיק קצת. קוראים לנו בגנאי „אוהבי ערבים" בלי שתהיה לנו הזדמנות לדעת אם אנחנו אוהבים אותם או לא. המלים היחידות שאנחנו מחליפים אתם כבר שנים הן: „תביא לי שני חומוס" או „תעשה פוליש ואקס טוב טוב". עכשיו, פתאום, אחרי כל השנים האלה — אני נוסע להתארח אצלם, לדבר אתם. קצת משונה, אבל בטח יש לזה סיבות.

מ. נוהג מהר מדי לפי טעמי, לא נהיגה אופיינית לעורך־דין. לוקח את הסיבובים באופן שמבליט את היותם סיבובים מסובכים. ההגה של המכונית הישנה רועד קצת וגם אני. בכניסה למחנה הפליטים דהיישה יש גדר — שבכה גבוהה מאד מהסוג המקיף מגרשי משחקים בניו־יורק כדי שהכדורים לא יעופו לכביש. פה לא מדובר על כדורים. אנחנו נכנסים למחנה דרך שער אבן ומתחילים להתפתל בסימטאות שעה שהחשיכה מתחילה לרדת.

בטח יש משהו בזה שחזרתי עכשיו ארצה אחרי שנתיים של העדרות ואני רוצה לדעת מה קורה אני חושב. כן, אבל בכל זאת, לא נעים לומר, יש גם משהו בזה שכבר תשעה חודשים הערבים נראים לנו אחרת. אולי לאו אפילו לנו, באמת, הם נראו כמו חלק אכזרי ומסורף של טרוריסטים ואנשים לא צבעיים וחלק פרימיטיבי, בנוע, המעורר איזו תמיהה על הכבשיות הציונית שלו, על שיתוף הפעולה המלא שלו עם כובשיו שהם אנחנו. עכשיו הם נראים אחרת.

כשאנחנו יוצאים מעיקול ומתחילים לטפס בעליה תלולה מופיעים לעומתנו פתאום שמונה חיילים, בקסדות ומגינים ואלות, מגיני הפלאסטיק השקופים של הפנים מורמים כלפי מעלה ומשוים לקסדה מראה פוטוריסטי משונה, חיילי מילואים מלאי גוף ממהרים למטה ולבי שוב צונח ושוב אני מרגיש מעט ערבי. אבל הם לא מתעניינים בנו. בחלפם על פנינו הם פולטים לעבר מ. כי זורקים אבנים שם למעלה וממשיכים כמעט בריצה. מ. מחייך וממשיך לטפס בכביש. אחרי עשרים מטר אנחנו רואים את פניהם של ילדים בני עשר עד שתים עשרה מציצים מן הפינות. בידיהם אבנים. מ. עוצר לשוחח עימם לרגע ואז הוא פונה ימינה ומחנה את המכונית בסימטה קטנה, אנחנו יוצאים מן המכונית ועכשיו, בבת אחת, אני שוב מרגיש כיהודי. זר כאן, בתוך הסמטה הזאת, אל מול שער הברזל שעליו מקיש עכשיו מ. אל מול הפרצוף המשופם והכהה הפותח לו מייד, את השער, כאילו עמד לידו שעה ארוכה, נכון לנקישה. במורד המדרגות [illegible] פיסות פנים־חורים המציצות אלינו אגב הליכתנו המהירה, ושוב במעלה מדרגות, דרך עוד חדר מבוא, ושוב מדרגות עד שאנחנו מגיעים אל חדר הסבה צנוע. זה נשמע בתיאור כמו איזה מבוך חשאי. אבל הבתים פשוט בנויים כך שם מגובבים, מלי — חדרים. אני חושב כמובן את המחשבה הכל־כך בנאלית על הבן שלי העתיד להתגייס בקרוב ואשר עוד מעט אולי יהיה צריך ללכת בחדרים האלה כדי לחפש ילד שהשליך אבן. אבל מייד המחשבה הזאת מתפנה כדי להשאיר מקום להתלקחות קטנה של זעם, כשאני רואה איך חברי י. לוחץ את ידי האנשים הממתינים לנו בחדר. הוא עושה את זה ברוב טקס, מצמיד את עקביו ומטה את פלג גופו העליון קדימה בקידה ההופכת לרכינה כמעט, מה שנראה לי כאיזו מחווה התנצלותית, וזה מרתיח אותי מכיוון שאני חושב כי שהוא בא ברוח נמוכה מראש, עם נכונות לקבל את כל מה שהם יאמרו ולהכיר בעליונות המוסרית שלהם, כמו כמה ישראלים אחרים שבאים להתחנף ומקלקלים לנו ולהם. אבל אז אני נזכר שי. גם הוא ישראלי תוהר כמוני, שהיה כמה שנים במדינה אירופית והתרגל לגינונים שם, ואני מבין שאני פשוט לחוץ ומתוח קצת.

האיש השלישי שבא איתנו הוא דדי צוקר. שממנו ביקשתי כשהגעתי ארצה לנסות ולתאר לי באמצעות קשריו הטובים שם, בילוי של לילה במחנה פליטים, ובעוד אני מבקש, כבר תהיתי מהיכן לי אומץ הלב המאוד לא אופייני הזה. אי־אפשר לומר כי ממש התאכזבתי כשהוא הודיע לי שזה לא מסתדר ושאולי נסתפק בכמה שעות של ביקור לילי. צוקר הוא איש הממלא במערכה הזאת של המחווה את התפקיד של הצרצר של פינוקיו, שאנשים כמו הרה בושס אורבים להחלקה שלו, כדי למעוך אותו אל הקיר, מפני שהצירצור האיום שלו מפריע להם לישון בשקט בתל־אביב ולחיות את תסמונת ג'וניה בבהמיות המתעלמת הנהדרה עליהם. ביחוד עם הליפשיץ הזה מ„חדשות". אני לא משלם לו מס נסיעות כשאני אומר כאן, שמכיוון שהמציאו את רבין ואת מצנע ואת אל"מ ג., טוב שהמציאו גם את צוקר. את הסאינו הוא נושה. צוקר פגש כבר את רוב האנשים האלה הממתינים לנו בחדר. ששה גברים בגילאי השלושים והארבעים, הלוחצים את ידינו בחדר שבו שתי ספות מהוהות מאוד וכמה כסאות. אני לא שואל מי הם ומה הם מייצגים כי אין לי שום רצון להסתבך. גם ככה כבר אני נראה מוזר לכמה אנשים, למשל, כשאני מציע בישיבת מערכת לנסות לראיין איש מרכזי באש"ף, מצירי אפילו את ערפאת, אם יסכים והאנשים מביטים בי כמטורף ושואלים אותי, אם אני לא יודע שאפשר לשבת על זה בבית־סוהר ואני מסתכל עליהם כמו על מטורפים, ושואל איך אפשר לחיות עם חוק מטומטם כזה, במיוחד לגבי עיתונאים, מה שמראה שחזרתי מארה"ב עם ראש דפוק, אבל זה בטח יעבור. מה שאני רוצה לדעת ויודע על הגברים האלה הוא שהם ישבו שנים ארוכות בכלא הישראלי, אחד חמש־עשרה שנה, אחר עשר שנים, עוד שלוש שנים מועטות, ועוה"ד מ. רק חודשיים. אני בהחלט מתוח קצת משום שלך תדע מה י. השמנמן והחייכן עשה בשביל לשבת חמש־עשרה שנה או מה ס. עשה בשביל לשבת עשר. יש שתיקה נבוכה. בעל הבית מביא מגשים עם ענבים ואנחנו בולעים אותם במבוכה.

רק לפני תשעה חודשים הם נראו כמו אנשים לא צבעיים, לפעמים פרימיטיביים, לפעמים כנועים. עכשיו הם נראים אחרת

אבל הדבר המדהים אותי הוא שאחרי רבע שעה, כשהשיחה כבר מתחילה לקלוח, אני שוכח שאני בדהיישה, אני שוכח את המחשבות על מה האנשים האלה עשו ואני מרגיש כמעט כמו בישיבה של סלון ביום שישי בלילה עם ידידים. האמת היא שגם הם התחילו עם זה רק ממש עכשיו. גם הם לא רצו לדבר עם יהודים, להיפגש לשבת. רק עכשיו, אחרי כמה חודשים של אינתיפאדה הם עושים את זה. רק אחרי הרבה שנים של כלא, אחרי סבל והתעוררות תחושת כבוד עצמי. עוה"ד מ. מספר, כי מעולם לא ביקש להפגש עם יהודים. שנא. כן, שנא. אבל אחרי חודשים בבית־סוהר, אחרי ששמע על מה שעשה דדי צוקר, הוא החליט להפגש אתו, להודות לו ולדבר אתו. לכל אחד מהם יש גם סיפור מהכלא, על פגישות עם ישראלים שעוררו אותם למחשבה אחרת.

י.: אחרי כמה שנים פתאום אמרתי לעצמי, תראה י., חי אתה כאן, כבר כמה שנים, הסוהר היהודי הזה ג'ינו, שמתנהג אליך כל־כך טוב. פתאום ראיתי שאני אוהב את ג'ינו כמו את. שאני אוהב אותו יותר מאשר את החברים שיושבים אתי בתא.

עוה"ד מ.: עשינו שביתת רעב בכלא בגלל היחס של המפקד. היה שם סוהר אחד, איש מילואים, קראו לו קפטיין גבי (בשטחים כל סוהר מכונה „קפטיין"). הוא בא אלי אמר לי: תראה כל פעם יש מפקד אחר. בא מפקד רואה אותי עם צווארון לא רכוס, עם נעליים לא מצוחצחות, עושה לי בעיות. אני אומר: אין דבר. עוד חמש־עשרה יום אני הולך הביתה. נתאפק. אתם גם כן: עוד חמש־עשרה יום תלכו הביתה. אל תשימו לב. למה לכם לעשות לי בעייה? תאכלו וגמרנו. אם יהיו בעיות — לי יהיה קשה. דיבר כמעט, יפה, התייחס כמו אל בני אדם.

ס.: בהתחלה הייתי שונא את כל היהודים, אני אתן לך משל: כמו בן־אדם שנכנס לחדר שאין בו אור. הוא הולך ודוחף ופוגע ומפיל רהיטים ושובר אגרטלים. כשמדליקים את האור אתה רואה פתאום שלא הכל אותו דבר. יש טובים, יש רעים. עם הטובים צריך לדבר.

י.: כששמעתי ברדיו על הפיצוץ שהיה ברחוב גורדאו בחיפה פתאום הלב שלי נצבט. אתה יודע מה חשבתי באותו רגע? חשבתי: אולי אדון צוקר שמה? אולי פגעו בו? אני נגד טרור. תראה, הייתי בעד, זה היה חשוב בשבילנו שהעולם ישמע אותנו. ובאמת זה עזר. עכשיו אני באופן מוחלט נגד. זה לא עוזר וזה לא טוב. אני שואל אותו אם הוא לא מפחד לומר דברים כאלה. הוא צוחק. אני לא מפחד לומר שום דבר. מה שאני חושב אני אומר. אני נתתי חמש־עשרה שנה. מי יגיד לי משהו?

ס: לכל עם יש הצד השחור במלחמות שלו, למה, לכם לא היה טרור? ומה עשה בגין? ומה עשה שמיר?

אני שואל אותם על זכות השיבה. הרבה ישראלים, אני אומר, חוששים משיטת הסלמי: תהיה לכם מדינה ואז תתחילו עם העניין של זכות השיבה.

ג. אומר: למה לא? אבל זה לא דבר ראשון. קודם יהיה שלום, אחר־כך נדון על זה במשא־ומתן. אחרי ששת הימים אבא שלי לקח אותי לכפר שלנו ואני לוקח את הילדים שלי לשם הם יקחו הילדים שלהם. אפילו בתור חלום, למה לא?

י. וס. עטים עליו: אי־אפשר ככה. עד מתי החלומות האלה? די. מספיק. מה שהיה היה. מה תעשה עם היהודים? תזרוק לים? עושים קו, זה הגבול וגמרנו. אין שיבה, אין חלומות, צריך להיות מציאותי.

אני שואל אותם על דמות השלום בעיניהם. יש יהודים, אני אומר להם, שפשוט התייאשו האומרים: לעזאזל — הם רוצים מדינה — שיקחו מדינה, שיילכו ויידיינו עם השטחים שלהם אבל יהיה גבול סגור, קיר ברזל בינינו. הם צוחקים ראשית כל, אומר ס., אי־אפשר לעשות דבר כזה. אתם לא תוכלו בלעדינו ואנחנו לא נוכל בלעדיכם. אבל חוץ מזה: למה? אני חושב שיהיה לנו טוב ביחד. נוכל לעבוד ביחד. למה אתם רוצים להיסגר? כמה זמן תוכלו להתחפש כאילו אתם חלק מאירופה? חלק מאמריקה? אתם צריכים להיות פה. ביחד איתנו.

י. מוסיף: וגם לנו יהיה פה טוב אתכם. מה אתם חושבים שאנחנו עיוורים? למדנו הרבה דברים מכם, ואנחנו רוצים ללמוד עוד. היה חלק טוב בכיבוש? אני שואל. הם צוחקים. כמה מה שאמרנו אתם יותר מתקדמים ואנחנו התקדמנו אתכם. אבל בעיקר: למדנו מכם את הדמוקרטיה שלכם. אני אומר לכם: המדינה שלנו תהיה דמוקרטית. המדינה הערבית הראשונה שתהיה לגמרי דמוקרטית. זה למדנו מכם ועל זה לא נוותר בשום אופן. בחיים: אתה יודע מה בשבילנו עד עכשיו ההישג הכי גדול של האינתיפאדה? זה שהמלך חוסיין ירד לנו מהגב, עזב אותנו. הכי הפחיד אותנו שהמלך חוסיין יבוא ויקח עוד פעם את השטחים להיות חלק מירדן. אתה יודע מה זה ירדן? תסלח לי על הביטוי אבל זה מדינה הרא בריזק. אסור לדבר, אסור לחשוב, אסור לעשות, לנשום, אין אפילו גרם של דמוקרטיה.

י.: מתלהב, פלג גופו העליון מתרומם באוויר מעל רגליו המשוכלות על הספה, והוא מניף את ידו שבקצה סיגריה בוערת. אם המדינה שלנו לא תהיה דמוקרטית — לא היה שווה כל המאבק.

מ. מחייך ואומר: לא. גם אם לא תהיה — יותר טוב לשבת בכלא שלנו.

כשאנחנו מתחילים לדבר על אש"ף ועל הסקטיקות שלו הם נעשים מעט יותר זהירים. מתוחים, לא בשל פחד, אלא בשל איזו ציפיה ודאגה, אבל הם מתנהגים בהסכמה כשצוקר, מתלהב, נושא באזניהם את משא המרירות של השמאל הישראלי כלפי אש"ף המשחק בחצאי טונים, התחמקויות, מאריך את הסבל, מפחד לקפוץ למים הקרים. קו מרירות נסבע בפנים כשצוקר מדבר על חיי הפאר של מנהיגי אש"ף לעומת הסבל והעוני כאן. אם להתרשם מחצאי „הטונים" שלהם, מההעוויות ומהמשפטים הסתומים והקצרים שלהם, המביעים אי נחת, הסבלנות שלהם קרובה מאד לקיצה בכל הנוגע למתרגלים של האריגון. כן, הם אומרים, אנחנו מדברים על גבולות שישים ושבע, לא ארבעים ושבע. אני שואל אותם אם יסכימו שנשאיר אצלם את היישובים.

י. צוחק: מה זה? אתם רוצים לזרוק הזבל שלכם אצלנו? בסדר. אנחנו נקבל אותם אם תקבלו את הרתיים שלנו. פתאום אני מרגיש איזו אופוריה הולכת ומשתלטת עלי. לא רק העובדה שדווקא י. וס. שסחבים שנים כל־כך ארוכות בכלא ישראלי נורא מוצאים חן בעיני, מקרינים חן וחום ותבונה, אלא גם שבעצם אין לי ויכוח איתם. כן, פה ושם איזו מחלוקת על מה היה יותר טוב שאש"ף יעשה, ואולי יעשה עכשיו ולא אחר־כך. זה כן. אבל מה זה? הבעיה היא שאין לי אתם שום ויכוח. לא על הגבולות, לא על מהות השלום, לא על היחסים שצריכים להיות, לא על ערכים דמוקרטיים. זה מבהיל אותי מעט משום שנדמה לי פתאום שעושים ממני צחוק. אני הרי כבר לא ילד ויודע שהחיים הם תמיד יותר קשים ומסובכים ומלאי הפתעות ממה שנדמה באיזו שיחה מלאת רצון טוב. אני גם יודע שיש בחיים עניינים של יחסי ציבור ועניינים של עבודה בעיניים. איפה כל האנשים האלה שראיתי אותם כל־כך הרבה בטלוויזיה האמריקאית עם כאפיות המכסות את פניהם, עיניהם בודקות ושונאות והם אומרים: לא נפסיק עד שניקח את יפו ואת רמלה ואת חיפה. אני שואל אותם על אלה. אני שואל כמה הם. אני שואל כמה, למשל במחנה הזה, מסכימים לדברים שבני שיחי אומרים. הם מחייכים בבטחון. תשעים אחוז, הם אומרים. הם נראים מאד נינוחים, בטוחים בעצמם, לא מפחדים מאף אחד. אני לא יודע מי הם ואת מה הם מייצגים, מכיוון שהחלק המשפטני שבי מזהיר אותי מידיעה כזאת, אבל אני יכול, אולי לנחש. אני נלחם באופוריה והיא משיבה מלחמה. היא מקרינה לי תמונת עתיד של י. וס. תחת תאנתם ואני תחת גפני ולוחשת בפס הקול: תראה כמה זה יכול להיות פשוט. היא עושה לי פלאש באק של י. הלופת את חזהו וכמעט דומע כשהוא אומר: חשבתי אולי אדון צוקר שם וקיבלתי צביטה בלב. ושוב אני נלחם חזרה: אולי באמת חזרתי פראייר. אולי הייתי צריך לדחות את הביקור הזה בכמה שבועות עד שהראש יסתדר לפאזה הישראלית החשדנית ואז אני מנחם את עצמי: לא נורא. בתוך כל החרא שאני אוכל עם הלם השיבה שלי, עם הסידורים והריצות וכה שעוד מחכה לי במכס כשהמטען יגיע, אולי היה טוב לקבל את האופוריה הזאת שגם אם במשך הזמן היא תימס בפיה של המציאות — היא תתן את המתיקות שלה לכמה זמן.

בדרך חזרה עוה"ד מ. מספר חוויות מהכלא ואנחנו צוחקים עימו כאילו החלפנו חוויות על שירות מילואים משותף. פתאום אני מוצא את עצמי מדבר בהתלהבות על הצורך לארגן עוד מפגשים כאלה, המון מפגשים כאלה, מלא רצון להוסיף עוד אנשים כמותי ירגישו כמו שאני מרגיש עכשיו. אנחנו נפרדים מעוה"ד מ. ועוברים למכונית של צוקר ונוסעים בה אל השכונה הירושלמית בה גרים צוקר וחברי י. שבה ראיתי, כמה שעות קודם, כשבאתי לירושלים, את חבר הכנסת דוד מגן עומד בקרן רחוב, אוחז מגאפון בידו ומדבר באוזני קהל קטן ועצוב על סכנות השלום, כשהוא זוקף כרס אדירה מורדה.

לא כל הבית לבן

אנשי הבית הלבן של רייגן סיימו, במעט כולם, בבושת פנים. ריצ'רד אלן, היועץ לבטחון לאומי, סולק מתפקידו. מזכיר המדינה הייג, הודח. מחליפו, השופט קלרק, לא הצליח לגלות כשרון הישרדות. דיוור, פרש אמנם בהסכמה, אבל אז התברר, כי ניצל את מעמדו כדי להשיג הטבות ושלמונים. חברו, אד מיז, הואשם בהאשמות מהאשמות שונות, וקשה להישבע בנקיון כפיו. סטוקמן, ראש אגף התקציבים, מקפארלן, היועץ לבטחון לאומי וכמובן אדמירל פויינדקסטר וקולונל נורת' – כולם שייכים למחנה הגדול של מתפטרי או מודחי ממשל רייגן. דונלד ריגן מספר

כשנתפרסמו לא מכבר קטעים מסיפוריו של דונלד ריגן על שנותיו בממשלו של הנשיא רייגן, היתה נטייתי הראשונה לפסוח על ספר זכרונות זה. אמר כבר אגדה מאלוה, ש„זכרונות הם לעתים קרובות תחייתם של הרגשות". למנה נוספת של ריטונים ומרירות לא הייתי נלהב במיוחד. הספר „כדי שיירשם" (For the – Record) – מול סטריט לוושינגטון – יצא לאחרונה לאור בניו־יורק בהוצאת „הרקורט, בריים, ג'ובנוביץ'" ונתגלגל לידי בלי שנקיפת מצפון יצרו עלי להניח לו.

בינואר הקרוב יפרוש רונלד מנשיאותו וספרי הזכרונות שכתבו עוזריו, שנטשו או ננטשו בתקופת שמונה השנים האחרונות, יכולים למלא מדף שלם. לדונלד ריגן יש בכל זאת מעמד מיוחד בקטגוריה של נטושי הבית הלבן: הוא הודח בעצם על־ידי ננסי ריגן ואנשי שלומה. בקורות חייהם של נשיאי ארצות־הברית לא היו נשים רבות שהצליחו להטביע כך את חותמן על ההיסטוריה.

סיפור חייו של דונלד ריגן, יליד 1918, הוא דוגמה קלסית של החלום האמריקאי. בן של שוטר ממוצא אירי בבוסטון מגיע לאוניברסיטת הרווארד בזכות ציוניו הטובים ובעזרת מילגה שגם בה זכה בגין ציונים מעולים. את בן כיתתו, ג'ון קנדי – לימים נשיא ארה"ב – בקושי הכיר. לא כל האירים בבוסטון גרו באותה שכונה. ריגן ביקש אמנם ללמוד משפטים, אבל זמן קצר לאחר שהחל בלימודיו – וזה היה בסתיו 1940 – התגייס לחיל הנחתים ובמרוצת שירותו, עד סיום המלחמה בשנת 1945, הגיע לדרגת סגן־אלוף. בהשתחררו מחיל הנחתים שקל לחזור לבית־הספר למשפטים בהרווארד, אך לבסוף החליט להתקבל לעבודה בבנק הגדול להשקעות „מריל לינץ'" ובמשך 34 שנים טיפס בבנק זה עד שנעשה יושב־ראש פעיל של הדירקטוריון שלו.

את רונלד רייגן פגש אמנם בשתיים או שלוש מסיבות שנועדו לגיוס כספים למועמדותו לנשיאות, אבל מעולם לא חשב על השתלבות במערכת השלטון. השיטה האמריקאית, לטוב ולרע, איננה גורסת שאת המשרות החשובות בכל ממשל יש להועיד בהכרח לפוליטיקאים. מכאן הגיוון וההימור: עורכי־דין ופרופסורים, בנקאים וראשי חברות מוזמנים לשמש כשרים וכיועצים, וחלקם איננו משכיל אף פעם ללמוד את כללי המשחק הפוליטי. אבל לא מעטים מהם עושים חיל במשרותיהם הממלכתיות ולא בנקל הם מצליחים להשתחרר מה„דיבוק" השלטוני.

אילו הסתפק דונלד ריגן בהצלחותיו כשר אוצר, קרוב לוודאי שההיסטוריון של ממשל רייגן היה נדיב יותר ומכניסו לפנתיאון המכובד של מחוללי רפורמה והישגים. אבל לאחר ארבע שנות כהונה כשר אוצר נתפתה דונלד ריגן לרעיון שצץ בשיחה עם ג'יימס בייקר, בעוד זה מכהן כראש מטה הבית הלבן. הרעיון היה שהשניים יתחלפו במשרותיהם: בייקר יעבור למשרד האוצר ואילו ריגן יירש אותו כראש מטה הבית הלבן. „נצטרך לערב בכל את מיכאל דיוור", אמר בייקר. „לעולם לא נוכל לעשות זאת בלי לספר למייק". להכניס את דיוור בסוד משהו, פירושו היה לגשש אם ננסי רייגן תיתן את ההסכמה לרעיון. בבית הלבן של רייגן אין מבינים אנשי סגל ואין מודיחים אנשים בלי לבדוק תחילה מה אומרת הגברת הראשונה. אם דיוור פנה לנשיא והעלה הצעה כלשהי, לנשיא היה ברור שלדעייתו אין הסתייגות מההצעה. כך סודרו הדברים בעידן בייקר, מיז ודיוור.

משנכנס דונלד ריגן, החלו העניינים להסתבך – לא מפני שהיו לו כשרונות ארגוניים פחותים משהיו לקודמו ולדיוור, (ששימש רשמית כסגן ראש המטה), אלא מפני שלא גילה אותה מידת רגישות והתחשבות בכבודה ובמעורבותה של ננסי רייגן בנושאים שלא היו אמורים בדיוק להיות בתחום אחריותה.

יגידו הפוליטיקאים וההיסטוריונים מה שיגידו על ממשלו של הנשיא רייגן: בשמונה שנות כהונתו גרף הנשיא הישגים מרשימים ביותר, הן בזירה המרכזית של יחסי המעצמות, הן בתנופת הצמיחה של המשק והן ביצירת תנאים לישוב כמה מהסכסוכים האזוריים הקשים ביותר. גם הגילויים המדהימים של ריגן על תלישותו של הנשיא ואי־התמצאותו בנושאים חיוניים, וגם הזדעזעותו מן העובדה שבמשך ארבע שנות כהונתו כשר אוצר לא הוזמן אף פעם אל הנשיא ביחידות, כדי לדון איתו בהשקפת עולמו הכלכלית או במדיניות הפיסקלית והמוניטרית, אינם משנים את המאזן. את קווי המדיניות צריך היה ריגן ללמוד מהצהרותיו ומנאומיו של הנשיא ואילו הפרשנויות היו בעיקרן שלו. קשה לומר שזהו מופת לממשל תקין ויעיל, ובכל זאת, על אף התקלות והשערוריות, פעלה המערכת ומנהיגותו של רונלד רייגן נשארה איתנה כמעט ללא תנודה.

רונלד רייגן נבחר לשמש כנשיא ארצות־הברית מפני שאמריקה של שנת 1980 מאסה בבזיונה העצמי, במסים הגבוהים ובכשלון האיראני. רייגן גילם תדמית של אישיות חמה ואמינה. האידיאולוגיה השמרנית שלו משכה חלק מן הציבור ודחתה את חלקו האחר. היכולת שלו ושל עוזריו לשוות לו דמות של מנהיג לאומי המדבר אל לבו של העם, שנכסף להחזיר לאמריקה את בטחונה בעוצמתה ובכבודה, היא שהעניקה לו את הנצחון. לזכות בנשיאות זה דבר אחד, אך לדעת איך לכלכל את מעשיך כנשיא זה סיפור אחר לחלוטין. רונלד רייגן לא היה מסוגל לנהל שיחה אינטליגנטית אחת עם מנהיגים זרים, בלי שיועציו יכינו לו כרטיסים קטנים עם הנקודות שעליו לציין. גם את המועדים למסיבות העתונאים לא הורשה לערוך לפני שננסי רייגן נועצה באסטרולוגית שלה בסן־פרנסיסקו.

כשביקש ריגן, כשר אוצר, להסדיר דיון קבוע בנושאים כלכליים אצל הנשיא, אחת לשישה שבועות, נאמר לו על־ידי יועצי הנשיא, כי מוטב שיעבוד באמצעותם: הם העיניים, האוזניים והמסננת של הנשיא. מה שיוסכם אתם – יתקבל. מה שלא יתקבל על דעתם – נדון לגניזה. אך מזגו האירי של דונלד ריגן ובטחונו בצדקת שיפוטו הביאוהו לא פעם להתמודד על דרכו ולנסות לשכנע את הנשיא על אף עצות היועצים. אחד ההישגים הבולטים שלו כשר האוצר היה ללא ספק היוזמה לרפורמה במס ההכנסה.

באחת ההתייעצויות בבית הלבן, בנושא הרפורמה, הציג שר האוצר ריגן לנשיא את השאלה הבאה: „מה המשותף ל'ג'נרל אלקטריק', ל'בואינג', ל'ג'נרל דיינמיקס' ולעוד חמישים ושבע חברות גדולות?" „אינני יודע", הודה הנשיא המסתקרן. „אף אחת מהן איננה משלמת פרוטה שחוקה אחת של מס לממשלת ארצות־הברית", אמר ריגן. הנשיא נדהם. „מזכירתך, אדוני הנשיא, שילמה בשנה שעברה יותר מיסים מאשר כל החברות האלה יחד", הוסיף שר האוצר. לנשיא לא היה מושג שההתחמקות ה„חוקית" מתשלום מס הגיעה לממדים אדירים כאלה ושר האוצר ראה עצמו מצוייד במנוף מוסרי ליזום רפורמה במס, שבדיעבד אכן זכתה לקבל את ברכתו של הנשיא. העלמות המס של חברות ויחידים בשנת 1981 הגיעו ל־90 מיליארד דולר. היעד של הרפורמה היה, איפוא, לשנות מצב מן היסוד. הדרך שהוצעה היתה לפשט את הנהלים, להנמיך את רמת המס ולקבוע שלוש דרגות מס: 15, 25 ו־35 אחוז. מס החברות קוצץ ל־33 אחוז.

בפברואר 1985 נכנס ריגן לתפקידו כראש מטה הבית הלבן. ואם היו לו כישורים למלא תפקיד זה? האם לשרמן אדמס בימי נשיאותו של אייזנהאור, להולדמן ואדליכמן בעת נשיאותו של ניקסון או להמילטון ג'ורדן בתקופת קרטר היו כל הכישורים הדרושים? על מוסד נשיא ארצות־הברית אמר פעם חוקר הנשיאות ריצ'רד ניוסטט, שהוא „מכונת החלטה". לכל אחד מהנשיאים היתה תפיסה משלו לגבי מה הוא רוצה להשיג בתקופת נשיאותו ואיך הוא מבקש ליזום, לפקח ולממש את תכניותיו. ג'ון קנדי ניהל דיאלוג בלתי פוסק עם יועציו וידידיו, כדי להגיע לתכניות חדשניות בנושאי פנים וחוץ שהעסיקוהו. לניקסון היו פרוייקטים גועשים בזירה הבין־מעצמתית ועל כן הזמין כבר בראשית הדרך את הנרי קיסינג'ר לשמש לו כיועץ לבטחון לאומי.

רונלד רייגן לא הגה ולו רעיון מבריק אחד הראוי להיכנס לספר הציטטות, אבל היו לו חושים כלליים ובסיסיים מאוד לגבי מה שצריך לעשות כדי לחלץ את אמריקה מקפאונה. כדי להניע את המכונה האדירה הזאת של אמריקה צריך היה הרבה אמונה, וזו עמדה לו – אבל היתה לו גם היכולת להנחיל אמונה זאת לציבור ולקונגרס. אנשי הבית הלבן של רייגן סיימו, כמעט כולם, בבושת פנים או בחוץ. ריצ'רד אלן, היועץ לבטחון לאומי, לא החזיק מעמד זמן רב, ולא מטעמים אידיאולוגיים סולק מתפקידו. מזכיר המדינה הייג, שצבר ניסיון רב בבית הלבן של ניקסון ופורד, הודח למעשה אחרי שנה וחצי. מחליפו של אלן, השופט קלרק, לא הצליח לגלות כשרון הישרדות ארוכה, על אף מוצאו מקליפורניה ועל אף קשריו המושרשים עם רייגן. דיוור, המוציא והמביא במטבחם של ננסי ורונלד רייגן, פרש אמנם בהסכמה ולכאורה בכבוד, אבל אז נתברר, כי ניצל את קשריו עם משפחת הנשיא ואת מעמדו בסגל הבית הלבן, כדי להשיג הטבות לגורמים שונים תמורת שלמונים. קשה להניח שיימלט מן הכלא. חברו, אד מיז, שבמרוצת השנים נתמנה כשר המשפטים, הואשם בהאשמות מהאשמות שונות, וגם אם לא הובא לדין, קשה להישבע בנקיון כפיו. סטוקמן, ראש אגף התקציבים, מקפארלן, היועץ לבטחון לאומי וכמובן אדמירל פויינדקסטר וקולונל נורת' – כולם שייכים למחנה הגדול של מתפטרי או מודחי ממשל רייגן.

לתוך גוב האריות הזה ביקש דונלד ריגן להיכנס. אילו היה הוא הנשיא, כך חשב ריגן, היה מציג למועמד לכהן כראש המטה שלו כמה שאלות. למשל: „במה תהיה שונה מג'יימס בייקר? איך תטפל בקונגרס? מה יודע אתה בענייני חוץ והגנה? את מי תביא אתך ואת מי תבקש לשחרר מתפקידו? איך תטפל בעתונות? ומדוע רוצה אתה תפקיד זה?" הנשיא רייגן לא שאל אף שאלה אחת. הוא הניד את ראשו בחיוך הרייגני שלו ודון ריגן הבין שהמשרה בידיו.

מתי ואיך הכשיר עצמו לטפל בפוליטיקאים ובעתונאים? האם ארגון שיטות עבודה של בנק גדול וקביעת נהלים וסמכויות יש בהם כדי להבטיח שלנשיא היושב בבית הלבן – לא לאיזה דגם תיאורטי של נשיא – תינתן כל העזרה הטובה, ויוצבו כל רמזורי הדרך כדי למנוע תאונות פוליטיות? התשובה היא שהשיטות, הנהלים והרמזורים יכולים לפעול כהלכה אם המופקד עליהם יודע לכלכל מעשיו בתבונה, באומץ לב ובהתמדה. על הבנקאות אמר פעם ג'ון קנת גלבריית בלשונו השנונה, ש„היא קריירה שאיש לא מצליח בעצם להתרפא ממנה". הבנקאי דונלד ריגן, גם אחרי ארבע שנים טובות כשר האוצר, לא היה כנראה המועמד המתאים להוליך את הבית הלבן של רייגן לחוף מבטחים.

ריגן ביקש להכניס קריטריונים עניניים לטיפול בנושאים הבוערים. כשהוא סבר שעל הנשיא לקיים מסיבת עתונאים, כדי להסביר לעם האמריקאי מה קרה בפרשת איראנגייט, פסלה ננסי רייגן את הרעיון. כאשר שכב ויליאם קייסי, ראש סוכנות הביון המרכזית על מיטת חוליו וימיו היו ספורים, נקטה ננסי רייגן בכל תחבולה אפשרית, כולל הדלפות לעתונות, כדי להביא לפיטוריו. בעוד שננסי חששה שקייסי קשור – כפי שאכן היה קשור – לכל פרשת הנשק לאיראן ולהסטת הכספים למימון הקונטראס, ניסה ריגן בכל כוחו למנוע מגב' קייסי את הבזיון של פיטורי בעלה הנוטה למות. אותו העסיקו ערכים של אבירות וחמלה, את ננסי רייגן העסיק רק שיקול אחד: מה טוב לבעלה הנשיא.

דונלד ריגן היה שמרן תם. לננסי רייגן לא היו אולי יומרות אידיאולוגיות, אבל חושיה אמרו לה, כי חשוב לעודד את הנשיא רייגן לפתוח בדרישה עם ברית־המועצות. היא חיפשה לה בני ברית למימוש סתרי ליבה. בדון ריגן לא מצאה שותף. לעומת זאת, הגיעה כנראה למסקנה, שבנסיונו של ריגן להנהיג משטר ברזל בסגל הבית הלבן הוא מקשה עליה את דרכי השפעתה. בתקופת נשיאותו השניה של רונלד רייגן ביקש ריגן להתרכז במהות ולא בתדמית. האם לא הבין, שאם מנסים לנתק את רייגן מהתדמית לא נשאר שם דבר?

את התכנית הראשונה לביקור הנשיא רייגן בביטבורג התווה עוד מיכאל דיוור, אבל השערוריה שנתלוותה לביקור פרצה כבר בימים שריגן שימש כראש מטה הבית הלבן. קשה היה להמציא פלונטר מביך יותר. מצד אחד בא הרי הביקור כהענות להפצרותיו של הלמוט קוהל וכאות לרצון טוב ולידידות כלפיו. כשדמעות זולגות בעיניו ביקש קוהל מחווה זאת. הן מדובר, טען קוהל, בקברות חיילים שהיו בעצם „קרבנות הנאצים". אבל משנתברר, כי בביטבורג קבורים גם אנשי ס.ס. גבר הלחץ לבטל את הביקור או לפחות לאזנו על־ידי ביקור במחנה השמדה. ננסי רייגן התערבה גם בעניין מסובך זה. היא התנגדה לביקור במחנה השמדה מפני שזה יפגע בתדמיתו של הנשיא אל־אלוהי התדמית. לבסוף, כזכור, הוחלט על ביקור בברגן־בלזן שנועד לאזן את הביקור בביטבורג. קוהל טלפן מבוהל והזהיר, כי אם יבוטל הביקור בביטבורג הוא עלול להפסיד את ראשות הממשלה.

ב־27 בפברואר 1987 שלח הנשיא לדונלד ריגן מכתב, שבו הוא מודיע לו על קבלת התפטרותו ומציין דברי הערכה על תרומתו של ריגן. כשטלפן הנשיא לריגן והציע לו שיפגשו, הבהיר לו ריגן שתפקידו בבית הלבן נסתיים וכי אין עוד מקום לשיחה. ריגן חש כפגוע ופצוע על הדרך בה נאלץ לפרוש ועל הצורה בה נבחר יורשו, הוואורד בייקר, בלי שהנשיא טרח להודיעו. אבל גם בימי זעמו, כשלבו גאה מכעס על תעלוליה של ננסי רייגן ועל חוסר הלויאליות שהנשיא נהג בו בשלב האחרון של שירותו, גם בשעות מצוקה אלה לא פסקה הערצתו של בן השוטר מבוסטון לשחקן מדרגה ג', שהעפיל לכהונת נשיא ארצות הברית. יגידו, איפוא, מה שיגידו כותבי ההיסטוריה – לספרו של ריגן יש בהחלט מקום מכובד במדפי הספרים.

תתארו לעצמכם...

שבוע ים תיכוני / יוני להב

הוי ארצי מולדתי

המפלגה המאוסה הזו, „מולדת". אני עובר ברחוב ורואה את הרוכבים שלהם, עליהם רשום „אינתיפאדה? – טראנספר". בפשטות מפלגה גזענית. אבל למפלגה הגזענית הזאת יש אפיל מתורבת, ארץ ישראלי, מעין „כך יפה". איש לא כורך את „מולדת" עם כ"ך ביוזמה נגד המפלגות הגזעניות. למה נתפסת המפלגה הזאת כלגיטימית, בניגוד למפלגת האיש המבעבע מוזר מאוד.

• **ועוד בעניין „מולדת".** האיש העומד בראש המפלגה רחבעם זאבי התרועע עם ראשי הפשע המאורגן. עם שניים מהם, טוביה אושרי ורחמים אהרוני, היה בקשרים הדוקים. שני אלה מרצים, כזכור, מאסר עולם על רצח ברוטאלי שביצעו בבית"ח לנקניק. הם צילצלו אליו מיד לאחר הרצח. והוא היה כנראה בסוד העניינים. כל הדברים הללו, אגב, ידועים ומפורסמים, והוזכרו גם במשפטם של הרצחים.

בארה"ב כמעט שנפסלה מועמדותו של מועמד לסגן נשיא ארה"ב, משום שהתגלה כי העדיף שלא לשרת בווייטנאם אלא בארה"ב. נפסלה גם מועמדותו של מועמד לנשיאות משום שהתברר, כי הוא בוגד באשתו עם הדוגמנית. בארה"ב נפסלה מועמדותו של מועמד למשרת נשיא בית־המשפט העליון, משום שהתברר כי לפני 20 שנה הוא עישן „ציגעלה" אחת של מריחואנה. ביפאן התפטר שר בגלל תאונה אווירית. לפני כמה שנים התאבד שר על רקע דומה. בעולם הרחב מתפטרים אנשי ציבור, אם מתגלה הרבב הקטן ביותר בעברם או אם מתרחש מחדל כלשהו בתחום סמכותם. אצלנו אדם ששמו שורבב לפרשת רצח כפול מציג את עצמו בראש רשימה המתעתדת לרוץ לכנסת, להיות מפלגה בישראל, אשר עלולה להשפיע על מבנה הקואליציה. וזה ההבדל ההופך את מדינת ישראל למדינת הג'ונגל.

• **עוד סיפורים.** רוצים עוד סיפורים על האיש העומד בראש המפלגה הנאצית הישראלית החדשה? בבקשה. כששירת כאלוף פיקוד המרכז החזיק אריה אמיתי בכלוב, כדי ששם המפקדה שלו, „מצודת כפיר", לא יהיה מטאפורי בלבד. קיסר רומאי מושחת ונהנתן, אדם גס רוח ואטום, אשר המשיך בשיטותיו גם כמנהל מוזיאון „הארץ", הוציא הון עתק על ביצור המקום ועל ניפוח מימדיו. למעשה רצה גאנדי לבנות לעצמו את „מצודת כפיר" מחדש, בתחום מוזיאון „הארץ", ורק העתונות וכמה פקידים בעיריה הצליחו לצנן מעט את התלהבותו על חשבון משלם המיסים.

מה עושה דמות כל־כך אנטי־חינוכית, כה נעדרת ערכים, בתפקיד חינוכי שכזה לציין פתרונים. ואולי זאבי הוא אכן הדמות החינוכית המגיעה לנוער הישראלי, ואולי הנוער הישראלי מגיע לזאבי, ואולי כולנו פה מגיעים אחד לשני.

יום לאחר הטרנספר

(המשך מעמ' 13)

לטרנספר שתבצע ישראל, דומה במהותה לתגובות „שראינו עד היום", לגבי הגירושים הנמשכים. „תהיינה מחאות חריפות, יהיה גם משבר דיפלומטי. משבר חריף אפילו, ביחסי ישראל־ארה"ב. אך ספק רב אם הדברים יחזיקו מעבר לכך".

גם „ידידנו" בקונגרס סבור שהרבה תלוי בנסיבות ובהיקף הטראנספר. „אם אכן יצא לפועל", הוא מוסיף, כנגד עין הרע, כנראה. אם „יוחזק" – הוא מעריך מנה „בישראלי" – כמה אלפי אנשים, אין לדעתו לצפות ל„התפוצצות" אמריקאית משמעותית. אולם הכמות תשפיע על איכות התגובות. התגובה תהיה, קובע, שונה, אם יוחלט, למשל, לגרש 100,000 פלשתינאים או אפילו „לנקות את כל רצועת עזה".

אין ספק, לדעתו, שארה"ב תאלץ לנקוט באמצעים כלשהם. „לאו דווקא ממניעים אידיאולוגיים ואציליים" של דמוקרטיה או זכויות אנוש. אלא מהסיבה הפשוטה, שאם ארה"ב רוצה להחזיק בידידים כלשהם בין הערבים, היא תצטרך להגיב. בשיטתיות הוא ממשיך ומסביר, כי במקרה של טראנספר של פלשתינאים מהשטחים המוחזקים על־ידי ישראל, אל המדינות השכנות, יהיו אלו בעיקר מצרים, ירדן ולבנון, הקרובות מאוד ללבה של ארה"ב. מבחינתנו, בוודאי לא תהיינה מחאות דיפלומטיות מספקות כלל וכלל. לדעתו, תהיה חשיבות מכרעת לדרך בה תציג ישראל את העניין. האם תתכים להציג את גירוש הפלשתינאים כ„ביעור קיני צרעות" מפריעים או „טיהור" רצועה של כמה כפרים לאורך נהר הירדן, מסיבות בטחוניות. „בטחון מצלצל כאן טוב", מסביר.

באשר לקונגרס עצמו, סבור האיש, המתמצא היטב במבוכיו, סביר מאוד להניח שיקבל החלטה של ישראל לעשות טרנספר, יתנגד ויפעל למניעת נקיטת אמצעי הענשה של הממשל (יהיה אשר יהיה) נגדה. אם באמצעות הסיוע הכלכלי והבטחוני, שיתוף הפעולה האסטרטגי וכיו"ב. כדי שלא להותיר ספק, הוא מבהיר, „הלובי הישראלי הוא שידאג לכך".

נראה שבארה"ב מתחילה לחלחל ההכרה שאין זה בלתי אפשרי שרעיון הטרנספר יקרום עור וגידים ויצא לפועל, בדרך זו או אחרת. גם אם עצם הביטוי מעלה עדיין אסוציאציות נוראות ומקפיא את הדם בעורקיהם של רבים בישראל. יתכן שהתהליך הוא של הכנה עצמית מוקדמת, לכל התנהגות אפשרית של „הילד הנורא". הקבלה הזאת, ההשלמה, כהשתקפות לדמותה ולתדמיתה של ישראל, היא הנוראה מכל.

שיעור פרטי

(המשך מעמ' 14)

דיפלומטיות בין פורטוגל לישראל. ישראל הפכה את הקונסוליה הכללית בליסבון לשגרירות, ואילו פורטוגל התחייבה למנות שגריר בישראל ללא ציון תאריך יעד מדויק. חודשיים לאחר מכן התרחש אפילו המהפך הכלכלי, התלהבותו של השלטון הסוציאליסטי בפורטוגל למינוי שגריר בישראל דעכה. הדבר היחיד שנעשה מאז לקידום היחסים בין שתי המדינות הוא פתיחת קו תעופה שבועי בשנת 1978.

מעבר לחילוקי הדעות הפוליטיים עם ממשלת הליכוד, אחת הסיבות המרכזיות שמונעות בפורטוגל מינוי שגריר בישראל היא התלות הכלכלית הגדולה שלה בעולם הערבי. כלכלתה של פורטוגל תלויה מאוד בנפט הערבי ובהשקעות ערביות. פורטוגל מבצעת בארצות ערב עבודות קבלניות גדולות, והאינטרסים הכלכליים שלה בארצות אלו הם רבים. היקף הסחר עם ישראל, לעומת זאת, הוא קטן – פחות מ־30 מליון דולר לשני הכיוונים.

ב־1 בינואר נכנסה פורטוגל כחברה מלאה בשוק האירופי המשותף, ומצאה את עצמה במצב שבו היא המדינה היחידה מבין ארצות השוק שאין לה נציג דיפלומטי בישראל. הספרדים שלחו בינתיים שגריר לישראל וגם ליוון יש נציגות בארץ. אך הפורטוגזים לא מיהרו לשלוח שגריר לתל־אביב, וגם כאשר עשו זאת הם שמרו על נימה צנועה. השגריר ריי ארואדו ברטודה ומרינה, שמסר השבוע את כתב האמנתו לנשיא המדינה, יהיה שגריר לא־תושב: הוא יתגורר ברומא, ומשם ייצג את האינטרסים של פורטוגל בישראל. פורטוגל מנמקת צעד זה באילוצים תקציביים, טענה שלפי יודעי דבר יש לה בסיס מסויים בתקופה האחרונה ביטלה פורטוגל הקטנה מספר נציגויות דיפלומטיות מחוסר תקציב.

היקף הסחר בין ישראל לפורטוגל הוא, כאמור, נמוך יחסית ומתמקד בעיקר ביבוא מוצרים כמו יינות, נעליים וטקסטיל וביצוא מכשירים חקלאיים ותוצרת תעשייתית. בארץ גם עובדים כמה מאות פועלים מפורטוגל. בעוד מספר שנים, כאשר המכס בישראל על תוצרת פורטוגלית ירד לרמה המקבילה לשאר ארצות השוק המשותף, נוכל גם אנחנו להנות מיינות משובחים מתוצרת פורטוגל במחיר שווה לכל נפש.

בילאטרלי ומולאטרלי

הוותיקים מבין הקוראים זוכרים בוודאי את הגנרל ההודי אינדאר ג'יט ריקייה, מפקד כוחות האו"ם בסיני בתקופה שקדמה למלחמת ששת הימים. ריקייה התנגד בזמנו לפינוי כוחות האו"ם מסיני, אך נאלץ להיכנע להוראותיו של מזכיר האו"ם דאז, או טאנט. היום טוען ריקייה – והוא מפרט זאת בספר שכתב על אירועי אותה תקופה – שמלחמת ששת הימים כלל לא היתה צריכה לפרוץ והיא נבעה משורשרת של שגיאות מדיניות. „אילו נשארו כוחות האו"ם בסיני, מלחמת ששת הימים לא היתה פורצת והעולם היה נראה היום אחרת", הוא אומר בתוקף.

גנרל ריקייה עומד היום בראש האקדמיה הבין־לאומית לשלום, שהיא מכון ללימוד ולמחקר המוקדש לגיבוש טכניקות לפתרון סכסוכים אזוריים ובין־לאומיים באמצעות משא־ומתן של שלום. האקדמיה, שמקום מושבה בניו־יורק, היא גוף פרטי הממומן על ידי קרנות פרטיות כגון קרן פורד, קרן מקארתור, קרן רוקפלר ואחרות. חברים בגוף זה דיפלומטים, אנשי צבא, קובעי מדיניות, מלומדים ואנשי עסקים, שכולם כאחד מעורבים בנסיון לפתור נקודות־מחלוקת מרכזיות בעולם באמצעות משא־ומתן. האקדמיה, שהוקמה בשנת 1970, מקיימת מדי שנה סמינר קבוע בווינה, בנושא משא־ומתן ושמירת השלום. אנשיה גם מעבירים סמינרים שונים למדינאים, דיפלומטים ואנשי צבא בכל העולם.

השבוע הגיע גנרל ריקייה לישראל בלווית אישים נוספים מקרב חברי האקדמיה, במטרה להעביר סמינר בניהול משא־ומתן מדיני לאנשי משרד החוץ הישראלי. את הסמינר יזם מנהל מחלקת ההדרכה במשרד החוץ, דן כיתן. עיקר חשיבותו של הסמינאר היא, לדבריו, באיכות המרצים שמסוגלת האקדמיה לגייס. יחד עם גנרל ריקייה הגיעו ארצה גם השגריר האמריקאי ג'ון מקדולנר, לשעבר סגן מזכיר ארגון העבודה הבין־לאומי, שייצג את ארה"ב בוועידות בין־לאומיות רבות, סר ג'ון תומפסון, לשעבר שגריר בריטניה באו"ם, ופרופ' ליאון גורדנק, מרצה בכיר באוניברסיטאות פרינסטון והרווארד. את הנסיון הישראלי בניהול משא־ומתן מציגים מנכ"ל משרד החוץ לשעבר דייב קמחי, פרופ' יהודה בלום, ומזכיר הממשלה עו"ד אליקים רובינשטיין.

בצד ההרצאות העוסקות בניהול משא־ומתן בילטראלי, מולטראלי וע"י תיווך, נערך במשך ארבעת ימי הסמינאר משחק סימולאציה שבמהלכו מתרגלים המשתתפים ניהול משא־ומתן בין שתי מדינות דמיוניות השוכנות כשני איים תאומים של אי מרוחק בפסיפיק. בין שתי המדינות פורץ סכסוך על רקע השימוש במימי הנהר העובר דרך שתי הארצות. משתתפי הסמינאר מתרגלים את הטכניקות השונות של המשא־ומתן, החל ממשא־ומתן בילטראלי, המשך במעורבות מועצת הבטחון וכלה במשא־ומתן באמצעות מתווכים.

הגנרל ריקייה אומר שבנוסף לחומר תיאורטי על ניהול משא־ומתן מדיני מוכנה האקדמיה לסייע למדינות המבקשות זאת גם בעצה מעשית. „אולם", הוא מדגיש, „אלו הן המלצות בלבד. אין בכוונתנו לומר למדינות הללו מה עליהן לעשות, אלא להציג לפניהן את האפשרויות העומדות בפניהן ולפרט את הנימוקים בעד ונגד". על המצב באזורנו אומר ריקייה שבמוקדם או במאוחר יהיה צורך להגיע למשא־ומתן בפורום בין־לאומי כלשהו. „אחרי הכל", הוא אומר, „כל ההחלטות הקודמות לגבי עתידו של המזרח התיכון התקבלו בפורום של ועידה בין־לאומית כלשהי. בין אם באמצעות האו"ם או בוועידות הבין־לאומיות השונות שהתקיימו בז'נבה".

חיים בכסא גלגלים / דינה רייס

פוליו, לא סיפור חדש

במגיפה של שנות החמישים היו מקרים שילד שיחק בבוקר בגן, הובא במשך היום לבית־החולים ובערב מת. בכל המקומות שבהם היתה התפרצות של הפוליו נמצאה רמת התברואה לקויה. הרשויות המקומיות הן האחראיות להזנחה

בוקר אחד, בשנת 45', יצאה רעיה קינן בת התשע לבית־הספר ונפרדה מאמה, ששכבה במיטה החולימה מחולת השפעת. כאשר חזרה ראתה את אמה שוכבת באלונקה, בדרך לבית־החולים. מאז לא חזרה האם להלך על רגליה. בגיל 35 לקתה בשיתוק ילדים, ממנו לא קמה. רעיה, הבת, למדה לחיות לצד כסא הגלגלים וכאילו באופן טבעי היתה כעבור שנים לתלמידת המחזור הראשון של הפיזיותרפיסטיות בישראל. היא טיפלה בנפגעי הפוליו בבית החולים אסף הרופא, שהיה למרכז השיקומי הארצי של נפגעי הפוליו של מגיפת שנות החמישים. הקשר הלך והתהדק, ועולם נפגעי הפוליו הפך להיות דרך חיים. במסגרת עבודתה שם פגשה רעיה במשה קינן, אחד המתגברים הבולטים, נישאה לו והקימה איתו את משפחתה.

השבוע, בביתם בפתח תקווה עלו שוב הזכרונות: החרדה של אותם ימים, ההלם הראשוני, התדהמה שאחזה במדינה כולה. מקרי הפוליו הבודדים של היום מעוררים את הכאב כנגיעה בצלקת ישנה.

ההלם והתדהמה היו גם של הקהיליה הרפואית של אותם ימים:

"היינו חסרי אונים", נזכר פרופ' נחום בוגר (בוגרשוב), מותיקי רופאי הילדים של תל־אביב, אשר, ביחד עם פרופ' רבין ופרופ' יעקב רותם, חי את השנים הקשות וליוה את הילדים והמשפחות בשנים הקשות. "הרבה שערות לבנות צמחו לי באותם ימים. זה נפל עלינו כרעם ביום בהיר".

בביתו בתל אביב סיפר לי השבוע פרופ' יעקב רותם, שזכה לכינוי "האבא של ילדי הפוליו", וכיהן במשך עשרות שנים כמנהל מחלקת הילדים בביה"ח שיבא בתל־השומר, עד כמה אומלל היה באותם ימים. היו מקרים שילד שיחק יום קודם לכן בגן הילדים, הובא בבוקר לבית החולים ובערב מת. מסוף שנת 1949 עד סוף 1950 נפגעו 1800 ילדים ובני־נוער בשיתוק הילדים. עד לאותה שנה חלו כעשרים בני־אדם במחלה. במגפה הקשה מתו 800 ילדים, ועד לסוף שנות השישים היו בישראל 6000 נכים ומשותקים. משפחות רבות לא ידעו להתמודד עם המשבר: חלקן מסר את הילדים למוסדות כתוצאה מהעדר הסברה נכונה ומחוסר־מודעות לדרכי הטיפול בבעיה. ברור, מעבר לכל ספק, שאחד מן הגורמים המכריעים להתפשטות המחלה היא הגיינה ירודה.

גם היום חוזרים כל הרופאים ואומרים כי המכנה המשותף להתפשטות נגיף הפוליו מתחיל ונגמר בהיגיינה: ההיגיינה הפרטית, שמירת הנקיון האישית והסביבתית. גם הנתונים הבינלאומיים מעידים כי בכל המקומות שבהם היתה התפרצות של פוליו נמצאה רמת תברואה לקויה. ממשכנות העוני בארצות דרום־אמריקה דרך רובעים רבים במצרים שבהם רמת התברואה ירודה במיוחד, ועד למי הביוב הפתוחים ורמת התברואה הסביבתית השערורייתית של אור עקיבא.

פרופ' רותם מספר, כי בבית החולים תל־השומר שבה אושפזו ילדים חולי פוליו לא היה אף מקרה אחד של הדבקה בתוך המחלקה. לא היתה גם שום הדבקה בקרב הצוות הרפואי והסיעודי שטיפל בילדים שעות רבות מדי יום. "למדך ששמירת היגיינה היא המפתח להתפשטות הפוליו מאז ומעולם". פרופ' רותם נזכר היום כיצד היה מחליף את נעליו לפני שהיה נכנס הביתה, מחליף את בגדיו ונוטל את ידיו בקפידה. למרות כל זאת התפלל פרופ' רותם שבנותיו הנכות לא תפגענה. בכל מתמקד בהיגיינה: אי־שמירת המזון והזנחת התברואה הסביבתית [illegible] שנה אחרי "המגיפה", כאן בישראל.

הנגיף

נגיף הפוליו, כשאר הנגיפים המועברים במי־שתיה ובאמצעות הפרשות, פוגע בעמוד השדרה בלבד. אף לא אחד מנפגעי המחלה הופך להיות מפגר או עיוור. הנגיף "מטייל" בעמוד השדרה ועושה בו שמות אך הפגיעות הן שונות ומגוונות. הפגיעות מתחלקות משיתוקים בגפיים התחתונות בלבד, ועד לשיתוקים בארבעת הגפיים ובבית החזה הגורמות לקשיי נשימה שהחולים נזקקו לשימוש בריאות ברזל, ובביתה קנה הנשימה.

על מידת אחריותו של משרד הבריאות להיגיינה הסביבתית, לרמת התברואה, ולפעילות מונעת בתחום זה אמרה לי השבוע ד"ר עלמה אבני ראש שרותי בריאות הציבור: "לכי אל ראשי הרשויות, אלה העוסקים בבית הטיילת ושוכחים את אתרי האשפה המוזנחים, הפועלים ללא רשיון ואינם עומדים בתקנים. האזרח, אומרת ד"ר אבני, יודע לתבוע בתי ספר, מדרכות וכבישים ושוכח את הביוב, זאת יותר מוקדי הזוהמה העלולים לפגוע בו ובמשפחתו ואינו עושה חשבון [illegible] כאשר הוא בוחר את ראש העיר שלו.

"לא די בטיילת", אומרת ד"ר אבני, כמי שיודעת עד כמה מוזנחים ומופקרים מפעלי ביוב גם במקומות אחרים בארץ. "יש לדאוג קודם־כל לבריאות. אנשי הערים מכירים את מוקדי המפגע", היא מוסיפה. "אנחנו מתריעים, אנחנו מפעילים את הרופאים המחוזיים, אנחנו נגיש תביעות משפטיות תקרא להקים ועדות קרואות בכל הרשויות המקומיות שהביוב שלהן מוזנח ומסכן את בריאות התושבים, אבל הרשויות עצמן הן האחראיות להזנחה ולתיקונה."

ד"ר אבני דווקא איננה לוקחת ברצינות את בהלת הפוליו המחודשת. ישראל היא, לדבריה, מהראשונות בעולם שרמת כיסוי החיסונים שלה בנושא הפוליו מגיעה ל־90%. הכיסוי המצוין של החיסונים בא באמצעות מערכת ההסברה והתחנות לטיפול באם ובילד. בישראל מחסנים בכל שנה מאה אלף תינוקות.

גלובוס סוגר חשבונות

ע"ד ישראל גלובוס, היום רשם החברות בישראל ויו"ר ארגון הנכים, לקה בשיתוק־ילדים בהיותו בן 14. היום, לאחר התגלות־מחדש של הנגיף המחריד במספר מקומות בארץ, שבים מאורעות ילדותו ומציפים אותו מחדש. העיתונות מבקשת ממנו תגובות חדשות לבקרים, והוא מצידו מנצל את ההזדמנות לסגור חשבונות ולהשמיע משהו על ילדי הפוליו. במושגים של נכות גלובוס הוא סיפור הצלחה: הוא התמודד עם נכותו, סיים אוניברסיטה, הקים משפחה ועוסק בפעילות ציבורית. הוא אומר כך: "ילדי הפוליו במדינת־ישראל לא זכו לאבא. אחרי תקופת שיקום של שנה הם נזרקו לתוך חברה אכזרית. מאז ומתמיד היו חייבים נכי הפוליו להסביר, לתרץ ולנמק את נכותם. במשך השנים הצטברה בקרב נכי הפוליו מרירות אשר הביאה לידי הקמת ארגון נפרד מנכים אחרים, הקרוי אנ"י. בראש הארגון עומד יהודה דורון שאף מתעתד לרוץ לכנסת כנציג נכי הפוליו".

גלובוס מספר על תופעה מדאיגה אחרת של נכי פוליו בארצות הברית לקו 80,000 מתוך 300,000 נכים בהתקף חוזר של פוליו, והתופעה נחקרת שם בקדחתנות. בישראל היו עד כה שני מקרים כאלה.

גלובוס עצמו לקה בהתקף חוזר לפני חמש שנים. אחרי שבוע של חום לא יכול היה להזיז את ידיו. לאחר שיקום בהדסה חזרה יכולת התנועה בידיו אבל עדיין נותרו כמה שיורים פגועים. "יש להדגיש כי מדובר בתופעה נדירה, אך אי־אפשר להתעלם ממנה, ועדיין אין יודעים את [illegible]

יש גזברים שלא גומרים את החודש / שמעון וייס

לחצים ונחמות בתק"ם

קיבוצים רבים נושאים היום אל קיבוץ הגושרים מבטי קנאה מלווים בחלום קטן: אולי גם לנו זה יקרה. במצבו הקשה של הקיבוץ הארצי אי־אפשר להתנחם

"באתי לתק"ם", התבטא לא־מכבר אהרון ידלין, מזכיר התנועה, "כדי לערוך שינויים בעניינים חברתיים ומוסריים, ועכשיו אני מוצא את עצמי עוסק רוב הזמן בענייני כלכלה שלא הבנתי בהם הרבה". לא רק אהרון ידלין מוצא עצמו עוסק בענייני כלכלה כמעט "פול־טיים־ג'וב". דומה שמרבית חוצי המסדרונות ויושבי החדרים בבנין התק"ם ברחוב דובנוב הקדישו ומקדישים את עיתותיהם בעת האחרונה בעיקר לענייני כלכלה. אין תמה בכך, שכן כל ילד בחצר הקיבוצית יודע שבימים טרופים אלה, ולמעשה מאז המשבר הקשה שפרץ בתנועה הקיבוצית, מושתת הכל על מצב ארנקו של הגזבר, או, ליתר דיוק, על מצבו הכלכלי של הקיבוץ. קרעים חברתיים נוצרים בעטיים של לחצים כלכליים, גלי עזיבות פוקדים את הקיבוצים בצל המשבר הכלכלי, תחושות של אובדן־דרך וחוסר־אונים צצות בעיתות מצוקה – התנועה הקיבוצית איננה שונה מבחינה זו ממשפחה עירונית. בקיבוץ, לכל היותר, הדברים נעשים בגדול.

ערב ההתגייסות הכללית למערכת הבחירות, מוצא לעצמו מרכז התק"ם זמן ומקום להתכנסות ולדיון בעניינים כלכלים ובסיכומים שנתיים. אולי גם זה סימן מסימני התקופה הדורשת בקרה ועין פקוחה. השבוע נערכה באפעל ישיבת מרכז התק"ם אשר הוקדשה כולה לסקירה כלכלית מפי מרכז ועדת המשק של התק"ם, מנחם גלעד. הגם שבישיבה הוצגה, בזהירות מסויימת, תמונה אופטימית של קיבוצי־בלימה מוצלחים בדרך לצמיחה כלכלית מחודשת בקיבוצים ובתנועה, הרי שאין לשגות באשליות ולטעות בסהון מופרז. ישנם היום בתנועה הקיבוצית המאוחדת קיבוצים שגזבריהם, אם ננקוט לשון עממית, לא גומרים את החודש. אין הם יודעים מניין יגייסו עוד הלוואות ואשראי נחוץ: כל הצינורות נסתמו, הגם שבחצר הקיבוץ נסגרו מזמן כל הברזים.

במשך שמונה חודשים כמעט עסקו בתק"ם בסיכומי שנת הכלכלה הקודמת. עכשיו אפשר להציג את הנתונים: המאמץ המלחמתי, הידוק חגורה והצימצומים הוכחו כחיוניים והכרחיים. יש בהחלט תוצאות לקיבות הבלימה שאחרי מפולות הבורסה וחשיפת מצבם העגום של קיבוצים רבים. מעכשיו צריך לשים את הדגש על שינויים בסדרי העדיפויות – הגדלת התפוקה, גידול באמצעי היצור וניצול טוב יותר של כח האדם המצומצם כלאו־הכי העומד לרשות הקיבוץ הבודד. גם כך נותרו עדיין 19 קיבוצים שמצבם קשה ביותר. בעגה התק"מית הם נקראים "קיבוצים סגורים" וכבר התפתח סביבם פולקלור שלם שדי בו כדי לדרבן את חבריהם לצאת מהרשימה השחורה הזו. הקיבוצים הללו זכו לסיוע הממשלתי המסיבי ביותר, אשר כלל פריסת־חובות ומחיקת־חובות. המאפיין את הקיבוצים הללו הוא שחובם גדול מתפוקתם פי שנים כמעט. החוב, מן הסתם, אוכל כל עודף, וכלא סיוע ושינוי מהותי יהיה הגרעון ניצחי.

קבוצת הקיבוצים השניה היא קבוצת המצוקה, הכוללת 36 קיבוצים. אצלם מדובר בפריסת־חובות בלבד, עם ריבית נמוכה יותר. לידה ניצבת קבוצת הקיבוצים הצעירים שהוקמו אחרי 1967 והם מרוכזים בעיקר בגולן ובבקעה. רובם נמצאים בקשיים כלכלים גדולים וסמוכים עדיין לשולחנן של ועדת רביד והסוכנות.

הקבוצה הרביעית היא קבוצת הקיבוצים המבוססים. אלו קיבוצים שחובם סביר, בהתחשב בעובדה כי יש להם די אמצעי־ייצור שאפשר לתמרן ביניהם במידת הצורך. שני הקיבוצים הגדולים בתנועה – גבעת־ברנר ואפיקים – נימנים על קבוצה זו. הציניקנים אומרים כי די בכך שמצבם של שני אלה יהיה טוב או רע, כדי שכל התנועה תושפע מכך. יתכן שהדבר נכון יותר מכפי שנדמה.

קבוצת הקיבוצים החמישית היא הליגה הלאומית של התק"מ. 39 קיבוצים שמצבם טוב פלוס, והוא הולך ומשתפר. את שמותיהם מגרבים בתק"ם בלי בעיות: הזרים, גבעת־חיים מאוחד, דגניה א', לוחמי הגיטאות, אשדות־יעקב איחוד, מעגן־מיכאל, והלהיט החם של התעשיה הקיבוצית – קיבוץ הגושרים עם מפעל "מפרו" המייצר את תולש השערות המצליח. עכשיו מסייעת אמא־הגושרים לשכנים הסובלים יותר, כפר־סולד ואיילת־השחר, ועימם שבעה קיבוצים נוספים באזור, נמצאים היום בדרך להקמת שלוחות אשר ייצרו חלקים מהאוצר של הגושרים. הרשימה הזו היא, אגב, חלקית.

"מה שאיפיין את שנת 87'", אומר מנחם גלעד, "היא העליה המרשימה בתפוקה של כלל התנועה הקיבוצית. ההכנסות עלו בתעשיה ב־24% באופן ריאלי, וזה מאזן מרשים מאוד בהתחשב בעובדה שבכל הארץ הן עלו בממוצע ב־8% בלי עליה בתפוקה". גלעד מנמק את תמונת המצב החיובית הזו בהבשלתן של חלק גדול מההשקעות הגדולות שנעשו בשנים האחרונות. בתק"ם יאמרו שההצלחה כאן היא תוצאה של מדיניות תנועתית שהחלה עוד לפני שלוש שנים, ואשר כללה שלושה עיקרים: בלימה ובקרה, ירידה בהוצאות הקיום ומאמץ שוטף להגדלת התפוקה. הסדרי סיוע שנחתמו עם משרד האוצר יתנו אותותיהם רק במרוצת השנה הנוכחית. "איתרנו את הקשיים והיום אנחנו יודעים בדיוק מה קורה ברוב הקיבוצים", אומר גלעד. "יש שיפור בהנהלת־החשבונות בקיבוצים וחוסלו פיגורי המאזנים. יש גם שליטה על הנתונים וניצול גדול יותר של אמצעי היצור. ההשקעות לא הלכו לאיבוד".

הבעיה העיקרית היתה ונותרה הריבית והאוכלת הרבה פירות בשלים. בזה יש עוד צורך לטפל, אומרים בתק"ם, והם יודעים שגם שליטה במצב אינה ערובה לצמיחה מחודשת כאשר הריבית נושפת בעורף. מתברר כי בשנת 1987 עלה הרווח התיפעולי בכל התק"ם ב־85 מליון ש"ח. סכום נכבד, אך 26 מיליון ש"ח ממנו הלכו להון חוזר ואפילו לא לכיסוי הלוואות. כאן, אומרים בתק"ם, סמן העיוות הגדול.

התחזית לשנה הקרובה מלמדת על גידול בתפוקה הכללית בעוד עשרה אחוז כמעט. העודף התיפעולי יגדל בעוד מאה מיליון ש"ח בקירוב. על כך אומר גלעד: "אולי אפשר לדבר אפילו על תפנית". בינתיים מופנים עיקר המאמצים אל קבוצה ה־19. אף שגלעד מעריך כי לפחות תריסר קיבוצים בקבוצה זו יוכלו לעמוד בנקודת־זינוק טובה יותר עם יישום ההסדרים שנקבעו עם האוצר, הרי שאין להתעלם מן העובדה שחל גידול בפער שבינה לבין שאר ארבעת הקבוצות. היה, אומנם, גם גידול בהכנסות והיתה ירידה משמעותית בהוצאות הקיום, אבל זה לא זה. עדיין לא. אם יש נחמה, היא מופנית לעבר הקרוב של קיבוץ הגושרים. עד לפני כשנתיים נמנה הקיבוץ הגלילי על רשימת הקיבוצים השקועים בבוץ של חובות לא קלים. גימיק תעשייתי אחד שינה הכל. מקרה דומה אירע ללוחמי הגיטאות. קיבוצים רבים נושאים אליהם היום מבטי קנאה מלווים בחלום קטן: אולי גם לנו זה יקרה.

אז מה אם היום בקיבוץ הארצי המצב קשה יותר? בזה בהחלט אי־אפשר להתנחם.

טיול חג שמח / צבי אילן

ירושלים מעיינות סביב לה

לשתות מים בטבע, לקטוף פרי קיץ מן העץ ולאכול – והכל בעיבוריה של ירושלים

מסלולי טיולי החג, שאנו מציעים הפעם, עוברים באתרי גנים, חוות ומעיינות עתיקים בעורפה של ירושלים, ובעיבוריה, בארץ יהודה. לעתים עדיין הם בשלהי הקיץ ובכמה מהאתרים הללו אפשר להנות ממים זורמים, לשתות מי מעיין זכים, ובכמה מקומות אחרים לאכול מפירות הקיץ בטבע – ענבים ותאנים. הביקור המקדים שערכתי באתרים נעשה עם אנשי הקרן הקיימת, ובראשם נתן סאס, מנהל חבל המרכז באגף הייעור בקק"ל. המעורבות של הקק"ל בכל הנעשה בנוף הפתוח באיזור זה ובשאר מקומות בארץ בולטת, כאשר מבקרים באתרי הנוף הנופש שפותחו בשנים האחרונות.

האתר הראשון לביקור הוא עין יעל, חווה חקלאית עתיקה שעל גדתו הדרומית של נחל רפאים. השלב הראשון של פיתוח המקום נסתיים, ואפשר לראות בו את הפסיפסים הנהדרים של וילה רומית, אולי של קצין בכיר בלגיון העשירי הרומאי, שנחשפו בחפירותיו של גרשון אידלשטיין מאגף העתיקות. יש כאן תיאורים מיתולוגיים וכנראה גם דמויות בני הזוג, שוכני המקום. מעל לפסיפסים הוקם שביל "תלוי" ונבנתה סככה גדולה, להגנה על הרצפה. ישנם במקום חלקי בית בד ומערכת הולכת מים מהמעיין, שבזכותו קמה כאן חווה חקלאית כבר בימי הבית הראשון. ישנן גם תעלות ובריכות אחרות. ממי המעיין ניזון גם בית מרחץ, וברצפת חדר עגול שנכלל בו נתגלה פסיפס שעליו תיאור של "מגן דוד" (מכוסה ברגע), וקירותיו מטויחים בטיח פרסקו, שעליו גם תיאורים כגון של פירות שונים. בטיח שקרס מהקיר היו מתוארים גם ראשים, כנראה של אלים. מהבריכה הגדולה שבמקום יוצאים המים בתעלות ומשקים ערוגות ובוסתן – נוף חקלאות המדרגות של יהודה. בצד הגן עולה סעיף של דרך עתיקה, שעברה בנחל רפאים עצמו, ומיד נזכיר אותה.

עין יעל נמצאת בשלב של העברה מהקק"ל, המפתחת, לקרן ירושלים, המממנת, שתצטרך למצוא גוף, כנראה עיריית ירושלים, שיחזיק את המקום, יתן הדרכה ופעילות לקבוצות תלמידים מהבירה ומכל הארץ. לכשימוסד המקום הוא יהיה מבריק יותר. כרגע יש בו כבר שירותים, מים ושולחנות פיקניק אחדים. אפשר להגיע למקום בשלושה אופנים: עוברים את מגרשי הטניס בגונן (קטמון), ממשיכים לנסוע ברחוב אלמליח וליד עיקול בכביש בו יש שלט לעין יעל. פונים דרומה בכביש צר עד לחוות מיתוג של חברת החשמל, שלידה הופך הכביש לדרך עפר, החוצה את מסילת הברזל ועוברת את נחל רפאים לאורכו. כעבור מרחק מה פונה דרך טובה ועולה לעין יעל שבסמוך. הדרך לאורך הרכבת נעשתה גרועה בשנה האחרונה, ולפיכך יש דרך רכב נוספת נוחה יותר מכביש הטבעת של שכונת גילה, שמורדים לנחל רפאים, בקירבת פארק גילה, שבצפון־מערב השכונה יורדים בנתיב כבוש רחב (שילוט בתחילתו) אל עין יעל.

אפשרות שלישית, הכוללת הליכה רגלית, היא מצפה, ויש בה תוספת עניין. נוסעים בכביש למרכז הרפואי "הדסה" (רחוב הנטקה) ופונים שמאלה ברחוב טהון (המיסעף שליד מיתקן השעשועים הצבעוני הגדול הידוע בכינוי "המפלצת"). פונים ברחוב הראשון המסתעף ימינה מרחוב טהון, רחוב צ'ילי, ויורדים אתו, עוברים בדרך את "פארק גנים" של הקק"ל, שהקימה פארק עידוני במקומה של מעברה שהוסלה. ממשיכים עם הכביש היורד בגיא, וסמוך לקצהו פונה ימינה (מערבה) דרך כבושה רחבה. נוסעים כחצי ק"מ ורואים מתחת שטחי חפירות ארכיאולוגיות טריות ומנגד את עין יעל. משאירים את הרכב, יורדים רגלית – דרך חפירותיו של עמנואל אייזנברג מאגף העתיקות, החושף כאן חלקים ניכרים של יישוב מהתקופה הכנענית התיכונה – עד לפסי הרכבת, ועוברים מעל לסוללה או מתחת לגשרון, לעברו השני של נחל רפאים. מכאן עולים במיסעף הדרך העתיקה העולה שפי אל עין יעל.

עין חנדק

מי שבחר באפשרות השלישית יוכל בקלות רבה יותר להגיע לאתר הבא, שכביש, הממשיך ויורד מ"הדסה", מגיע אליו. כביש זה, המתחיל בקירבת עין כרם, מגיע למושב אבן ספיר. האתר, עין חנדק, הוא דוגמא נהדרת לניצול מים תת קרקעיים לחקלאות. לקטע עדוק, דידנו אותו בטרסות, חצבו מנהרות־נקרות תת קרקעיות המגיעות אל השכבה הנושאת מים, אגרו את המים והשקו אותם.

בכניסה לאתר יש שלט, אך חסרים שלטים נוספים, של הסבר והדרכה (זו אחת הבעיות של הקק"ל ושל גורמי פיתוח נוספים, שאינם משלטים דיים אתרים לצורך ביקור עצמי, שהוא מתפשט ביותר כיום בארץ).

ליד מגרש החנייה יש פיר שיורדים בו בסולם מתכת, ונכנסים לנקבה באורך 40 מטר (יש להצטייד בפנסים חשמליים, לא בנרות!). מגיעים לבריכה צרה ועמוקה, מטוייחת, אליה נקים המים. בזמנו היתה זו בריכת התיפעול של החווה (כיום מזרימה הקק"ל את המים בתעלה לאורך הגיא, כדי שלא להפוך את המקום לבריכת שחייה, שעמה סכנות טביעה).

אל הבריכה מגיעה ניקבה נוספת, שכיוונה צפון־מזרח, ואפשר ללכת בה בתוך המים, המגיעים עד לגובה כמטר (מעל ראשי ילדים קטנים). הרוצים להצטנן ולהשתובב בימי חמה יוכלו ללכת במינהרה זו, ורצוי עם נעלי התעמלות ובגדים מתאימים. זהו אולי מה שנקרא "מעיין חתום". סמוך לבריכה יש תאנת ענק, עם פירות דבשיים מהוללים. יורדים לאורך הטראסות בשביל מסומן ירוק, ורואים חלקות ומבנה שהכשיר האדם בידיו. הטרסה התחתונה שהינה ענקית היא כנראה מימי הורדוס. מי שבא ברכב גדול ונהגו נסע סביב, או שאירגן את הבאת כלי הרכב לקצה המסלול, ממשיך אל קצה הנחל, במעבר תת קרקעי מתחת לכביש עין כרם – צור הדסה, למנוחה בצל אורנים בוגרים. האחרים חוזרים למקום החנייה, להמשך הטיול. המקום, אגב, נקי ושמור היטב. ועוד, אל קירבת חנדק מגיעה דרך משמורת עין סעדים ומיער רובינשטיין ויד קברי שבאיזור מושב אורה, וניתן לקשר אתרים אלה למסע אחד.

סטאף ועין גיורא

לאחר מנוחה ביער ממשיכים מעט בכביש לכיוון בר גיורא וצור הדסה ורואים מולנו, מערבה (ימינה) את עין סטאף, אף זה אתר מעיינות, בריכות וגנים, בו חיות שתי משפחות של עובדי הקק"ל, המתחזקות את המקום. יש כאן צל, מים, ונופים, בכללם של מנזר יוחנן במדבר (מנזר סטאף), שלרגלי מושב אבן ספיר, מצידו השני של הכביש מזרחה (פתוח רק בשבת). הגישה היא בשביל מקירבת הבית הקיצוני במושב). יש חידוש בקנה מידה ארצי בסטאף – 40 משפחות ירושלמיות קיבלו מהקק"ל חלקות קרקע לעיבוד, והן מגדלות בהן ירקות ופירות: הגישה לסטאף היא בכביש עין כרם – צובה והדרך משולטת.

נוסעים בכביש (שחלקו שופר לאחרונה, אך בקטע הראשון עובר ליד חלקו המסויד, מתמת הולכת שפכים בנחל שורק) לכיוון בר גיורא. הכביש מטפס בנוף הררי, ופחות מקילומטר לפני בר גיורא רואים ביציאה הדרך שלט בולט "קסלב 2". אפשר להחנות את הרכב בחורש האורנים שמשמאל לכביש ולרדת בשביל רחב ובהיר, לבן, כצבע הסלע, אל מבנה הבנוי מעל עין גיורא במרחק כ־200 מטרים בלבד. צינור מתכת מגיר מים (נקיים) אל בריכה, שהמים חולפים ממנה ומתפזרים במדרון. במקום יש צומח נחלים, ושביל מותחם מעלה לתצפית אל גבעה שחיילים מצרים הגיעו אליה במלחמת השחרור. מצפה כאן חוויה של שתיית מים בטבע, למי שטרם עשה כן, או מי שכבר הספיק לשכוח. בעין גיורא, הנמצא מעל נחל קסלב, מסומן שביל שחור לנחל שורק, העובר בנוף אופייני לארץ יהודה.

אפשר לסיים מסלול מעיינות זה (שני יוצע בהמשך) בנסיעה מבר גיורא דרך נס הרים, חנייה ביער, כניסה למערת הנטיפים שורק, וירידה בכביש נופים טוב לבית שמש. אפשר לנסוע דרך צור הדסה לעמק האלה ולבית גוברין, לאחר ביקור במבוא ביתר ובעין קובי. אך בפירוט על אלה בפעם הבאה.

טיול חג שמח, וכרגיל, תוך הקפדה על נהיגה זהירה, כיבוי מוחלט של מדורות (והיזהרו על כל עשן האש הנראים בדרך), ניקיון, כתמיד, ואף יותר מתמיד. (המשך בעמ' 16)

לספרות, אמנות ועיון

בשדה עיון

דב בר־ניר

בשבי המיתוסים

עמנואל סיון: „מיתוסים פוליטיים ערביים", ספריית „אפקים", „עם עובד", 1988; 239 עמ'.

בטרם אתייחס לספרו המצוין של עמנואל סיון חש אני צורך „להתפרק" מאימרת־כנף אחת שזכתה לאינפלאציה דוהרת ממש במילון האנתרופולוגי־סוציולוגי הנייש: הוד־מעלתו המיתוס. הכל נהיה מיתוס. קורא אני ב„אנציקלופדיה בריטאניקה", שסיסמת הקרב של המהפיכה הצרפתית הגדולה, „חופש, אחווה ושוויון", היא מיתוס. יתירה מזאת – כל אידיאולוגיה היא מיתוס. רק לאחר מכן נמנה האנציקלופדיה מהגדרותיה חובקות זרועות עולם ו„מניחה" שלא כל מימצא מדעי, או היסטורי, הוא בבחינת מיתוס.

אילו תירגמנו זאת למציאותנו העברית והישראלית היה יוצא (ויש שימושים כאלה, המתעטפים באיצטלא של „מדע") שהציונות היא מיתוס, העלייה השנייה והשלישית הן מיתוס, פרשת תל־חי היא מיתוס, חברת הקיבוצים היא מיתוס ועוד מעט כל הגדרה מופשטת, או כל השלכה לעתיד לבוא, הן מיתוסים ללא תקנה. הרי משום כך הלכתי ובחנתי את מושג המיתוס, לפי אחד המילונים המדוקדקים במונחים השונים. אומר המילון הצרפתי ROBERT, בין היתר: במקורו, המיתוס הוא „סיפור אגדי, לעתים ממוצא עממי, המציג יצורים המייצגים בצורה סמלית את כוחות הטבע, או היבטים אחרים של קיום האדם". לאחר מכן הורחב המושג והוא מבטא מעתה „עובדות או ביאורים ריאליים אך מעוקמים או מורחבים דרך הדמיון הפולקלורי, או המסורת". לאחר מכן באים פירושים נוספים: „קונסטרוקציה צרופה של הרוח", „אידיאליזציה של מצב האנושות, בפנותה אל העבר או אל עתיד דמיוני". לבסוף, „אסכטולוגיה הייתית, לעתים פשטנית, שקבוצות אנושיות מעבירות או מקבלות על אודות אדם יחיד, או עובדה, הממלאים תפקיד קובע בהתנהגותן או בהערכת אותן קבוצות".

★

מחקרו של עמנואל סיון עונה, דומני, למה שניתן לכנות „אידיאליזציה" של מצבים היסטוריים שונים בעולם הערבי, בעברו, או לקראת עתידו, בידי ההיסטוריונים הערביים שהעניקו לקוראיהם, ולהמוני העם הערבי, „אסכטולוגיה הייתית, לעתים פשטנית" של קורותיהם, בגבורותיהם, כשלונותיהם ותקוותיהם לקראת עתיד מושלם יותר.

בשני נושאים עיקריים (הם אינם היחידים) מתרכז המחבר: „האסכטולוגיה ההייתית" של מסעי־הצלב, לרבות נצחונו של גיבור האומה הערבית, הוא צלאח אלדין, על הכופרים הנוצרים – מיתוס שישרתם, במהדורות שונות, ולעתים הפוכות, את כל צבעי הקשת של דעת־הקהל הערבית, מן הפונדמנטליסטים ועד לשמאל החרש. המיתוס השני – והוא מפתיע – הוא ירושלים, שלראשונה נחשבה, בעולם הערבי והמוסלמי, כעיר פרובינציאלית נידחת, וממילא בלתי־חשובה, ובדרך „מיתוסית" הפכה לעיר קודש, מיד אחרי מכה ומדינה. לאחר מכן יעסוק סיון גם במיתוסים המתלווים למצבים קולוניאליים כאשר המיישבים האירופים והילידים עומדים אלה מול אלה ומציירים סטריאוטיפים הדדיים המפרנסים את שנאתם, שהצגתם או תורדתם העמוקה. ואחרון בלתי־חביב: המחבר יתייחס גם אלינו, הציונים הישראלים, כאשר, בעקבות מלחמת ששת הימים וכיבוש כל הגדה המערבית, והניגוד גבר לרוח שפעמה בציונות המקורית, הידרדרנו למצב קולוניאלי מפורש, המזכיר את שרות הצרפתים באלג'יריה, בכרם שיתורה.

עד מלה, כנגד אלה הרואים בכל מיתוס. כמותם יודע אני את כוח המיתוס, במעט המאגי, אך דומני שבשניים ניתן להילחם בו, ההפוך שהוא מניח לרוב לדגלינו: ריאליזם ורציונליזם. יכול מאוד להיות שמה שאנו

עמנואל סיון

קובעים כפרי הריאליזם והראציונאליזם שלנו, ייראה בדורות הבאים כמיתוס עידננו – ולכך אין תקנה. אך כדי להימנע בכל האפשר מגלישה אל המיתוס מקבל אני את הגדרתו המוקדמת של סיון, האומרת: „האם המיתוס, כשקר יסודה לא בהכרח... המיתוס מושתת לא אחת על מאורע היסטורי אמיתי, אבל הגרעין העובדתי המקורי זוכה בו לעיבוד, להרחבה ולפרשנות". מניין נובע איפוא כוחו הסוחף של המיתוס, אף במחיר האמת ההיסטורית? משיב על כך סיון: המיתוס פועל „לא בדרך של דיון ראציונאלי, כי־אם על־ידי פנייה לרובד הריגושי של ההוויה האנושית... בנוסח של „אקט של אמונה", ולא דרך שיכנוע לוגי... קיבוצים נרדפים לפעולה ביתר קלות על־ידי גיוס תעצומות הנפש מאשר על־ידי תורה ראציונאלית וסדורה".

כל הלכות הקנאות, הדימאגוגיה, ליבוי האינסטינקטים, מלחמות־המצווה ו„בגידות האינטלקטואלים" המקטירים קטורת למושלים בכיפה מוסברים על־ידי „הדלקת" מיתוסים ממיתוסים שונים, בעמי הארצות. והרי המיתוסים הללו ניזונים לרוב מהפיכת העבר לאגדה היה וכן מהשלכת אותו עבר מפואר אל עתיד לא פחות מפואר ממנו, לרבות ההווה המכשיר את הקרקע למופלאות העתיד המזהיר. מספר סיון כיצד הגיב הקהל הערבי בבית־קולנוע בפאריס כאשר הוקרן בו סרט על גיבור האסלאם, צלאח אלדין שבקרבות חיטין הושיט מכת־מוות לממלכת הצלבנים בארץ ישראל, ובמזרח כולו. סיון מספר ש„כל אימת שהופיע צלאח אלדין על המסך קראו הצופים בשמו של גמאל עבד אלנאצר" – ללמדך שהוא צלאח אלדין המודרני. כן באה מצד הקהל באותו קולנוע קריאה נוספת: הפרשים הצלבנים הדוהרים על המסך לוחו במילמול: „היהודים", „צרפתים בני כלבה, פלשתין השדודה במהרה תשוב לידינו" – שוב ללמדך, כי ב„גיוס תעצומות הנפש", דרך המיתוס, נכרכו יחדיו כל הריגושים, כל השנאות, כל העימותים, כל תסכולי הנחיתות, כל יצרי הנקמה, כל הניגודים ההיסטוריים בין אסלאם לנצרות, בין מזרח למערב, בין אימפריאליזם לילידים, בין פלשתינים לישראלים לפקעת „מיתוסית" אחת גדולה. והרי המיתוס מתחיל מעיוותה של מציאות, אפילו יש בה גרעין של אמת. ואמנם, במחקרו, מעמיד סיון שוב את המציאות ההיסטורית על רגליה, כאשר התוצאות מפתיעות ביותר, מכל מקום בעיני הדיוטים המורגלים על קריאת ספר.

קודם כל מסתבר שצלאח אלדין לא היה כלל ערבי, וגם גייסותיו, שקמו נגד הצלבנים, בעיקרם לא היו ערביים. אומר המחבר על מגן האסלאם: „איש מהם (מההיסטוריונים הערביים – ד.ב) איננו מנסה להכחיש את מוצאו הכורדי של צלאח אלדין". שנית, „גייסותיו (היו) כורדיים־תורכיים". שלישית, „גם אם הארצות, שנושאי הצלב פלשו אליהן, היו דוברות ערבית, הן נשלטו באותה תקופה על־ידי אליטות פוליטיות־צבאיות שמוצאן לא היה ערבי (בעיקר היו אלה תורכים, או לפעמים כורדים או ארמנים)". הוא הדין בתזה המקובלת אצל רוב ההיסטוריונים הערביים, כי הנצחון הערבי על נושאי־הצלב הכשיר את הקרקע להעברת כל נכסי הרוח המדע מן המזרח המפותח אל אירופה הנחשלת. ברם, מטעים כאן המחבר, „מורשתו האינטלקטואלית של האסלאם עברה לאירופה הנוצרית במיצוען של ספרד וסיציליה... לא היתה כל אפשרות להעברת המורשה במיצוען של מושבות הצלבנים שלא התקיימו בהן כמעט חיים אינטלקטואליים".

בכלל, מורשה רוחנית ומדעית זאת, מקורה היה יווני־רומי והערבים שמרו אמנם על הגחלת אך לא עסקו במחקר צרוף. גם הפער בין המזרח המפותח ואירופה הנחשלת לא היה כשי שהמיתוס המוסלמי והערבי טורח להבליט: „התעמקה גם שאלת היקפו של הפער התרבותי בין אירופה לבין המזרח הימי־הביניימי תמצא כי ממדי הפער היו קטנים משהניחו קודם לכך". ואחרון – טענת ההיסטוריונים הערביים שמסעי־הצלב הם שזרעו הרס וחורבן בארצותיהם והם האחראים לדיקאדנציה, או לקפאון שפקדו את ארצות־ערב מאז, גם היא אינה עומדת בפני הביקורת: „ההרס שגרמו המונגולים במאות הי"ג והי"ד היה גדול בהרבה". לא בכדי מסכם המחבר סיכום קטלני למדי את היעדר הקפדה המדעית והסגידה למיתוס מצד ההיסטוריונים הערביים, רובם־ככולם: „רוב ההיסטוריונים הערביים מן האסכולה הלאומית והפונדמנטאליסטית... נחלצים לדשת את המיתוס ואת הדימוי העצמי ואינם מנסים לבחון אותם ולתקנם. תכונות אלה חריפות במיוחד בתחום הצלבני". הוא הדין בסוגיית ירושלים.

כאן מחזק המיתוס אפילו... את דעותינו הקדומות בנידון, שכן הורגלנו לראות בירושלים (היא „קודס" בערבית, כלומר עיר הקודש) את אחת הערים המקודשות לאסלאם. והנה כותב סיון: „ירושלים נפלה בידי נושאי־הצלב ביולי 1099. בהיותה יעד סופי וגולת כותרת של מיבצע ממושך היה כיבוש ירושלים עבורם רגע של התעלות כמעט מיסטי. ניתן היה לצפות שהתגובה המוסלמית תהא דומה בעוצמתה הריגושית... אולם במקורות המוסלמים בני הדור אין למצוא סימן כלשהו לתחושת זעזוע, אובדן או השפלה דתית". והוא מוסיף: „אפילו באותם חוגים של אנשי דת, בדמשק ובחלב, שהגיעו להכרה שהפראנקים הם כופרים וקראו לג'האד עד חורמה נגדם, כמעט שלא נזכר עניין ירושלים". יתירה מזו: „כחמש מאות שנים עברו עד שאימץ (האיסלאם – ד.ב) את הרעיון בדבר קדושתה". הצד המעניין הוא שעליית ירושלים בדרגת קדושה באסלאם, „היתה זו אחת ההשפעות המעכבות מרחיקות־הטווח של מסעי־הצלב על האסלאם" – הצד הפאראדוקסאלי, אף במיתוסה של גיתוך, הוא ש„מראשית תקומתה ניכרת בתנועה הלאומית הפלשתינית רגישות כלפי נושא ירושלים, בעיקר משום שציון, היא ירושלים, היתה מוקד שאיפות התנועה הלאומית היהודית". ללמדך כיצד מתגלגל המיתוס, פעם משום רגישות־פנים ופעם בשל תחרותיות. ברם, מיתוס המכה שרשים הוא בעצמה עוברה, ולעתים אף עוברה מושרשת יותר מזו השואבת את חיותה מן ההגיון, או התבונה.

★

התובעים אצלנו „מדינת הלכה" אינם יודעים באיזו מידה דומים או מקבילים הם לזרם שסיון מגדיר כנושאי „המיתוסים המהפכניים" באסלאם. גם הללו „מבקשים ליטול את המדינה המודרנית ולהשתמש בכליה לאיסלאמיזאציה של החברה". גם הללו סבורים ש„אי־אפשר לבטל את הטכנולוגיה על־ידי הוצאת צו הלכתי". גם הללו מאמינים ש„אפשר רק לקבוע סייגים להפעלתה ובעיקר לוודא שהמופקד על המכשירים הרגישים יהיה נתון בידי שלומי אמוני האסלאם". כאן אמנם דן המחבר באסלאם אך בקל אפשר להעביר גזירה שווה בין דת לדת, בעיקר בתנועה הקרויה אצלנו „חזרה בתשובה". הנה אומר סיון על ההלכה האיסלאמית הקרויה „שריעה": „השריעה מסמלת... עולם יציב של חובות וזכויות ביחסים שבין אדם לחברו ובינו לבוראו... מעין עוגן איתן בעולם שזועזע בידי תהפוכות המודרניות". הוא אפילו מכביס כאן כור מיתוסי, כול המיתוס הפולש בכל תחומי הנפש וההוויה החברתית: „לנוכח נחשולי הרגשות שהמיתולוגיה הפוסלכית המעוגנת במסורת מגייסת ניבבים אנשי הרוח

(המשך בעמוד הבא)

יעקב שגיא

הבוקר של מחר

האין ברירה טבעי כל כך,
ערכות מתכת מובילות הישר אל קו האש,
מעין מדרגות נעות בקצב יציב
ומשקן היטב
שולות המוקשים הפליגו, רודפות אחר המארעות
היכן שלא יהיה,
באטיות הן שבה זו מתקדמות
ספק רב אם תגענה לפני רדת החשכה.
נחילי דבורים כעוגות נתלו באשכולות נוספים,
פורקות זעמן במזמן,
ממלאות את האויר במתת מרכז
משבשות כליל את המכ"ם.
ערוצי המקשרת נפתחו כלם
במלל עצבני של שפת סתרים מצפנת.
הבקר הזה נעור כמסוף אשר פורק את מטענו
ברצף הרסני.
האין ברירה חשוף כל כך, אינו עומד בלתי הזמנים,
השלשה היא מכבר שיצת
לבקר של מחר.

אני רודף מלאכים

אני רודף מלאכים,
כמו עטלפים לבנים הם מרחפים מעלי
בבעין רוח תזזית של תוקפנות מגוננת.
אני נוצר את העשה, נצב מול הראי
לצייר דיוקן של אבות אבותי,
ספוני דלות, מכי שכינה,
אברה בי מכבר.
שודד תמיד, מונע עצמי
כנגד כל חקי ההסתברות,
ממני ואילך
על פני עולם המפלא.

עמרם ארצי

חמדת אבות

מטר של פרחים
וארז לבן –
עטרה לראשי מנצחים
וכובשים
בכח הצדק
שאין לו שיעור
ואין כי שיסול
האור הצלול
בקרניו.

מטר אבנים
ומטח יריות.
המטרה –
דבות אלבונית
עטופה בגדי לבן.
לרגע – קראת עוד תבר
האור – כדרעת תהתיה,
דומעת מרה והוכמת –
מרמסת
אל מות גבורים
של עם מתקומם.
החולם שהאור לצדו
וידו –
שברים הכתבה,
תרתיח בחלף השנים
כצוון היותה רוצצת
בשכם של מולדת ושם.

מטר זלעפות וברד
על ארץ חמדת
האבות
ובניהם הבצים – לא יחלשו –
ואין מי שישקל במאזניו
הצדק, האור, האמת
של כל שנתגו הריקם
לקרקע הקדשה
שרותה דמים ודמעות,
של בנים שעלו לעולה
בנצות האבות,
שהבדיה כלכם לעצמם
עדי אבד השיפטן
ואין מי שיאחז המושכות,
יעצר המרוצה
ויאבי
כי אותה הקדשה
כעודה לא רצתה
הקרבן
לעצמה.

פיוט לסליחות

לנשמת רעי זרובבל גלעד

„אומר השי"ץ הני קדיש ואומרים לך ה' הצדקה" מתוך פי הלבוש לר' מרדכי יפה, ברדיטשוב תקפ"ח-תקפ"ט

לך ה' הצדקה ולך יאתה מלכותה

בקר חסדך אגיד ובלילות אמונתך
תכיתי חמלתך כי אשא אימתך,
יום צאנך ביד זרים והם עמך ונחלתך
יחיל לבי והנה על פני יראתך.
חשבנו ימי קדם עמנו בהיותך.
ונולנו לרב צריך ולא עלתה ארכתך.
קרב בת רחוקתך והבאתה לתוך ביתך

שלחה מורה צדק כמו יורה ורביבים
כי ימינך פשוטה לקבל שבים.

פייטני כל הדורות ביקשו לפאר את התפילות, לקשטן ולהאדירן. ומה בשבתות ובמועדים ובימים מצויינים כה, בימי אלול ובימי תשובה לא כל שכן, קל וחומר בימים הנוראים. מכל הפייטנים הגדילו פייטני „תור הזהב" בספרד, שנענו לאתגר האסתטי של זמנם, ועם שיצאו להעמיק תוכנה של התפילה (וממילא גם נמצאו מרחיבים אותה) באו לענג את המתפללים.

מקום נכבד בפיוטים נודע לסליחות הנאמרות במשך חודש אלול ובראש השנה ובין כסה לעשור וביום הכיפורים, עדה עדה וקהילה קהילה אחת המרבה ואחת הממעטת, כל אחת על־פי נהגיה ומסורותיה. וכל יום ויום מימי הסליחות נועדו לו פיוטים משלו. כך נמצאה להם לפייטנים כקעה רחבה להתגדר בה.

מחבר השיר המובא בזה הוא, ככל הנראה, רבנו בחיי בן־יוסף אבן בקודה, בן זמנו של ר' שלמה אבן גבירול (אמנם מועדי חייו ומגוריו בחיי לא נודעו על ודאות). בחיי נודע ברבים על שם ספרו „תורת חובות הלבבות" (תרגום מערבית לעברית לראשונה בשנת 1160 או 1161). רוב מהדורותיו של ספר נפוץ זה כוללות שלושה שירים שנכתבו בעברית מלכתחילה, מהם „בקשה" ו„תוכחה" וכן שיר קצר בן י' טורים כנגד עשרת שערי הספר (שיר מניגוסטיכי). שירים נוספים אמנם יש מהם שנדפסו בכתבי־עת ישנים ונידחים למדי, אך, להוציא שיר אחד מן הגניזה שפירסמו חיים שירמן בספרו „שירים חדשים מן הגניזה" (תשכ"ו) עמ' 205–208, לא נכללו בקבצים המצויים בדפוס, ויש מן השירים שלא נדפסו עד עתה, והמובא בזה בכללם.

סוגו של הפיוט שלפנינו מכונה „גמר". ה„גמר" הוא פיוט, בדרך כלל קצר, המשתלב באחד מנוסחי הפתיחה של סדר הסליחות, והוא נוסח „לך ה' הצדקה", המובא כאן ממחזור מנהג פולין:

> **לך**
> יי הצדקה ולנו בשת הפנים: מה־נתאונן מה־נאמר מה־נדבר ומה־נצטדק. נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה אליך כי ימינך פשוטה לקבל שבים:

מכאן שה„גמר" לעולם יהא מבוא „לך ה' צדקה" ומוצאו „כי ימינך פשוטה לקבל שבים", ועל־פי־רוב יהלום טור הסיום של הפיוט את המובא הזה בתוכנו. (–בים).

הפתיחה שבתפילת הקבע שהובאה עתה מבוססת על־פי תפילתו של דניאל (פרק ט), שמהלכה מהודהד, בתוכן ובנעימה, הן בנוסח התפילה והן בנוסח הפיוט – היינו החטא והעונש, הזכרת העבר, התחנונים (בפיוט רק במובלע, בנעימה ולא בתמליל) והציפיה לרחמים ולשיבת ציון.

פיוט זה ההדר כאן על־פי שני כתבי־יד, עד כה היחידים שהוא נמצא בהם. האחד, כ"י מאדריד 15 (117-7-20), נודע לחוקרים העבריים מכוחו של חיים שירמן, חוקרה הדגול של שירת ימי־הביניים. הוא פירסם את פרשת מציאתו ותיאורו (ארשת ה, תשל"ב). נראה שכתב־היד הוא בן המאה הט"ו (צפון־אפריקה), והוא מכיל מאות פיוטים, שחלקם לא היו ידועים. תצלום כתב־היד נמצא במכון לתצלומי כתבי־היד העבריים שבספריה הלאומית והאוניברסיטאית בירושלים.

יש לציין ששירמן מסתייג משיוך הודאי של פיוטנו לבחיי אבן בקודה, לאמור: „בשמונה טקסטים חתום השם בחיי ומותר לנו להניח שכולם הם פרי עטו של בחיי בן־יוסף אבן־בקודה הספרדי. כנראה שבדורו של דבר... אבן בקודה. אולם לא נוכל לקבוע מסמרות בעניין זה, משום שדווקא בכתב־היד שלפנינו מצויה גם החתימה מחבר בשם בחיי בן־שלמה ועליו לא שמענו עד כה".

בין כה וכה הפיוט נמצא בכ"י בטהר גמרות, סי' כג דף 104 (מס' 550 ברשימת שירמן בארשת).

כתב־היד השני נמצא בספריית שוקן שבירושלים, והוא כ"י ברלין 89 (סידור תימן), דף 65. בשולי פיוט זה נרשם „ליל כ"ו לסליחות של אלול".

שלא כנהוג בהדורות מדעיות של פיוטים, העדפתי ללכת בדרכו של ח' שירמן בקובץ הגדול של שירת ספרד ופרובאנס ולבור טקסט על־פי שני כתבי־היד. סימנו השבולים רובם מיסוד הבוגד או במילואו. אעיר רק על שינוי אחד שהצעתי תבוא במקומה.

השיר שקול במשקל ההברות (7/6) (השוואים, כידוע, אינם נמנים במנין ההברות) והחתימה בראשי הטורים: בחיי חזק.

פתיחת השיר נמשכת מעין מלכות שנאמר לפני בואי קדיש (ב„וימליך מלכותה") וחרוזה מדריך את תכליתה לכוף השיר. פותח בשבח הבציפיה לרחמים. מעתה יתנה מרי הגלות בימיו [3]. אך טבעי שיעבור מלשון מדבר ללשון מדברים לכשיזכיר, ולו ברמז, ימי קדם בהיות העם שוכן לבטח על אדמתו [5]. חוזר ומעלה תלאות הגלות, הפעם בלשון עבר [6]. טור [7], ברוחה

לטור [2], מדובר בתקוות הגאולה, אלא שהפעם הלשון מתעצמת לכדי פניה ישירה, הבעתירה והפציזה מן הלב. תבאותה לשון נולך למעבר [8] אל סיום הקבע.

במהלך השיר ולשונותיו מתגבגים פסוקים מישעי' סג: „חסדי ה' אזכיר... אשר גמלם ברחמיו וכרב חסדיו... ומלאך פניו הושיעם באהבתו ובחמלתו הוא גאלם וינשאם כל ימי־עולם... הבט משמים וראה מזבול קדשך ותפארתך את קנאתך... שוב למען עבדיך שבטי נחלתך – למצער ירשו עם קדשך צרינו בוססו מקדשך ...".

ברם, פסוקי דניאל ופסוקי ישעיהו אינם יחידים להעשיר את השיר ולהעצימו. להלן קצת הערות לשיום זה על טוריו.

[1] עפ"י תהל' צ"ב, ג. שינוי הפסוק מתחייב מן המשקל, מן החתימה ומן החריזה. – ולשון בוקר ולילות ייאות לראש אשמורות ולשעת השכמה לסליחות, ובדומה לזה בפיוטים הרבה גם לשון שחר, אשמר, קדם באשמורות וכיו"ב. אף בחיי עצמו פותח כך פיוט אחד: „בוקר לך אערוך, אלוהי, תהילתי" (ר' „במשא" 22.9.1972).

[2] עפ"י תהל' פ"ח, טו.

[3] צאנך – עמך שאתה רועם, והוא גילגול שני פסוקים: „צאנך נתונות לאויביך" (דב' כ"ח, לא), „ועמדו זרים ורעו צאנכם" (ישע' ס"א, ה), והשווה גם ירמ' כ"ג, א–ה.

[3] השווה איכה ה', ב „נחלתנו הפכה לזרים".

[4] ר' תהל' נ"ה, ה – ו „לבי יחיל בקרבי ואימות מוות נפלו עלי. יראה ורעד יבוא בי ותכסני פלצות".

[5] עפ"י תהל' ע"ז, ו „חשבתי ימי קדם". ממילא נגררים הנה כל הזכרונות המועלים שם וסיומם: „נחית כצאן עמך...".

[5] עמנו בהיותך – בהיותך עימנו. – ובעלום נמשך גם כאן משל הצאן, והשווה יחזק' ל"ד, וביחוד פסוק י"ב המשמש מעין השלמה לתיבה „בהיותך" שבשיר: „כבקרת רועה עדרו ביום היותו בתוך צאנו נפרשות כן אבקר את צאני והצלתי אתכם מכל המקומות אשר נפוצו שם".

[6] ונולנו – פוזרנו (עי' איוב ל"ב, ו) והשווה איכה א', ה – בצלע זו הברה עודפת.

[6] בניגוד לנבואות ישעיהו (נ"ח, ח) וירמיהו (ל', יז; ל"ג, ו), ובהתאם לשאלת ירמיהו (ח', כב).

[7] בת – בת־עמי (והשווה ירמ' ח', כב) „מדוע לא עלתה ארוכת בת־עמי": זיווג קרב – רחוק גודר את פסוק הנחמה לתוך הקשר: קרבתי צדקתי לא תרחק ותשועתי לא תאחר..." (ישע' מ"ו, יג).

[7] ע"ד דב' ל"א, יב. מה בפסוק מדובר בגיבור השכינה (ע"ש הראב"ע ועוד, בניגוד לרש"י) אף כאן בהשבת (בת־ציון) השכינה לציון מדובר, השווה ישע' נ"ב, ב. – בכ"י מאדריד 15 במקום „והבאתה" כתוב „תבוא ותנה" – נוסח שאמנם אינו יפה למשקל, אך שיבוצו באה למילואת השיר, שיש במילוא זה כדי להשיב אבנת השיר לראשיתו, ע"ד „לבוקר רננה" (תהל' ל', ו) וכדי להשיב סגור השיר לתוכו, ע"ד „תקריבתתי" (תהל' קי"ח, כב).

[8] ...שלחה מורה... „יורה" לא רק על דמיון הצליל ושתופות השורש הוא מיוסד, אלא גם על פסוק: „זרעו לכם לצדקה... ועת לדרוש את ה' עד יבוא ויורה צדק לכם" (הושע י', יב), ש„יורה" שם יוצא הן ללשון הוראה והן ללשון גשמים (ועי' רש"י ורד"ק המביאים שני הפירושים כ"א). – „רביבים" – משום החרוז, ולא „מלקוש" כמתבקש ב„יורה".

לו גם השיר „יערוף כמטר לקחי... כרביבים / כשעירים עלי דשא, כטל על עשבים"

לעיון

אלבוגן, י"מ, התפילה בישראל, דביר 1972, ביחוד עמ' 168–170.

עגנון, ש"י (עורך), ימים נוראים, שוקן תשס"ג, עמ' מב – מג.

פליישר, ע', שירת הקודש העברית בימי הביניים, כתר 1975, עמ' 408.

שירמן, ח', סליחות בנוהג ספרד לפי כתב־יד השמור בספריית האוניברסיטה שבמאדריד, ארשת, ה, תשל"ב, עמ' 81–108.

מחזור ויטרי, נירנברג תרפ"ג, עמ' 233.

הביא לבית הדפוס: ידידיה פלס

אלי, אלי – למה?

מאת אברהם הגורני

גדעון תלפז, „אלי ואליזבת", הוצאת מודן, 1988; 240 עמ'.

גדעון תלפז איננו פנים חדשות בסיפורת הישראלית. בספרו „בין בגרות לספרות" („אורעם", 1987) הוכללו מסות על סיפוריו שנכתבו ב־1967 וב־1970. הוא נטל לו, בינתיים, פסק זמן מ„שכונת האפ" הישראלית במהדורתה הפתחתקואית ולפי כרטיס הביקור המעטפתי של השער האחורי של הספר הנוכחי הוא לא ביטל את זמנו כל עיקר. „בעל דוקטוראט מאוניברסיטת אוכספורד" הוא. עבודה משמעות זו היא גם מקור לצער על הפסד צפוי של חוויה, שהיתה, ללא ספק, מזומנת לקורא העברי אילו אך נטל על עצמו המחבר לעשות דוקטוראט בחוג לספרות עברית של האוניברסיטה הירושלמית שבה למד לקראת התואר השני. אילו עשה כן, באותן שנים שבהן עבודת מחקר היתה למפעל חיים, לא בלתי מלווה בהתקפי־לב אם של תלמיד המחקר ואם של מורים, לא היה נזקק, בבואו לכתוב רומאן על הפרשה, לכל הדרכה של שלג דאושתקר או מבצע של"ג או מלחמת לבנון. המוסר הזה עדיין ממתין לסופר בשיעור קומתו של תלפז.

אין כל דמיון בינו לבין מה שמספר על הדוקטוראט האמריקאי אליוט פורסיים, שכתב על פילוסוף אנגלי מהמאה השמונה עשרה באוניברסיטת אוכספורד האנגלית, בהדרכת סיר פרסי הגבארת. איש השירותים החשאיים, לפי השמועה. המדריך האוכספורדי היה די בטוח בעצמו, במעמדו, בידיעותיו כדי לאפשר לחוקר הצעיר חופש־פעולה לווליינו כמעט. הוא לא נחרד מן המחשבה שבה מעטים „התיהגר" אל מושא המחקר ועל כן תהיה אולי „הביבליוגרפיה" דלה דבר שיגרום שלשופטי הדיסרטציה, הפותחים בקריאת עבודה בפרק המקורות, תהא דעה קדומה על ערכה. הוא לא חשש מיריבים ומתחרים הצופים כל הזמן אלי סעות מצרו כדי לאמת את החשש שלא היה צריך למנותו, מלכתחילה, למרצה בכיר בחוג. הוא לא היה זקוק למדריך־משנה לפי שהוא עצמו היה בקיא רק בתחום צר אחד והוא גם לא חייב היה להבגן את מהלכיו בשקרנות כה רבה לקראת הצגתו כמועמד לפרס ישראל על מפעל חייו בחקר הסיפורת בששים־שבעים השנים האחרונות. מעמדו היה רם והיה לו תאר אצולה. אם משום שעשה איזה שירות לגב' תאצ'ר באותה מערכת הבחירות שלה או מעלל חשאי אחר היה בקופתו. מכל מקום, לאחר שקרא את הפרק השלישי שהוגש לו, מיד ולא לאחר אין סוף דחיות והשהיות, קבע „שיש לנו תיזה כאן" ומכאן ואילך נתן למודרכו לפתח, על פי דרכו, את התיזה עד להגשת העבודה ועד לנכונות להציע לחוקר המוכשר משרה ולפרסם את הדוקטוראט בהוצאת האוניברסיטה. אם בכך מתמצית כל ההוויה המתלווה אל כתיבת עבודה באוכספורד אי אפשר היה להעמיד עליה רומאן ללא תוספת סממנים דרמטיים נוספים.

גדעון תלפז הפתחתקואי חייב היה לצרף אל החוקר ארך הרגליים, המגושם מעט שהמקטרת היא אחד מסימני ההיכר שלו גם אל"פים נוספים. אלי ההיסטוריון הפוסט דוקטוראטי הישראלי, שהוא גם קצין מיל' צה"לי ואליזבת, ערבייה נוצרייה ביירותית, שאביה, מפקד מיליציית־שלום בארץ הארזים, היה מאוהב אי פעם ביהודיה בעיר מולדתו חיפה האודה העלו אותה על אניה

כדי להחזירה הביתה ממסע בריחה הו"לי עם אהובה והיא קפצה הימה מבכרת את המוות על חיים ללא אהבר בוסתנאי שלה.

לא רק למחבר היתה בעייה. גם לאליוט. הוא היה צלע במשולש האהבים. הקצין, ההיסטוריון הישראלי והרופאה המנתחת הלבנונית התאהבו זה בזה והוא להם שושבין. מה מצאה היפהפיה בישראלי שלא היה, למשל, במחבל הפלשתינאי ואליד. עם ואליד לא יכלה אליזבת לממש את החמצת חייו של אביה, לקחת לה יהודי. גם אם תגום עד אוכספורד ירדוף אותך המוטיב העגנוני מ„בדמי ימיה". בת שמנסה למשר עקוב משום שהמשפחה התערבה והפריעה לממש אהבה. מכל מקום, זהו המניע המוצהר של האב המיליציונר הפאציפיסט. זהו גם המסר הרעיוני של הספר. לא במלחמות ובמבצעים יבוא השלום אלא באהבה וברעות בין בני העמים הדתות.

פורסיים, החוקר המוכשר שבחר להיות עיתונאי, הוא חייל שלום אמריקאי. הוא מסכן את עתידו ואת חייו כדי להביא למפגש מחודש, אחרי שעשו יחדיו באוכספורד, בין הישראלי לבין הלבנונית דווקא בתקופה, לכאורה, פחות מתאימה. אלי באותה שעה מפקד על כוח ישראלי הכובש את צידון ואליזבת, בבית־חולים בביירות מנתחת תבלנים פצועים שנלחמים נגד הישראלים. הרעיון רעיון נאיבי. אמריקאי. למקרא גדולה של הנערה הישראלית שהתחברה עם ערבי, מבקשת שלום ומוצאת את מותה האכזרי, כשתאים אנו מעט: היכן כל תעיפתו של אליוט, שנינותו, חידודו האינטלקטואלי. או שמא התכוון גדעון תלפז להציג כאטידה. המפקד הישראלי יילך לחיות עם בת זוגו מנישואי קפריסין אישם כיהודי מפני שהוא איננו שלם עם המצור על ביירות ועם תבונת הפוליטיקאים. תלמידי שמיניות כתבו באחרונה חיבור על הנושא הזה של הירידה. את תלפז הנושא מעסיק זמן רב.

במסתי שנאספה לספר הנזכר לעיל עמדתי על הצד המשותף בין תלפז ומספרים ישראליים אחרים התוהים על זהותם אגב עיסות בין גוף לרוחם שהשתנה עד לבלי הכר לבין הגיבור השב לחפש את שורשיו ואינו מוצא אותם. מסתבר, ש„סיפורי ילדות ישראליים" היה גם נושא

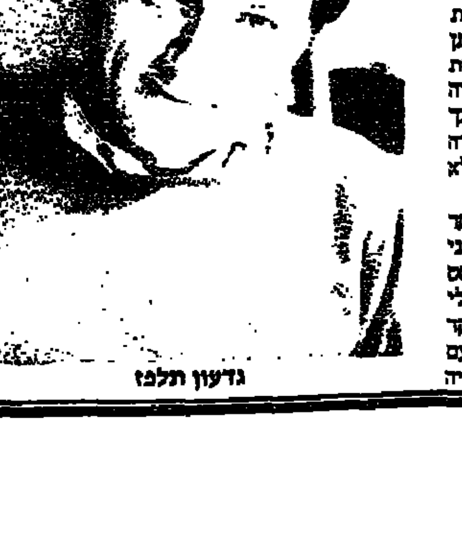
גדעון תלפז

מחקר שערך תלפז ופירסם תוך כדי ירידה. באנגלית פירסם את מחקרו זה. והוא, כנראה, גם ניסה במועל למשש את התיזה. אם כל המקום הזה שבו אנו חיים ואכד נועד להיות הבית ליהודי הנרדף לאחר כל ההיסטוריה הארוכה שלו איננו אלא בועת אויר מרחפת בחלל – מה טעם להקדיש את החיים לעסקי אויר כאלה. הן באיזה מקום אצלו תמצא „עזבתי את המקום אריא, כאשר בפתע נפקחו עיני וראיתי כל זה רק תפאורה. התחלתי לחשוש, כי אם אציץ אל מאחוריה, אראה רק אוויר" („הלווייתה של סבתא", „שכונת האפ", 112). לרבה המזל, אין הוא מאשים את הממסד הספרותי שהתנכר והתנכל לו כאן והיפלה אותו לרעה. רק באחרונה קראנו ב„מאזניים" ובמקומות אחרים הדויים שידיים בן הסוג הזה. אנשים כותבים את שנות הירידה שלהם. הגלות בלוס אנג'לס. בקאפטם של „אוקלאר". אינם יכולים להשתחרר משמות הפרופסורים לספרות דכאן שמנעו מהם, להרגשתם, לכבוש מקום מתאים. פרופסורים, שגם הם, לעתים, מחלקים את זמנם בין הכא להתם.

גדעון תלפז איננו בא בטענות אל הפרופסורים ואל המבקרים, שבעיניהם אין מקום אחר ליהודי אלא כאן. הוא השתדל, במיטב יכולתו, להצדיק את כל הבאבי האזרחי שנעשה ע"י מושבות אבנים שונות כדי לאפשר לו את כתיבת הרומאן באמצעות מענק יצירה שקיבל לצורך זה. ומיטב יכולתו הוא מיטב יכולתו. מקום כך אין להקשות על ה„פתרון" שהגיע אליו להביא, בסופו של דבר, את הזוג לאמריקה. להגדיל את המושבה הישראלית הלבנונית, זה יהיה אולי נושא הרומאן הבא. בה העובד הושקע, ללא ספק, עמל רב. תצאחיו לא הניבו עומק כי פרט העומק נעדר ברוב כתיבתו של תלפז. תבונה שמכריעה לקריאתו של הספר. ואכן, הספר הזה הוא קריא בידי אנשים שמבקשים „להעביר" קצת אחרית של זמן בבלי להכביד, יתר על המידה, על מחשבתם בזה ועל זיכרונם לעתיד.

חברו בה בכתיבתו של תלפז לשון והוכה, עלילה שוטפת מרתקת, נופים מגוונים, מעשים יוצאי דופן, בית כוב, הזדהות עם האנשים הטובים ואהבתם של הרעים. סצינות של בתח והל ריגוש ועל כל אלה תוכיח לקחס על איזו בלהבה מזדמנת כדי לנצל את ההתהדה התקשורתית ולקורא חידוש ועניין. פה ושם קצת אדמיות ומיזו. הכל במיקוח מתה. אנשים יכולים לקרוא וליהנות. למבקרים הנוטלים עליהם לתעד את המעלות ואת החסרונות של הכתיבה הזאת יש קושי. האם מה שמגיש לנו כאן תלפז הוא המיטב שהוא יכול לתת במסגרת של רומאן או יש כאן פונה אל תעשיית הבידור הקל וסיפוק צורך של קהל. בשהו בעין „רצח בסכת בבוקר" של בתיה גור. האחזות בזנב תקופת הפריחה הגדולה של הסיפורת הישראלית, או ביטוס התחליף הישראלי לספרות המתורגמת. אני, אגב, איני מזלזל כל עיקר בדבר. כל אמצעי כשר לעודד את הישראלי לקריאה. לא כל אחד מסוגל לקרוא את עגנון – ועת איננו יכול בעצמו לספק את כל הביקוש.

יש כאן אפילו ניסוח הרחבת אופקים. תלפז קנה לו ניגונים של איש העולם הגדול. הוא בן בית באקדמיה. נכנס ויוצא במסעדות ובבתי מלון. נע ונד בעולם. יודע לצטט קוהרה בשיקספיר, להביא ניבים צרפתיים, להפגין בקיאות ברפרטואר של מוסיקה קלה. הוא אבן תיאור נוף ואווירה. לבשקרא תיאורו רוצב נהרות בגרים באוכספורד אתה עשוי לשכוח את תיאורי פתח־תקוה ולהיפכת להשתקע שם לנצח. או מה רואה אדם מחלון החדר בבית הגדול בקמבה'יקה. אין צריך להזכיר תיאור אחר השם תלבו בוולשטייר הכתיל אליו.

אי אפשר שלא להתפעל בכשר המתגלותו של סופר ישראלי אל העולם. בעיני זהו סימפטום מעניין מאוד לכבבו של הישראלי בכל המרשים. להיות בסוד הדור ולראות את הקצין הישראלי בעיני במאי סרטים זר המחפש רק את האפקטים החיצוניים, אין בכך רבותא. אבל להיות כל כך שמחי הדור לשם כך זקוק אדם להיות כמעט מנותק בהסביבה סגורה התחנך בה. אלי הרב שין הישראלי, אל נסכת, הוא גם מרצה להיסטוריה. כותב על „הישראלי". וכבן, אלי הישראלי בכפר הזה בייגב את ירושלים. לא פחות ולא יותר. אליזבת את ביירות. אבל יותר בפעם אחת טורח הכותב להשביע לנו, כי הגיבורים אינם רק בשבות באופוס אלא בעלי שב אישיה והם בני אדם. אילו די היה בהצהרות כדי לשכנע כי אז השתכנענו. הצרה היא שבלבד ההצהרות ההצישות, אין אלא תפאורה והאוויר התפאורה האווירה. לא ארכמפיה, לא ביירות אף לרבקה. לא השיגמון אינן יכולות להפרה על בה קלא רואה העינוי הפתחתקואי. בבלים אחדות הכל כאן, רק העיקר חסר. על פי ביטויו של אליוט „היתה התמורה עבר (אלי) בבראה הכתב האמריקאי אל הזות איש הצבא הישראלי מפליאה מבטו" (134). התהות אלה לשם כה.

אי־פעם כשכתב תלפז סיפורים שאלתי אם יעמוד לו כוחו להבר הבאר. הנה אני שואלו אלי, אלי – למה?

דב סדן

על דרכו ופעלו של שלום לוריא

לידידי תבבדי ר' דוד פרתנה, כעורת עורך „משא" – המתיר לי בסופו לשטח לפניו את בקשתי, כי יואיל בתוכו להביא את הערתי על חברי, והוא ידידי ותלמידי המשמש בהוראת הספרות באוניברסיטת חיפה; הלא הוא שלום לוריא, שהיה בכלל תלמידי ועיקר לימודו מפי היה בהיותו תלמיד באוניברסיטת תל־אביב. ואך זה מקרוב נדפס חיבורו על ר' אהרון שטיינברג ועל אחיו הגדול ממנו בשנים ר' יצחק נחמן שטיינברג. בכותר מוב שלום לוריא על אהרון שטיינברג בחייהו, שיצא בהוצאת הספרים של האוניברסיטה חיפה תשמ"ז. האמנם, ראוי להזכיר כאותו של ידידנו, ר' יוסף פרידלנדר על הדיבור הזה כמי שנדפס ב„פארווערטס", כפול הלשון בניו־יורק (17 ביוני 1988).

ועיקר דעתו של שלום לוריא הוא על שני האחים. גם הגדול בהם יצחק נחמן שטיינברג גם הצעיר בהם, אהרון שטיינברג. אבל הם היו שני אחים, ושניהם היו יודאיסטים בהויות שונים מקיימיסטות, ובעיקרם היו שניהם אנרכיסטים־סוציאליסטים ואמונתם היתה נעוצה בשורשה בדבקותם במסורתיות וחשוב להדגיש כי ר' יצחק נחמן שטיינברג הגדול שבשני האחים היה בימי המיזוג של הבולשביקים ושל הסוציאל־רבולוציונרים חבר בממשלתם, ומפורסמת סיכותו למנהגי תפילתו, שהיה ארוק בה עד כדי אמירה, כי חבר הממשלה הבולשביקית כבר התפלל תפילת מנחה או מעריב. אבל יצחק נחמן לא האריך באותה ממשלה ואחריתו היתה מתוצה לה, תחילה בגרמניה, ובה נפגשתי עמו והפגישה היא רבת ענין ופטנה שאפרסם אותה כרזוקה, אבל לימים שינה דרכו, אם לפרים ובעיקר אם לניו־יורק והדברים מעניינים אף ארוכים.

וחובי להזכיר כי תלמידי, שלום לוריא, שפירסם את מחקרו על האחים שטיינברג היה ביסודו בנו של החכם המלומד ר' זליג קלמנוביטש, שהיה, כמוהו מוברו במקום ווייבריק מאבות ייווא ובהרבה בוילנה אך חייו של האב שונה היה מדרכו של הבן, שכן הבן, הוקדי עתה שלום לוריא, לא זו בלבד שהלך בדרך העברים ובית־ספרם העברי אלא נמשך ל„השומר הצעיר" בוילנה והליכתו והמשכה היו בקיבוץ מרחביה שבעמק יזרעאל, והוא חבר באותו קיבוץ עד עצם היום הזה מה גם משפטם שמו התארך בשם וכינוי שלום לוריא שהוא, בעצם, שם אביו ר' זליג קלמנוביטש ואילו השם לוריא הוא ירושה לו ממשפחת אמו, ואילו הפגישה שכינו לבין אביו ר' זליג

קלמנוביטש היתה תחה הדיפה, שכן נפגשו פה בארצנו ומי שלא ראה פגישתם של הבן והאב לא ראה פגישת־יסוד עד עוכקה. אחריתה לעוקיה היתה, אמנם, בשיבת האב לווילנה ואחריתה באחרית שבי וילנה ואחריתם כגזירת היטלר וקלגסיו וראי, כי נחשבת עד תוכה פרשת הבן והאב, מה גם בספרו על שני האחים שטיינברג שהיתה שונה ומיוחדת. ושלום לוריא מדבר במפורש ובמסודר על עיוניים ויסוגותם של שני האחים שטיינברג, ואנו לבדינו עד בה יצחק נחמן שטיינברג שחיפש פתרון לעצמו כרחוק הלכדינת רחוקה ונידחת הגיע בעוד אחיו, אהרון שטיינברג, היה קרוב אלינו ולארצנו ולא בכדי נראה כעיקר פעלו בכה שתירגם לגרמנית את קורות העולם של שמעון דובנוב, ובכה שתירגם מעברית את חיבורו של הדובנוב על המסורת המוצא במקורו העברי לכבודם של אחד־העם וביאליק, ולא בכדי עסק אהרון שטיינברג בפילוסופיה של האנגרים השלמי היהודי, וכן בכתיבת־המדע והמחקר של יידיש. אכן, לא בכדי ראה אהרון שטיינברג את עצמו כתלמידו של שמעון דובנוב ואין להאריך בלא חיבוריו של שמואל ניגר, ויפה עשה כי שהדגיש את חשיבותו לגבי ראשונים ואחרונים, החל במי שהקדים כדרך שהקדים דוד אולשטאדט דרך יהודי הסלם של ליהודיק וכלה בכוח יכולתו וגורל אבוהו של שלמה מיכאלס. ואין צריך לומר, עד כמה הוליכה בביני עיגול חייו של שמואל ניגר והליכתו הוליכתו מוילנה לניו יורק, גם אם תחסר מבמה הליכתו לירושלים, ובזימין של רוחק ניתן להשליכה בבסתו של אברהם סוצקבר ודרכי מוילנה ואליה, ולא דרך מקרה הוא כי ראשית התאימה שלה „סיכוי" ניתנה בשני תירגומים, גם בידי ש. שלום גם בידי בנימין הרשבסקי.

וקשה שלא לזכור בבולים את בעיה אהרון שטיינברג שכרה והביא בה קובצי שירי יידיש ומשורריה. אכן דרכם של שני האחים שטיינברג שונה היתה ומיוחדת, ובעוד יצחק נחמן הרחיק והפליג לכדינות רחוקות ונידחות הרי אחיו, אהרון שטיינברג, קרוב היה אלינו ולארצנו ובמכלם חובה להזכיר את הבעיה ההר של אהרון שטיינברג בקונגרס שנקרא אידיאולוגי ואירגנו נשיא המדינה, ר' זלמן שזר באוניברסיטת ירושלים. ונזכור את מכינתי של אהרון שטיינברג על הודו והדוך גאנדי, לפניו ולאחריו ואף זאת וכוואת תסיימנו הרצאתו של שלום לוריא כאשר ניתנה עתה לפנינו ונאבר כלשון הכתוב: ובה לדי כלה.

על סבבו ועל זנו

מאת אריאל רטהאוז וגאיו שילוני

בימים אלה ראה אור בתרגום עברי ספרו הקלאסי של איטאלו סבבו „תודעתו של זנו" (הוצאת כרמל, ירושלים והספעל. לתרגום ספרי מופת). אורי־ליונדר על הסופר היהודי־איטלקי שנולד באוורץ הקטנה טריאסט, כתבו מתרגמי הספר מאיטלקית: גאיו שילוני ואריאל רטהאוז.

באמצע שנות העשרים, בעקבות פרסום הרומן „תודעתו של זנו", יצאו חוגים ספרותיים בפריס בהכרזה כי איטאלו סבבו נמנה עם גדולי הסופרים האיטלקים בדור האחרון. דברי השבח המופלגים של חוגים אלה עוררו התנגדות בקרב אנשי ספרות רבים באיטליה. סבבו היה סופר תובבן כמעט, תעשיין במקצועו; כשלושה עשורים לפני כן פרסם שני רומנים שנשתכחו עד מהרה. אותה עת התגורר בעירו טריאסטה, העיר האוסטרית לשעבר, הרחוק ממרכזי הספרות האיטלקית. סופר איטלקי כזה, שהיה מעודה מפגר דווקא בתרבות הגרמנית ושעל גדולתו הכריזו זרים, סיפק מעצם הריגתו סיבות רבות ליחס מסתייג, אם לא עוין ממש.

ועל כל אלה נוספו, כמובן, גם סיבות עניניות יותר. ברומן החדש שלו נטש סבבו את התבנית הנטורליסטית, שאפיינה את כתיבתו בשלביה הראשונים, והתקרב לצורות חדישות יותר, בעלות גוון „אנגנדרי". בעיני איש הספרות האיטלקי המצוי, נציגה המובהק של תרבות שמרנית, הצטייר אז „תודעתו של זנו" כספר חסר־צורה, או ליתר דיוק כספר הלוקה בצורתו ובתוכנו, כיצירה פגומה, דיסהרמונית. הרי הרומן של סבבו מורכב משמונה חטיבות (מה שאנו יש לכנותן „פרקים"), היוצרות רצף בלתי־מאוזן להלוטין (חטיבות קצרצרות, וחטיבות בעלות אורך „תקני", כפרקו של רומן רגיל, וחטיבות ארוכות, כמעט רומנים בפני עצמם); הטכניקה הסיפורית, שסבבו נזקק לה, מרופפת את הסדר הכרונולוגי בעלילה, מכפיפה את ההתרחשות העלילתית לפרשנות, להתבוננות ולניתוח האינטרוספקטיבי. המרכזי של הספר – כעמוד־תווך עקום (יצוע – אותה מרצא את רמותו המביכה של זנו קוזיני, המעלה את זכרונותיו על פי בקשת רופאו הפסיכואנליטיקאי המבולבל, באוירתיה של ציניקן מושבע, פרשת טראגי־קומית שהטביעו את חותמן על מהלך חייו.

אכן רמות זו, המביכה גם אותנו כיום (אם כי לא באותה עצמה שבה הביכה את בני דורו של סבבו), היא־היא המעניקה לספר, יותר מכל מרכיב צורני או מבני, את אופיו „הבעייתי", הדיסהרמוני.

זנו קוזיני, האיש ששם־משפחתו הליצני כבר רומז לפגם באישיות, לנחיתות־נפש המבוצעת בו (את השם „קוזיני" היה אפשר לתרגם, כדי לשמור על משמעו ועל הרובד הלשוני הגלום, בלשון העגה „בלומביק", או ברומה לו), הוא בורגני אמיד הרודף לשווא אחרי השלווה ובריאות הנפש; הוא נהנה מזכויות־היתר שמעניק לו מעמדו החברתי, והרבזומן מעורער מבפנים, מכוח ספקנותו, על כל הערכים שעליהם מושתת מעמדו. כאדם „עני במעשה", כבעל חלומות שבמסגרתו היא רודף קיומו על־י ארמונות, משתדל זנו להפוך סוף־סוף לפעיל ויעיל (כלומר, להיקרא „בורגני" בזכות ולא בחסד), אך הספר מתאר דווקא את כשלונותיו המרובים של הניסיון הזה – עד לסיום שבו, לפתע, מתהפכת לכאורה הקערה על פיה (ועל כך ראה להלן). בשל אישיותו הגלמית, הגמישה, הפתוחה לכל הרבגונות שמזמנות לו נסיבות החיים, אין ביכולתו של זנו לעצב לעצמו גורל כלשהו וחייו נראים כשורה בלתי־פוסקת של מפנים מפתיעים ושל העמרות־עינים, של חיוכים מאולצים, המביעים השלמה מאונס עם הדבר הגורל. כך, למשל, זנו מחליט להתגבר בכוח־החלטה כדי להיגמל מן העישון, אך מגלה עד מהרה שההחלטה הנבוחה הזו משעבדת אותו לא פחות מאשר העישון עצמו, ובאליך לברוח כגנב בלילה: הוא מחליט לשאת לאישה את אחת מארבע בנותיו של הסוחר מאלפנטי ואף מצליח להתאהב, ברוב תבונתו, ביפה שבהן, אלא שבסופו של דבר מתחתן דווקא עם הבת המכוערת, שבה מאוהב הוא וכאשר, למרבה הפליאה, הוא מתאהב באשתו באמת, מיד הוא מחפש ומוצא קשר לארוסי, כדי להתייסר בחרטה על בגידותיו וללבות את אש האהבה הזוקוקה עד שלבסוף פילגשו, הנערה המוזלמנת קארלה, נוטשת אותו כדי להתחתן דווקא עם המורה לזמרה שזנו הנריב השיג לה ומימן בכספו. בעולמו של זנו, כתוחמי שליטתו, הכל אפוא מתרחש כאקראי, בדיוק כמו בתוך נפשו – או, ליתר דיוק, הכל מתרחש על פי חוק הפרדוקס. מבחינה זו, הסיפור על משבר „תודעתו הבורגנית" נעשה גם כמין משל כללי על משבר תודעת האדם כיצור תבוני. אי־הסדר השורר בעולמו של זנו ובנפשו, הוא המצביע על היסוד האירציונאלי, השרירותי של הקיום האנושי.

אין פלא שבתחילה נראה „תודעתו של זנו" כנטע זר בספרות האיטלקית בת התקופה. כדי להגדיר הוכיחו מבקרים לאראות, בפתיחות רבה, את שמותיהם של פרוסט ושל ידידו של סבבו ג'יימס ג'ויס, ומאוחר יותר של קפקא ומוסיל, ובקיצור – של כל מי שסלל דרכים בסיפורת האירופית של ראשית המאה ה־20. אך השוואות אלה תקפות רק במובן סתמי ביותר, כלומר במידה שאקלים תרבותי משותף יוצר מגמות ורגישויות דומות. לאמיתו של דבר, קווי הדמיון אין משמעם בהכרח קרבה אמיתית עמוקה. היחס לזמן, למשל, מחייב לכאורה השוואה (והיא נעשתה, כאמור) בין סבבו לפרוסט, אולם השוואה כזו תבהיר מן הסתם ביותר שאת דווקא את השוני שבין שני הסופרים. כפי שהעיד ג'. דבנדטי (אחד המעריצים הראשונים, באיטליה, של פרוסט ושל סבבו גם יחד), זמנו האבוד של פרוסט הוא גם זמן הנגאל בזכות כוחו המפרה של הזיכרון: „קיימת אצל פרוסט תקוה המתגשמת דווקא משום שהגיבור הראשי (הפרוטגוניסט) כותב את הרומן, כי הכתיבה היא דרכו לגבור במלחמתו נגד הזמן", טוען דבנדטי, ואילו דמויותיו של סבבו נחולות בכישלון „דווקא משום שלזמן שלהם אין מגר אחר לבד מהמצב האבסורדי האנושי של ההווה".

כלי לכפור בצביונו „האירופי" של סבבו, נראה לנו שהיום, כעבור יותר משישים שנה מפרסומו של „זנו", יש לגשת לעמוד על הקשר האיטלקי שלו – ובעיקר על מידת השפעתו על הספרות האיטלקית. שכן הרומן, הנטע הזר הזה, היכה לבסוף שורשים בקרקע שבה נשתל; הוא הוליד תהליכים, שחשיבותם מתחוורת לנו במלואה דווקא עכשיו, במבט לאחור.

שאלה זו, שאלת מקומו המיוחד של סבבו בספרות האיטלקית, קשורה בקשר אמיץ ועמוק בבעיית לשון כתיבתו. אחד המבקרים האהודים ביותר של יצירת סבבו (הוא אשר „גילה" יצירה זו באיטליה: המשורר אוג'ניו מונטאלה) כינה את לשונו של הסופר מטריאסטה „אנטי־ספרותית... חסרת צבע", אפילו „מרושלת", ובוודאי „לא הדורה, לא מרייקה... כמעט גיבזה... לעתים קשה לקריאה". אלא שמונטאלה הוסיף גם: „בלשון זו שסכנים אותה, לשונו המשובשת של סבבו מצויים יסודות רבים שהם חלק בלתי־נפרד מסגנונו, וכל נגיעה בסגנון זה לשם שיפורו עשויה רק לקלקל". זאת ועוד: „כישת הלשון האיטלקית היינה בשביל סבבו דבר שהושג בדי־עמל", וגם „על מזבח החדירה לתוך האני... הוקרבה, לשמחת בוזלם, מוסיקליות הלשון".

אכן סבבו עצמו היה ער לבעיה הלשונית בכתיבתו. ברשימתו „פרשת אוטוביוגרפי" אנו קוראים: „בכתיבתו (של סבבו, המדבר כאן על עצמו כאילו הוא אדם אחר) לא יכלה להתקשט במלים שהוא לא חש אותן. אין כל אפשרות לספר משהו באופן מרשים ויעיל באמת, אלא אם כן עושים זאת בלשון שהיא הלשון שלו (שהיא: של סבבו) לא יכלה להיות אלא שפת הדיבור של טריאסטה".

גם ב„תודעתו של זנו" סבבו מבטא לא פעם, באמצעות גיבורו הראשי, את יחסו ללשון: „...הוא (הרופא) לפנד רק ראשו ולכן אינו יודע מה פירושן של מעשה זה – לכתוב באיטלקית – בשביל אנשים כמונו המדברים ניב מקומי בלא שנדע לכתוב בו. בכל מלה טוסקנית (קרי: איטלקית) היוצאת מפינו, אנו משקרים" כך, בפרק „פסיכואנליזה" המסיים את הספר. ובמקום אחר באותו פרק: „...וידויי שהשמעתי באיטלקית לא היה יכול להיות שלם או כן". וזנו שואל: „וכי מי היה יכול לספק לי את אוצר המלים הנכון" כדי לסבב את נסיונו למצוא מרפא בכתיבת זכרונות, הוא קובע: „...אנו (בני טריאסטה) מתמקים מהמשפטים שהיו מאלצים אותנו לפנות אל המילון! אכן, בדרך זו אנו בוחרים, מתוך קורות חיינו, את הפרשות הראויות לציון. ברור אפוא שחיינו היו נראים אחרת לגמרי לו סופרו בניב השגור בפינו".

אין ספק שכל המעיין ב„תודעתו של זנו" יופתע למקרא לשון זו, שכונתה בפי ג'. דבנדטי „מקרית זרה". האם סבבו לא ידע איטלקית על בוריה? אם כן, מדוע כתב להתבטא דווקא בשפה זו?

האמת היא שאחרי הפתעה, הקורא מגלה שבלשון המרושלת הזאת טמון קסם רב, שמקורו דווקא בישירותה ובהיעדר הקישוטיות שבה. ובכן, שוב כדברי מונטאלה: „בסופר זה... החסר כל יצר להתיף וכל רצון לחנף... קמה לתחיה איכותה העתיקה – והנדירה תמיד – של האמנות בת ההשראה, אשר לה פנים ולב אנושיים וצורה פשוטה ולעתים אף צנועה ועניה". וכך אפוא, כשם שסיפוריו ודמויותיו של תעשיין־הצבעים – שלא הייתה לו שום הכשרה „ספרותית" של ממש – פתחו במידה מסויימת את עידן הסיפורת המודרנית באיטליה, כן גם סגנונו היהודי פתח לפני הסופרים האיטלקים אופקים חדשים לחלוטין. לשונו של סבבו – לשונו האנטי־ספרותית, המרושלת, המבציה תמיד על סף העלגות – שחררה דורות שלמים של מספרים איטלקים מכבלי „הסגנון היפה והמצועצע", מאותו מבירייום שהשתלט באיטליה עם עלייתו, ככוכב־שביט זוהר, של אמן־המלה־היפה (ולעתים הריקה מתוכן) – הלא הוא גבריאלה ד'אנונציו.

אך לשון זו מציבה, כמובן, בעיות לא קלות למתרגם. אם לנקוט זאת שוב כדברי אוג'ניו מונטאלה, בתרגומים

איטאלו סבבו

„בעלמת „ההתיידות" המאפיינת את הדמויות של סבבו. ברוב תרגומי ספריו נראה סבבו „כסופר אלגנטי, ואילו באמת הוא היה נוקשה ועמוק". ואת מציע מונטאלה למתרגמים: „מוטב להוסיף פה ושם פסיק, להחליק כמה משפטים קשים וקטועים, אך להשאיר תמיד לסבבו את הצליל המיוחד לו".

האמת היא, שמלאכת תרגום יצירתו של סבבו מלאכה קשה היא מאין כמוה, אם אין רוצים ללכת בדרך הקלה: לפייס, לשפר, ליפות. כאשר עסקנו בתרגום „תודעתו של זנו", לשפה העברית שהיא כה שונה משפת המקור, ניסינו ללכת בדרך שעליה הצביע מונטאלה, תוך סיכון במודע, שהקורא אולי יירתע מפני לשונו המהוססת של הסופר מטריאסטה, ויזכן אותה לפי תומה.

★ ★ ★

בין מרכיבי היסוד הבעייתיים של הרומן (מרכיבים שבוודאי לא הקנו לסבבו ידידים רבים בקרב מבקרים שמרנים), יש להזכיר את ההיבט הפסיכואנליטי.

נושא הפסיכואנליזה היה כמובן חדשני ונועז בזמן כתיבת הספר: אולם מהו משקלו האמיתי ומהי מידת השפעתו בפועל על מבנה הרומן וסגנונו?

זוהי אחת היצירות הספרותיות הראשונות שנזקקו לפסיכואנליזה כנושא תימאטי כלומר, לא רק להיבטים התיאורטיים, לרעיונות ולהשקפות אודות נפש־האדם, שהפיץ פרויד מתחילת המאה ה־20 ואילך – אלא גם לפסיכואנליזה במסגרה החברתי: לרישואל המפגיש מטפל ומטופל במשחק של חשיפה והסוואה, השתלטות ומרי. בדפים האחרונים של הרומן מופיעה דמות נלעגת של אנליטיקאי, הוא דוקטור ס'; שם מתוארות – בלעג רב – גם סצינות נבחרות מתוך חוויית הטיפול. יתירה מזו: כל הספר מוצג בהקדמה – פיקציה, כביכול, של הרופא – ככלי־עזר שנועד לסייע בתהליך האנליזה של הגיבור הראשי, כמחברת שבה רשומים זכרונות וחשבונות־נפש שדוקטור ס' ביקש מהמטופל שלו, זנו קוזיני, לרשום בניגוד לכללים המקובלים על עמיתיו למקצוע, אשר „יעקמו בוודאי את אפם לנוכח גודל החידוש". עם זאת יש לציין שמעמד הטיפול כשלעצמו והנכחות זו המוצגות של הפסיכואנליזה, אינם משמשים אלא תפקיד שולי בעיצובו של הרומן. שהרי האנליזה כמוסר, על אביזריה הקלסיים – הספה הארוכה החלומות ופשרם – משמשת בעיקר כתחבולה עלילתית להזנת סיפור המסגרת, ברומה לאותם כתבי־יד עתיקים המתגלים באקראי, שעליהם מסופר לראשונה בהקדמות לרומנים היסטוריים. לעומת זאת, ההיבט האנליטי נעשה הרבה יותר משמעותי ופורה דווקא במקום שאין מצהירים עליו בגלוי, במקום שהוא נספג בטבעיות לתוך מלות הספר – בקיצור, בכל מקום שבו אינטואיציה עמוקה, לא־מודעת, מלווה כתר צורם את קול „התודעה" הצלול, את קולו של זנו המספר את חייו לפי גירסתו הרשמית, שהיא גירסה מתוקנת שהוכנה למען שלוות־נפשו. בין שזנו מסרב לראות בסטירת־הלחי, שקיבל מאביו הגוסס, מעשה־נקמה, ובין שהוא מייחס את היעדרותו מהלוויית ידידו־גיסו גואידו לצירוף מקרים בלבד, ואינו מוכן לראות בה גילוי אותו של איבה כלפיו – הרי שהרומן מציע לקוראיו שתי אפשרויות של פרשנות (האחת מהן מוצהרת ואילו השנייה נרמזת ומוחזקת) למעשי הגיבור ולגורלו. מבחינה זו הפרק האחרון שבספר – הפרק המכונה דווקא „פסיכואנליזה" – שבו שם זנו ללעג את האנאליטיקאי ואת עיקרי תורתו, אינו רק סאטירה על הפרוידיזם הבוטח בעצמו היהודי, אלא גם – כיאה לאירוניה המעודנת ההדיסטיכית של סבבו – סאטירה על המטופל הסרבן, המבטל במחי־יד את תקפותו המדעית של הפרוידיזם כדי לפטור את עצמו מן העיסוק הכאוב בעולם יצריו האפל.

בפרק אחרון זה, סבבו למעשה לא שם ללעג מטפלים ומטופלים בלבד, אלא גם את הקורא שעשה איתו דרך ארוכה, והמוצא את עצמו עכשיו לכוד בין הדו־משמעויות הרקות הסוגרות עליו כמבוך. סיומו של הרומן, הספוג כל־כולו וראות אותו כלבד – היא שהחולי האחרא השולט בעולמנו – מנוסח דווקא כהימנון לבריאות ולחיים. זנו נעשה סוף־סוף, להפתעתנו, אדם מן היישוב, אדם „מוצלח", באמת בורגני בזכות ולא בחסד: הוא מכור שמצא סוף־סוף את השלווה ואת בריאות הנפש. הספר הזה – המלא הגדוש מחלות ותיאורי מחלות, אמיתיות ומדומות, ומאמצי הבראה ושקיעה נהנתנית באותן מחלות עצמן – הוא בסופו של דבר הצהרה מובלעת שדווקא האיש הרואה את עצמו (ואין יודעים אם ברצינות או אם בצחוק) חולה, הוא־הוא „הבריא" היחיד, בהיותו עד לקיום המחלה שבה נגוע העולם כולו.

אכן רבות הן הצורות שלובש מוטיב המחלה בספר: התאווה היתירה לנשים, שכדי להבריא ממנה ניגש זנו להשגת מחלת האב המקשרת את זנו לאביו; הכאב הרוקר שגורם לזנו לצלוע, ומקורו בנפשו המגועה אותה „מחלה קלה" שממנה שוב אין זנו עתיד להבריא, והיא „המוד להזקין ולמות"; מחלותיהם של ג'ובאני מאלפנטי ושל אדה כתה; מחלתו של קופלר, הסומא שהוא מעדיף להיות חולה אמיתי מאשר חולה מדומה; אהבת־הנפש שזנו חש כלפי מחלת הסוכרת „המתוקה", כאשר נדמה לו שהוא נגוע בה – ועד מהרה מתברר לו, לאכזבתו, כי לא לקה בה. כל המחלות הרבות והמגוונות האלה תובעות יחדיו וניתן להן ביטוי כוללני ומסכם, בסיום הספר, בהכרזה השנונה שהחיים עצמם דומים למחלה, אלא ש„להבדיל משאר המחלות, החיים הם תמיד מחלה אנושה שסופה מוות". „כל מאמץ להעניק לעצמנו בריאות, מאמץ־שוא הוא", אומר זנו, כיוון שהמחלה טבועה בעצם מהותו של האדם כיצור תרבותי. האדם „המטושקף" הרס את סדרי הטבע ביצורו „מכשירים". רק באמצעות „שואה שמעולם לא נשמעה כדוגמתה", שאותם מכשירים יגרמו לה, נוכל „לשוב לבריאות"; זו יקרה כאשר „אדם חולה קצת יותר מכולם" יגנוב את חומר־הנפץ הזרסי ביותר, שאדם אחר המציא, ויפעיל אותו – ואז כדור־הארץ יהיה סוף־סוף „נקי מטפילים וממחלות" (וגם – כמשתמע מנבואה קודרת זו העלולה להתגשם, בעולמנו־אנו, בכל רגע – נקי להלוטין מבריאים...).

המחלה האמיתית שבה לוקה זנו – ובה לוקה יוצרו, סבבו – היא מחלת החיים בעולם המודרני. רק דרך אחת פתוחה לפני מי שחי בעולם החולה להעמיד פנים כאילו הוא מסתגל לחולי־העולם ועוטה כמסכה את הפרצוף שהעולם מלביש על פניו. אכן, זוהי כמדומה המשמעות האמיתית של „הבראתו" של זנו בסיום הספר, וכאן אנו מוצאים קו מקשר בין סבבו לבין לואיג'י פירנדלו, בן תקופתו הגדול, שבכתביו נמתחת ביקורת נוקבת על החברה הבורגנית „החולה", והקושר רחב יותר – קבלנה מרה על מצבו החולני של האדם בעולם המודרני. גם פירנדלו יצר דמויות בני־אדם יוצאי־דופן, „משוגעים" בעיני האחרים. הפתרון למצבם הקיומי של בריאים אלה הוא אחד: אדם כזה אכן יסכים להיראות כמשוגע, אף ביודעו שהוא שפוי; הוא יסכים, כמו זנו בסוף סיפורו, לשחק על־פי הכללים ש„האחרים" – החיים עצמם – מכתיבים.

★ ★ ★

מאז גילויו המקרי כמעט, היה „תודעתו של זנו" לספר קלאסי, לספר שהוא מנכסי צאן־ברזל של הספרות האיטלקית. גם אם לא נקבל את קביעתו של מונטאלה, שסבבו הוא המספר הגדול ביותר שקם לאיטליה אחרי ורגה, הרי שאין כיום מי שיטיל ספק במרכזיותו של סבבו בתהליך ההתפתחות של הרומן האיטלקי המודרני, או במשקלו הסגולי בקרב הזרמים הספרותיים החדשניים ששינו את פני הסיפורת האירופית בראשית המאה הזאת.

על־פי מסורת פרשנית נודעת (שהתחילה במאמר של דבנדטי), יש לראות ב„גיבור הפאסיביות" זנו קוזיני, באיש חסר־האונים שאינו מסוגל לחיות אלא רק להסתכל בחיים ולנתחם, דמות בעלת אופי יהודי, את דמותו המסורתית של היהודי שלאחר האמנציפציה, החי בתוך החברה הכללית והנדחק אל שוליה (וכך ביטא, כביכול, איטאלו סבבו המתבולל, בעקיפין, את יהדותו הנשכחת). לא כאן המקום לדון בתיזה מפתה אך בעייתית זו, אולם מן הראוי לציין שתהיה אשר תהיה תקפותה, הרי אין ספק שתהליך התקבלותו של הרומן, במשך יותר מיובל שנים, מוכיח בין השאר מה רב כוחו של זנו כדמות טיפוסית בעלת צביון אוניברסלי. שוליותו ותלישותו של זנו אינן נראות היום דווקא כתכונותיו של היהודי – המפלס לו בעמל דרך־לא־דרך בתוך החברה, כדי למצוא צורת קיום כלשהי – אלא כשוליותו ותלישותו של אורי־האדם, הנע ונד, בלי שלווה ובלי תקווה, בין משמעות לאבסורד.

זרימה חופשית

מאת טליה רפפורט

אורית לנדאו, גלריה „מימד", רח' פרנקל 23, ת"א.

אורית לנדאו מציגה בגלריה „מימד" תערוכת יחיד ראשונה אחרי השתתפות בשלוש תערוכות קבוצתיות ואחרי התבשלות של ארבע שנים בתוך עצמה. אולם כאמנים בעירם אורית היא לא נמהרה להציג ופתחה בשקט וחשיבה אמנותית וסגנון אישי יוצא דופן ומעניין.

התערוכה מורכבת מארבע עבודות־ענק שמתפרשות לאורך כל קירות הגלריה ומקיפות את הנכנס מכל עבריו, ממש סוגרות עליו.

העבודות עשויות בשחור־לבן וגווני אפור בלבד ונראות כקולאז'ים צילומיים מוגדלים שעברו טיפולים ועיבודים ציוריים שונים. הן עשויות בטכניקה מיוחדת שמתחילה בצילומי עתונות שנגזרו. הקטעים הוגדלו באופנים שונים והולמו בטכניקת „זירוקס", הצילום הועבר לשקף, בסופו של דבר, והגדיל לציורי ענק שנעשו בעבודות מכחול ידנית. אף כי טכניקת הגביעה שומרת על איפוק וניכור מסויים (וכך גם הצבעוניות הלא־צבעונית) בכל זאת היא מרככת מעט את האופי התיעודי של הצילום והופכת אותו לחומר גלם אישי וחמים יותר. זאת על אף שבקטעים מסויימים נשמרים פני השטח המנוקדים שהם תוצאה מטכניקת הדפוס של העתון.

חלק מהדימויים ברורים ומזוהים, אחרים היטשטשו בהליכי ה„זירוקס" והציור והפכו לצורות ולכתמים מופשטים וגם בין הדימויים המפוענחים נוצרים יחסי גומלין בלתי־שגרתיים כי הם לא נבחרו ונודרו על פי איזשהו קו רעיוני מנוסח, אלא בדרך אינטואיטיבית ופתוחה יותר. אין זה מאול של סימנים, סמלים ומסרים, אלא נוצרת בעבודות זרימה חופשית יותר מדימוי לדימוי, מטאמגרף לאשה יולדת, מיד עקבות לדמות של אדם, לדג, לגדר, למבניות וכן הלאה. הדימויים נטמעים אלה באלה כך שנוצר מעין זרם אסוציאציות דינאמי.

לא כל מה שמתרחש ביצירות רבות־הידיים אלו הוא קריא וקליט עד הסוף. חלק מהדברים נשארים מרומזים, מעורפלים, סתומים ודווקא המצב הלא־מפורש הזה, המתגרדר בין פיגורטיבי למופשט, ובין גילוי לכיסוי, מעורר סקרנות ומאפשר קשת של תחושות ואסוציאציות. „ציור ללא חידה הוא פשוט משעמם", אומרת אורית לנדאו, ובציורים שלה הדברים צפים, נחשפים ונעלמים – כמעט כמו בחיים, שהרי מה שנראה לרגע כברור, אינו תמיד מובן ועשוי להתגלות כמשהו אחר לגמרי.

ברוב העבודות מדפיסה אורית לנדאו במכונת כתיבה סימנים שונים על גבי צילומי ה„זירוקס" (כשהם עדיין על נייר ולא על שקף), ובשלב הסופי של הציורים הגדולים המוצגים בגלריה מתפקדים סימנים אלה כמעין רקע שעל גביו ולצידו מועלים הדימויים. הם עשויים אמנם ביד, בגע אישי וציורי יותר, לא של מכונה, ובכל זאת סימני הדפוס השבלוניים החוזרים על עצמם בשורות (אם גם בתהליכי השתנות ווריאציות מסויימות) מעלים מיד בתודעה את נושא העתונות והתקשורת. מאחר שאנו חיים בעידן התקשורת והמצפים ללא הרף באלפי עבודות ודמויות שאין „הדבר עצמו", איננו מתנסים בדברים באופן ישיר, אלא רק במשנה המועבר דרך אמצעי תיווך שונים. אורית לנדאו פועלת בדרך דומה. גם היא מעבירה בעבודותיה דברים בלתי־ישירים (שהרי זהו רק ציור ולא אירוע אמיתי) היא אף משתמשת בצילומי עתונות, שגם הם כשלעצמם הם תרגום של מציאות ולא המציאות עצמה. כך ממשיך ומסבב לו המעגל הדימויים המגיעים אלינו הם כבר „מיד שלישית" או רביעית. יש שהם התעוותו בדרך והלכו לאיבוד ללא הכר.

לכך יש להוסיף גם את העובדה שחלק מן הדימויים מתקשרים לתהליכי כיסוי והסתרה (יד עוטפה כבמסה, חבית סגורה, פנים מכוסים במסכה) וכך נרקמת האוירה הסוריאליסטית והמרוה של הציורים האלה, שבתוכה טמונות תחושות וחויות שכל צופה יכול לקלוט אותן בדרכו שלו.

זוהי, איפוא, חוויה מיוחדת ומורכבת ומסקרן לראות איך יתפתחו הדברים בהמשך.

אורית לנדאו (גלריה „מימד", ת"א)

מפלגת הירוקים

שמעון אבני „שמה ירוקי" בגלריה „מימד קטן", לב דיזנגוף, ת"א.

שמעון אבני עוסק מזה שנים בציור מופשט למחצה, רווי ברמזי נוף כגון שורות של עצים ירוקים. בתערוכות קודמות היה אפשר ליהנות לעיתים בציוריו מערכים ציוריים אסתטיים, אך בתערוכה הנוכחית הוא חורג מן ההתכנות הקבועה לגמרי שלו בשני מובנים. ראשית, הוא חורג מן העיסוק בציור לשם ציור ומכסה העצם לומר משהו חברתי־פוליטי. ושנית, הוא חורג מן הציור הדו־ממדי לעיצוב סביבה תלת־ממדית, או מיצב, כפי שנוהג לכנות זאת. הוא מילא את כל החלל הצר של גלריה „מימד קטן" לא רק בציורים על הקירות אלא גם בתבליטים ופסלים הניצבים או מונחים על הרצפה.

על דף ההסבר התלוי בפתח התערוכה רשם מישהו, שרצוי לראות את התערוכה בישיבה (על הרצפה), כנראה כדי להיות „בתוך הדברים". מכל מקום, הצופה אמור לעמוד בין המרכיבים השונים כאילו הוא משוטט בתוך ציור תלת־ממדי.

תיאורטית, כל זה טוב ויפה, אלא שמיצבור הפריטים המרכיב את התערוכה עשוי בצורה ילדותית ומגושמת מריקט ומחומרים עיסתיים צבעים ומתקבלת תחושה של צעצועים או תפאורה של גן־ילדים.

האידיאולוגיה שגרמה לשמעון אבני לנזוח את הציור הישן והטוב לטובת הגיבוב המלאכותי והמאולץ הזה, מדברת על „מפלגת הירוקים" שאליה משתייכים כל הכמהים לפיסת אדמה ירוקה. בשם הערגה הפסטורלית־נוסטלגית הזו (שהיא כשלעצמה יכולה להיות קסומה ומושכת) הוא מציג בתערוכה עצים מבוטרים בריקט וצבועים בירוק, תבליט עשוי מגיבוב של עלי קרטון ירוקים, רועה עם שני כבשים וחולדן עם סוריה שעשויים מסיבי פוליאסטר, בריכה כחולה בתוך שדה ירוק עשויה מחיפר או גבס צבוע ומסביב, על הקירות גם ציורים נוספים, ויחח, עריסות שתת בשדה, דמויות פרימיטיביות צועדות בשורה וכו': כל אלה יוצרים שעסקו מגובב שהוא בעיניי כעיני, הן כמסר הפשטני מדי שלו והן באופן והביצוע שלו.

בעברית ובלאדינו

מאת שמואל שתל

מרגלית מתתיהו, „השופתי" (שירים); הוצאת „עקד", תשמ"ח; 56 עמ'.

גם ספר שיריה הראשי של מרגלית מתתיהו, הוא ספר שירי אהבה – אהבת אישה לבעלה, אהבת אם לבנה ולבתה, אהבה חורה. אלמלא הדימה השופשית בשיריה, המשוחררים מכבלי המשקל והחריזה, היתה זאת שירת הימים ההם, כשהאדם היה אדם ולא מכונה, והאהבה היתה אהבה ולא סקס. אף כי אהבה שהיא מחלת הרכוש. הכה נשארת תמיד פרטית ויחודית, רק אצל מרגלית מתתיהו, בא אהוב ו„אוסף את הלקיקי המתפזרים וכונה אותי מול עצמי, שקופה", כלומר זכה, עד כדי יכולת „ללמוד אהובה" (מצוטט במקובץ מעמוד 9), ו„בא זמן עירום/ לפתוח רוכסני גופינו" (180) ו„אישה פורעת גורל באהבה רכה", „פורעת כל מסכה" (21). זה כוחה של אהבת אמת, שהיא אוניברסלית ואינדיבידואלית בעת ובעונה אחת, ומרגלית מתתיהו החושפת את האמת הפרטית שלה, פורצת לרשות היחיד של הקורא, מוזירה מנשמתו שלו את תבשיקיו המוזייפים, את בלדאיי לראותה, „אל העצב המרעיד בתוכי/ אמת צמרמה" (17).

האהבה הנחושפת, ה„ארוגה מחבלי רוח שנתנו בנו מיפושים" (38), אינה בינה לבין בעלה בלבד: היא עוברת גם לבן, „המנער את אישי העירומה" ו„נשאר צמוד לרוח הרפושת נגמר" (39), ולבת, „המצמיחה בתוך של סלה" (44) ו„סוד האמהות ברחמה" (45). מרגלית מתתיהו גם יודעת כי „הבדישה קשה העסיקה מרה" (14) ולא תמיד „ריבש חלב תחת לשונה", ואפילו „ראשי בגה לי בית/ גופי בבית אחר/ המלאכה טרוקה" (14). אכן, טוב לקרוא ולחוות אהבת אמת, על המר והמתוק שלה, על ה„רגונות הפרוסקים" ו„סימני השאלה" (42), כגבר שירה המהללת כל קדושה, שפשוטה בשורה שירתנו וזכונה לפירסום ולפרסים.

הנוף הישראלי מסתנן מבעד ל„חלונות שמים מגודרים", המילים „עטפות בבשת תמרים" (52) „עיתון חורף בשחור את היום הלבן" (50) ו„גל הורשות צולל אל סתויות הבוקר" (49) כצלליות של נופה הנפשי של הארץ.

בפרק האחרון של הספר, „גופים ופנים" יש נשיקה מן הפרט אל הכלל: מתא המשפחה האינטימי אל העולם החיצון. „עיבוון הילדות הוא עיבנוך" ו„הבאר באה לבאר" (53), כאילו המשורר אבד אלדן בא לשמור על ייעודה של כל אות, במילים שאין בכיכול כל קשר ביניהם: אפילו המילים „גופים", „ופנים" הבונות את שם הפרק, אינם אלא שני צדדים של אותו מטבע, שטבעו אותו, אותן האותיות ממש. בפרק זה הגיעה ראיית העולם עד כדי „ריזוק" ו„קרחון שחור" נכבש בתמונה ממוסגרת. שני השירים המוקדשים למשוררים אשר רייך ויהודה אטן „להשיר על הלשון"/ תכם סמי הגוף, ומהדיך אל המן" (51), הם מצויינים בגיבושם השירי, ה„גוהן משכון לזמן" (53).

הפרק השני שבספר, הוא פרק חוויות אל מה שהיה ואיננו, על ביתה של האם „בראי קורותיה" (27), שבו „חושך מרק אל יום וכוכב לא מצא את אורך" (31). פרק זה מעביר אל ספרה הבא של מרגלית מתתיהו, „חצר הרוכה", וגם הפריש שני שירים, להמשיך בשני הספרים, כאחד.

★

מרגלית מתתיהו, „חצר הרוכה" (שירים, עברית – לאדינו); הוצאת „עקד", תשמ"ח; 42 עמ'.

הספר „חצר הרוכה" נכתב בעקבות מסע אל עיר קוהלת יוון שהרבו כשואה. הספר הוא דו־לשוני, עברית ולאדינו, ובראשו, הקדמה של שמואל רפאל, מאוניברסיטת בר־אילן. לאדינו היא שפת גולי ספרד שהגיעו לתורכיה וליוון אחרי הגירוש, ששמה המדעי הוא יהודית־ספרדית.

הלאדינו, ברומה ליידיש בימינו, מסמלת את הקשר של הדור אשר שרד אחרי השואה, אל שפתם האינטימית של ההורים, אל מורשת הדורות, ששפה זאת היתה להם שפת חיים. התנועה ההיסטורית שבעה בנו מאז היינו לעם, ומורשת האבות המגיה אל ההיסטוריה, מוצאות את ביטוים כבר בשירת „האזינו": „שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך, בהנחל עליון גויים..." (דברים לב). לעם ישראל יש הרבה שפות היסטוריות וה„קדיש" ו„כל־נדרי" נאמרים עד היום בארמית, שפה שחדלה להיות שפה חיה של המוני בית ישראל, כאלף וחמש מאות שנה. אגב, לאדינו נכתבה באותיות עבריות (כלומר אשוריות) כשפות אחיותיה ששימשו את עם ישראל: ארמית, ערבית ופרסית, ה„בלעז" של רש"י שהוא צרפתית וגרמנית וכן יידיש. הכל לי קצת, שהלאדינו מופיע בספר זה באותיות לאטיניות (הנהירות יותר לבני הדור הצעיר) ולא באותיות רש"י, שהיה הכתיב היהודי שלה.

לאדינו היתה שפת הבית הילדות של מרגלית מתתיהו, ילידת הארץ, ו„שירי „חצר הרוכה" מתעוררים עם המטען העשן של זכרונות הבית שחרב, כפי שנותרו בתודעתה, מתוך סיפורי ההורים" (מתוך הקדמה של שמואל רפאל). סבורני הוא על כן, כי שירים אלה ימצאו את ביטויים בשפת בית ההורים. אף כי איננו יודע לאדינו (אני יכול רק לפענח מילים בודדות, שאטימולוגיה שלהן היא לאטינית), אני מרשה לעצמי לקבוע, כי השירים אינם תרגום משפה לשפה, אף כי גם [illegible] לשפה, השיר „מראות העיר שאלוניקי" (20־18) יש לו 18 שורות־שיר בעברית, כנגד 27 בלאדינו. רק ליוצר מותר לסטות כך מן המקור. מה גם שהמקור אינו ידוע, באיזו שפה מן השתים השיר נכתב. (אולי מותר גם למתרגם של שיר שנכתב ע"י משורר אחר לטעון, כי אילו כתב אותו המשורר בשפת התירגום, היה משנה וכותב אחרת). השירים האלה נכתבו כנראה במקורן בשתי השפות והוויה יסודית אחת מצאה את ביטוייה במלים ובשורות־שיר תואמות את השפה שבה נכתבה. (בהזדמנות זאת, ברצוני לציין את השורה „ולוס־שאלוניקיקי שפאל" (10) שבה התרים מיצלולי ש' ק', כנגד השורה בלאדינו החסרה את המיצלולים האלה, למרות שייכותם האודבנית לשפת המקום).

מרגלית מתתיהו מגשימה את רצונה של האם האהובה, „להגיע מבטן זכרונות אמי" (16), לבקר ברחוב הילדות ולראות את „האבנים שאין אור בעיניהם" (7). השירים עצובים, אך אינם טראגיים: יש אפילו שורות הומור: „האנשים הנמדים כופפים על כרסם: הנה כאן טמונים צבחי האמנות הדעת" (22) או „הרחוב צופה בעין מסתירה מחייכת" (18). „הדימה הפנימית מציפה את המקום, בין צללי הרמזור" (16) ו„שקט של הרחוב נאסף אל המוח" (20), „העניר יהיה למסך" ו„השקט יוצק מן הקירות" (30) אפילו ה„חצר הרוכה, העמודים המתגוללים באיסורר, צריפים שחורים, ארץ זרה" (מובא בסדר הופעי מעמוד 24) איננה „שאלי שרופה באש..." שיר השואה ממש הוא שיר כבר היחרות בשאלוניקי, שבה דיכאו הנאצים רבבות מיהודי שאלוניקי בבניינים בסביבה, עד הישלחם למחנות השמדה. שם „רדע משתולל, נתח/ מבשרים טורפים לבושי הרגן", „השתיקה ועקה במסע הרס" ו„מעיני חלונות הצרים אור/ לא תתגשק האסלה" (14).

בנסיעה אל החצר הרוכה של בית־אמא, „במטפטת־הרים מהודרת/ אל הרדי כאב להגיע/ אל הפיסנה התחתונה", על גבי פסי „ברזל שנטען שוב צריחות" של „רכבות המוות" הפר את מגילת הרסמה" (10), ביטאה מרגלית מתתיהו את כאב יהדות שאלוניקי, בשפת העם, בעברית ובשפת הבית שחרב, בלאדינו.

מרגלית מתתיהו קיימה את אחד העיקרים, שלהם השירה הטובה הנדרשת: „אין בכלל אלא מה שבפרט".

ב„משא" של ראש השנה

אהרן אפלפלד, ליובה אלמגי, חמוטל בר־יוסף, ק. א. ברתיני, יוסף גורני, אבות ישורון, אסיה מרגוליס, דן־בנית סרי, יהודה עמיחי, מוקי צור, מילים רות, פנחס שדה.

בשבי המיתוסים

(המשך מהעמוד הקודם)

המודרניים, האמונים על תבניות, הוליאוגים". אכן, פרספקטיבה „מרחיבה" שרואה שניתן לגברה או לסבלה, על רקע תעשיות התבנית, ולא רק המיתית של הציונות במיסבה.

כאן מבדיל המחבר בין הציונות בטרם מלחמת ששת הימים לבין אותה ציונות לאחר פרשת־הימים האלה. „עד מהרה, כותב הוא, גבכנו למעולה גורמים מאיצים מצידה של ישראל... רוחפים של יסודות משיחיים ולאומניים בחברה, ומן 1977 – מאמץ שיטתי של ההנהגה". הרי, כל מי שאומר משיחיות אומר מיתוס, כאשר המשיחיות עצמה לובשת ופושטת צורה, ומאז 1977 היא הפכה, פשוטו כמשמעו, להבעת כיבוש, ובשם אחרות המולדת, לשודה על עם זה, תוך יצירת מה שהמחבר קורא „מצב קלוניאלי". איננו בטוח שאני יכול להתום על מה שסיון אומר על הציונות בראשיתה, ואף בהמשך מולכת. הנה כותב הוא: „אמת נכון הדבר שהציונות לא בולה בשיתוף פעולה עם האימפריאליזם הקלוניאליסטי הפעילות במזרח־התיכון. נזכה, למשל, את פגישת הרצל עם הקיסר הגרמני, ואת הצהרת בלפור", אך מיד הוא מוסיף: „אולם הציונות לא ראתה את עצמה כשליחה של כוח אימפריאליסטי כלשהו". שני קטעים אלה אינם מתקשרים אצלי כלל. הם לא נראים לי גם תואמים את האמת ההיסטורית. הרצל ביקש את סיוע כל המעצמות הגדולות כדי להשיג צ'ארטר לפי תוכר הציונות על־ידי המשפט הבינלאומי – והוא תור איפוא להכרה בינלאומית, ולא לאפוטרופסות מיטיבה של מעצמה אחת. וגו לא. אגב, כל התנועות הלאומיות של עמים חסרי ריבונות במאה ה־19 ביקשו תחילה את עזרת אחת המעצמות, לא כדי לשרתה אלא כדי להשיג את עצמאותן... ודומני שאני והמחבר נהיה תמימי־דעים כי הדבר אין להתהל עם מה שהוא קרא „שיתוף פעולה עם האימפריאליזם הקלוניאליסטי".

כאן אביא גם מובאה מדברי בן־גוריון כנגד אלה שהאשימו את הציונות בשיתוף פעולה עם האימפריאליזם הבריטי, בעקבות הצהרת בלפור. אומר בן־גוריון: „את עבודתנו אנו עושים לא בשמים ולא בחלל הריק, כי־אם בתוך המציאות הקיימת... ועבודתנו זאת נעשית בתוך מסגרת פוליטית. ארץ ישראל היא בתוך האימפריה הבריטית, ובארץ ישראל זו אנו עושים את עבודתנו הגואלת והמשחררת. הבגלל זאת אנו אנוסים לאימפריה הבריטית? זהו הדבר ברור ומפורש: לא ידינו כוננו את סדר העולם הזה, לא עלינו האחריות למצב הבינלאומי הקיים. לא אנו בראנו את האימפריות העולמיות – אנגליה, רוסיה, צרפת – השולטות על עמים וגועים בלי הסכמתם ואפילו על כרחם". אך נניח לזאת, שכן אלמלא הפסוק ש„הציונות לא בולה בשיתוף פעולה עם האימפריות הקלוניאליות", ביסודו של דבר אין כאן מחלוקת בין המחבר לבין מבקרו.

*

חותם אני על כל מלה, אשר ל„מצב הקולוניאלי" שנוצר בין ישראל לבין העם הפלשתיני, מאז מלחמת ששת הימים. שוב העניק לנו עמנואל סיון ספר מעניין ומאלף ביותר, הבא בעקבות ספרו הקודם, „קנאי האסלאם", תוך הרבצה מקורית על המיתוסים הפוליטיים שבאסלאם.

דפדוף ראשון
ספרים חדשים

מכתבים

כדברי אדם אל אדם

[illegible]/ערכה זהבה אוסטפלד/משרד הביטחון־ההוצאה לאור/ 269 ע'.

בעזבונו של בן־גוריון נמצאו, בין השאר, כ־12,000 מכתבים אישיים שכתב בראשית שנות החמישים ועד שנת מותו, בעיקר בימי שבתו בשדה בוקר בלא תפקיד רשמי. „מכתבים אלה", אומרת עורכת הספר בפתחו, „יועדו לעם על כל שכבותיו וגילאיו, והוא כתבם כדבר אדם אל אדם בכנות, ללא התנשאות ולפעמים בסערת נפש וברגש חם". מתוכם נבחרו 208 מכתבים „בהם הובאה השקפת עולמו בנושאי עיון והגות... דעות בנושאים מרכזיים ואקטואליים בחיי המדינה והחברה הישראלית, סוגיות שלגביהן היו לבן־גוריון דעות ייחודיות... פנים קטנים המשקפים את דיוקנו של בן־גוריון כאדם וכצער". מכתבים אלה נערכו ב־12 שערים ועושרו בהערות מוכיזות על המכותבים ועל עניינים סתומים הנזכרים בגוף הדברים. פורמאט אלבומי, עיצוב נאה.

אקטואליה

לא זו הדרך

תגבורת הלאומית/מאת יאיר קוטלר/ידין/כרך א', 443 ע'; כרך ב' 399 ע'.

יאיר קוטלר החליט להציג בפני הקורא את דיוקנאותיהם של 25 חברי הממשלה הנוכחית ושל שניים (כהן והניבשטיין) שהיו חבריה. הוא חילקם לשתי קבוצות – קבוצה לכדך – האחת של חברי הקבינט והשניה של מה שהוא מכנה „ליגה ב'". כמעט כולם יוצאים מתחת ידו בלי שבחים רבים. בדיוקנאות ניתן משקל רב לראיונות שערך קוטלר עם בעליהם. כן יש בהם גלישות לכל מיני כיוונים שאינם שייכים תמיד לתיזה המרכזית. בסוף שני הכרכים מסקנות בנוסח: „יש בישראל מצוקה של מנהיגות. לשלטון מגיעים הרבה לא יוצלחים, שלא עלה בידם להסתדר במקום אחר... לא זו הדרך!"

תרגום

כשלון הרפורמה

הזר/מאת פתחי עיסאווי/ תרגם מערבית עמי אלעד/בתר/ 136 ע'.

מאז שנות השלושים נערכו במצרים נסיונות אחדים לבנות כפרים־לדוגמה במסגרתה של תכנית שנועדה לשנות בצורה יסודית את אורח חייו של הפלאח המצרי. כפי שקרה לא אחת בתקופה המודרנית נהגה התוכנית למעלה ונכשלה בשדה בגלל אלף ואחד גורמים. מחבר הספר הזה, שפעל כמפקח מטעם משרד החינוך, נתקל במהלך עבודתו בכפר־לדוגמה באזור הור המרכזי, שתושביו המיועדים לא היו עובדי־אדמה. מכח הנסיבות נמצאה להם פרנסתם בשוד קברים פרעוניים עתיקים וממסחר הדברים לא הלך לכם אחרי הרפורמה. התוצאה הבלתי נמנעת: קונפליקט שהוליד סיפור מסגרת ולו שלושה סיפורי־משנה עם לקחים. ספר ראשון לסידרה חדשה של „בתר" שעניינה יצירות מתורגמות מערבית ועורכה הוא מתרגם הספר הזה.

כפל הדברים

יוסי־טוב שהזהרה שמגהאר/ מאת שלום עליכם/תרגם מיידיש אריה אהרוני/ספרית פועלים/344 ע'.

כרך נוסף בסידרת כתבי שלום עליכם שעליה שוקד המתרגם זה שנים רבות. על תוכנו הוא אומר בפתחו: „הסיפורים שבכרך זה מכוונים לבני־האדם לקהל מאמינים צעירים, היושבים בחבורה ומקשיבים ברוב קשב לאחד מבוגר המספר להם מעשים שאירעו בו בימי ילדותו... מקובל לכנות לאוצר ספרותי זה בשם 'סיפורים לילדים'... הילד קורא בסיפורים אלה, או מקשיב להם 'מן העומק שלו', והמבוגר – 'מן העומק שלו'. כי הסיפורים כשולי הזר הם המכוונים בעת ובעונה אחת אל שני העולמות כאחד. שם הספר... מרמז על הלדירות העובר כחוט־השני בסיפורים, שעניינו איזו תשוקה שלא באה על סיפוקה... והנחס שבא בעקב כך, אשר לעתים יש בו מן ההומור. בין הסיפורים – „האולר", „האתרוג" ו„רמי הנוכח".

„עתון 77"

בגליון יולי של „עתון 77" מתפרסמת פואמה בת 30 שירים של המשורר ניזאר קבאני בתרגומו של שמואל רגולנס. בחוברת גם תרגום ארבעה משיריה של המשוררת הפולניה ארשילה קוזיול. שירים מאת: שלמה אביו, משה דור, גד יעקבי, דן לוי, מירי בן־שמחון, סמדר שרת, מרדכי הרשו. „באמנות הפלסטית" (בשיתוף עם מדרשת רמת השרון). שיחת החודש: עם יהודית הנדל.

קיבוץ עין החורש והמשפחה

„מורשת", בית עדות ע"ש מרדכי אנילביץ'

ביום רביעי, 14 בספטמבר 1988, ג' תשרי תשמ"ט

שנה לפטירתו של חברנו היקר

אבא קובנר

ייערך בקיבוץ עין־החורש, בשעה 21.00

ערב מוקדש לשירתו ועיון ביצירתו

בין המשתתפים: חנוך ברטוב, חיים גורי, שלום לוריא

מוקירי זכרו מוזמנים

★

בשעה 17.00 נפקוד את הקבר

הסגל אצל הנשיא

47 אנשי הסגל הדיפלומאטי בישראל התכנסו אתמול בבית הנשיא לברכו לרגל ראש השנה. זקן הסגל, שגריר אוסטריה ד"ר אוטו פלנרט, איחל לנשיא שנה טובה והביע תקווה שתהיה זו שנת שלום ושיתוף פעולה עם כל שכניה של ישראל. בתמונה: הנשיא עם שגרירת הפיליפינים אסה אמריקו וציג הונגריה בארץ יאנו דיניש. (צילום: יצחק הררי)

אולטימטום ל'מספנות ישראל' בחיפה:

אספנת אניות 'צים' מותנית בעמידת המספנות בתחרות

מאת סופר 'דבר' בחיפה

הנהלת חברת 'צים' דורשת בתנאי להמשך האספנה של אניות המכולה הגדולות שלה במספנות ישראל בחיפה, שמחיר התיקונים יעמוד במחירי התחרות הבין־לאומית וכי המספנה תעמוד בלוח הזמנים - כך מסר אתמול דובר 'צים' בתגובה על טענת מספנות ישראל, כי 'צים' הפסיקה לאספן את אניות המכולה הגדולות שלה במספנה בחיפה, בניגוד להסכם בינה לבין החברה.

דובר 'צים' אליהו שרגאי ציין עם זאת, כי 'צים' תהיה מוכנה לשלם מחיר גבוה ב־15 אחוז ממחירי חו"ל, אך מספנות ישראל הודיעו, לדבריו, כי לא יוכלו לעמוד בתנאים אלה. בעקבות זאת הודיעה 'צים' לכונס הנכסים ולהנהלת המספנה, כי בכל רגע שהמספנה תוכל לעמוד בתנאי החוזה תאספן 'צים' במספנות ישראל גם את אניות המכולה הגדולות על אף העלות הגבוהה ולמרות הקשיים התפעוליים הנגרמים לה.

דובר 'צים' הזכיר, כי ל'צים' חוזה רב־שנתי עם מספנות ישראל לתקופת השנים 1983־1989, שלפיו התחייבה לאספן בחיפה את האניות שהמספנה מסוגלת לאספן, בתנאי שהמספנה תהיה בתחרות עם מספנות בחו"ל במחיר, בטיב ובמועדים.

דובר 'צים' טוען, כי למרות ההתחייבות החוזית לא עמדו מספנות ישראל בתחרות, לא מבחינת לוח הזמנים ולא מבחינת עלות האספנה, שהיתה גבוהה בהרבה מזו מחו"ל. 'צים' טוענת כי מאז 1983 אוספנו כל אניות החברה במספנות ישראל להוציא אניות שמבחינה טכנית לא ניתן היה לאספן בחיפה. „אין לצפות שיוספנו אניות ללא צורך רק כדי לספק תעסוקה למספנה", נאמר בהודעת 'צים'.

מנכ"ל מספנות ישראל זאב אלמוג מאשים את חברת 'צים' בהפרת ההסכם עם המספנה בכך שהחלה להעביר אניות מכולה גדולות לאספנה בהונג־קונג. הוא טען נגד תחרות בלתי הוגנת מצד המספנה בהונג־קונג, הגובה מחירים בתנאי היצף, כאשר היא משלמת לפועליה שכר רעב. אלמוג טען, כי עם הצטברות ניסיון במספנות ישראל מתיקון אניות המכולה הגדולות תוכל גם המספנה בחיפה לקצר את תקופת האספנה הדרושה לתיקונים באניות אלה.

היום מפגש ראשון של הפורום האסטרטגי לכלכלה ולתעשייה

מאת אורית זרניצקי

היום יתקיים במלון 'דיפלומט' המפגש הראשון של „הפורום לחשיבה אסטרטגית על שיטת הכלכלה והתעשייה". הפורום הוקם ביוזמתו של דב לאוטמן וקיבל תמיכה מאסיבית ממזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, שאף רצה לשלב בו את מיטב הכוחות מאגף האיגוד המקצועי ומחברת העובדים.

בפורום משתתפים גם ראשי הקונצרנים התעשייתיים הגדולים כמו 'כלל', 'כור', 'אלרון', כי"ל, איגוד התעשייה הבין־קיבוצית, חברת העובדים, התאחדות התעשיינים, כל הבנקים הגדולים לרבות בנק ישראל, ראשי משרדי הממשלה הנוגעים בדבר, וכן אישים מעולם האקדמיה.

ד"ר חיים יעבץ, העומד מאחורי ארגון הפורום, אומר, כי מטרתו לבחון מחדש את מרכיבי היסוד של המדיניות הכלכלית בקשר לתעשייה במגמה להביא להתפתחות הכלכלית בעולם.

בנוסף לפורום נוסדו חמישה צוותי הנחיית עבודת חשיבה. כל צוות כולל כ־15 איש ובראשו שלישיה המבטיחה איזון בין־מוסדי. בראש צוות החשיבה של התשתית האנושית עומדים יהקוני מחברת העובדים, יוסי גטניו מהתאחדות התעשיינים ושרה אלספקטור מההסתדרות. בראש צוות הייצור עומדים שמואל רוזנם, תעשיין, מאיר רוס מהתעשייה הבין־קיבוצית ויחיאל אטיה, מנהל אגף המתכת בהתאחדות התעשיינים. בראש צוות הידע והטכנולוגיה עומד ד"ר אהוד גלר מאינטרפרם, ד"ר גורי מלצר מכור, ושלמה נהרי מכימיקלים לישראל. בראש צוות ההון עומדים ד"ר אבי בן־בסט מבנק ישראל, נחמיה חסיד מ„גילית", יחזקאל גוטמן מהתאחדות התעשיינים ופתחיה בר־שביט מבנק הפועלים. בראש הצוות הניהולי העסקי והשיווקי עומדים אהרן דלר מנכ"ל החברה לישראל, יעקב ליפשיץ מנכ"ל אלקטרה ומשה נחום מהתאחדות התעשיינים.

מלבד אלה הוקמה קבוצת תיאום, האחראית לתיאום ולניהול התהליך כולו ובראשה עומדים ד"ר חיים יעבץ מנכ"ל 'בנצה', גידה שמאי, מנהלת המכון למחקר חברתי וכלכלי של ההסתדרות, תמר בן יוסף מתמ"ת, גמליאל וייסבך ראש האגף האסטרטגי של בנק הפועלים, ד"ר בן ציון נווה, יועץ מדעי, ושאול כצנלסון, שהושאל על־ידי התעשיינים להיות מזכיר הפורום.

חילוקי דעות בין הבנקים מעכבים פתיחת 'אליאנס'

מאת סופר 'דבר'

אין כסף לפתיחת מפעל 'אליאנס' ועתידו של המפעל שוב לוט בערפל. מגעים קדחתניים שנמשכו כל השבוע בין נציגי הבנקים, המפרק, 'כור' ובהתערבותו הישירה של מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר לא העלו דבר. נכון לסוף השבוע אין כספים לפתיחת המפעל, עקב חילוקי הדעות בין הבנקים השונים ובעיקר בין בנק הפועלים לבנק לאומי.

המפרק הזמני, עמרם בלום, הצליח עד כה לקבל את הסכמת הבנקים למתן אשראי בהיקף כולל של כ־8 מיליון דולאר (5 מבנק הפועלים, 2 מבנק דיסקונט ומיליון דולר מבל"ל) וכן סיכם עם בנק הפועלים על קבלת סכום של 3.3 מיליון דולר מכספי 'אליאנס' שהבנק החזיק בידיו. מדובר בתקבולי יצוא בגין עסקות קודמות של 'אליאנס' שהגיעו לאחרונה.

במקביל צריכה 'כור' לגייס סכום של 10 מיליון דולאר ומהם 6 מיליון מיד. מזכ"ל ההסתדרות ומזכיר חברת העובדים נועדו בעניין זה עם מנכ"ל בל"ל צדיק בינו והושגה הבנה עקרונית שטרם יצאה אל הפועל. סכום נוסף של 4 מיליון דולאר אמורה 'כור' להשיג כמה שבועות אחר כך, אך טרם ברור אם יהיה ביכולתה לעשות זאת.

כזכור, הודיע בשעתו המפרק עמרם בלום, כי פתיחת 'אליאנס' בחודש ספטמבר היא קריטית, שכן בחודש זה נערכים ירידים שונים של צמיגים ברחבי העולם וזהו המועד לקבלת הזמנות.

אל־על עדיין מאבדת נוסעים אך מצפה לסיים 1988 באיזון

מאת אריה אגרה,
סופר 'דבר'

בעוד שבמספרם של הנוסעים הישראלים לא חל שינוי של ממש בשני חודשי הקיץ, מוסיפה 'אל־על' לסבול מירידה חריפה במספרם של הנוסעים הזרים. רק בנוסעים מצרפת ומקנאדה חלה עליה בחודשיים האחרונים.

עם זאת מקווים ב'אל־על' לסיים את השנה ללא הפסד, תודות להחכרת מטוס 'ג'מבו' עד לקיץ הבא ולהוזלת הדלק. הוזלת הדלק לבדה תניב חיסכון של 12 מיליון דולאר בשנה למוביל הלאומי.

על־פי נתוני 'אל־על', ירד מספר התיירים האירופיים, חוץ מצרפת, ב־15־18 אחוז בחודשיים האחרונים בהשוואה לאותם החודשים אשתקד. מספרם של התיירים מארה"ב ירד ב־15 אחוזים. אולם מספר התיירים מצרפת עלה ביולי ב־15 אחוז, ובאוגוסט הוא לא השתנה בהשוואה לשנה שעברה. עליה של שמונה אחוזים חלה בחודש האחרון במספר התיירים הקנאדיים.

נוכח התנועה הדלילה החליטה 'אל־על' להחכיר את ה'ג'מבו', שרכשה מחברת־התעופה האוסטרלית 'קוואנטאס', מהחודש עד יוני הבא. 'אל־על' רכשה את המטוס בתחילת השנה ב־32 מיליון דולאר, ועתה החכירה אותו חזרה ל'קוואנטאס'. הסדר זה מתאפשר נוכח העובדה, שעונת־השיא ב'אל־על' היא כאשר אצלנו קיץ, ואילו ב'קוואנטאס' – כאשר אצלנו חורף.

הוזלת הדלק למטוסים באה עקב עיוותי קרן ההשוואה, הגורמת לייקור הדלק בארץ, בזמן שבכל העולם יורד מחירו. על רקע זה פנתה באחרונה 'אל־על' לממשלה בדרישה להשוות את מחיר הדלק לעלותו בשוק הבין־לאומי, שאם לא כן תתחיל החברה לצייד את מטוסיה בבנזין באירופה. הדלק מהווה כשליש מהוצאות התפעול, ומשמעות כל סנט במחירו מיליון דולאר בשנה בתקציב של 'אל־על'.

שופט הורה להחזיר לבצלאל מזרחי את רשיון הנהיגה

(ע). – שופט בית המשפט לתעבורה בתל אביב, נתן ברנר, הורה אתמול להחזיר לאיש העסקים בצלאל מזרחי את רשיון הנהיגה, ששלל ממנו קצין משטרה בעקבות תאונת הדרכים בה היה מעורב בראשית יוני ובה נהרג רוכב טילון בן 24.

בהחלטתו ציין השופט כי אינו סבור שיש בהמשך נהיגתו של מזרחי כדי לגרום סיכון הנוהגים בכבישים. השופט הדגיש כי פסילה עד תום ההליכים מוטלת רק במקרה שמדובר בנהג בעל קופת שרצים של עבירות תעבורה, או כאשר מדובר ברשלנות רבה.

בהתייחסו להרשעותיו הקודמות של מזרחי ציין השופט, כי מרבית העבירות נעברו לפני עשרות שנים, ואין לומר כי עברו מעיד עליו כי הוא נהג עבריין.

הלוח הכללי

dsi DECISION SYSTEMS ISRAEL
דרושים:
מהנדסי תכנה
■ נסיון של 4 שנים לפחות
■ ידע במערכות INTEL 80 X 86
■ הכרת מערכת הפעלה RMX 86
■ ידע בחמרה - יתרון
מהנדסי חמרה/תכנה
לפרויקט חדשני שיתבצע בחלקו בארה"ב
■ רקע נרחב ב-CHIP DESIGN.
■ בקיאות בארכיטקטורה של מיקרופרוססורים.
■ נסיון בפתוח MICROCODE.
■ ידיעה טובה של שפת C תחת UNIX.
■ הכרת המיקרופרוססור 68020.
לקביעת פגישה נא להתקשר לטלפון 03-5710888 או לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לחברת DSI ת"ד 853 מיקוד 53108 גבעתיים.

למוסד ממלכתי בירושלים
לבצוע עבודות מחקר
דרושים/ות אקדמאי/ות בוגרי/ות לימודי מדעי המזרח התיכון וארצות האיסלם או הלומדים בשנה האחרונה לקראת התואר הראשון
ידיעת השפה הערבית הכרח
החוקרים יועסקו לתקופה קצובה על בסיס שכר המקביל לדרגות 6–7 בדירוג המח"ר
מועמדים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים אל ת"ד 13046, עבור ב"א
תאריך אחרון להגשת המועמדות: 23.9.88
מועמדים מתאימים בלבד יוזמנו

לחברת אדיונטיקס בע"מ
חברה העוסקת בתחום מערכות הוראה ממוחשבות
דרוש/ה
מהנדס/ת תוכנה בכיר
על מנת להשתתף בתיכנון ופיתוח מערכת מתקדמת בשיתוף פעולה עם חברה אמריקאית
כישורים נדרשים:
– ניסיון מוכח בהגדרה, תכנון ופיתוח מערכות – 10 שנים לפחות
– ניסיון בשפת C
– שליטה בשפה האנגלית
– ניסיון בסביבת PC, בסיס נתונים, מערכות מרושתות
– יתרון לרקע לחינוך או הוראה
סודיות מובטחת
המעוניינים יפנו בצירוף קורות חיים לפי הכתובת אדיונטיקס בע"מ בית מרכזים, ת.ד. 2085 הרצליה פיתוח מיקוד 46733

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
עם נסיון בעבודות קבלנות בנין ועבודה עם מחשבים כולל משכורות
לפנות בצירוף קורות חיים, בכתב יד לת.ד. 6651 תל־אביב 61066

רווחים + קריירה!!!
לחברה פיננסית בשיתוף בנקים
דרושים/ות
מנהלי/ות סניפים עצמאים בכל איזורי הארץ
בעלי/ות משרד + כושר ניהול ואירגון
ההשקעה: החל מ־$7,500
לפנות בכתב + קורות חיים לת.ד. א/44575 חיפה

החברה למתנ"סים
החברה למתנ"סים מפעילה 150 מתנ"סים בכל רחבי הארץ, המקיימים פעולות תרבות, חברה חינוך וקהילה לכל הגילאים. כל מתנ"ס מנוהל כגוף משפטי עצמאי.
יזמים חברתיים המחפשים אתגר, מוזמנים להציע את מועמדותם לתפקיד
מנהל/ת
למתנ"סים: יסוד המעלה צפת
דרישות התפקיד:
• בעלי השכלה אקדמאית • תינתן עדיפות לבוגרי תוכנית שזורין • ניסיון בניהול חינוכי ובחינוך המשלים • ניסיון מוכח בארגון מינהלי וכלכלי בהיקף רחב • נכונות לעבוד בשעות לא שגרתיות • מגורים במקום (תנאי הכרחי).
הגשת המועמדות תיעשה בכפוף לתנאים שהחברה תקבע.
יש לפנות בכתב בצירוף קורות חיים שבהן הממליצים ופרוט הנסיון אל עמי שגב, ממונה על הטיפול בפרט וכוח אדם, החברה למתנ"סים, גבעת הרצל"ט ירושלים 91034, על הפניות להגיע עד 23.9.88

לנקה כימיקלים בע"מ
דרושים
מחסנאי – למחסן חמרי גלם
נסיון בעבודה – 3 שנים לפחות
התפקיד דורש מגע עם לקוחות וספקים.
מחסנאי – למחסן סכני
בוגר ב"ס מקצועי – יתרון
נסיון של שנתיים לפחות
התפקיד דורש מגע עם לקוחות וספקים.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 333 פ"ת.

ארד בע"מ – דליה
שותפות קיבוצים דליה – רמות מנשה
דרוש
מהנדס בקרת איכות
לתפקיד ריכוז מחלקת בקרת איכות במפעל
הכישורים הדרושים:
★ 5 שנות נסיון בביקורת איכות
★ שליטה בשפה האנגלית – הכרחית
המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים למען: ארד בע"מ – דליה דואר דליה מיקוד 18920 עבור משרת „מהנדס"

למוסד ממלכתי בת"א
דרוש
קצין קשר
כישורים נדרשים
★ השכלה תיכונית מלאה, עדיפות לבעלי השכלה על תיכונית בתחום הטכני.
★ שרות צבאי כקצין קשר בדרגת סרן לפחות
★ נסיון קודם של 5 שנים לפחות
★ שליטה מלאה בנושאי תקשורת והפעלה
★ בעל כושר ניהול ארגון והדרכה
★ תושבי ת"א והסביבה
המעוניינים העונים לדרישות דלעיל יפנו לת.ד. 17216 ת"א מיקוד 61171 עבור מ.ש. ויפרטו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. ומס' טלפון להתקשרות
– סודיות מובטחת –
פנים מתאימים ייענו

למוסך מרכזי
דרושים
1. בוחן רכב
בעל תעודת בוחן + נסיון מוכח
2. מכונאים
בעלי נסיון
3. חשמלאי
בעל תעודת הסמכה + נסיון
להתקשר לטל. 330106 לאלי חסון

קבוצת השמירה
סניף ת"א
דרושים:
1. איש מכירות
לשירותי אבטחה
2. סייר במשרדן
לשעות הלילה
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות טלפונית 03-651052 לבניה

למסעדת דגים
דרוש
שף מעולה
עם נסיון רב בניהול מטבח גדול.
תנאים מצויינים למתאים.
נא להתקשר בשעות הבוקר
טל: 816012, 03-516011

למפעל מזון באזור עפולה
דרוש
כלכלן/ית — רואה חשבון
נא לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 2445 עפולה (18102) ולציין ע"ג המעטפה עבור כלכלן – רואה חשבון

למפעלי „ארגמן" יבנה
דרושים
מפעילים
למכונות צביעה, אשפרה והדפסה
הכישורים:
– בריאות תקינה
– נכונות לעבודה במשמרות
מועמדים אשר יענו על דרישות אלה ייהנו
– מתנאי עבודה נאותים
– תנאים סוציאליים מלאים
– חדר אוכל
– הסעות מהאזורים: גוש דן – לוד – רמלה – ראשל"צ – רחובות – אשדוד – אשקלון – קרית־מלאכי
– אפשרויות קידום במסגרת הכשרה מקצועית בתחומי המפעל
נא לפנות ללשכות העבודה, בטלפונים הרשומים למעלה ו/או ל„ארגמן", תעשיות מח' כוח־אדם טל: 08-433243

בלם בע"מ
חברה לסאונים אלקטרונים לתעשיה
דרוש
מנהל מכירות מנוסה
לפנות למרסלו בטלפון 03-7515186
רח' בצלאל 21 רמת־גן

למשרד מהנדסי בנין בירושלים
דרוש/ה
מהנדס/ת פיקוח
טל. 02-767919

למושב צופר בערבה
דרושים/ות
– עובדים למיון מלונים החל מ־20.9
– פקידה לבית אריזה – מידי
– פקידה להנה"ח – מידי.
– איש שיווק לירקות.
העבודה לשנה ★ מגורים במקום
טל. 81483, 81181-057

נשיונל סמיקונדקטור
National Semiconductor
למרכז הטכנולוגי למיקרואלקטרוניקה שבמגדל העמק
דרושים:
פיסיקאים ומהנדסי כימיה וחומרים
משרה 6109
התפקידים כוללים פיתוח ופיקוח על תהליכי ייצור מתקדמים בתחום המיקרואלקטרוניקה.
מועמדים הניחנים בכישורים טכניים ואישיים גבוהים המעוניינים להשתלב בחברה המציבה עבורם אתגרים מקצועיים מהמעלה הראשונה מוזמנים להציע את מועמדותם.
נא לפנות בצרוף קורות חיים, תעודות וציונים אל: נשיונל סמיקונדקטור אי.טי. בע"מ ת.ד. 619 מגדל העמק 10556
עבור מחלקת כח אדם ולציין את מספר המשרה.
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

אנשי מכירות
למיכון משרדי
תנאים טובים למתאימים
טל: 03-339417, 03-339636
יום ו' 9.9.88
יום ד' 14.9.88

IPL
אינטרפרם מעבדות בע"מ
חברתנו מקבוצת ARES-SERONO העולמית
מפתחת ומייצרת תרופות ייחודיות, עוסקת בהנדסה גנטית ובתחום הביוטכנולוגיה.
מגורים באיזור רחובות
5 ימי עבודה באוירה צעירה ונעימה. סודיות מובטחת.
נא לפנות בכתב יד ולפרט קורות חיים ושם המשרה (ע"ג המעטפה) אל: אינטרפרם מעבדות בע"מ, מח' כח אדם, קרית ויצמן נס ציונה 76110

1. עובד/ת מעבדה
לקיבוע חלבונים והכנה של קולונות זיקה.
הכישורים:
* בעל/ת תואר MSC בביוכימיה/ביוכימיה.
* רצוי נסיון בכרומטוגרפיה

2. טכנאי/ת מעבדה
אחראי/ת על בקורת איכות בתהליך טיהור חלבונים להפעלת מכשיר HPLC
הכישורים:
* כימאי/ת
* נסיון קודם בהפעלת HPLC

3. עובד/ת אחזקה
לעבודות אחזקה כלליות, אחזקת מבנה, צבע, אינסטלציה והתקנות.
הכישורים:
* נסיון קודם בעבודה דומה בתעשיה.

4. טכנאי/ת
לסוד הכנת תמיסות סטריליות, לעבודה בהכנת תמיסות בקנה מידה תעשייתי למערך הייצור ולמערך הפיתוח במפעל.
הכישורים:
* נסיון קודם בעבודה דומה בתעשיה, בבתי חולים או מוסדות מחקר
* נכונות לעבודה מעבר לשעות המקובלות.

5. אחראי/ת בית חיות
לניהול שוטף של יחידת בית החיות כולל ניהול כרטסת, כתיבת נהלים, רקון כלובים, טיפול בבעלי חיים, ביצוע בדיקות טוקסיקולוגיות.
הכישורים:
* בעל השכלה תיכונית
* בעל גישה לבעלי חיים
* רצוי עם רקע קודם בטיפול בחיות מעבדה או רקע חקלאי בטיפול בבעלי חיים.

הלוח הכללי

רווח 10.5 מ' ש"ח לרשות הדואר

מאת אבנון אמר

את שנתה הראשונה כרשות עצמאית סיימה רשות הדואר ברווח של כ-10.5 מליון ש"ח.

רווח זה הושג למרות הגידול הרב שנרשם בשנת המאזן בהשקעות. את הרווחיות מייחסים ראשי הרשות להתייעלות, לגידול בתפוקה, להעמקת הגבייה ולעליה במכירת שירותים ומוצרים חדשים.

לדברי המנכ"ל, יצחק קאול, מתכוון הדואר לשפר בשנה הקרובה את שירותי המיון שלו על ידי תגבור מערך הקוראים האופטיים שיחסכו זמן וכוח אדם.

זכו בפיס

בהגרלת רבי-פיס של מפעל הפיס מס' 36/88 שהתקיימה ביום 8/9/88 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 250,000.00 + 16,668.00 ש"ח זכה המספר: 195949. בסך 15,000.00 + 1668.00 זכו המספרים המסתיימים ב: 95949. בסך 1500.00 + 168.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 5949. בסך 150.00 + 18.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 949. בסך 15.00 + 3.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 49. בסך 3.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 9, 4, 0.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
זב	5369.59	5350.80
אבטקה	369.39	362.23
אגוד	295.46	289.77
אגם	112.84	110.67
אריב	1978.52	1951.78
אדום	152.03	149.07
אמיר	177.15	175.91
אור	451.42	447.48
אוריון	129.53	126.95
אורלי	318.74	316.46
אורן	889.12	871.74
אייל	5848.35	5733.75
אירים	5882.93	5760.76
איתן	845.67	838.85
אילן	701.72	687.50
אלמוג	700.87	694.76
אנליסט אג"ח	111.72	110.13
אנליסט גמישה	105.57	102.86
אנליסט מניות	94.92	93.60
אנקור	96.80	95.94
ארד	294.59	292.43
אס	135.77	130.81
אשל	195.47	191.63
אתגר	84.72	83.96
אתרוג	282.19	279.45
בדולח	147.68	144.76
ברוש	550.74	540.81
בזק	482.79	473.07
ברקת	351.57	349.01
גביש	1665.95	1633.52
גבע	124.48	122.71
גורן	492.95	488.79
גיא	113.55	111.89
גיל	3318.96	3256.25
גלית	718.40	709.56
דובדבן	359.65	356.15
דוכיפת	530.09	525.45
דולב	277.21	271.50
דורון	157.62	154.72
דותן	301.36	295.83
דליה	616.50	605.65
דקר	332.42	326.38
דקל	352.72	345.88
הדס	408.47	405.69
הילה	441.94	439.95
הדר	602.42	591.77
זהר	120.34	118.63
זיו	149.19	147.10
זינוק	102.39	100.22
זיק	78.97	77.05
זמיר	416.72	413.87
חוחית	187.54	185.88
חליפין	157.20	156.79
חלמיש	224.37	222.88
חן	164.81	164.40
טופז	129.34	126.51
טל	6783.98	6709.67
יובל	500.33	496.13
יהלום	166.26	163.07
ישורות	363.98	360.76
יערה	487.44	483.96
כוכב	286.26	283.74
כלל	135.57	134.57
כלנית	670.45	658.66
כספית	298.99	296.82
כרמל	131.87	129.78
כתר	1248.27	1230.14
להב	5000.52	4903.89
למשקיע	137.61	135.91
לפיד	297.12	291.37
לקס	2135.56	2092.34
לשם	423.80	420.12
מבחר	1519.30	1490.54
מבטח	4354.15	4315.45
מגד	296.20	291.98
מגוון	4843.17	4805.88
מור	1595.80	1573.03
מורן	896.77	885.76
מטה	26658.96	26152.96
מיטב	1153.02	1130.89
מכלול	94.35	92.54
מקף	4826.30	4734.27
מעיין	788.95	774.16
מקשה	424.97	422.16
מרווח	137.22	136.75
מרום	1501.42	1473.22
נגה	160.08	157.77
נטף	276.70	274.70
נטע	447.49	440.72
נילי	130.15	128.25
סביון	662.51	650.21
סגולה	149.88	146.84
סלע	414.87	412.13
סנונית	591.73	586.53
סער	384.65	381.32
ספיר	180.53	180.07
עדיף	367.63	364.71
עידית	785.09	779.31
עידן	540.53	532.81
ענבר	121.69	119.12
עפר	2306.21	2289.11
עפרוני	553.88	540.99
ערמון	127.17	124.74
פזא	1674.63	1641.92
צבר	569.94	565.63
צופית	501.52	497.07
צוק	137.50	137.16
צמיד	1256.42	1231.24
צמיחה	539.73	531.93
צמרת	160.85	159.65
צריח	111.67	110.18
קלע	175.08	174.21
קשת	113.89	113.12
רונית	17400.74	17251.62
רימון	147.67	147.41
רקפת	949.36	933.95
רשף	460.26	455.74
שביט	498.38	496.34
שוהם	385.77	382.89
שוקי	106.75	105.81
שירה	466.61	463.16
שניר	454.37	445.49
שנהב	664.75	655.12
שמש	699.55	686.12
שקד	197.67	193.83
תאנה	248.29	245.87
תדהר	529.19	526.56
תירוש	609.04	601.57
תנופה	111.62	109.37
תמר	282.91	277.46
תמרה	218.17	216.60
תרשיש	120.82	118.51
תשרי	581.25	576.53

שערי מטבע חוץ ביום 08.09.88

המטבע	בנקנוטים לאומי קניה	בנקנוטים לאומי מכירה	בנקנוטים הפועלים קניה	בנקנוטים הפועלים מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	העברות והמחאות לאומי מכירה	העברות והמחאות הפועלים קניה	העברות והמחאות הפועלים מכירה	העברות והמחאות דיסקונט קניה	העברות והמחאות דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	1.60	1.68	1.60	1.67	1.60	1.67	1.6239	1.6441	1.6239	1.6441	1.6259	1.6463	1.6345
1 מארק גרמני	0.87	0.91	0.86	0.90	0.86	0.90	0.8783	0.8892	0.8786	0.8896	0.8788	0.8898	0.8831
1 לי"ש	2.71	2.84	2.70	2.83	2.71	2.84	2.7525	2.7867	2.7516	2.7860	2.7602	2.7949	2.7729
1 פרנק צרפתי	0.25	0.27	0.25	0.27	0.25	0.27	0.2576	0.2608	0.2573	0.2605	0.2578	0.2610	0.2591
100 ינים יפאניים	1.20	1.26	1.19	1.25	1.19	1.25	1.2137	1.2288	1.2147	1.2299	1.2133	1.2285	1.2205
1 גולדן הולנדי	0.77	0.80	0.76	0.80	0.76	0.80	0.7768	0.7865	0.7790	0.7887	0.7791	0.7889	0.7826
1 פרנק שוויצרי	1.02	1.07	1.02	1.07	1.02	1.07	1.0383	1.0512	1.0396	1.0526	1.0415	1.0546	1.0463
1 כתר שוודי	0.25	0.36	0.25	0.26	0.24	0.26	0.2551	0.2565	0.2533	0.2565	0.2535	0.2567	0.2546
1 כתר נורבגי	0.23	0.24	0.23	0.24	0.23	0.24	0.2354	0.2383	0.2355	0.2384	0.2356	0.2386	0.2371
1 כתר דני	0.22	0.24	0.22	0.24	0.22	0.24	0.2278	0.2307	0.2281	0.2309	0.2287	0.2316	0.2296
1 מארק פיני	0.36	0.38	0.36	0.38	0.36	0.38	0.3697	0.3743	0.3699	0.3746	0.3703	0.3750	0.3722
1 דולר קנדי	1.29	1.35	1.29	1.35	1.29	1.35	1.3096	1.3259	1.3098	1.3261	1.3119	1.3284	1.3192
1 דולר אוסטרלי	1.23	1.35	1.26	1.35	1.27	1.36	1.3024	1.3186	1.3031	1.3193	1.3060	1.3224	1.3126
1 ראנד דרא"פ	0.44	0.53	0.40	0.56	0.43	0.60	0.6727	0.6811	0.6728	0.6812	0.6733	0.6818	0.6772
10 פרנקים בלגיים	0.41	0.43	0.40	0.43	0.40	0.42	0.4152	0.4185	0.4191	0.4243	0.4193	0.4246	0.4210
10 שילינגים אוסטריים	1.23	1.29	1.23	1.28	1.23	1.29	1.2473	1.2628	1.2470	1.2625	1.2506	1.2665	1.2563
1000 לירטות איטלקיות	1.15	1.22	1.15	1.22	1.16	1.24	1.1727	1.1873	1.1746	1.1892	1.1761	1.1909	1.1805
1 "סל" (ECU)	—	—	—	—	—	—	1.8163	1.8389	1.8168	1.8395	—	—	1.8288
1 דינר ירדני	3.80	4.04	3.86	4.11	—	—	—	—	—	—	—	—	4.0781
10 לירות לבנוניות	—	—	0.09	0.10	0.03	—	—	—	—	—	—	—	0.0439
1 לירה מצרית	0.67	0.72	0.62	0.66	0.61	0.66	—	—	—	—	—	—	0.7134

למוסד ממלכתי בת"א
דרוש
קצין קשר

כישורים נדרשים
★ השכלה תיכונית מלאה, עדיפות לבעלי השכלה על תיכונית בתחום הטכני.
★ שרות צבאי כקצין קשר בדרגת סרן לפחות
★ נסיון קודם של 5 שנים לפחות
★ שליטה מלאה בנושאי תקשורת והפעלה
★ בעל כושר ניהול ארגון והדרכה
★ תושבי ת"א והסביבה

המעוניינים העונים לדרישות דלעיל יפנו לת.ד. 17216 ת"א מיקוד 61171 עבור מ.ש. ויפרטו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. ומס' טלפון להתקשרות
– סודיות מובטחת –
פנים מתאימים ייענו

החברה למתנ"סים

החברה למתנ"סים מפעילה 150 מתנ"סים בכל רחבי הארץ, המקיימים פעולות תרבות, חברה חינוך וקהילה לכל הגילאים. כל מתנ"ס מנוהל כגוף משפטי עצמאי.

יזמים חברתיים המחפשים אתגר, מוזמנים להציע את מועמדותם לתפקיד
מנהל/ת
למתנ"סים: יסוד המעלה צפת

דרישות התפקיד:
● בעלי השכלה אקדמאית ● תינתן עדיפות לבוגרי תוכנית שורש ● נסיון בניהול חינוכי ובחינוך המשלים ● נסיון מוכח בארגון מינהלי וכלכלי בהיקף רחב ● נכונות לעבוד בשעות לא שגרתיות ● מגורים במקום (תנאי הכרחי).

הגשת המועמדות תיעשה בכפוף לתנאים שהחברה תקבע.
יש לפנות בכתב בצרוף קורות חיים שמות הממליצים ופרוט הנסיון אל עמי שגב, ממונה על הטיפול בפרט וכוח אדם, החברה למתנ"סים, גבעת הג'ינגס ירושלים 91034, על הפניות להגיע עד 23.9.88

לחברת אדיונטיקס בע"מ
חברה העוסקת בתחום מערכות הוראה ממוחשבות
דרוש/ה
מהנדס/ת תוכנה בכיר
על מנת להשתתף בתיכנון ופיתוח מערכת מתקדמת בשיתוף פעולה עם חברה אמריקאית

כישורים נדרשים:
– נסיון מוכח בהגדרה, תכנון ופיתוח מערכות – 10 שנים לפחות
– נסיון בשפת C
– שליטה בשפה האנגלית
– נסיון בסביבת PC, בסיס נתונים, מערכות מרושתות
– יתרון לרקע לחינוך או הוראה

סודיות מובטחת
המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים לפי הכתובת אדיונטיקס בע"מ בית מרכזים, ת.ד. 2085 הרצליה פיתוח מיקוד 46733

למפעלי "ארגמן" יבנה
דרושים
מפעילים
למכונות צביעה, אשפרה והדפסה

הכישורים:
– בריאות תקינה
– נכונות לעבודה במשמרות
מועמדים אשר יענו על דרישות אלה ייהנו
– מתנאי עבודה נאותים
– תנאים סוציאליים מלאים
– חדר אוכל
– הסעות מהאזורים: גוש דן – לוד – רמלה – ראשל"צ – רחובות – אשדוד – אשקלון – קרית-מלאכי
– אפשרויות קידום במסגרת הכשרה מקצועית בתחומי המפעל
נא לפנות ללשכות העבודה, בטלפונים הרשומים למעלה ו/או ל"ארגמן", תעשיות מח' כוח-אדם טל: 08-433243

נשיונל סמיקונדקטור
National Semiconductor
למרכז הטכנולוגי למיקרואלקטרוניקה שבמגדל העמק
דרושים:
פיסיקאים ומהנדסי כימיה וחומרים
משרה: 6109
התפקידים כוללים פיתוח ופיקוח על תהליכי ייצור מתקדמים בתחום המיקרואלקטרוניקה.

מועמדים הניחנים בכישורים מקצועיים ואישיים גבוהים המעוניינים להשתלב בחברה המציבה עבודה אתגרים מקצועיים מהמעלה הראשונה מוזמנים להציג את מועמדותם.

נא לפנות בצרוף קורות חיים, תעודות וציונים אל: נשיונל סמיקונדקטור אי.סי. בע"מ ת.ד. 619 מגדל העמק 10556
עבור מחלקת כח אדם ולציין את מספר המשרה.
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

פרסום שפי

אגודת בית לכל ילד בחולון
דרושה
אם בית – לבית תינוקות
רצוי מאזור חולון או בת-ים, אפשרות מגורים במקום, לאשה בודדת או לזוג.
כישורים:
נסיון רב בעבודה עם תינוקות, יכולת לארגן ולנהל משק בית במסגרת מוסדית, סבלנות רבה ואהבה לילדים.
טלפון: 02-661966

אנשי מכירות
למיכון משרדי
תנאים טובים למתאימים
טל: 03-339417, 03-339436
יום ו' 9.9.88
יום ד' 14.9.88

ביטחה – סוכנות לביטוח
רוצה להיות מצליחן?
אם אתה בטוח בעצמך ומסוגל לעבור את המיון הקפדני שלנו יש לך הזדמנות להצטרף לקורס ביטוח של "ביטחה" – מחצית הדרך להצלחה. השאר תלוי בך (גיל מעל 25 + רכב).
קורס מקצועי לביטוח חיים – הכנה למבחן הרישוי אלמנטרי של משרד האוצר סיוע צמוד שיאפשר לך להשיג את המטרה
טלפון 03-664928-9
נא להתקשר החל מיום ד' 14.9.88
דבר אחד בטוח.
מגדל

למשרד רו"ח
פקידה
סוג 2 או 3 + הדפסה בעברית 5 ימים בשבוע משרה חלקית
03-5465796 03-444197

לנקה כימיקלים בע"מ
דרושים
מחסנאי – למחסן חמרי גלם
נסיון בעבודה – 3 שנים לפחות
התפקיד דורש מגע עם לקוחות וספקים.
מחסנאי – למחסן טכני
בוגר בי"ס מקצועי – יתרון
נסיון של שנתיים לפחות
התפקיד דורש מגע עם לקוחות וספקים.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 333 פ"ת.

למוסד ממלכתי בירושלים
לבצוע עבודות מחקר
דרושים/ות אקדמאי/ות בוגרי/ות לימודי מדעי המזרח התיכון וארצות האיסלם או הלומדים בשנה האחרונה לקראת התואר הראשון
ידיעת השפה הערבית חובה
החוקרים יועסקו לתקופה קצובה על בסיס שכר המקביל לדרגות 7–6 בדירוג המחר
מועמדים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים אל ת"ד 13046, עבור כ"א
תאריך אחרון להגשת המועמדות: 23.9.88
מועמדים מתאימים בלבד ייענו

RS שרותי כח אדם
למחלקה המשרדית
חולון
רח' וייצמן 30, טל. 03-849321
● פקידות כח-אדם – נסיון חובה, משרה מלאה, 6 ש"ע, חולון
● מזכירה עברית/אנגלית/ספרדית – כולל הדפסה משרה מלאה, 5 ש"ע, חולון
● פקידת חשבונות – מנה"ח סוג 2, ש"ע – 12:00-20:00 + ש.נ. עבודה קבועה, חולון
החברה המובילה בתעסוקה

קבוצת השמירה
סניף ת"א
דרושים:
1. איש מכירות לשירותי אבטחה
2. סייר בגשר לשעות הלילה
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות טלפונית 03-651051 לבתיה

מוסך ומכון רישוי לב-השרון (אלישע)
מאחל לכל לקוחותיו ומקורביו שנה טובה בריאות ובטחון.
דרוש בוחן רישוי
בערב 053-55444
053-345298

למפעל מוצרי חשמל בחיפה
דרושים
★ איש מכירות מנוסה – רצוי בעל רכב, למרכז הארץ והדרום.
★ פקיד טכני – למחסן מכירות בת"א בעל השכלה תיכונית.
ת.ד. 10129 מפרץ חיפה

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
עם נסיון בעבודות קבלנות בנין
ועבודה עם מחשבים כולל משכורות
לפנות בצירוף קורות חיים, בכתב יד לת.ד. 6651 תל-אביב 61066

למשרד מהנדסי בנין בירושלים
דרוש/ה
מהנדס/ת פיקוח
טל. 02-767919

אלמקס
משחת השיניים יעילה פי 3 במניעת עששת

תורנות בתי מרקחת

ליום ששי

תל-אביב
סיני – שד' ירושלים 70 יפו – 822993
שדה רב – האגוז 3, תכנית ל' – 5412518

ירושלים
אורה – המלך ג'ורג' 27 – 241696

חיפה
מכבור – מכבור 27 – 664078

פתח תקוה
כפר גנים ... 9227416

בני-ברק – רמת-גן
חדרה – ... 722271

בת-ים – חולון
מור – תכונה רייק 20 בת-ים – 583360
קופ"ח עין יהב – עין יהב 2 חולון – 884854
בן גוריון – לבראו 16 חולון – 5523954

רחובות
כללית – בני משה – 452381

ליום שבת

תל-אביב
בני – דיזנגוף 174 – 222386
סיני – שד' ירושלים 70 יפו – 822993
בני – דיזנגוף 174 – 222386 – מוצ"ש
סיני – שד' ירושלים 70 יפו – 822993 – במוצ"ש

ירושלים
ביה"ח עין כרם – עין כרם – 446350
מרפאת רוממה – המ"ג 28 523191
מוצ"ש

חיפה
מור – המגינים 97 – 524113

פתח תקוה
מרכז השרון – אהרון קציר 7 – 911078

בני-ברק – רמת-גן
יהלום – קריניצי 63 רמת-גן – 721969

בת-ים – חולון
קופת חולים עין יהב – עין יהב 2 חולון – 884854
בן גוריון – לבראו 16 חולון – 5523954

רחובות
כללית – בני משה – 452381

אלמקס
לייצור בשיתוף הפקולטה לרפואת שיניים באוניברסיטת GASA שוויץ

מודעון

מוקד מידע טלפוני של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה של מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל:
טלפון 03-433300
בימים א' עד ה' מ-8.00 בבוקר עד 20.00 בערב
ביום ו' וערבי חג מ-8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
אזור תל-אביב
רחוב בר כוכבא 49 – טלפון 03-284649
בימים א' עד ה' מ-21.00 עד 23.00
בימים ו' וערבי חג מ-18.00 עד 24.00
שבתות וחגים – מ-15.00 עד 21.00
אזור חיפה
רחוב הגפן 26 קומה ג' – 04-523566 כל יום כולל ערבי חג, שבת, שבתות וחגים מ-20.00 עד 23.00

אזור ירושלים
בערבי שבת וחג, בשבתות וחגים רופא תורן הנותן טיפול חירום לכאבי שיניים בהדסה עין כרם בחדר המיון – 02-446220
ער"ן עזרה ראשונה נפשית
בתל-אביב – 03-5461111
קו לילדים ונוער – 03-261115
ירושלים – 02-227171
חיפה – 04-672222
נתניה – 053-335316
כרמיאל (גליל) – 04-988410
כפר-סבא – 052-913999
באר-שבע – 057-418111
קו פתוח – ארגון קשבת לילדים ובני נוער
בתל-אביב 03-221680 (24 שעות)
נעמת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה
בימים א' עד ה' מ-9.00 עד 16.00 – 03-235922
קו פתוח לקשיש 02-690685
האגודה לזכויות האזרח בישראל – סניף תל-אביב – בן יהודה 146
טל: 239207 בימים א' – ה' 3 – 9

בינה חמה לבלב"י
הקרן למען בטחון ישראל

ערב ראש השנה התשמ"ט

בשם אלפי החיילים שזכו להשכלה בסיסית ולהכשרה מקצועית בזכות קרן לבי"א והפכו לחיילים טובים ולאזרחים מועילים לחברה, בשם הפצועים והנפגעים בצה"ל שנהנו מהציוד הרפואי המתוחכם שנרכש בכספי קרן לב"י.

שלוחה לציבור תודה חמה וברכת שנה טובה

מנחם סבידור
יו"ר קרן לב"י

היום יותר מתמיד – תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רחוב ד' (ארצא) 17, הקריה, תל-אביב 64734

קבלת מודעות 24 שעות ב"דבר"
מודעות משפחתיות ודחופות וכל יתר סוגי ההודעות ל
הלוח הכללי
דבר
מתקבלות 24 שעות ביממה
ב"דבר" דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118 (מול כסית)
טל. 246363 239952

הועדה המקומית לתכנון ולבניה

מרחב תכנון מקומי בת-ים
הודעה לפי סעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה – 1965

ניתנת בזאת הודעה, כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה בת-ים בקשה להקלה לפי תכנית 206 א' על חלקות 173 ו-174 בגוש 7142.

לפי התכנית מותר לבנות על חלקה 174 בנין בן 12 קומות או יותר מעל קומה מסחרית ו/או עמודים וביתרת השטח 5 קומות מעל קומת עמודים.

מבקשים לבנות על יתרת השטח בנין בן 7 קומות מעל קומת עמודים. כל מי שיש לו התנגדות מאיזה סיבה שהיא לבקשה זו יגיש התנגדותו לועדה המקומית בתוך תקופה של 15 יום מיום פרסום הודעה זו.

יוסף בק
מזכיר הועדה המקומית לתכנון ולבניה בת-ים

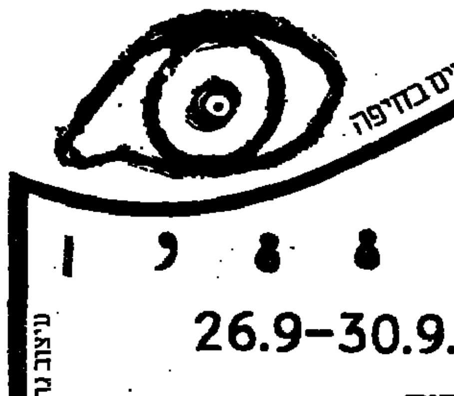

65 סרטים מ-20 ארצות ב-5 ימים

פסטיבל הסרטים ה-5 חיפה

חול המועד סוכות: 26.9-30.9.88

מבט מעודכן על צעדיו הראשונים של הקולנוע הישראלי, וידיאו קליפים בביצוע מיטב האמנים הישראלים... וזה רק חלק קטן מהאקשן...

מכירת מנויים: הפצה ראשית גרבר, מ. הכרמל טל: 384222, 04-384777, ובכל משרדי הכרטיסים בארץ
מכירת כרטיסים וסימון מינויים: החל מתאריך 22.9 בקופות הפסטיבל – אודיטוריום חיפה, שד' הנשיא מ. הכרמל.
לתושבי ת"א והסביבה: הדרן-קסטל, אבן גבירול 90. למוסדות, לקיבוצים ולקבוצות מאורגנות טל: 04-380111.

עירית חיפה
ניצוב גרפי – ענת מורן
europcar rent a car
Yes, I can.
פרסום שפי

حكن من الاجل

צה"ל דרושים

לתפקידים בעלי אתגר מקצועי בשרות קבע:

מהנדס חשמל (זרם חזק)

דרישות התפקיד:
- גיל עד 30
- קצין (במילואים).
- ניסיון בתכנון מערכות הזנה ותשתית – זרם חזק.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אל: ד.צ. 02170 עבור רס"ן שביט

בעל משרד

במרכז תל־אביב

מעונין בהצעות לניצול משותף ו/או נציגויות מסחריות

בהצעות רציניות בלבד נא לפנות בכתב לת.ד. 36609 תל־אביב, מיקוד 61366

רשות שדות התעופה בישראל

לעבודה בטחונית בנמלי התעופה אילת וירושלים

ד ר ו ש י ם

יוצאי יחידות קרביות

בנתונים הבאים:
- לוחמים בוגרי קורס פיקודי יוצאי יחידות שדה, לאחר שרות צבאי מלא.
- עד גיל 27.
- תחילת העבודה מותנית במעבר קורס בשכר, אשר יפתח בחודש אוקטובר 88

ועדת קבלה תתקיים בנמל התעופה בן־גוריון, בנין הטרמינל, קומה ג' חדר 312 בתאריכים 14.9.88. בין השעות 13.00–10.00.

נא להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ושתי תמונות.

לפנמיה טיפולית בירושלים

ד ר ו ש י ם

1. **מדריכה** במשרה מלאה לקבוצת ילדים בגילאי 12–14 בעלת השכלה גבוהה במדעי ההתנהגות ו/או נסיון בעבודה טיפולית קודמת. העבודה בשעות אחה"צ שבתות ובחגים. לפנות טלפונית 422245 לאילן בשעות הערב.
2. **מורה** – רצוי לחינוך מיוחד להתקשר למנהל בית הספר 430998 עד 16.00

ORS שרותי כח אדם

מראינות

למחלקה המשרדית בתל־אביב לעבודה מיידית

הגדרת התפקיד:
השתלבות בצוות מראיינים מקצועי ויצירת קשר עם לקוחות, למשרה מלאה (בלבד) 08.00–17.00, בימי ו' – תורנות

הכישורים הדרושים:
- נסיון בראיון ושיבוץ עובדים
- שליטה טובה בשפה האנגלית, ברמת שיחה שוטפת
- דינמית, יוזמת, אחראית, הופעה נאה

תנאים ושכר הולם למועמדת המתאימה טל. 03־202460

הטובים עובדים קבוע ORS

מלונות

לאגף הטכני בחב' מלונות דן דרוש/ה

מהנדס/ת מכונות

בעל/ת ידע רב ונסיון במערכות מיזוג אויר גדולות, מערכות אלקטרומכניות, דודים של קיטור ומים חמים.

מתאימים/ות יפנו לטל: 03־641129

למחלקת הביקורת הפנימית של מוסד בנקאי

ד ר ו ש י ם

לשבוע עבודה של 5 ימים:

1) **עובד/ת ביקורת** בוגר/ת אוניברסיטה בחשבונאות או סטטיסטיקה.

2) **עובד/ת לביקורת באמצעות המחשב** בעל/ת תעודת בגרות ולאחר שרות צבאי.

הכשרה תנתן במהלך העבודה.

על המעונינים לפנות בכתב לת"ד 2428 תל־אביב 61024 עבור ביקורת פנימית.

קופת חולים מכבי

דרושה

מזכירה

מקום עבודה: תל־אביב

משרה מלאה, נכונות לעבודה בשעות נוספות.

ידע וניסיון במעבד התמלילים והרטיל – עברית ולועזית; 12 שנות לימוד; יכולת הפעלת מערכת ממוחשבת לניהול כ"א – רצוי נסיון.

מועמדים נא לפנות לטל: 03־5128143

אוניברסיטת תל־אביב

דרושים/דרושות

בוגר/ת קורס סייעות לביה"ס לרפואת שיניים

נסיון במקצוע,

למרפאת הוראה וטפול של בית הספר

בדבר פרטים לפנות לגבי מרי טל. 03־417216 או לאהובה טל. 03־5459112

מועמדים/ות מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, פרטים על נסיון בעבודה ושמות ממליצים למדור העסוקה, יחידת המנגנון אוניברסיטת תל־אביב רמת־אביב 69978

ORS שרותי כח אדם

לחברת ORS

דרושים מיידית

רתכים

בעלי רשיון של חברת החשמל (חובה) ק–11 ק–8.

העבודה יכולה להתבצע בקבלנות

לפנות: ביום א', מ־12.00–9.00

והחל מיום ד' ואילך, מ־17.00–8.00 כבר אתרים 134, ת"א (ליד קולנוע שחף) טל. 03־202460

מופר תקשורת

הטובים עובדים קבוע ORS

קופת חולים של עובדים לאומים

של הסתדרות העובדים הלאומית בארץ ישראל

ד ר ו ש ה

עובדת מעבדה כימית

למעבדה המרכזית, קרית אריה.

נא לפנות למחלקת המנגנון, רחוב שפרינצק 23 ת"א, טלפון: 03־210271.

לחברה גדולה המייבאת מוצרי חשמל קטנים

ד ר ו ש

איש מכירות בכיר

דרישות התפקיד:
- נסיון במכירות (יועדף בענף החשמל)
- רכב פרטי
- השכלה תיכונית
- מעל גיל 28
- כושר לניהול מו"מ

התפקיד כולל: טפול בלקוחות מוסדיים, רשתות שווק, מפיצים סיטונאים וחנויות חשמל באזור המרכז.

תנאים טובים למועמד המתאים.

לפנות לת.ד. 3309 ת"א, 61032 עבור איש מכירות.

לחברת אלקטרוניקה

ד ר ו ש למעבדת פיתוח

מהנדס/הנדסאי

כישורים:
5 שנים בתחום הטלקומוניקציה, ISDN P.C.M. טלפוניה, שליטה בתחום סיפרתי / אנלוגי.

נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 4890 תל־אביב, ולציין ע"ג המעטפה: עבור "מהנדס / הנדסאי פיתוח".

לחברת שיווק ארצית בתחום הדשנים

ד ר ו ש

מקדם מכירות

כישורים: אגרונום, או בעל נסיון עשיר בנושא קרקע / מים ודישון

נא לפנות לת.ד. 2442, ת"א מיקוד 61024 (עבור אגרונום)

– סודיות מובטחת –

תעשיות אביזרי תעופה בע"מ

לאגף הייצור

ד ר ו ש

חרט

בעל ידע בהפעלת ציוד אוניברסלי לייצור חלקים תעופתיים מדויקים

נסיון מקצועי בתעשיה 6 שנים מינימום

נא לפנות טלפונית 08־595431 08־595411 לאברהם גריצר או לת.ד. 80 גדרה מיקוד 70750

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה התשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרסמים צפויים לעונש על פי החוק.

אחראי גביה

למחוז מרכז של חברת בטוח

בעלי נסיון

מוכח בתחום הגביה והנהח"ש

יפנו בכתב יד לת.ד. א/36294 ת"א מיקוד 61362

דרושים:

עובדי בקורת פנימית במקצועות

מהנדסי תעשיה וניהול, כלכלנים, רואי חשבון

העבודה בכל הארץ

נא לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 50045 ת"א 61500

לחברה גדולה ליבוא רכב

דרוש

בוחן רישוי רכב מוסמך

להתקשר לטל: 08־523802 08־525893

למפעל אלקטרוניקה

ד ר ו ש/ה

מנהל/ת יצוא

הכישורים הדרושים:
- שליטה מלאה בשפה האנגלית.
- שליטה בשתיים מתוך השפות הבאות: ספרדית, צרפתית, איטלקית.
- נסיון מוכח בשיווק בינלאומי.
- רקע טכני (עדיפות תינתן לבעלי השכלה בשטח האלקטרוניקה).
- חילוני.
- גיל 45 – 30.
- מגורים במרכז הארץ.

תיאור התפקיד:
שיווק וקידום מכירות למוצרי החברה בחו"ל, השתתפות בתערוכות ובקביעת מדיניות השיווק.

על המעונינים לפנות בכתב תוך 3 ימים בצירוף קורות חיים ופירוט נסיון קודם, לת.ד. 52692 ת"א – 67218.

– תשובה וסודיות מובטחת –

לאגף הנדסה של חברה העוסקת באספקה ושינוע

ד ר ו ש

מהנדס מכונות

1. רקע בבכח וחום ...
2. נסיון במערכות שימע – יתרון
3. נסיון של 3 שנים לפחות בתעשיה
4. מקום מגורים – מרכז הארץ

נא לפנות בכתב לת.ד. 21253 ת"א 61212 "אגף הנדסה"

לאלקו התקנות ושירותים לאגף המכני בהרצליה

ד ר ו ש י ם

1) **צנרים** – לצנרת תעשייתית
2) **עוזרים** – רצוי חיילים בוגרי צבא בעלי רקע טכני

לפנות בשעות העבודה טלפון 052־554892

מלונות

למלון דן תל־אביב

ד ר ו ש / ה

- פקיד/ת קבלה לילה – בעל/ת נסיון
- פקיד/ת קבלה – נסיון הכרחי בבתי מלון
- בטלר/ית – שפת אם אנגלית, בעל/ת הופעה נאה
- פקידה כתבנית ל־½ משרה – הדפסה משלמת בעברית

מתאימים/ות יפנו למח' כ"א במלון, רח' הירקון 99 ת"א

לחברת כימגת

ד ר ו ש ה

חברת הפצה רצינית לאזור הדרום

הצעות רציניות נא להפנות לכימגת 2000 ת.ד. 58 חולון לידי: יורם שוורץ

תשלובת דנשר

לחברה המשווקת מוצרי קוסמטיקה והומרי ניקוי מהמובילות בישראל

דרושים:

אנשי/נשות מכירה

לאזורים: באר שבע, ירושלים, חיפה וגוש דן

- נסיון מוכח במכירות (לא חייב בתחום הקוסמטיקה)
- רשיון נהיגה חובה
- תנאי שכר טובים.
- סודיות מובטחת

המתאימים יפנו בכתב ובצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 3575 פתח־תקוה

למשרד פרסום ויחסי־ציבור

דרושה

פקידה

לאחר שירות צבאי
- ★ ידע טוב בהדפסה בעברית
- ★ 6 ימי עבודה בשבוע 8.00–16.00
- ★ אזור מגורים – ת"א והסביבה

פניות בכתב־יד לת.ד. 16187 ת"א, עבור פקידה, תוך פירוט תולדות חיים ומשכורת מבוקשת.

סודיות מובטחת.

למעבדת צילום גדולה

דרושה

מדפיסת תמונות צבע

בעלת נסיון

נא לפנות לטלפון: 2־888521־03

למשרד מהנדסים בנתניה

דרוש/ה

הנדסאי/ת בין לתכנון ופיקוח

נסיון 5 שנים לפחות

053־28539

לבית תוכנה במרכז הארץ

דרוש

SYSTEM MANAGER

- נסיון של 5 שנים במערכות VAX/VMS.
- נסיון ב־VAX CLUSTER.
- נסיון בשפות הבאות: FORTRAN, COBOL.
- הכרת מערכות ניהול נתונים המבוססות על RDB
- הכרת ORACLE – יתרון.
- נסיון בעבודה עם מחשבים אישיים – יתרון.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 2415 ת"א 61024

– סודיות מובטחת –

לפרויקט בתחום ההוצאה לאור

דרושים

★ **רכז/ת פרוייקט**

לניהול ומעקב חומר וניהול תקציב; רצוי ידע במחשבים ונסיון בשיווק

★ **מגיה/ה**

בעל/ת הבנות לחומר משפטי ונסיון בעריכה והוצאה לאור. עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית

העבודה במשרה מלאה.

נא לפנות לת.ד. 36665 ת"א 61366

לבנק ישראל בתל־אביב

ד ר ו ש י ם

קופאים, סופרי כסף ועובדי שירות

בעלי נסיון.

ההעסקה תהיה על־פי הסכם מיוחד.

המעוניינים יפנו בכתב עד ליום 23.9.88 למדור כח אדם בבנק ישראל תל־אביב, רח' ליליינבלום 37.

מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

לתלון גדול באזור המרכז

ד ר ו ש

- ★ **מטרדי** (מנהל חדרי אוכל) בעל נ־יון מוכח במלונות 4–5 כוכבים.
- ★ **קונדיטור** בעל נסיון
- ★ **טבח** למטבח קר.
- ★ **טבחים/יות** בעלי נסיון

נא לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 178 נתניה

– סודיות מובטחת –

XSIRIUS SUPERCONDUCTIVITY ISRAEL DIVISION JERUSALEM — XSIRIUS SCIENTIFIC, INC.

למעבדה בירושלים דרושים

1) **מהנדס מחקר לפתוח מוצרים על־מוליכים**

דרישות התפקיד: בעל תואר MS.C רא"ה מהתחומים הבאים: כימיה, פיזיקה, מדע חומרים, הנדסה

2) **מזכירה במשרה חלקית**

דרישות התפקיד: ידיעת השפות עברית אנגלית על בורין הדפסה עברית ואנגלית במעבד תמלילים נסיון מוכח

עדיפות לדוברת אנגלית כשפת אם

המעוניינים יתקשרו לטלפון 02־664263 (לא לצלצל בשבת וחג)

לתעשיה צבאית חיפה

דרושים/דרושות

★ **כלכלן/ית** –
- בתחום כלכלת מפעל ייצורי (מעקב תקציבי פרוייקטים, חישוב עלויות ייצור, הכנת הצעות מחיר).
- עבודה עצמאית בכפיפות ישירה למנהל המפעל.
- רצוי 5 שנות נסיון.

★ **מהנדס/ת – הנדסאי/ת חשמל** –
- בעל ידע בפיקודים ובמערכות תעשייתיות.
- נדרש נסיון קודם של 3 שנים לפחות.

★ **מהנדס/ת כימיה**
- לתפקיד מנהל עבודה בטיפול שטח.
- לפחות 3–4 שנות נסיון בעבודה ובניהול – ציפוי מתכת, ניקוי גרגרים, גימור גומי תגביעה תעשייתית.
- נכונות לעבוד במשמרות.

★ **מכונאי/ת כימיה**
- לתפקיד ראש קבוצת גימור (וולקניזציה).
- בעל/ת נסיון בתעשיית הגומי ובניהול קבוצת עובדים.
- נכונות לעבוד במשמרות.

המתאימים/ות יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ותעודות המעידות על השכלה, כולל מס' של לתקשורת וחובה לציין מס' ת.ז., לת.ד. 437 חיפה מיקוד 31003

– סודיות מובטחת –

לחברת פי.סי. סופט אינטרנשיונל בע"מ

המפתחת דור חדש של מוצר תוכנה יחודי על IBM PC מבוסס OS/2 המיועד לייצוא

דרוש

מהנדס/ת תכנה

בעל 10 שנות נסיון בתחומים הבאים: מערכות הפעלה, תקשורת, גרפיקה.

ידיעת השפה האנגלית על בוריה.

שפה זרה נוספת – יתרון.

לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, נסיון והמלצות ל־ת.ד. 50097 תל־אביב 61500

למוסד צבורי

דרוש

טכנאי אלקטרוניקה מוסמך לאזור ב"ש

תאור התפקיד: טיפול ותיקון מסופי מחשב ברדת או רב' בתנאי שדה.
- טיפול תחזוקתי מונע.
- תמיכה טכנית.

הכישורים הנדרשים:
1. תעודת בוגר של בי"ס לטכנאי ו/או הנדסאי אלקטרוניקה.
2. נסיון של שנתיים בטכנאי שרות.
3. רשיון נהיגה על רכב פרטי.
4. ...

דרוש לחברה

מומחה לתעשיית טבק לעבודת יעוץ

נא לפנות בכתב בשפה האנגלית לת.ד. 19401 מזרח ירושלים

DALE ISRAEL — דייל ישראל

למפעלנו בדימונה דרושים

1) **מזכירת המפעל**
כישורים: שליטה מלאה בעברית, אנגלית ועיבוד תמלילים. עדיפות לאקדמאית.

2) **הנדסאי חשמל**
לעבודה באחזקה, בעל רשיון למתח גבוה.

3) **הנדסאי אלקטרוניקה**
לעבודה באחזקה.

4) **הנדסאי מכונות**
לעבודה באחזקה.

5) **הנדסאי תעשיה וניהול**
כאחראי משמרת ייצור.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד אל ת.ד. 87, דימונה מיקוד 86001.

לחברת בניה גדולה

דרוש

איש מכירות

גיל 28–40 השכלה אקדמאית נסיון במכירות ושליטה באנגלית רצויים.

המועמדים יפנו בכתב בציון קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 609 ת"א בציון "איש מכירות".

אורט ישראל

דרושים/ות

כרמיאל

למכללה הטכנולוגית אורט ע"ש בראודה – ת.ד. 78 כרמיאל טלפון 04־882021

★ **מהנדס/ת אלקטרוניקה** להוראה

בית־שאן

לבי"ס תיכון מקיף דתי אורט ת.ד. 25 בית־שאן טלפון 06־587458, 06־86034

- ★ **מורה לאנגלית** (לחטיב ולחט"ע)
- ★ **מורה לביולוגיה** (משרה חלקית)
- ★ **מורה לעברית** (לחטיב – משרה חלקית)

בת־ים

לבי"ס תיכון מקיף אורט "הבונים" רח' אורט של. 03־5512904, 03־5510431

- ★ **מורה לחשבונאות** (מלוי מקום)
- ★ **מורה למוסיקה** (משרה חלקית)
- ★ **מורה לכימיה** (משרה חלקית)

בת־ים

למרכז חינוך אורט ניצנה רח' ניצנה 13/א טלפון 03־589186, 03־593454

- ★ **מדריך/ה לחשמל** (חשמלאי מוסמך)
- ★ **מורה לעברית**
- ★ **מורה למקצועות הפקידות**

תל־אביב

לבי"ס אורט "מרכז יהושע" רח' לח"י (דרך לוד 18) טלפון 03־379145

★ **מורה למקצועות עיוניים** ...

דרושה

סייעת אחראית

מוסמכת בעלת נסיון

למרפאת שיניים גדולה ברמת־גן

8 כסאות.

סודיות מובטחת

להתקשר לטל: 03־724015

דרוש/ה

חתם/מת בכיר/ה

בענפי אש ורכב

בקיאות בענף חבויות – יתרון

נא לפנות לענת החל מיום 14.9.88 בטלפון 03־5430801

מנורה חברה לביטוח בע"מ

ללשכה המשפטית של חברה כלכלית גדולה בתל אביב

דרוש/ה

עורך/ת דין

עם ותק של לפחות 5 שנים במקצוע והתמחות בעיקר בחברות ובחוזים. שליטה בשפה האנגלית רצויה.

מתעניינים יפנו בכתב בצרוף תולדות חיים לת.ד. 33333 תל אביב מיקוד 61332

לבית הספר התיכון התישבותי מקיף "אשל הנשיא"

דרוש

מורה אחראי לפרוייקטים

(עבודות גמר + ביוטופ) בתחומי השילוב "טכנולוגיה מחשוב ובקרה בחקלאות".

אחריות כוללת, ייזום פרוייקטים והדרכת התלמידים בעבודות אלו במהלך כתיבת עבודת הגמר שלהם.

הערה: קיימת אפשרות למגורים במקום.

מועמדים יפנו אל הנהלת הכפר בכתב תוך ציון נסיון והמלצות.

אשל הנשיא, ד.נ. נגב מיקוד 85310

חיפה כימיקלים

התברה הגדולה בעולם לייצור חנקת אשלגן

דרושים (ות)

אחראי(ת) יחידת עתוד מלאי

* עתוד, רישום, קטלוג ועבוד נתונים במחלקת רכש ואספקה.

כישורים נדרשים:
- טכנאי או הנדסאי מכונות/או תעשיה וניהול.
- נסיון קודם בתעשיה הכימית.
- ידיעת אנגלית טכנית ומדוברת טובה.
- רצוי נסיון בניהול צוות עובדים ונסיון בעבודה מול מערכות ממוחשבות.
- גיל 30־35

בתשובה לציין ע"ג המעטפה עבור משרת אחראי יחידת עתוד מלאי.

מנהל(ת) חשבונות

כישורים נדרשים:
- בעלות) תעודת מנהל חשבונות מדופלם.
- 5 שנות נסיון לפחות בתעשיה.
- נסיון בהנהלת חשבונות ממוחשבת
- נסיון בניהול צוות עובדים קטן (2־3 איש).
- רצוי עד גיל 40.

בתשובה לציין ע"ג המעטפה עבור משרת מנהל חשבונות.

מועמדים/ות מתאימים(ות) מתבקשים(ות) לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים מלאים ונסיון קודם לחיפה כימיקלים בע"מ, מחלקת כח אדם, ת.ד. 1809 מפרץ חיפה מיקוד 31018 בציון שם המשרה.

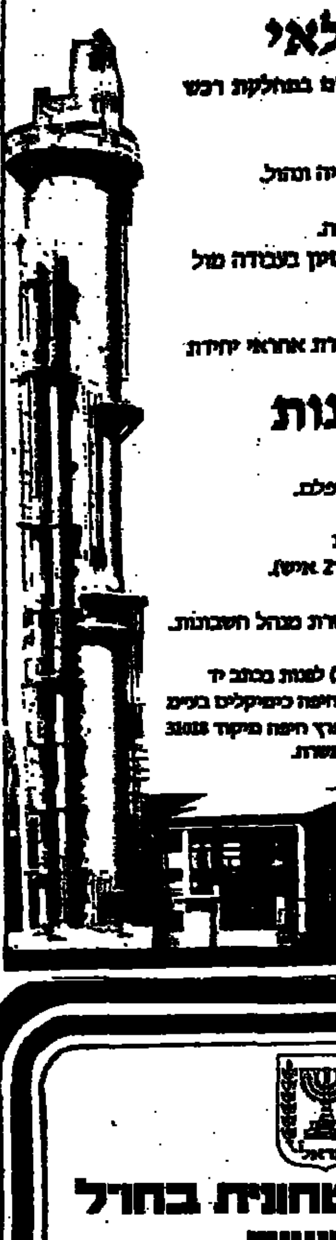

פרסום שני

יש עבודה בחברת החשמל

לתחנת הכוח "רוטנברג" באשקלון.

דרושים/ות

מסגרים/ות כלליים/ות:

כישורים נדרשים:
★ בעלי/ות נסיון בעבודות הרכבת דודים וצנרת.
★ ידיעה טובה בקריאת שרטוטים וביצוע עבודות הרכבה.
★ נסיון בעבודה עם כלי הרמה.

מסגרים/ות מכונאים/ות להרכבת ציוד מסתובב:

כישורים נדרשים:
★ בעלי/ות מקצוע מעולים/ות להרכבת ציוד מסתובב גדול, כגון: דחסנים, משאבות אנכיות ואופקיות, מניפות יונקות ולוחצות וכו'.
★ ידיעה טובה בקריאת שרטוטים וביצוע עבודות הרכבה.
★ נסיון בעבודות עם כלי הרמה.

מסגרים/ות מכשירנים/ות להרכבת ציוד מכשור מכני:

כישורים נדרשים:
★ ידיעה טובה בקריאת שרטוטים וביצוע עבודות הרכבה.
★ נסיון בהרכבת לוחות מיכשור.
★ נסיון בעבודה עם צנרת נחושת, נירוסטה ופלדה רגילה.

לתושבי גוש דן מובטחת הסעה.

פנה/י ישירות כל יום עד השעה 17.00, למר ריבקין, מחלקת כח אדם. טל': 03־612910 או למר הלפרין בתחנת הכוח טל': 051־49210.
כתובתנו: מחלקת כח־אדם, אגף הביצוע, רח' החשמל 16, ת"א.

חברת החשמל לישראל בע"מ

אנו פותחים אופקים חדשים

אפשרויות מקצועיות ללא גבולות...
הזדמנויות קידום ללא מגבלות...
תנאי עבודה מתקדמים...

מרכז התכנון של מוטורולה סמיקונדקטור, שהינו מהמתקדמים בעולם, מתמחה בפיתוח רכיבי VLSI, כלי CAD ומערכות מיקרו־מעבדים ברמה של STATE-OF-THE-ART.

לפרוייקטים חדשים דרושים:

מהנדסי/ות VLSI

תאור התפקיד: פיתוח ותכנון רכיבי VLSI בטכנולוגיה מתקדמת.
כישורים דרושים: בוגרי/מוסמכי הנדסת חשמל או הנדסת מחשבים מצטיינים.

מהנדסי/ות מערכות

תאור התפקיד: הגדרת ארכיטקטורות ופיתוח רכיבי הדור הבא של מוטורולה בתחומי תקשורת ועיבוד אותות (DSP).
כישורים דרושים: ידע ונסיון מגוון במערכות מיקרופרוססורים (3—6 שנים).

מהנדסי//ות תוכנה

תאור התפקיד: פיתוח תכניות CAD חדשניות לתיכנון מעגלי VLSI.
כישורים דרושים: בוגרים/מוסמכים מצטיינים במדעי המחשב/הנדסת מחשבים. רקע באלקטרוניקה ו/או סימולציות הכרחי.

בואו הצטרפו לצוות מעולה בחברה עתירת־ידע המובילה בעולם בתחום המוליכים למחצה.

אנא פנו בכתב יד בצירוף קורות חיים וציונים למוטורולה סמיקונדקטור, ת.ד. 32288 ת"א 61322

מוטורולה סמיקונדקטור

- סודיות מובטחת -

למפעל תעשייתי באיזור רחובות

דרושים

לעבודה קבועה בתנאים נוחים ואוירה נעימה

1. מפעילי ציוד כימי

★ להפעלת מערכות לייצור אלקטרוליט

דרישות התפקיד:
★ טכנאי/לבורנט
ו/או בוגר קורס להפעלת מתקנים כימיים
★ נסיון מוכח בהפעלת ציוד כימי תעשייתי.

2. מפעילי הזרקות פלסטיק

★ להפעלה, אחזקה ותיקון של מכונות חדשות להזרקות פלסטיק.

דרישות התפקיד:
★ טכנאי פלסטיק/ בוגר קורס מקביל במדרשת רופין.
★ נסיון מוכח של מעל שנה אחת.

נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 538, גבעת זאב.

דרוש/ה

טכנאי/ת או הנדסאי/ת כימיה

★ רצוי ידע בנושא כימיה של סיליקטים.

לפנות טלפונית 03־656135/8

דרושה

מזכירה

למחלקת השווק
★ ידע בהכנת משכורות
★ 6 ימי עבודה

לפנות טלפונית 03־656135/8

עיריית אור־יהודה

מחלקת החינוך

דרושים

1. ספרנית ב־½ משרה

לעבודה אחה"צ
בספרית בית ספר טל' 03־359563

2. מורה מחנכת לכתה ה'

בבי"ס מ"מ
במשרה מלאה טל' 03־359563

3. מדריכים למועדונית משפחתית

בעלי השכלה
פדגוגית לעבודה בשעות אחה"צ
טל' 03־354111/142 (נורית)

עו"ד יצחק בוכובזה
ראש העיריה

לעבודה בטחונית בחו"ל

דרושים

קציני מילואים

נתונים נדרשים:
★ גילאי 22־32 [illegible]
★ שירות מלא ביחידות שדה[illegible] ומפקדים
★ ידיעה טובה בשפה האנגלית ו/או בשפות אירופאיות אחרות.
★ השכלה תיכונית מלאה לפחות.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה.

המתאימים יתבקשו עם משפחותיהם לשליחות בת שנתיים־שלוש בחו"ל.
המעוניינים העונים בכל הדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 39380 ת"א מיקוד 61392 עבור נ.ר. בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.

— פונים מתאימים יוזמנו —

אחראי/ת יבוא

נסיון של שלוש שנים לפחות בתחום. שליטה בשפה האנגלית. נכונות לעבודה מאומצת מעבר לשעות המקובלות.

החברה: אחת מפלטפורמת... (טקסט בתמונה)

אם כישוריך הולמים את הדרישות שפורטו לעיל והנך בעל נסיון מתאים אנא כתוב אלינו: אינדיגו, ת.ד. 150, פרק הפתוח, רחובות 76101
סודיות מוחלטת מובטחת.

indigo

לחברה מסחרית גדולה
דרוש/ה

איש/ת מכירות ושרות צעיר/ה ונמרץ/ת

להפצת מוצרים טכניים מבוקשים בתחום העיבוד השבבי

כישורים: [illegible]
הנדסאי/ת טכנאי/ת מכונות
עם רקע בעיבוד שבבי
ידע והבנה מסחרית
עדיפות לבעלי נסיון שיווקי
רשיון נהיגה תקף
מגורים מועדפים במרכז הארץ
נא לפנות בכתב יד בתאור קורות חיים לת.ד. 7144 חיפה 31071
סודיות מובטחת

אנו פותחים אופקים חדשים

אפשרויות מקצועיות ללא גבולות...
הזדמנויות קידום ללא מגבלות...
תנאי עבודה מתקדמים...

מרכז התכנון של מוטורולה סמיקונדקטור, שהינו מהמתקדמים בעולם, מתמחה בפיתוח רכיבי VLSI, כלי CAD ומערכות מיקרו־מעבדים ברמה של STATE-OF-THE-ART.

לפרוייקטים חדשים דרושים:

עורכי/ות מעגלים

תאור התפקיד: תיכנון מסיכות לשבבי VLSI בעזרת מחשב.
כישורים דרושים: נסיון בעריכת מעגלי MOS. רקע נוסף במחשבים יתרון

בואו הצטרפו לצוות מעולה בחברה עתירת־ידע המובילה בעולם בתחום המוליכים למחצה.
אנא פנו בכתב יד בצירוף קורות חיים וציונים למוטורולה סמיקונדקטור, ת.ד. 32288 ת"א 61322

מוטורולה סמיקונדקטור

- סודיות מובטחת -

לחברת חמי טבריה בע"מ
דרוש

מנהל לאגף התרמלי

כישורים: יכולת להתלהבות עובדים, גדול.
שליטה טובה בשפות. נסיון קודם בענף התיירות — עדיפות.
נכונות לעבוד שעות לא מקובלות.
רשיון נהיגה.

על המעוניינים להגיש מועמדות בכתב להנהלת חמי טבריה, כתובת: חברת חמי טבריה בע"מ טבריה 14100

למשרד רואי חשבון בת"א

דרושים

★ רואה חשבון

בעל נסיון בביקורת חשבונות של כ־5—6 שנים ויכולת בריכוז תיקי ביקורת.

★ מזכירה

בעלת נסיון של כ־6—8 שנים

לפנות בכתב כולל תיאור נסיון קודם לת.ד. 4529 תל אביב 61044

דרוש

נציג מכירות

כישורים הדרושים:
נסיון קודם בתחום המכירות והשיווק רקע טכנולוגי והנדסי, בעל רשיון נהיגה.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד תוך פירוט קורות חיים ונסיון קודם אל מנהל כח־האדם ת.ד. 24149 תל־אביב מיקוד 61240 ולציין על־גבי המעטפה "עבור נציג מכירות"
— סודיות מובטחת —

דיידי

דייזי ישראל - חברת בת של DAISY SYSTEMS CORPORATION החברה המובילה בתחום ה־CAE בתעשיה האלקטרונית בישראל.
מגוון הפעילויות של דייזי ישראל, המקצועיות ורמת הביצוע הגבוהה הנדרשת, מהווים אתגר עצום לבעלי מקצוע מעולים הנהנים מאווירה יוצאת דופן ומתנאי עבודה מהטובים בארץ.

TECHNICAL WRITERS

for documentation of software products.

Job requirements:
1. English as mother tongue.
2. Experience in user documentation (preferably involving electronics).
3. Experience with Macintosh / MS Word (advantage).

Job no. 9/236.

Please send resume, plus a sample of your work in English, to Daisy, POB 708, 46105 Herzliya. Discretion assured.

דייזי מערכות (ישראל) בע"מ

רשת מכללות בתי ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים בתי ספר לחניכות ותעשייתיים

עמל

דרושים מורים במקצוע הדפוס

תל־אביב

★ קס אופסט 1/4 — 1/8
★ אופסט־פרוה
להוראה בקורסי ערב בבי"ס תיכון עירוני מקיף ליד דיווים
נא לפנות — לה' מאיר איצקוביץ.
טל: בשעות הבוקר — 03־477237 או: בשעות הערב — 03־532483

קרית־חיים

★ דפוסת אופסט 1/2 גליון
★ דפוסת אופסט .G.T.O
★ דפוסת קס־אופסט
★ צילום אופסט
★ מונטז'
★ טכנולוגיה של הדפוס
פרטים — יעקב פלד מכללה להכשרת מבוגרים ונוער
טל. (בשעות הבוקר) 04־721003 או: 04־740068 (בשעות הערב) 04־722836

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל

לחברה מסחרית ארצית
דרוש

מנהל מיתקן

באיזור תל־אביב

מועמדים בעלי רקע טכני/הנדסי עם נסיון של 5 שנים יפנו בכתב עם פרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1468 ת"א.

סטודנט למשפטים

דרוש למשרד עורכי־דין
סטודנט שנה ג' או ד' - לימודי ערב
טל' 5621711, 03-5616223

מלונות מוריה MORIAH HOTELS

למלון גני מוריה בים המלח
דרושה

מנהלת יחסי ציבור

דוברת שפות
אנגלית וגרמנית — חובה!!!
בפרטים נא לפנות למזכירות המנכ"ל טלפון 057־84351

דניה סיבוס חברה לבניה בע"מ

דרוש
לעבודה במרכז הארץ

עגורנאי

לעגורן צריח
להתקשר לדרור ז' 03־357191

לחברה מסחרית
באזור הרצליה
דרוש

חשב/מנהל חשבונות

למשרה מלאה

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב ובצרוף תולדות חיים פרוט נסיון קודם וידיעת שפות זרות לת.ד. 9145 ר"ג 52190

תרימה
מפעל לייצור תרופות
דרושה

תועמלנית רפואית

לאזור השרון, צפון ות"א
הכישורים הדרושים:
השכלה פרא־רפואית וידיעת השפה האנגלית.
עדיפות לבעלי רכב.
לפנות בכתב לתרימה, קיבוץ מעברות 60980

למצבעה במפעל טקסטיל באיזור המרכז דרוש

כימאי טקסטיל

רצוי עם נסיון
עד גיל 35
נא לכתוב בכתב יד לת.ד. 11333 תל אביב ל־600.

דרושים

בחורים לאבטחה

★ יוצאי יחידות קרביות
★ בעלי פרופיל גבוה
★ רצוי בעלי נשק אישי

"סגיר דורון — אבטחה"
רחוב מלדברג 4 תל־אביב מ־08.00—14.00

לחברת אגיס בע"מ

דרוש/ה

תעמלן/נית רפואי/ת

לכל אזורי הארץ

הכישורים הדרושים:
- רקע פרא־רפואי (תואר ראשון במדעי הטבע)
- ידיעת אנגלית ברמה אקדמית
- רשיון נהיגה

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 20087 ת"א 61200 המחלקה המדעית
רק מועמדים מתאימים יענו
סודיות מובטחת

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרושים

כימאי/ת אנליטי/ת

לעבודה במעבדה
★ נסיון של לפחות שנתיים בעבודה בתעשיה

מכונאי אחזקה

הכישורים הדרושים:
★ בוגר בי"ס מקצועי
★ קריאה והבנה בשרטוט טכני
★ ידע במדידות ובכלי מדידה מכני קליבר־מיקרומטר

בדבר פרטים ובצרוף קורות חיים נא לפנות לת.ד. 767 חיפה

מלונות דן

למלון דן כרמל
דרושים/ות

★ אקזקוטיב שף
★ מנהל/ת קבלה
★ ראש משמרת בכיר/ה לקבלה
★ סגן/ית מנהלת משק בית

מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו למר כ"א בטלפון 04־386211
סודיות מובטחת

מפעל מ.א. אופסט פרוצס בע"מ
פותח בהרשמה לקורס מס' 5 — חצי שנתי ללמוד

מונטז'/צילום אופסט

לחיילים משוחררים במסגרת הכשרה פנים מפעלית ובפקוח משרד העבודה והרווחה — ואגף להכשרה לפנות כ"א.

התלמידים יקבלו במהלך הקורס:
1. הכשרה מקצועית מלאה
2. סיוע כספי — (דמי מחיה)
3. תעודת מקצוע ממשלתית
4. קליטה בעבודה בחברה

הדרישות: — 1. השכלה תיכונית או רקע בגרפיקה
2. אישור מלשכת התעסוקה שבמקום מגורי המועמד
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ושלפון להתקשרות לפי הפנוג: יצחק שדה 7 ת"א, מיקוד 67775
מספר המקומות מוגבל

לחברה ארצית בהתרחבות
דרושים

אנשי מכירות דינמיים

1. הנדסאי/טכנאי
2. מזוג אויר/קירור/חשמל
★ נסיון במכירות ציוד טכני
★ תושב אזור המרכז
★ העבודה בהיקף ארצי
★ נכונות לעבודה

לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים לת.ד. 25295 ת"א, עבור "מכירות"
— סודיות מובטחת —

ביה הספר החקלאי מקוה ישראל
למדור הכללי

דרושים **מורים** למשרות חלקיות במקצועות הבאים:
★ לשון ★ הסטוריה ★ אזרחות ★ מתמטיקה ★ ביולוגיה ★ כימיה
★ מורה לחינוך גופני
★ לבורנטית
★ שרת

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות טלפונית 03־842050, 03־5053710

אנטנה / אבירמה גולן

אנגליה עשתה אותי

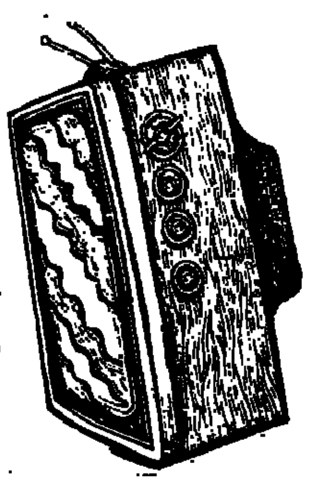

בערב היום השלישי שיחקה איתנו הטלביזיה הישראלית בנגיד שאנחנו גרים בלונדון. לישראלים יש תחביב כזה, לדמיין או להזות מגורים בכל מיני מקומות אחרים בעולם, או להביא דוגמאות מתגעגעות מתיאטרון אחר, טלביזיה אחרת, מסעדות אחרות...ובכן, ביום שלישי השתתפנו כולנו במשחק. ראשית דיווחו לנו ב„מבט שני" על המצב הקשה באירלנד, ואחר־כך נתנו פרק ראשון של להיקארה. מה אני אגיד לכם? חשבתי שכאילו אני בלונדון, אבל זכור זכרתי אתה אינתיפאדה, סליחה התקוממות. סליחה, הפרות הסדר בשטחים.

ובעניין הזה הבי.בי.סי. קצת איכזב אותי, או שמא היו לי צפיות מוגזמות? הקונסנזוס התקשורתי הבריטי, המתייחס לקשיחותה ולטימסטום־ליבה של ממשלת הוד־מלכותה בביקורתיות מנומסת ומתונה, אין לו כל הצדקה שבעולם. (אם שיחקנו בטלביזיה בריטית אז מותר לנו גם לבקר אותם כאילו הם שלנו, לא?) הדמיון המדהים בין הבעיות האנגליות־האירלנדיות והפתרונות המצ'ואיסטים של ראש־הממשלה הימנית לבין הצרות שלנו כאן והגישה השרירית של ראש הממשלה שלנו, זעק, כמובן, להשוואה, אבל ואולי דווקא משום־כך, ציפיתי שהכתבים הבריטים יעשו עבודת חשיפה מעמיקה, אכזרית ואובייקטיבית באמת, מן הסוג הבודק באופן ענייני פשלות בטחוניות ומדיניות כמו הוצאה להורג של סוכן בריטי באיר"א או הריגת אזרחים תמים מפשע בידי הצבא הבריטי, דבר שעבר, לבסוף ללא כל רעש ציבורי כמתבקש מאליו ואף הושתק בהגיגיות מטעמים של בטחון לאומי. נו באמת, בדמוקרטיה הבריטית הגדולה? איזה תפקיד נועד, לדעת כתבי הבי.בי.סי. לעיתונות, אם לא לנשוף בעורפם של הפוליטיקאים ולשאול אותם שאלות בלתי־נעימות?

מרגרט תאצ'ר. השוואה בלתי־נמנעת

אם זה המצב גם בטלביזיה הבריטית, ואם גם שם הציבור מעדיף שלא ישדרו בעת מלחמה שירים על שרון ואורזון, מוטב כבר, אולי, כפי שהציע מישהו, שהבריטים יחזרו אלינו ודי. הלוא ממילא אנחנו אוהבים לקחת מהם דוגמא – במערכת המשפט ובבירוקרטיה ובכל מה שלא עובד כמו שצריך, אז למה שלא יחזרו אלינו, עם הסגנון התרבותי המאופק הזה שלהם, ויכסו בשקט על כל הפשעים שצריכים כיסוי, ויפרידו בינינו לבין הערבים ביד חזקה ובזרוע נטויה, ויהיה לנו על מי לכעוס ונגיד הלאה הממשלה, ולפחות תהיה לנו טלביזיה טובה. כי את הסדרה של להיקארה, כמו את הבלש המזמר בשעתו, לא נחמיץ בשום מחיר.

ותביאו בחשבונות שהם יקימו לנו כאן פנימיות אנגליות טובות ויכסו את המדבר במדשאות ירוקות לגולף. על חשבונם. אם קולוניה – אז עד הסוף. כמו שאומר ידידנו שמי, תתארו לעצמכם. אולי אפילו צריך לגבש הצעה.

זקנים הם בני־אדם?

יהרגו אותי, התשדירי־שירות האלה. במקום שיראו לנו פרסומות טובות כמו בקולנוע, שירענו את נפשנו העייפה בין התוכניות הצחיחות, הם מנסים לפתות אותנו להיות נורא בסדר ואזרחים טובים ולהאמין בכל הערכים המזוייפים שהם מנפקים לנו שם. מי שאומר שגם זקנים הם בני־אדם ומנסה למכור אותם בתור זוג מאוהב עם עוגת יומולדת, לא רק יודע שבעצם הם כבר לא נחשבים מזמן אלא גם חושב שאנחנו קצת מטומטמים. אז מה נעשה עכשיו? נקנה להם עוגה? המסר האמיתי, רבותי, הוא האמת המרה שכולנו נהיה זקנים בארץ הזאת, ואם לא יעשו לנו שקיות של שנה טובה ולא נקים רשימת גמלאים לכנסת ולא נאבק בעצמנו בחברה ההולכת ומיטמטמת, הולכת ומשמינה מלמעלה ומתגעת ללארתקנה מלמטה, כי אז לא יעזור לנו שום דבר.

אפילו זקנים הם בני־אדם, אמת ויציב, אבל אף תשדיר שרות מתוק וצבעוני ויפה לא ישכיח ממני את הזקנים המזוהמים באשפה בכיכר מלכי ישראל בלילה. נראה אותם מצלמים את זה.

דליק ווליניץ. הבושי עשה את שלו

הבושי עשה את שלו

ממקורות מהימנים ביותר (עיתון הנוער של בתי) נודע לי שדליק ווליניץ צריך ללכת הביתה כי „שמיניות באוויר", תוכנית ותיקה וטובה מאוד, גמרה את חייה. ישן כבר, הם אומרים. את השיקול הזה אני, כנראה, לא אבין לעולם. בכל העולם רצות תוכניות עשר וחמש־עשרה שנה מפני שאחוז הצפייה בהן גבוה. במילים אחרות – מפני שהקהל אוהב אותן. אצלנו יש איזו נטייה פראית לריענון מתמיד. היתה גמנסיה הרצליה? ישנה, רבותי, ישנה מאוד, והרץ מזה כולם כבר ראו אותה. או הרסנו. היה הבית של ש.בן־ציון? ישן, ישן. הרסנו. וכן הלאה. אולי במקום „שמיניות באוויר" יקימו עכשיו בטלביזיה איזה בנק לאומי עם כספומאט ושוכלל או משהו. שיהיה חדש, רבותי, חדש, מהמם והעיקר, כמו בחוצלארץ. באנגליה, למשל. (ע"ט)

צל"ג וצל"ש

ציון חריף לגנאי לסרט התעמולה האמריקאי מיום ד' בערב, עלהעריקים הסובייטים. בהדור המזוקן מכר לנו שם, כאילו היינו אורחי אלבניה הנבערים, את המערב החופשי בתור קוקה־קולה למבינים. מי שרוצה מאוד בקבוק חופש מערבי – שיברח אליו בקרון סגור או בכל הדרכים הבאות שהם עומדים להרגים לנו בתוכניות הבאות. איש הק.ג.ב. שנמלט לארה"ב היה מייגע, האינפורמציה על בריה"מ היתה חבוטה ופלאקטית, ובכלל מה היינו צריכים את זה? הדי אין לנו שום כוונה לברוח למוסקווה, רחמנא ליצלן. אנחנו הלוא רוצים שלטון בריטי, זה הכל. (ע"ט)

ולעומת־זאת צל"ש לסרט המצחיק עם לנה טרנר ושון קונרי הנער. אה, איזו טלביזיה נחמדה. אחרי הגסויות האנטי־מלחמתיות של פוגרה השמאלנית הזאתי, כמה מרגיע להתבשם בעיניה הלוחות של טרנר הצדיקה. צולם בשחור־לבן, כמובן, אבל בשום־אופן לא עשה לנו שחור על הנשמה.

לנה טרנר. עיניים לוהות

דיילות, מה?

ב„מבט" של יום ד' ראיתי, במו־עיני, איך מנהל רשות הנמלים מבטיח שתוך כמה שנים תהיה לנו רכבת פרברים עם קרונות ממוזגים, טלפונים ודיילות. דיילות, מה? מיד המראתי בדמיוני אל מין רכבת־מטוס כזאת, שמזנקת מנתניה לתל־אביב במהירות האור, ודיילות – אולי דיילות יפניות – מגישות בתוך קרונותיה הממוזגים והאטומים למציאות הימתיכונית שמחוץ נקטר צונן עם חיוך. גם הנוסעים יוזיעו שם מדי בוקר, הברטיסנים, עם משכורותיהם העלובות ועבודתם המייגעת והמגירה־זיעה, יצאו לגימלאות ממחנות מפני שלא יהיה בהם צורך עוד. אוטומאטים יפניים משוכללים יקדמו את פנינו, לצד מכונות הקפה והתה המהמהקים, כבר בכניסה לתחנה. מוזיקה קלאסית שקטה תזרום בעורקי הקרונות הנפלאים הללו, וכשרם נשוב ונצא אל אוירה המהביל של תל־אביב תגיש לנו הדיילת ממגבת־נייר מבושמת ודכה.

הדבר האהוב עלי ביותר הן הבטחות. הן ממלאות את ליבי הרוה תקווה חדשה ומעודדים כי חלומות בלתי־מרוסנים. אם כבר לחלום, למה שלא אדמיין לי גם כמה דיילים? כאלה שעוברים עם עגלת המשקאות והסיגריות הפטורים ממכס, למשל.

שיעשו לי טובה, רשות הנמלים. עד שהם מביאים לנו מיזוגים ודיילות וטלפונים שאף־אחד לא צריך, שיעלו את הקווים הקיימים ויוסיפו עוד כמה רכבות בבוקר ובשעות הצהרים העמוסות. אם הם יכניסו לשרות קרוניות ממוזגות שנוסעות מדי עשר־עשרים דקות עוד השנה, אני מתחייבת בזאת לקנות כובע ולאכול אותו.

קרנפים

אני לא יודעת איך שכחתי לציין את זה בזמנו. אולי זאת לא היתה תורנות האנטנה שלי, אבל על הצימוק הזה אני לא מסוגלת לוותר. לפני כמה שבועות דיווחו לנו ב"מבט" על ענף יצוא חדש של ישראל: קרנפים. בחיי, ראיתי ויש לי עדים. מסתבר שהקרנפים הם גזע הולך ונכחד, ורק אנחנו הצלחנו לטפח אותו בתנאים המיוחדים שיש לנו כאן. אז מי אתם רוצים שייצא לכל העולם קרנפים אם לא אנחנו? יכול להיות אפילו שהנסיעה החשאית של שרון להונגריה נועדה לקידום ייצוא הקרנפים.

אלא מה, בסיום הכתבה ב"מבט" הם אמרו שצריך להגיד קרנפים בפא דגושה, וזה כבר משהו אחר. כנראה שמדובר בזן חדש, שהגויים עוד לא מכירים. ולמרות הכל, שנה טובה.

זקנים. המציאות האמיתית

החגיגה של באבט / מירי פז

ארוחה אחת ב־10,000 פרנק

אמנות הספרות, הקולנוע והבישול חוברים יחד בסיפור שכולו תהילה לאמנות – סרט חדש לאוהבי הבישול הצרפתי באמנות ולאוהדי הסיפור הפשוט

תסריט: גבריאל אקסל על פי איסק דינסן (קרן בליקסן) במאי: גבריאל אקסל.
משתתפים: סטפן אודרן, האנה סטנגארד, בודיל קיאר, ויבקה האסטרופ, בירגיט פדרשפיל, ז'אן־פיליפ לאפון, ביבי אנדרסן, הגמאר ויוזטן, יארל קול. „גורדיז'", ת"א.

„החגיגה של באבט" מבוסס על סיפור של קארן בליקסן מתוך הקובץ „אנקדוטות של גורל" שהופיע ב־1958. בליקסן עצמה לא ייחסה חשיבות רבה לסיפורים אלה והשוותה אותם ליצירה מוסיקלית קלה שמלחינים לכלי שולי. קלרינט, למשל. וכך ראוי, אולי, לראות את הסיפור והסרט. כוחם במינוריות שלהם. וכפי שיקרה לעיתים ביצירות צנועות – דווקא האנקדוטה הקטנה, הסיפור הפשוט, מאפשרים לקורא ולצופה להפליג למחוזות רחוקים יותר מן הטריטוריה המצומצמת של התרחשותם.

הבמאי גבריאל אקסל הבחין בעין מיומנת באפשרויות הגלומות בסיפור. הוא שימר באהבה רבה – וזה ניכר היטב בסרטו – את חינה של הפשטות, לא כפה עליה פרשנויות נכבדות, והתיר אותן לצופה. הצופה נכבש בקיסמו של הסרט שיש בו מזיגה מטותנת מאוד של תום ואירוניה, אהבת אדם וסארקזם דק בכל הנוגע לחולשתם של בני אדם, איוולתם ואפילו גודל נפשם.

באבט (סטפן אודרן המצוינת), אשפית מטבח צרפתיה, מוצאת מקלט מן הקומונה בפאריס, בביתן של שתי אחיות (בודיל קיר ובירגיט פדרשפיל המקסימות), היורשות את אביהן הכומר בהנהגה של קהילה קטנה בכפר שכוח אל בדנמרק (נורבגיה במקור הספרותי). 15 שנה היא משרתת בביתן ומסייעת להן במסעות צדקה, שגרת־יומן ותבלית קיומן. יום אחד היא מתבשרת בזכיה ב־10,000 פרנק, סכום נכבד מאוד באותם ימים שחונים בסוף המאה ה־19, שעשוי היה לגאול את באבט מחיי אפרוריות דלים, בקהיליה נבערת אחת בכפר נידח ביוטלנד. אבל באבט מבקשת לה גאולה אחרת. את 10,000 הפרנק היא משקיעה בארוחה אחת, אכסטרווגנטית ומפוארת, במיטב אמנות המטבח הצרפתי הקלאסי. מעשה הקרבה נאצל של נוחות ורווחה לטובת האמנות? לא בטוח שיש כאן מעשה הקרבה ממש. לגבי דידו של האמן אין כאן בחירה רצונית. אמן אינו יכול אחרת. האמנות קודמת לחיים או, שמא האמנות, בשביל יוצריה היא החיים עצמם. סוגיה ידועה בספרות שטופלה בדרכים שונות, החל בתומאס מאן ועד אניטה ברוקנר.

באבט עורכת את החגיגה לציון יום הולדת ה־100 של הכומר, אבי האחיות שבביתן היא מתגוררת, ולכבודם של כל תושבי הכפר. מה לבורים אלה, המתקיימים כל ימיהם מתבשיל תבריכי דגים, ואינם יודעים להבחין בין שמפניה ללימונדה, ולמעדני העילית הצרפתיים של באבט? אבל הרי גם זה ממהותו של האמן: האמנות „בוחרת" בו, גם כשאין לו קהל היודע להעריך את אמנותו.

באבט אינה יודעת כלל מה מעוררים מעדניה המלכותיים בקרב סועדיהם. ביצירתה של האשפית כל מרכיב בה הוא יצירת־מופת קטנה מבית היוצר „קפה אנגלה" מוסד גסטרונומי מהולל במאה ה־19, שבאבט ניצחה על הקומפוזיציות המתוחכמות שלו. איש מבין הסועדים, זולת הגנרל שסעד פעם ב„קפה אנגלה", אינו יודע להעריך את היינות מן הבציר המשובח ולהבדיל ביניהם. איש מלבדו גם לא ידבר בשבח המאכלים, שהרי הסועדים מקדשים ערכים סגפניים של הצנע־לכת, מה להם ולהבלי העולם. ובכל זאת, מתקשים אנשי הכפר להסתיר את הנאתם הרבה. המצלמה משוטטת על פני הסועדים וקולטת את הנס הקטן בהתרחשותו. נהרה שפוכה על הפרצופים הנרגנים בדרך כלל, מיישרת קמטוטים של יריבויות נושנות, מזככת את הנשמות הקטנות. זה נצחונה של האמנות. זה הפרח הקטן במשל הסיני, שבשבילו ראוי להאבק למען הלחם.

„החגיגה של באבט" אינו רק שיר הלל לאמנות הבישול הצרפתי. בחירת הבישול כאמנות אינה מקרית. היא כרוכה בביוגראפיה של המחברת והיא משרתת נדבך נוסף ביצירה הקטנה הזאת, סיפורן של האחיות פיליפה ומרטין, בנותיו של הכומר הפרוטסטנטי, מנהיגה הרוחני של הקהילה. לשתי האחיות היפהפיות (מרטין נקראת, כמובן, על שמו של מרטין לותר ופיליפה על שמו של פיליפ מלנכתון) כפי שסופר בחלק הראשון של הסרט, נזדמן לפרוץ את מעגל החיים האפרוריים שלתוכו נולדו.

פיליפה בורכה בקול צלול. זמר אופרה פאריסאי, שמזדמן לכפר, מגלה את קולה ושאר קסמיה. הוא בטוח שקולה הצלול ומראיה יכבשו את בימת האופרה של פאריס וצופה לה תהילת עולם. אך פיליפה דוחה את החיזור ודוחה גם את ההזדמנות המסחררת לכבוש בימות. בנעוריה, מחזר אחרי פיליפה קצין צעיר שלימים נעשה גנרל. חיזור מהוסס. הגנרל לעתיד חוזר בו ובוחר בקריירה צבאית. בשני המקרים דוחים הגיבורים את היופי, הפרח במשל הסיני, לבען מחויבות או קריירה. הדחיה בשני המקרים כמוה כסירוב לחיים עצמם. הציות של פיליפה למחויבות המשפחתית או הדתית, הבחירה של הקצין בקריירה – בחירות שנעשו בימי נעוריהם – גוזרות את גורלם של ארבעה אנשים בזיקנתם. ארבעה אנשים גלמודים מסתרכים בשוליים נידחים, נעים לשיגרת יום אפורה. רק דוק צער במבט הכבוי של הגנרל הזקן מסגיר את החמצת הנעורים שאין לה תיקון.

„החגיגה של באבט" הוא קומנטציה על היענות לצו החיים, בעיקר למטעמי החיים. מצד אחד, אנשי הכפר הצפוני החיים בערבות החשופות של יוטלנד, נוקשים וסגפנים, ומן הצד השני – הקלילות ותאוות־החיים של זמר האופרה הצרפתי. באבט הצרפתיה המוכנה להקריב את כל הונה תמורת רגעים של קורת רוח מהר, והאחיות מרטין ופיליפה, שהשחתת סכום כסף כזה על ארוחה היא בעיניהן משהו הקרוב לשחיתות מאידך.

קארן בליקסן כתבה את רוב הסיפורים המכונסים ב„אנקדוטות של גורל" למגזינים אמריקאיים לצרכי פרנסה בעיקר. שני הדברים שידעה בליקסן לעשות הם לכתוב ולבשל. כשהתרוששה מנכסיה רצתה להשכיר את שרותיה כמבשלת, אך איש לא רצה בהם. כיוון שנבצר ממנה לבשל, כתבה. גם בקורותיה של בליקסן מקפל נצחון האמנות שאין לה תחליף. אלא אם כן מדובר בתחליף אמנותי אחר. בליקסן לא ויתרה על האמנות; היא החליפה אמנות בישול בכתיבת ספרות.

חמת־פתה / ורדה צימרמן

יונתן סגל מנסה את מאנגר

„אני לא מדבר אידיש", הוא הודיע לי בשיחת הטלפון. בפגישה פנים אל פנים עם יונתן סגל, הסביר את עצמו: „נכון שאני מופיע בהצגה באידיש, אבל אני לא מדבר את השפה. בין יתר התפקידים אני ממלא גם את התפקיד המספר, המקשר בין קהל שאיננו מבין אידיש, לבין המתרחש על הבמה, כך שאני מדבר גם עברית בהצגה".

מדובר בחידוש „המגילה" על־פי איציק מאנגר, בתיאטרון האידי החדש הפותח את עונתו השנייה. יונתן סגל מתפלא על המתפלאים שלקח על עצמו את התפקיד: „אני אוהב לשיר, וזה נפל לי טוב לעבוד בהצגה בערך חודשיים ואני מאוד נהנה". בטפס קצר, כמו רוב התשובות שלו. מי שמזוהה כל־כך עם מומו („מה, באמת מזהים אותי איתו?"), הצבר הפרחחי היפה ב„אסקימו־לימון" אחד עד שמונה („אחרי הסרט השני זה כבר היה כמו ללכת לעבודה כל בוקר"), קפץ עכשיו לפתע לעולם שונה לחלוטין, לקהל אחר, לשפה אחרת הטומנת בחובה קונוטאציות גלותיות, ואיננו מבין מה כל ההתרגשות. לא כל־כך מכיר את מאנגר, לא ראה אף־פעם את „המגילה", לא עם משפחת בורשטיין ולא בטלוויזיה. לא מרגיש זר בעולם הזה: „אני די תייר בו. זה לא שלי" ולמרות־זאת הוא נהנה. „המון קהל בא להצגה. אוכלוסיה שונה".

יונתן סגל, שחקן שאיננו מופיע הרבה בתיאטרון. נסיון אחד קודם ב„אמריקה" שהועלה בפסטיבל ישראל אשתקד ועכשיו „המגילה". „אני לא עושה תיאטרון כי אני לא כל־כך אוהב תיאטרון. יש לי סנטימנטים נורא חזקים לתיאטרון מוסיקאלי. 'אמריקה' היתה ההתחלה, וגם ההצגה הזאת מוסיקאלית. גיליתי את המשיכה שלי לשירה אחרי הסרט המוסיקאלי הראשון שעשיתי לפני מספר שנים לטלוויזיה הגרמנית. מה זה היה? 'המגילה'... אבל משהו אחר לגמרי מההצגה. דברי הקישור היו באנגלית". הוא מעדיף סרטים, מפני שיש בהם „באפן גדול יותר אבל מרוכז", ובכלל הוא מעדיף בימוי על משחק. עד היום ביים שני סרטים קצרים, והוא מתכוון להמשיך.

„לא, לא סרט קצר. גמרנו עם סרטים קצרים". תוכניות לעתיד הוא לא מוכן לספר. זה נשמע לו בומבסטי מדי. ולפעמים תוכניות לא מתממשות, למרות שהוא אדם מאוד מתוכנן.

שופע־קסם יונתן סגל, אבל לא אוהב במיוחד להתראיין. הוא מעדיף לראיין: לשאול את השאלות על עבודת העיתונאי, על הבית והמשפחה. מגלה סקרנות טבעית, עונה תשובות קצרות, ולפתע זורק משפט כמו – „את יודעת מה היה הרגע שריגש אותי ביותר? כשהוקרן בירושלים הסרט הקצר הראשון שביימתי. לא ידעתי איך הקהל יקבל אותו. במשך ההקרנה נשמעו הרבה צחוקים ובסוף היו מחיאות־כפיים חזקות. הרגשתי איזו צביטה בבטן. אז אולי באמת אני צריך לבחור בבימוי".

אמנים מאשימים, מורים מתנצלים

תחילה התכוונו ודאי לסימפוזיון חינוכי־תרבותי, ובסופו של דבר יצא דיון סוער. ביום ראשון התקיים בבית התפוצות סימפוזיון בנושא „תיאטרון לנוער - מכשיר חינוכי או בידורי". בדיון השתתפו המנהלת האמנותית של בית ליסין עדה בדנחום, ח"כ שולמית אלוני, והשחקנים גילה אלמגור ומישה אשרוב. על בידור לא דיברו שם הרבה. החינוך תפס את המקום המרכזי. אבל בעיקרו של דבר היו שם חילופי האשמות. גילה אלמגור האשימה את התלמידים המפריעים ואת המורים („אולי תבדקו את עצמכם כמורים") ושולה אלוני הושיטה אצבע מאשימה כלפי משרד החינוך („משרד החינוך החליט על חוק ומשפט כנושא מרכזי בשנה זו אבל לא הכין חומר. אני עוברת מבית־ספר לבית ספר וחינוך אנשים לפחוד מפני אישים פוליטיים. בגלל הבחירות. אז מגניבים אותי לבתי־הספר...משרד החינוך הוא כשלון בנושא הדמוקרטיה, בנושא הקניית ערכי מגילת העצמאות ובהקניית החוק. אם בשנת הארבעים למדינה מתהלים ללכד את כל אלה – אז זה כשלון...יצחק גבאי, יצחק רבין ויצחק מי שיצחק אחרון") . לולא היה הנושא רציני כל־כך זה היה יכול להיות מצחיק. וקהל המורים שישב באולם נשמע מתנצל: מתנצל בשם התלמיד היחיד המפריע והמשליך על הקבוצה כולה, מתנצל על חוסר־כלים ועזרים, מתנצל על מציאות קשה. והבחירות הקרובות נשפו בעורף.

רק לקראת סופו של הדיון חזרו לנושא. דיבור על דרמה כמכשיר חינוכי. מישה אשרוב טען בתוקף כי „אנו מזלזלים בכוחו של התיאטרון שכוחו במאגיה שלו". ועדה בדנחום ציינה כי „תיאטרון שהולך ישר עם האירועים ונכנס בצורה כזאת להעביר מסרים הוא תיאטרון שאני מתעבת, תיאטרון רע המופיע את הנוער". שולמית אלוני הבריזה „הפסקנו בהרבה שטחים ליצור את הדרמה, לשאול, לחפש... כל מסר אבותי, מסורתי, מוסרי ופילוסופי אפשר להעביר טוב יותר באמצעות הדרמה, בכל גיל. ובחזה אפשר דיון בנושא. כשאתה מביא את הדברים במרחק אובייקטיבי מסוים אתה מביא אנשים לחשוב".

בסופו של דבר הגיעו גם לעיקר: מהו מחזה טוב וראוי להצגה בבתי הספר. שולמית אלוני הביאה את „הפיצוץ ברחוב אהל"ך" כדוגמא למחזה שאיננו טוב משום שהוא דידקטי ומכוון. עדיפים בעיניה „מיכאל קולהאס" ו„שקריב", משום שהם עוסקים בחברה אחרת.